

Συνέδριο «Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην Κοινωνία της Πληροφορίας»

Κοινωνία της Πληροφορίας - Γ' ΚΠΣ

Διεθνές Συνέδριο Αρχείων «Αρχεία, Μνήμη και Γνώση»

D. B. Gracy II

"Archives begin at A but where do they end?"

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μπορεί ο δικτυακός ιστότοπος της Εταιρείας να καλύπτει επαρκώς την έγκαιρη πληροφόρηση και την τακτική ενημέρωση των συναδέλφων και των λοιπών επισκεπτών του, αλλά, όπως έχει τονισθεί επανειλημμένα στις συναντήσεις και τις γενικές συνελεύσεις της Ε.Α.Ε., πιστεύουμε ότι το έντυπο συνεχίζει να αποτελεί σταθερό, αναντικατάστατο εργαλείο επικοινωνίας και γνώσης στον επαγγελματικό μας χώρο και στην ευρύτερη επιστημονική κοινότητα.

Στο παρόν τεύχος των *Αρχειακών Νέων*, το οποίο εκδίδεται με μεγάλη καθυστέρηση, έχουμε εισαγάγει μια καινοτομία. Εντάξαμε και ξένες εργασίες που έλαβε το περιοδικό στην πρωτότυπη αγγλική τους γλώσσα, εκτιμώντας ότι η άμεση ενημέρωση με κείμενα συνταγμένα στις ευρύτατα διαδεδομένες γλώσσες (αγγλικά-γαλλικά) είναι πλέον μια αναγκαιότητα.

Τα άρθρα του Αμερικανού καθηγητή David Gracy και της Ελληνοαμερικανίδας αρχειολόγου Elli Bambakidis ανοίγουν αυτή τη νέα σελίδα επικοινωνίας, εμπλουτίζοντας την ύλη, τις γνώσεις και τον προβληματισμό μας.

Οι δραστηριότητες της Εταιρείας παρουσιάζονται αδρά μέσα από τους τελευταίους ετήσιους απολογισμούς του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ επισημαίνεται ιδιαίτερα η παρέμβασή της στο ζήτημα του «Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου» και το μεγάλο συνέδριο «Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας», το οποίο έγινε στην Αθήνα τον Φεβρουάριο με την αποφασιστική συμβολή της Ε.Α.Ε.

Πλούσια είναι η πληροφόρηση από τον διεθνή τομέα, κυρίως οι κορυφαίες εκδηλώσεις του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (Διεθνές Συνέδριο της Βιέννης, Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Βαρσοβίας, Διεθνείς Συνδιασκέψεις Στρογγυλής Τράπεζας Αμπού Ντάμπι και Κουρασάο) και η συμμετοχή της Εταιρείας μας καθώς και η Ευρωπαϊκή Συνάντηση για την ψηφιοποίηση στο Ελσίνκι.

Στα αρχειακά ζητήματα γίνεται εκτεταμένη αναφορά στο επιχειρησιακό πρόγραμμα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης «Κοινωνία της Πληροφορίας» και στα ειδικά προγράμματα ψηφιοποίησης που υλοποιούνται σήμερα σε ελληνικά αρχειακά ιδρύματα. Η θεματική εμπλουτίζεται με πρωτότυπες συμβολές σε ζητήματα όπως τα βιβλία αντιγραφής επιστολών, τα φωτογραφικά αρχεία και το ροκ εν ρολ, οι εκκαθαρίσεις δημόσιων αρχείων, τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε., τα ρουμανικά αρχεία στον Άθω κ.λπ.

Στα «Αρχειακά Παραλειπόμενα» δημοσιεύουμε την επιστολή του καθηγητή Ιωάννη Στεφανίδη που θίγει μια σειρά προβλημάτων που σχετίζονται με την επαγγελματική δεοντολογία και την πολιτική του Ιστορικού Αρχείου του Υπ.Εξ.

Η ύλη συμπληρώνεται με ενδιαφέρουσες ειδήσεις από το αρχειακό μας τοπίο καθώς και με την παρουσίαση νέων, ελληνικών και ξένων, εκδόσεων.

Αρχειακά Νέα

Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας (Ε.Α.Ε.)
ISSN 1106-5370

Συντακτική Επιτροπή: Χριστίνα Βάρδα, Νέστωρ Μπαμίδης, Αμαλία Παππά, Ζήσιμος Σννοδινός
Επεξεργασία στον υπολογιστή: Νέστωρ Μπαμίδης
Εκτύπωση: ΤΥΠΟ ΜΟΥΓΚΟΣ, Θεσσαλονίκη

Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 76072, 171 01 Ν. Σμύρνη • Τηλ. 210 8807797, Fax 210 8807787, 2310 868186

Archival News

The Society of Greek Archivists' Newsletter
ISSN 1106-5370

Editorial Board: Christina Varda, Nestor Bamidis, Amalia Pappa, Zissimos Synodinos
Computer processing: Nestor Bamidis
Printing: "Typo MOUGOS, Communication in Print", Thessaloniki - Greece

Society of Greek Archivists

Address: P.O. Box 76072, 171 01 Nea Smyrni, Athens - Greece • Fax: 0030 210 8807787, 0030 2310 868186

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.

- Οι Γενικές Συνελεύσεις των μελών της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας τα δύο τελευταία χρόνια.....5
- I. Η Εκλογοαπολογιστική Γενική Συνέλευση, 19.3.2005.....5
- II. Η τακτική Γενική Συνέλευση, 1.4.2006.....10
- Προβληματισμοί της ΕΑΕ σχετικά με το νομοσχέδιο για τη σύσταση «Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου», Οκτώβριος 2005.....14
- Το τρίπτυχο της ΕΑΕ.....16

ΔΙΕΘΝΗ

- Κάλια Χατζηγιάννη, *Το 15ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων, «Αρχεία, Μνήμη και Γνώση», Βιέννη, 23-29 Αυγούστου 2004*.....18
- Αμαλία Παππά, *7η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Αρχείων, «Αρχειονόμος: το επάγγελμα του μέλλοντος στην Ευρώπη», Βαρσοβία 18-20 Μαΐου 2006*.....28
- Αλέξανδρος Κράους, *Αθλητικά και Ολυμπιακά αρχεία. Οι δραστηριότητες της Επιτροπής Αθλητικών Αρχείων του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, ICA/SPO*.....31
- Αλίκη Νικηφόρου, *Γιατί η ψηφιοποίηση, ποιόν οφείλει; Ευρωπαϊκή Συνάντηση για την ψηφιοποίηση των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς, Ελσίνκι, 12 Οκτωβρίου 2006*.....34
- Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, α) *Οι αποφάσεις της 38ης Διεθνούς Συνδιάσκεψης Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων (μετάφρ.)*.....36
- β) *Η 39η Διεθνής Συνδιάσκεψη Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων, Κορυάσο Ολλανδικών Αντιλλών, 20-26 Νοεμβρίου 2006*.....38

ΣΥΝΕΔΡΙΑ-ΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Κωνσταντίνα Τασιοπούλου, *Συνέδριο με θέμα «Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας», Αθήνα 2-3 Φεβρουαρίου 2006*.....40
- Η ομιλία της Δρ. Ευγενίας Κεφαλληνιάου, *Ειδικής Γραμματέως του ΥΠ.Ε.Π.Θ., στο Συνέδριο*.....42
- Χαιρετισμός του προέδρου της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας Ζήσιμου Χ. Συνοδινού στο Συνέδριο.....43

ΑΡΧΕΙΑΚΑ

- Μαρία Βολτέρρα, *Ομιλία για τα αρχεία από τον Αμερικανό καθηγητή David B. Gracy II, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Αθήνα 9 Μαΐου 2006*.....45
- David B. Gracy II, *Archives begin at "A" but where do they end?*.....45
- David B. Gracy II, *Τα αρχεία αρχίζουν από το «Α» αλλά πού τελειώνουν; Ευρεία περίληψη. Απόδοση από την αγγλική, Ληδα Κωστάκη*.....52
- Elli Bambakidis, *History of the American Public Library*.....54
- Πηνελόπη Μπάνου, *Αγγελική Στασινού, Αθηνά Αλεξοπούλου, Βιβλία Αντιγραφής Επιστολών. Τεχνολογία κατασκευής - Η χρήση τους στην Ελλάδα*.....55
- Κάλια Χατζηγιάννη, *Γενικά Αρχεία του Κράτους και Κοινωνία της Πληροφορίας*.....60
- Κώστας Κατσάπης, *The Swinging Sixties: Φωτογραφικά αρχεία για την ιστορία του rock εν ρολ χορεύουν στο διαδίκτυο*.....68

- Βασιλική Χατζηγεωργίου, *Η Κοινωνία της Πληροφορίας και το Φωτογραφικό Αρχείο του Ε.Α.Ι.Α. Τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση των φωτογραφιών της συλλογής*.....72
- Κάλια Χατζηγιάννη, *Στην πυρά! Για την εκκαθάριση των αρχείων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών*.....74
- Μαρία Λεμπέση, *Η διαδρομή του ελληνικού χαρτονομίσματος μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε.*.....76
- Φλορίν Μαρινέσκου, *Ένας εντυπωσιακός ρουμανικός αρχαιακός θησαυρός στο Άγιον Όρος*.....78

ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

- Μαριέττα Μινότου, *Εραλδική και Γενεαλογική Εταιρεία της Ελλάδος. Τριάντα χρόνια από την ίδρυσή της*.....81
- Άρης Τσουκνίδας, *Χαρίλαος Σισμάνης, Το Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αϊ-Στράτη*.....82
- Κώστας Πουλόπουλος, *Η Συλλογή Γ. Ξύδη στα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας*.....84
- Χρήστος Παπατσικουράκης, *Το Αρχείο Αριστόβουλου Μάνεση*.....86

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- Έλλη Δρούλια, *Νεοελληνικές Συλλογές στην αμερικανική ήπειρο. Παρουσίαση μιας διάλεξης*.....88
- Νέστωρ Μπαμίδης, *Συμμετοχή των Γενικών Αρχείων του Κράτους στα Προγράμματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας*.....89
- Για τα Αρχαιακά Νέα.....90

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

- Επιστολή του καθηγητή του Α.Π.Θ. Ιωάννη Στεφανίδη.....91
- Το αναμνηστικό γραμματόσημο των Γ.Α.Κ.92

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

- Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, *Σύντομη περιήρηση στις νέες εκδόσεις του εξωτερικού*.....93
- Ν.Ε. Καραπιδάκης, *Βάσω Ψιμούλη, «Ελεύθερη Ελλάδα», «Η Φωνή της Αλήθειας». Ο παράνομος ραδιοσταθμός του ΚΚΕ. Αρχείο 1947-1968*.....96
- Έλλη Δρούλια, α) *Σκόρπιες σκέψεις με αφορμή το βιβλίο Κατευθυντήριες Οδηγίες Ορθής Πρακτικής: για τα αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία*.....97
- β) *Arlette Farge, Η γέννηση του αρχείου*.....99

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

CONTENTS

THE S.G.A. ACTIVITIES

- **The General Assemblies of S.G.A during the last two years**.....5
- **I. The Electoral General Assembly, March 19, 2005**.....5
- **II. The Annual General Assembly, April 1, 2006**.....10
- **Concerns of S.G.A. about the bill for the establishment of the National Audio-Visual Archive, October 2005**.....14
- **The S.G.A. leaflet**16

INTERNATIONAL NEWS

- **Kallia Hatzigianni, 15th International Congress on Archives, «Archives, Memory and Knowledge», Vienna, August 23-29, 2004**18
- **Amalia Pappa, 7th European Conference on Archives, «Archivist: Profession of the Future in Europe», Warsaw, May 18-20, 2006**28
- **Alexandros Krauss, Sports and Olympic Archives. The activities of the Section on Sports Archives, ICA/SPO**31
- **Aliki Nikiforou, Why digitise? Who benefits? European Conference for digitalization of the documents of cultural heritage, Helsinki, 12 October 2006**.....34
- **Zissimos H. Synodinos, a) Resolutions of the XXXVIII International Conference of the Round Table on Archives (transl.)**36
- **b) XXXIX International Conference of the Round Table on Archives, Curacao (Netherlands Antilles), November 20-26, 2006**.....38

CONGRESSES & MEETINGS

- **Konstantina Tassiopoulou, The Congress «Archives, Libraries and Law in the Information Society», Athens, February 2-3, 2006**.....40
- **The speech of dr. Evgenia Kefalineou, Special Secretary of Libraries, Archives and Educational Radio-Television in the Ministry of National Education and Religious Affairs, at the Congress**.....42
- **The speech of Zissimos H. Synodinos, President of the Society of Greek Archivists, at the Congress**.....43

ARCHIVAL SCIENCE

- **Maria Voltera, Speech about archives by the American Professor David B. Gracy II, Gennadium Library, Athens, May 9th, 2006**.....45
- **David B. Gracy II, Archives begin at “A” but where do they end?**.....45
- **Lida Kostaki, Translation in Greek of David B. Gracy’s Speech (Summary)**52
- **Elli Bambakidis, History of the American Public Library**.....54
- **Penelope Banou, Ageliki Stasinou, Athina Alexopoulou, Copie de lettres. Manufacture Technology – Their Use in Greece**55
- **Kallia Hatzigianni, Greek General State Archives and Information Society**60
- **Kostas Katsapis, The Swinging Sixties: Photographic Archives about the History of Roc-’n-roll are dancing on the Web**.....68

- **Vassiliki Hatzigeorgiou, Information Society and the Photographic Archive in the Hellenic Literary and Historical Archive. Documentation and digitalization of the Photographic Collection**.....72
- **Kallia Hatzigianni, Put into the fire! About the appraisal in the current archives of the Public Tax Services**.....74
- **Maria Lebessi, The Journey to the Greek Banknotes through the educational programs of National Bank of Greece Historical Archives**.....76
- **Florin Marinescu, An Impressive Romanian Archival Treasure at Mount Athos**.....78

ARCHIVAL LANDSCAPE

- **Marietta Minotou, Heraldic and Genealogical Society of Greece, Thirty years from its Foundation**.....81
- **Aris Tsouknidas, Charilaos Sismanis, Museum of the Political Exiles of Ai Stratis Island**.....82
- **Kostas Pouloupoulos, G. Xidis’ Archival Collection in the Archives of Contemporary Social History (ASKI)**.....84
- **Christos Papatsikourakis, Aristovoulos Manessis’ Archive**86

NEWS

- **Elli Droulia, Neohellenic Collections in the American Continent. Presentation of a Lecture**.....88
- **Nestor Bamidis, The Participation of the General State Archives in the Information Society Actions**89
- **About Archival News**90

ARCHIVAL LEAVES

- **Letter of the professor in Aristotle University of Thessaloniki, Ioannis Stefanidis**.....91
- **The commemorative stamp for the State General Archives of Greece**92

BOOK REVIEWS

- **Zissimos H. Synodinos, A short tour on the new archival editions from abroad**.....93
- **N.E Karapidakis, Vasso Psimouli, «Free Greece», «The Voice of Truth». The Illegal Radio Station of the Communist Party of Greece, Archives 1947-1968**.....96
- **Elli Droulia, a) Some thoughts causing the book «Guidelines for Excellence for Archives, Public Libraries and Museums...»**97
- **b) Arlette Farge, Le goût de l’archive (The Taste of the Archive)**.....99

NEW PUBLICATIONS RECEIVED

Η τελευταία έκδοση της Ε.Α.Ε.
ΟΔΗΓΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ, ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ
Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων-Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία, Αθήνα 2005, σ. 128., τιμή 12 €

Η δεύτερη, συμπληρωμένη έκδοση του *Οδηγού Ιδιωτικών Αρχείων* δεν είναι μια απλή επανέκδοση του εξαντλημένου εδώ και χρόνια τεύχους που εξέδωσε η «Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων» της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας το 1993. Πρόκειται ουσιαστικά για νέα, εμπλουτισμένη ως προς το περιεχόμενο αλλά και την εμφάνιση εργασία (δύο χιλιάδες τετρακόσια περίπου λήμματα, διπλάσιος σχεδόν αριθμός επισημάνσεων από την πρώτη έκδοση).

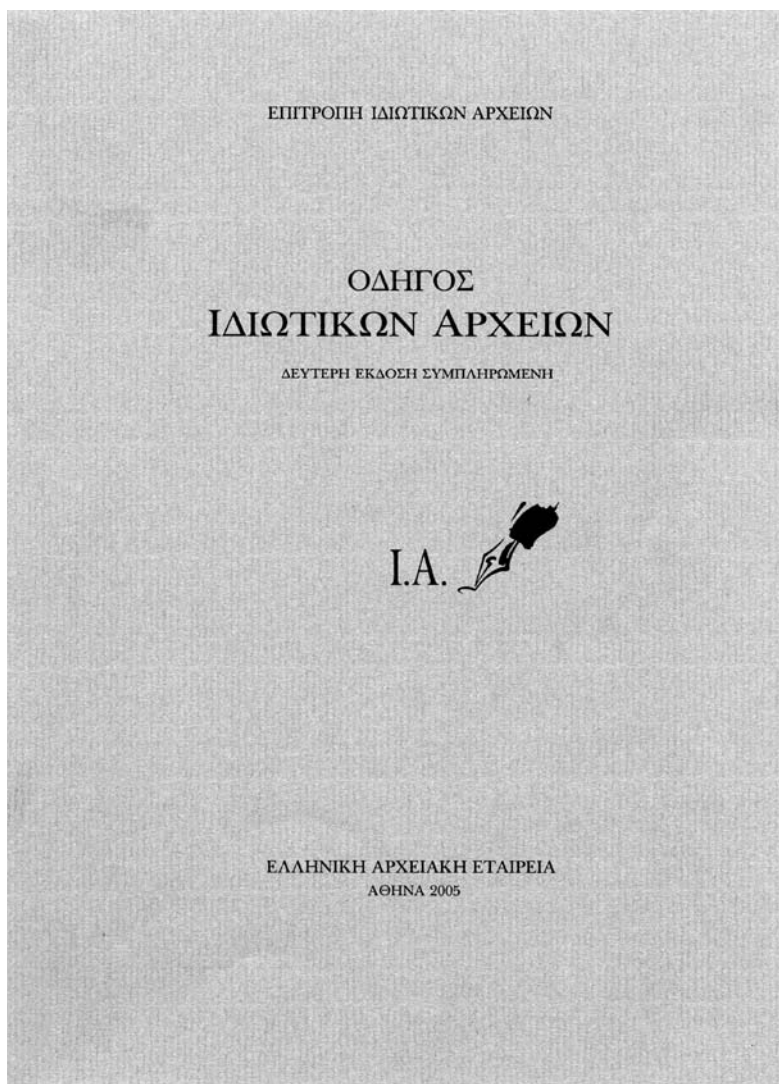
Η Επιτροπή (Χριστίνα Βάρδα, Αλέκος Ζάννας, Σοφία Μπόρα, Νίκος Παντελάκης, Αμαλία Παππά, Ζήσιμος Συνοδινός) συνέλεξε τα περισσότερα στοιχεία από τους ίδιους τους φορείς και τους ιδιώτες που διαχειρίζονται ή έχουν στην κατοχή τους το σχετικό αρχειακό υλικό, συμπληρώνοντας τον κατάλογο με εγγραφές αρχείων που αναφέρονται σε διάφορα δημοσιεύματα, ιστοσελίδες αρχειακών φορέων, παλαιότερους καταλόγους κ.ά.

Τα αρχεία στον *Οδηγό* παρουσιάζονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- α) αρχεία προσώπων και οικογενειών,
- β) αρχεία τραπεζών, επιχειρήσεων και εμπορικών οίκων,
- γ) αρχεία πολιτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, επιστημονικών εταιρειών και άλλων συλλογικοτήτων και
- δ) αρχεία με θεματικό αποδιδόμενο τίτλο.

Ο χρήστης του *Οδηγού* μπορεί να εντοπίσει ονομαστικά (αλφαβητικά) τα διάφορα ιδιωτικά αρχεία, στα οποία καταγράφονται η χρονική περίοδος που καλύπτουν και ο φορέας στον οποίο απόκεινται. Ο φορέας αναγράφεται με την καθιερωμένη συντομογραφία του, ενώ στο τέλος του βιβλίου έχουν συγκεντρωθεί σε παράρτημα οι οργανισμοί, τα ιδρύματα, οι ιδιώτες και οι φορείς που διατηρούν ή κατέχουν τα συγκεκριμένα αρχεία.

Πρόκειται για ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο έρευνας σε όλους τους αρχειακούς φορείς, τους ιδιώτες κατόχους αρχείων, τους αρχειονόμους, τους ερευνητές καθώς και σε κάθε ενδιαφερόμενο για τις «ιδιωτικές» πρωτογενείς πηγές της ιστορίας.

Κεντρική Διάθεση

Βιβλιοπωλείο-Εκδόσεις Κατάρτι, Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ 106 79, τηλ. 210-3604793, 210-3601271, fax. 210-3609697, e-mail: katarti@hellasnet.gr

Η έκδοση διατίθεται επίσης από:

Μορφωτικό, νέο βιβλιοπωλείο του ΜΙΕΤ, Αμερικής 13, ΑΘΗΝΑ 106 72, τηλ. 210-3614143.

Πωλητήριο Ε.Λ.Ι.Α., Αγ. Ανδρέου 4, Πλάκα-ΑΘΗΝΑ 105 56, τηλ. 210 3211149, shop@elia.org.gr

Εκδόσεις Σπανός - Βιβλιοπωλείο των Βιβλιοφίλων, Μαυρομιχάλη 7, ΑΘΗΝΑ 106 79, τηλ. 210 3614332, info@booksauction.gr

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ Ε.Α.Ε.

ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΑ ΔΥΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ι. Η ΕΚΛΟΓΟΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, 19.3.2005

Η Ετήσια Γενική Συνέλευση (εκλογοαπολογιστική) των μελών της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας συνήλθε στην Αθήνα το Σάββατο 19 Μαρτίου 2005, στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, με θέματα ημερήσιας διάταξης εκτός από τον απολογισμό δράσης του Δ.Σ., τον οικονομικό απολογισμό και την έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής, την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου και ελεγκτών.

Στη συνέχεια ο πρόεδρος Ζήσιμος Συνοδινός ανακοίνωσε τον Απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ Δ.Σ., ΕΤΟΣ 2004

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε. συνέχισε σταθερά το έργο υλοποίησης του προγράμματος δράσης που είχε αποφασίσει το 2003, δηλαδή την αναβάθμιση της ενημέρωσης και επικοινωνίας των μελών, την ανάπτυξη του επιστημονικού διαλόγου και την αποτελεσματική θεσμική παρέμβαση της Ε.Α.Ε. στα επιστημονικά-επαγγελματικά προβλήματα, τη λειτουργία των επιτροπών και τη γόνιμη συνεργασία σε διεθνές επίπεδο.

Επιγραμματικά, ως σημαντικότερα επιτεύγματα του προηγούμενου χρόνου μπορούν να θεωρηθούν η ψήφιση και η εφαρμογή του νέου Καταστατικού της Ε.Α.Ε. που ανοίγει καινούργιες προοπτικές στη δράση μας, η καταξίωση και η ευμενής αποδοχή από το ευρύτερο κοινό του ιστότοπου της Εταιρείας, η επιτυχημένη «ημερίδα» για την αρχαική εκπαίδευση, η παρουσία μας στο 15ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων στη Βιέννη τον περασμένο Αύγουστο, οι εκδηλώσεις της Επιτροπής Αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων, η έκδοση του 22ου τεύχους των *Αρχαικών Νέων* και η νέα, επαυξημένη έκδοση του *Οδηγού Ιδιωτικών Αρχείων* που ετοίμασε η Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων.

Στο γενικότερο επίπεδο του αρχαικού γίνεσθαι στη χώρα μας, εκτιμούμε ότι η τοποθέτηση της κυρίας Ευγενίας Κεφαλληνιάου -δρος φιλολογίας, εργαζομένης πολλά χρόνια στην Εθνική Βιβλιοθήκη και πρώην διευθύντριας της- στη θέση της Ειδικής Γραμματέως Βιβλιοθηκών και Αρχείων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. αποτελεί κατ' αρχήν θετικό βήμα για την προώθηση βασικών θεμάτων των Γενικών Αρχείων του Κράτους, εφόσον πρόκειται για πολιτικό στέλεχος που γνωρίζει «από μέσα» έναν επαγγελματικό συγγενή χώρο με ανάλογα προβλήματα. Από την άλλη μεριά όμως ο τρόπος στελέχωσης και η

σύνθεση της νέας Εφορείας των Γ.Α.Κ., όπου για άλλη μία φορά αγνοείται η Εταιρεία, καθώς και η εκκρεμότητα με τη θέση του Διευθυντή της Κεντρικής Υπηρεσίας των Γενικών Αρχείων του Κράτους δημιουργούν ερωτηματικά. Πιστεύουμε ότι οι όποιες λύσεις στα χρόνια προβλήματα των αρχείων μας ιδρυμάτων, δημόσιων και ιδιωτικών, πρέπει να απηχούν και τον προβληματισμό του αντίστοιχου επαγγελματικού χώρου, των στελεχών και του σωματίου εργαζομένων στα Γ.Α.Κ., της Ε.Α.Ε., των ελλήνων αρχειονόμων.

Ακολουθεί αναφορά σε κάθε τομέα δραστηριότητας της Ε.Α.Ε. αναλυτικά, ώστε όλα τα παρευρισκόμενα μέλη να σχηματίσουν πλήρη εικόνα των πεπραγμένων του Συμβουλίου και να συμμετάσχουν σε έναν εποικοδομητικό διάλογο.

Οργανωτική ανασυγκρότηση της Ε.Α.Ε.

Μετά την επιτυχημένη έκτακτη Γενική Συνέλευση των μελών για την τροποποίηση ορισμένων άρθρων του Καταστατικού της Ε.Α.Ε., τον Μάρτιο του 2004, προωθήθηκε ταχέως η διαδικασία νομιμοποίησής του. Το νέο Καταστατικό εγκρίθηκε από την πολιτεία με την υπ' αριθμ. 4108/2 Ιουλίου 2004 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

Οι βασικές τροποποιήσεις αφορούν τη διεύρυνση των σκοπών της Εταιρείας (άρθρο 2) ώστε να καλύπτονται θεσμικά όλα τα επαγγέλματα και οι κλάδοι της αρχαικής-τεκμηριωτικής εργασίας, την ιδιότητα των μελών (άρθρο 4) ώστε να μπορούν να συμμετέχουν οι φοιτητές-σπουδαστές της αρχειονομίας, και ορισμένες αλλαγές για την καλύτερη λειτουργία της Ε.Α.Ε. (άρθρ. 6: Διαγραφή μελών, άρθρ. 7: Πρόροι, άρθρ. 9: Γενική Συνέλευση, άρθρ. 10: Διοικητικό Συμβούλιο, άρθρ. 12: Σφραγίδα, άρθρ. 14: Τελικές διατάξεις).

Συγκεκριμένα με το νέο καταστατικό:

- Προσδιορίζονται σαφέστερα η επωνυμία στα γαλλικά και αγγλικά και, κυρίως, το προφίλ των μελών και οι σκοποί της Ε.Α.Ε.
- Οι φοιτητές και σπουδαστές αρχειονομίας έχουν πλέον τη δυνατότητα να γίνουν μέλη και να δραστηριοποιούνται στις επιτροπές και τις ποικίλες εκδηλώσεις της Εταιρείας.
- Οι Οργανισμοί και τα Ιδρύματα ή Νομικά πρόσωπα που ασχολούνται με θέματα αρχείων μπορούν να συμμετέχουν αποφασιστικά με τους εκπροσώπους τους.
- Θεσπίζονται διατάξεις που βελτιώνουν τις συμμετοχικές διαδικασίες και τη λειτουργικότητα των οργάνων της Εταιρείας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκτιμά ότι ο νέος καταστατικός μας χάρτης δημιουργεί τις προϋποθέσεις για περαιτέρω ανάπτυξη των στόχων της Εταιρείας, ανανέωση του δυναμικού της και μεγαλύτερη συμμετοχή των μελών στα προγράμματα και τις δραστηριότητές της. Επιθυμεί ακόμη να εκφράσει δημοσίως τις θερμές ευχαριστίες της Ε.Α.Ε. στη Δικηγόρο Αθηνών Αργυρώ Αυγερινού για τις αφιλοκερδείς υπηρεσίες της.

Ενημέρωση και επικοινωνία

Ο δικτυακός μας ιστότοπος εξακολουθεί να προσφέρει έγκαιρη πληροφόρηση και τακτικότερη ενημέρωση σε όλους του επισκέπτες μας, συμβάλλοντας καθοριστικά στην αναβάθμιση της επικοινωνίας και του διαλόγου, τόσο μέσα στην Εταιρεία όσο και εκτός: στην επιστημονική-ακαδημαϊκή κοινότητα και στους φοιτητές-σπουδαστές της αρχαιονομίας, σε συγγενείς κλάδους ή συνεργαζόμενους φορείς. Τα ηλεκτρονικά *ενημερωτικά* μας *δελτία* λαμβάνονται τακτικά από 1.000 και πλέον αποδέκτες: επίσης ενημερώνουμε συστηματικά και τη λίστα των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Η Εταιρεία πλέον προβάλλει το έργο της με ένα αποτελεσματικό εργαλείο το οποίο κερδίζει την εκτίμηση ενός συνεχώς διευρυνόμενου κοινού. Κατά το προηγούμενο έτος είχαμε πάνω από 45.000 επισκέψεις, ενώ το τελευταίο εξάμηνο οι επισκέψεις κυμαίνονται κατά μέσο όρο μεταξύ 4.000 και 4.500 κάθε μήνα. Όλα τα παραπάνω οφείλονται, σχεδόν αποκλειστικά, στις ικανότητες και τη συστηματική δουλειά του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου και διαχειρίστριας του site, υπεύθυνης της Επιτροπής Διαδικτύου, κυρίας Κάλιας Χατζηγιάννη, την οποία και ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Δυστυχώς δεν υλοποιήθηκε ακόμη η απόφασή μας -και επαφίεται στην ευχέρεια του επόμενου Διοικητικού Συμβουλίου- να μεταφραστούν στην αγγλική γλώσσα ορισμένες βασικές σελίδες το ιστότοπου ώστε να μπορούμε να ενημερώνουμε το Δ.Σ.Α. και τις ξένες αρχαιακές εταιρείες για τις δραστηριότητές μας με απώτερο στόχο ένα σαφέστερο προφίλ στο διεθνές περιβάλλον. Ούτε ολοκληρώθηκε η ηλεκτρονική καταγραφή της Βιβλιοθήκης της Ε.Α.Ε., που φιλοξενείται σήμερα στο Ι.Α./ΕΤΕ, ώστε ο πλήρης κατάλογος να είναι προσπελάσιμος σε όλους τους επισκέπτες του κόμβου μας.

Επίσης η ταχυδρομική λίστα (forum) της Εταιρείας, που στοχεύει στη διαμόρφωση ενός δυναμικού περιβάλλοντος αμφίδρομης επικοινωνίας, παραμένει ακόμη ασυνήθιστη στην καθημερινή μας πρακτική.

Η δράση των Επιτροπών

Τον προηγούμενο χρόνο δραστηριοποιήθηκαν οι εξής Επιτροπές της Ε.Α.Ε.:

1. *Η Επιτροπή Αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων* (υπεύθυνος κ. Νίκος Παντελάκης), στην οποία συμμετέχουν συνάδελφοι από τα ιστορικά αρχεία των ελληνικών τραπεζών και επιχειρήσεων. Η Επιτροπή προγραμματίσει μια σειρά εκδηλώσεων-συζητήσεων και στο πλαίσιο αυτό διοργάνωσε, τον Νοέμβριο του 2004 σε συνεργασία με τα στελέχη του Ιστορικού Αρχείου της Αγροτικής Τράπεζας, επιστημονική συνάντηση αρχαιακών, ιστορικών, στελεχών τραπεζών και επιχειρήσεων σε κεντρικό κτήριο της Αγροτικής Τράπεζας, όπου κύριος ομιλητής ήταν ο επικεφαλής του Ι.Α./ΕΤΕ κ. Γεράσιμος Νοταράς με θέμα «Η αναγκαιότητα χάραξης αρχαιακής πολιτικής στις τράπεζες και στις επιχειρήσεις». Στο γενικότερο σχεδιασμό της Επιτροπής συμπεριλαμβάνεται επίσης η συγκρότηση βάσης δεδομένων με τους διάφορους φορείς αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων στη χώρα μας.

2. *Η Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων* (υπεύθυνη η κυρία Χριστίνα Βάρδα) ολοκλήρωσε την επεξεργασία των απαντητικών δελτίων των φορέων, το επανέλεγχο όλων των λημμάτων και εξέδωσε τον νέο επαυξημένο *Οδηγό Ιδιωτικών Αρχείων* σε έντυπη μορφή. Είναι η καλαίσθητη έκδοση, που παρέλαβαν σήμερα

όλοι οι παρόντες και θα αποκτήσουν δωρεάν και τα υπόλοιπα ταμειακώς εντάξει μέλη σε λίγες μέρες. Η ηλεκτρονική μορφή του *Οδηγού*, μια βάση δεδομένων με πολύ περισσότερα στοιχεία από την έντυπη, σε σύντομο χρονικό διάστημα. Θα είναι μέσω του δικτυακού μας ιστότοπου στη διάθεση όλων των ενδιαφερομένων. Πρέπει να σημειώσουμε ιδιαίτερα τον αποφασιστικό ρόλο στο όλο εγχείρημα (βάσης δεδομένων και *Οδηγού*) του μέλους του Δ.Σ. κυρίας Χριστίνας Βάρδα, της οποίας η εργατικότητα, η επιμονή και πολύχρονη εμπειρία στα ιδιωτικά αρχεία είναι γνωστή σε όλους μας, καθώς και του αναπληρωματικού μέλους του Δ.Σ. κυρίας Σοφίας Μπόρα.

3. *Η Συντακτική Επιτροπή των «Αρχαιακών Νέων»* (υπεύθυνος ο κ. Νέστωρ Μπαμίδης) ετοίμασε ένα πραγματικά πλούσιο τεύχος, το οποίο έχει σχολιασθεί θετικά και έξω από τον επαγγελματικό μας χώρο.

Οι υπόλοιπες επιτροπές δεν ανέπτυξαν κάποιο συλλογικό έργο εκτός από την ανταπόκριση σε συγκεκριμένα ζητήματα των υπευθύνων τους, όπως του κ. Αλέξη Κράους, υπεύθυνου στην *Επιτροπή Ολυμπιακών και Αθλητικών Αρχείων*, της κυρίας Κάλιας Χατζηγιάννη, υπεύθυνης της *Επιτροπής Διαδικτύου, νέων τεχνολογιών και οπτικοακουστικών* ή εμού προσωπικά ως υπεύθυνου της *Επιτροπής Αρχαιακής Νομοθεσίας*.

Πιστεύουμε ότι στο μέλλον οι δύο τελευταίες επιτροπές της Ε.Α.Ε. μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ενόψει των μεγάλων επιστημονικών-επαγγελματικών μας προκλήσεων που ακούν στα ονόματα διευρυμένη ή από απόσταση πρόσβαση στην πληροφορία, ψηφιακή αναπαραγωγή τεκμηρίων, προστασία των προσωπικών δεδομένων, των πνευματικών δικαιωμάτων κλπ.

Οργάνωση συνεδρίων, εκδηλώσεων, ημερίδων κλπ.

Το Δ.Σ. στοχεύοντας να εμπλακεί η Ε.Α.Ε. αποφασιστικότερα σε θέματα αρχαιακής παιδείας και επαγγελματικής επιμόρφωσης, διοργάνωσε «ημερίδα» στο Ιστορικό Αρχείο της ΕΤΕ (30 Μαρτίου 2004) με θέμα «Η εκπαίδευση των αρχαιονόμων και βιβλιοθηκονόμων στην Ελλάδα. Περιεχόμενο, πραγματικότητα, προοπτικές» με ομιλητές τους Γιώργο Μπώκο, καθηγητή Τμήματος Αρχαιονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, Γιώργο Γιαννακόπουλο, διδάσκοντα στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας-Αρχαιονομίας των ΤΕΙ Αθηνών και διευθυντή των Γ.Α.Κ., Βασίλη Παναγιωτόπουλο, ιστορικό, ομότιμο διευθυντή ΙΝΕ/ΕΙΕ και πρώην πρόεδρο της Εφορείας των Γ.Α.Κ., Χριστίνα Βάρδα, ιστορικό-αρχαιονόμο στο Ε.Λ.Ι.Α. και μέλος του Δ.Σ. της Ε.Α.Ε., Μαρία Αλεξανδράκη, βιβλιοθηκονόμο, πρόεδρο της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων, Ζήσιμο Συνοδινό, ιστορικό-αρχαιονόμο στο Ι.Α./ΕΤΕ και πρόεδρο της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας και συντονιστή τον Γεράσιμο Νοταρά, κοινωνιολόγο, επικεφαλής του Ι.Α./ΕΤΕ. Στην εκδήλωση, συμμετείχαν εκατό περίπου άτομα, αρχαιονόμοι, βιβλιοθηκονόμοι, καθηγητές και αρκετοί απόφοιτοι και φοιτητές των ανώτερων και ανώτατων σχολών αρχαιονομίας-βιβλιοθηκονομίας.

Επίσης το Συμβούλιο, σε συνεργασία με την νέα Ειδική Γραμματέα Βιβλιοθηκών, Αρχείων & Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κυρία Ευγενία Κεφαλληνιάου, κατέθεσε, τον Δεκέμβριο του 2004, αίτημα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Πολιτισμού για τη διοργάνωση πανελλαδικού συνεδρίου το Φθινόπωρο του 2005 με θέμα «Πρόσβαση, ψηφιοποίηση και πνευματικά δικαιώματα στα αρχεία και τις βιβλιοθήκες».

Την απάντηση από την αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ. για το ύψος της χρηματοδότησης περιμένουμε στις αμέσως επόμενες μέρες.

Διεθνής παρουσία και συνεργασία

Στις 30 Απριλίου 2004 συστάθηκε στη Μαδρίτη ο νέος *Τομέας Αθλητικών Αρχείων* του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, Δ.Σ.Α. (ICA/Section of Sports Archives). Η πρόταση αυτή είχε πρωτοδιατυπωθεί στον διεθνή οργανισμό, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, από τον τότε αντιπρόεδρο της Ε.Α.Ε. κ. Αλέξανδρο Κράους, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου εθνικού και διεθνούς προγράμματος προβολής και αξιοποίησης των ολυμπιακών και αθλητικών αρχείων, που περιελάμβανε πρότυπο ελληνικό πρόγραμμα 14 ερευνητικών προτάσεων με θέματα ιστορίας, ολυμπισμού και αθλητισμού, όπως επίσης και την πρόταση «Αθήνα – Παρίσι – Ατλάντα», με σκοπό την προβολή και εκμετάλλευση των αρχείων της Αναβίωσης κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996, μέσα από τη διοργάνωση εκδηλώσεων, κατά το πρότυπο του εορτασμού των 200 χρόνων της Γαλλικής Επανάστασης. Δικαίως λοιπόν ο κ. Κράους, που συμμετείχε εκ μέρους της Εταιρείας μας στη συνάντηση, εκλέχθηκε αντιπρόεδρος *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Δ.Σ.Α., κατέθεσε δε προτάσεις για τον προγραμματισμό δράσης του Τομέα και τη σύνδεσή του με τον ολυμπιακό και αθλητικό χώρο.

Στο 15ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων που διοργάνωσε, στις 23-29 Αυγούστου 2004 στη Βιέννη, το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, Δ.Σ.Α. (International Council on Archives, I.C.A.) από κοινού με τα Κρατικά Αρχεία της Αυστρίας με θέμα «Αρχεία μνήμη και γνώση», η Ελληνική Αρχαική Εταιρεία εκπροσωπήθηκε από τον Πρόεδρό της Ζήσιμο Συνοδινό και το αναπληρωματικό μέλος του Δ.Σ. Αλέξανδρο Κράους, αντιπρόεδρο του *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Δ.Σ.Α.

Στο πλαίσιο της διεθνούς αυτής συνάντησης, η οποία αποτελεί κορυφαίο αρχειακό γεγονός σε παγκόσμιο επίπεδο, συμμετείχαν 2.000 σύνεδροι από 116 διαφορετικές χώρες. Με τη συμβολή και της Ε.Α.Ε. η ελληνική αντιπροσωπεία ήταν αξιόλογη. Συμμετείχαν αρχειονόμοι από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (Αλίκη Νικηφόρου, Κάλια Χατζηγιάννη), το Ι.Α./ΕΤΕ (Γ. Νοταράς, Ζ. Συνοδινός), το Μουσείο Μπενάκη (Α. Ζάννας), το Ίδρυμα Κ. Καραμανλής (Μαριέττα Μινώτου), τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη (Μαρία Βολτέρα, Υπαπαντή Κύττα), το ΙΝΕ/ΕΙΕ (Σπυριδούλα Αράθυμου), και το ΔΗ.Κ.Ι. Βόλου (Όλγα Μαυρομάτη-Σιώρου).

Στη Βιέννη το αναπληρωματικό μέλος του Δ.Σ. Αλέξανδρος Κράους επανεξελέγη αντιπρόεδρος του *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Δ.Σ.Α., υπήρξε ένας εκ των τριών εισηγητών της σχετικής στρογγυλής τράπεζας του Τομέα και διοργανωτής, με τη συνεργασία του προέδρου της Ε.Α.Ε., μικρής Έκθεσης με τεκμήρια της Αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 1896. Η έκθεση αυτή περιείχε ελληνικά αθλητικά μετάλλια και διπλώματα του 20ού αι. και πρωτότυπο φωτογραφικό υλικό των βαλκανικών Αθλητικών Αγώνων από το 1929 έως τις μέρες μας από τις συλλογές Δ. Ποντικούλη – Μουσείου Οργανισμού Νεολαίας & Άθλησης του Δήμου Αθηναίων όπως και αναφορά σε δύο εκθέσεις της Αθήνας το καλοκαίρι του 2004, με θέμα την Αναβίωση των Ο.Α. «Αθήνα 1896» και «Ο Coubertin και το Ελληνικό Θαύμα». Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την τρίτη ημέρα του Συνεδρίου -και κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων

της Αθήνας- στο Κρατικό Αρχείο της πόλης της Βιέννης (Wiener Stadt-und Landesarchivs) με την υποστήριξη της Εταιρείας των Αυστριακών Αρχειονόμων. Η έκθεση απέσπασε θετικά σχόλια και ύστερα από αίτημα των Αυστριακών Αρχειονόμων παρατάθηκε μέχρι το τέλος του Συνεδρίου. Σύντομα το υλικό αυτής της έκθεσης θα υπάρχει στον ιστότοπο της Εταιρείας και θα σταλεί στο Δ.Σ.Α. για να συμπεριληφθεί και να προβληθεί στις δραστηριότητες του Τομέα Αθλητικών Αρχείων ενώ ο κατάλογος της έκθεσης στα αγγλικά φιλοξενήθηκε, από την πρώτη μέρα του Συνεδρίου, στην ιστοσελίδα του Δ.Σ.Α.

Στο Συνέδριο, επίσης, η αρχειονόμος του Ίδρυματος Κ. Καραμανλής Μαριέττα Μινώτου (δραστήριο μέλος της Ε.Α.Ε.) εκλέχθηκε αντιπρόεδρος στον *Τομέα Αρχείων Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων* του Δ.Σ.Α. (ICA/Section for Archives of Parliaments and Political Parties).

Το Διοικητικό Συμβούλιο συγχαίρει τα μέλη μας Α. Κράους και Μαριέττα Μινώτου για την εκλογή τους στα όργανα του Δ.Σ.Α. και δηλώνει ότι η Ε.Α.Ε. θα συμπαρασταθεί στο έργο τους.

Στο Διεθνές Συνέδριο της Βιέννης η Εταιρεία μας έλαβε μέρος στη Συνέλευση του Τομέα επαγγελματικών αρχειακών Εταιρειών (I.C.A./S.P.A.) του Δ.Σ.Α. καθώς και στην ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, όπου αποφασίστηκαν σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση και λειτουργία του διεθνούς οργανισμού. Τα έξοδα συμμετοχής, μετακινήσεων και διαμονής του Προέδρου καλύφθηκαν από ευγενική χορηγία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ενώ ένα μέρος των εξόδων του κ. Κράους κατέβαλε η Εταιρεία.

Τα πρακτικά, οι αποφάσεις και το συνοδευτικό υλικό του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων βρίσκονται στο δικτυακό κόμβο της Εταιρείας και οι περιλήψεις των εισηγήσεων είναι κατατεθειμένες στη βιβλιοθήκη της Ε.Α.Ε. προς χρήση οποιουδήποτε ενδιαφερόμενου μέλους, ενώ στο επόμενο τεύχος των *Αρχειακών Νέων* θα υπάρξει εκτενής αναφορά στον προβληματισμό, στο περιεχόμενο και στις αποφάσεις του Συνεδρίου. Έχουμε ήδη δημοσιοποιήσει στον ιστότοπο της Εταιρείας μεταφρασμένες τις τελικές αποφάσεις του Συνεδρίου, τις οποίες έχουμε αποστείλει στο Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων.

Σημαντική στιγμή της διαμονής μας στη Βιέννη κατά το Συνέδριο υπήρξε η πρόσκληση από τον Έλληνα πρέσβη, κ. Θεόδωρο Σωτηρόπουλο, με τη φιλική μεσολάβηση του συναδέλφου Αλέκου Ζάννα, χάρη στην οποία γνωρίσαμε την ελληνική πρεσβεία της Βιέννης και είχαμε την ευκαιρία να παρουσιάσουμε με λίγα λόγια ο καθένας τον τομέα του. Σημειώνουμε ότι ο κ. πρέσβης έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τα ελληνικά αρχεία, είχε εγγραφεί στο Συνέδριο του Δ.Σ.Α., στο οποίο και παρέστη. Μάλιστα, επισκέφθηκε την έκθεσή μας και υποσχέθηκε ότι θα μας υποστηρίξει, λόγος για τον οποίο του απευθύναμε και ειδική σχετική επιστολή.

Αναφέρουμε επίσης ότι με την παρέμβαση των αντιπροσώπων της Εταιρείας, η Διεύθυνση του Δ.Σ.Α. απέστειλε επιστολή προς τον Έλληνα Πρωθυπουργό, με σκοπό να προκαλέσει το ενδιαφέρον του για τη διάσωση και αξιοποίηση των ελληνικών αθλητικών αρχείων και ιδίως εκείνων των Ο.Α. του 2004. Επίσης, με την ίδια παρέμβαση, η Διεύθυνση του Δ.Σ.Α. απέστειλε σχετική επιστολή προς τον Πρόεδρο της Δ.Ο.Ε., κ. Jacques Rogue, τονίζοντάς του τη διεθνή σπουδαιότητα των αρχείων των Ο.Α. και την αναγκαιότητα της διάσωσής τους.

Τέλος, σημειώνουμε ότι ο κ. Κράους ως αντιπρόσωπος της Εταιρείας, ασχολήθηκε τον Μάιο και Ιούνιο του 2004 με τη διοργάνωση της Έκθεσης «Ο Coubertin και το Ελληνικό Θαύμα», που έλαβε χώρα στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων, από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2004. Την έκθεση αυτή συνδιοργάνωσαν η Διεθνής Επιτροπή «Pierre de Coubertin», το Γαλλικό Ινστιτούτο και ο Δήμος Αθηναίων, με σκοπό την γαλλική εκδοχή της Αναβίωσης των Ο.Α., έκθεση η οποία λειτούργησε παράλληλα με την εξαιρετική έκθεση της Ελληνικής Εθνολογικής Εταιρείας στην Παλαιά Βουλή «Αθήνα 1896». Σημαντικότερος εκθέτης και των δύο εκθέσεων ήταν ο κ. Γεώργιος Δολιανίτης, σημαίνον μέλος της Εταιρείας μας, στον οποίον ήδη οφείλουμε τις σχετικές εκθέσεις του Μόντρεαλ-1992 και του Πεκίνου-1996.

Εκδοτικός τομέας

Τον περασμένο Ιούλιο εκδώσαμε το 22ο τεύχος των *Αρχειακών Νέων*, ανανεωμένο σε περιεχόμενο και με πλούσια ύλη (ορισμένα πρακτικά του Πανελλαδικού Συνεδρίου Αρχαιονομίας της Σάμου το 2003, ανακοινώσεις ημερίδων, πρωτότυπη αρθρογραφία κλπ.), το οποίο έχει αποσπάσει επαινετικά σχόλια από αρκετούς συναδέλφους και φίλους.

Μαζί με το νέο τεύχος των *Αρχειακών Νέων* εκτυπώθηκε, σε ικανοποιητική μορφή, το νέο Καταστατικό της Ε.Α.Ε., το οποίο επίσης στάλθηκε στα μέλη και έχει δημοσιοποιηθεί στον ιστότοπό μας.

Προσφάτως κυκλοφόρησε η δεύτερη εμπλουτισμένη έκδοση του *Οδηγού Ιδιωτικών Αρχείων* που ετοίμασε η Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων της Ε.Α.Ε. (Χριστίνα Βάρδα, Αλέξανδρος Ζάννας, Σοφία Μπόρα, Αμαλία Παππά, Νίκος Παντελάκης, Ζήσιμος Συνοδινός), με την επιμέλεια των κυριών Χριστίνας Βάρδα και Σοφίας Μπόρα.

Το πρόβλημα της διακίνησης και πώλησης των εκδόσεων της Εταιρείας δεν έχει λυθεί ακόμη. Πρέπει στο μέλλον να γίνει συστηματικότερη η προσπάθεια ενημέρωσης των βιβλιοπωλών στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Κέρκυρα, όπου συγκεντρώνονται και οι σπουδαστές της αρχαιονομίας, και βεβαίως να εξασφαλισθεί η τακτική διάθεση των εκδόσεών μας από μερικά κεντρικά βιβλιοπωλεία.

Οικονομικά

Τα μικρά έσοδα από τις συνδρομές των μελών και τις πωλήσεις των εκδόσεων δεν μπορούν να καλύψουν ούτε τα στοιχειώδη λειτουργικά μας έξοδα. Για το λόγο αυτό προσφύγαμε ξανά σε διάφορους χρηματοδότες, κυρίως τράπεζες και οργανισμούς.

Η Τράπεζα της Ελλάδος με 3.000 ευρώ και η Εθνική Τράπεζα με 1.500 ευρώ συνέβαλαν αποφασιστικά στην αύξηση των εσόδων μας κατά 4.500 ευρώ. Επίσης στον πρόσφατο *Οδηγό Ιδιωτικών Αρχείων* εξασφαλίσαμε διαφημιστική καταχώριση βιβλίων του ΜΙΕΤ από την Εθνική Τράπεζα έναντι 2.000 ευρώ. Ευχαριστούμε θερμά τους παραπάνω χορηγούς για την ευγενική τους χειρονομία.

Επίσης, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος κάλυψε οικονομικά τα έξοδα μετακινήσεων, διαμονής και συμμετοχής του Προέδρου της Ε.Α.Ε. στο 15ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων τον Αύγουστο του 2004 στη Βιέννη.

Στον οικονομικό απολογισμό, ο Ταμίας της Ε.Α.Ε. κ. Νίκος Παντελάκης θα σας παρουσιάσει αναλυτικά όλα τα σχετικά

κονδύλια. Η Εταιρεία περιμένει προτάσεις, ιδέες, πιθανούς χορηγούς στο έργο της από όλα τα μέλη.

Το θέμα των οικονομικών εκκρεμοτήτων πολλών μελών, το οποίο είχε αναφερθεί και στην προηγούμενη Γενική μας Συνέλευση προβληματίσε αρκετές φορές το Συμβούλιο. Επειδή υπάρχουν συνάδελφοι οι οποίοι έχουν κατά καιρούς δηλώσει το ενδιαφέρον επανάκαμψής τους στην Εταιρεία, αλλά το συνολικό ποσό που χρωστούν από συνδρομές τους είναι δυσβάστακτο, το Δ.Σ. καταθέτει συγκεκριμένη πρόταση διακανονισμού, την οποία καλούμε να εξετάσει η σημερινή Γενική Συνέλευση.

Πρόταση

Στο πλαίσιο διακανονισμού των υποχρεώσεων συνδρομών παλαιών μελών της Ε.Α.Ε., η Γενική Συνέλευση αποφασίζει, όσα μέλη χρωστούν αρκετές ετήσιες συνδρομές αλλά επιθυμούν να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες της Εταιρείας και να είναι ταμειακώς εντάξει, οφείλουν να καταβάλουν ολόκληρες τις δύο τελευταίες συνδρομές, των ετών 2003-2004, και για τις παλαιότερες το συμβολικό ποσό των 5 ευρώ ανά έτος. Εξουσιοδοτείται το νέο Διοικητικό Συμβούλιο να εξετάσει την εφαρμογή της.

Άλλες δραστηριότητες, επαφές με φορείς κλπ.

Τον Οκτώβριο του 2004, το Διοικητικό Συμβούλιο επισκέφθηκε την νέα Ειδική Γραμματέα Βιβλιοθηκών, Αρχείων & Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κυρία Ευγενία Κεφαλληναίου, κατέθεσε υπόμνημα με τα βασικά ζητήματα του χώρου και συζήτησε μαζί της ένα πλαίσιο συνεργασίας. Η κυρία Κεφαλληναίου μας υποσχέθηκε συμπαράσταση στο έργο μας, ενώ το επόμενο μήνα συνεργαστήκαμε στη διαμόρφωση πρότασης διοργάνωσης πανελλαδικού συνεδρίου αρχείων και βιβλιοθηκών

Στη δεύτερη συνάντησή μας με την Ειδική Γραμματέα, τον Δεκέμβριο του 2004, το αναπληρωματικό μέλος του Δ.Σ. κ. Αλέξανδρος Κράους, υπεύθυνος της *Επιτροπής Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων* της Ε.Α.Ε και αντιπρόεδρος στον νεοοργανωθέντα *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Δ.Σ.Α. (ICA/Section of Sports Archives) παρουσίασε πρόταση για τη διοργάνωση εκδηλώσεων το 2006 στην Αθήνα αφιερωμένων στα 100 χρόνια της «Μεσοολυμπιάδας» της Αθήνας του 1906, όπως επίσης και για την οργάνωση Διεθνούς Έκθεσης με Αρχεία της Αναβίωσης κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου το 2008. Η πρόταση αντιμετωπίστηκε θετικά από την Ειδική Γραμματέα, ενώ υπάρχει γενικότερα ένα πολύ καλό κλίμα επικοινωνίας μας που προοιωνίζει γόνιμη συνεργασία.

Τον Δεκέμβριο του 2004 ο πρόεδρος Ζ. Συνοδινός συμμετείχε σε συνάντηση των υπευθύνων των αρχείων των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, που οργάνωσε στην Αθήνα το Ιστορικό Αρχείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου επισήμανε την ανάγκη συνεργασιών των νέων αυτών θεσμών με την Εταιρεία.

Τέλος, επιτυχημένο ήταν το *πάρτυ αρχειονόμων και φίλων της Ε.Α.Ε.* για τα 15 χρόνια δράσης της (1990-2005), που οργάνωσαν το βράδυ της 4ης Μαρτίου 2005 οι συνάδελφοί μας Χριστίνα Βάρδα, Βασιλική Χατζηγεωργίου, Σοφία Μπόρα και Αλέκος Ζάννας στις φιλόξενες αίθουσες του Ε.Λ.Ι.Α. Τους ευχαριστούμε θερμά, όπως και τον κ. Μάνο Χαριτάτο, Πρόεδρο του Δ.Σ. του Ε.Λ.Ι.Α. για τη δωρεάν διάθεση των χώρων του Ιδρύματος.

Νέα μέλη

Στελέχη που εμπλέκονται στη διαχείριση σύγχρονων αρχείων σε οργανισμούς και επιχειρήσεις, εργαζόμενοι σε ποικίλους αρχειακούς φορείς, ιδρύματα και Βιβλιοθήκες, αλλά και απόφοιτοι σχολών αρχειονομίας-βιβλιοθηκονομίας έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες της Εταιρείας μας και τις εκδόσεις της. Μερικοί μάλιστα θέλησαν να γίνουν μέλη μας.

Όλο το διάστημα από τον Απρίλιο του 2004 μέχρι τον Μάρτιο του 2005, το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. συνεδρίασε συνολικά 6 φορές και ενέκρινε την εγγραφή στην Εταιρεία των κυρίων κυριών:

1. Bambakidis Elli (Αρχειονόμου στη Δημόσια Βιβλιοθήκη του Dayton στην πολιτεία του Ohio των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής -Metro Library, Dayton, Ohio USA)
2. Βολτέρρα Μαρίας (Αρχειονόμου, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη)
3. Ρούσση Δωροθέας (Πτυχιούχου Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας - αρχειονομίας ΤΕΙ Αθηνών, εργαζομένης με σύμβαση στο Ι.Α./ΕΤΕ)
4. Αράθυμου Σπυριδούλας (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας - Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
5. Λίτσα Ευθυμίου (Καθηγήτη Παλαιογραφίας, τμήμα Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου)
6. Γιαννακά Αμαλίας (Αρχειονόμου, Γ.Α.Κ.-Κεντρική Υπηρεσία)
7. Δεσινιώτη Αριστείδη (Ειδικού πληροφοριακών Συστημάτων, Singular/ ΔΕΛΤΑ)
8. Κουτρούλη Μαρίας (Βιβλιοθηκονόμου-Αρχειονόμου, Αρχείο Βοβολίνης)
9. Παπααναγιώτου Παναγιώτη (Αρχειονόμου, Χαροκόπειος Σχολή)
10. Παναγιωτίδη Φωτεινής (Αρχειονόμου-Βιβλιοθηκονόμου, Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας)
11. Στασινού Αγγελικής (Συντηρήτριας, Γ.Α.Κ.- Κεντρική Υπηρεσία)
12. Χαρίση Κώστα (Αρχειονόμου, Ιστορικό Αρχείο Εμπορικής Τράπεζας)
13. Φούκα Ιωάννη (Αρχειονόμου, Ιστορικό Αρχείο της Εμπορικής Τράπεζας)
14. Σεραφειμίδη Γεωργίου (Κοινωνιολόγου, Ιστορικό Αρχείο της Εμπορικής Τράπεζας)
15. Βασιλικής Σαραντέα (Αρχειονόμου, Ιστορικό Αρχείο της Εμπορικής Τράπεζας)
16. Μαλαγαρδή Νεκταρίου (Αρχειονόμου, Ιστορικό Αρχείο της Εμπορικής Τράπεζας)
17. Μαντασιά Αικατερίνης (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, εκπαιδευτικός αποσπασμένη στα Γ.Α.Κ. Αρχεία Ν. Κέρκυρας)
18. Ξενοδόχου Ελευθερίας (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, Βιβλιοθήκη Πνευματικού Κέντρου Δήμου Ν. Ζίχνης Σερρών)
19. Χατζηγεωργίου Βασιλικής (Συμβούλου Οργάνωσης & Διατήρησης Φωτογραφικού Αρχείου του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου-ΕΛΙΑ)
20. Τόμπρου Νικολάου (Διδάσκοντας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Υπευθύνου στο Πελοποννησιακό Αρχείο Τύπου)
21. Γκόντα Θάλειας (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, αρχειονόμου στα Γ.Α.Κ.-Τοπικό Αρχείο Παξών)

22. Χαλιού Ευθυμίας (Πτυχιούχου του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας Αρχειονομίας των Τ.Ε.Ι. Αθηνών, συμβασιούχου αρχειονόμου στο Ι.Α./ΕΤΕ)

23. Κύπτα Υπαπαντής (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, συμβασιούχου αρχειονόμου στο Ι.Α./ΕΤΕ).

Επίσης μετά την αλλαγή του Καταστατικού της Εταιρείας το 2004, έγιναν μέλη, με αίτηση των νομίμων εκπροσώπων τους, οι παρακάτω φορείς και επιχειρήσεις:

1. Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
2. Αρχείο Βοβολίνης-Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ
3. S & B Βιομηχανικά Ορυκτά Ανώνυμη Εταιρεία. (Υπεύθυνη πληροφόρησης-τεκμηρίωσης Χριστίνα Τραιτοράκη).

Όλα τα παραπάνω φυσικά και νομικά πρόσωπα ή φορείς που έχει εγκρίνει ως νέα μέλη το Διοικητικό Συμβούλιο καλείται η σημερινή Γενική μας Συνέλευση να επικυρώσει αμέσως μετά την εκφώνηση του απολογισμού.

Κλείνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε άλλη μία φορά τον επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου της ΕΤΕ κύριο Γεράσιμο Νοταρά για τη σημερινή φιλοξενία της Γενικής μας Συνέλευσης αλλά και για τη στήριξη και βοήθεια που προσέφερε -και συνεχίζει να προσφέρει- σε πολλές δραστηριότητες της Εταιρείας μας.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Φέτος η Εταιρεία μας συμπληρώνει 15 χρόνια πλούσιας δράσης και δημιουργικών παρεμβάσεων στα αρχειακά ζητήματα της χώρας μας. Αρκετά πράγματα έχουν αλλάξει από το 1990 με την αποφασιστική, θα λέγαμε, συμβολή της Ε.Α.Ε.: αρχειακή εκπαίδευση-επιμόρφωση, επιστημονική πληροφόρηση και διεθνής συνεργασία, εξειδικευμένα εγχειρίδια, περιοδικό, εκδόσεις και πρότυπα, ημερίδες και συνέδρια, εργασιακό περιβάλλον, επαγγελματική δεοντολογία κλπ.

Μερικά από τα πρώτα, ιδρυτικά μέλη της Ε.Α.Ε. εξακολουθούν να συμβάλλουν σημαντικά με τις γνώσεις και την πολύτιμη εμπειρία τους σε διάφορους τομείς. Η Εταιρεία όμως τα τελευταία χρόνια έχει ανανεωθεί σε μεγάλο βαθμό με την εγγραφή μελών που προέρχονται από αρκετούς νέους και διαφορετικούς χώρους. Για το λόγο αυτό, ενόψει της παρούσας εκλογο-απολογιστικής συνέλευσης, το απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο εκτιμά ότι η ανανέωση αυτή πρέπει να αντανάκλαται και στη σύνθεση του διοικητικού οργάνου που θα προκύψει από τις σημερινές αρχαιρεσίες. Η πείρα των παλαιότερων πρέπει να συνδυασθεί με τον δυναμισμό, το καινοτόμο πνεύμα και τη ζωντάνια των νεότερων.

Καλούμε τα νέα μέλη να δηλώσουν, όσο το δυνατόν περισσότεροι, υποψηφιότητα για το Δ.Σ. και την Ελεγκτική Επιτροπή. Άλλωστε ο επιτυχής συνδυασμός μελέτης, εμπειρίας και γνώσης, επαγγελματικής επικοινωνίας, εθελοντισμού και συλλογικής επιστημονικής δράσης, διάθεσης συμμετοχής και αφιλοκερδούς προσφοράς ήταν τα θεμελιώδη συστατικά της ανάπτυξης και καταξίωσης του επιστημονικού μας Συλλόγου.

Αθήνα, 8 Μαρτίου 2005
Το Διοικητικό Συμβούλιο
της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας

Στη συνέχεια η Γενική Συνέλευση των μελών επικύρωσε τις αιτήσεις για τις εγγραφές νέων μελών στην Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία που είχαν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Για τις εκλογές των νέων οργάνων της Ε.Α.Ε., η Γενική Συνέλευση εξέλεξε ως μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής τους κ.κ. Νικόλαο Καρόλα, Ευάγγελο Λίτσα και Χριστίνα Βάρδα. Στη μυστική ψηφοφορία που ακολούθησε συμμετείχαν 55 ταμειακώς εντάξει μέλη και εκλέχθηκαν για το νέο Διοικητικό Συμβούλιο ως τακτικά μέλη οι:

Ζήσιμος Συνοδινός	(24 ψήφοι)
Κάλλια Χατζηγιάννη	(21 ψήφοι)
Αμαλία Παππά	(20 ψήφοι)
Έλλη Κραββαρίτη	(15 ψήφοι)
Ευαγγελία Τζιτζίκου	(15 ψήφοι)
Νέστωρ Μπαμίδης	(14 ψήφοι)
Μαρία Βολτέρα	(14 ψήφοι)
και ως αναπληρωματικά μέλη οι:	
Παναγιώτης Καλομοίρης	(10 ψήφοι)
Κώστας Χαρίσης	(8 ψήφοι)
Βασιλική Χατζηγεωργίου	(5 ψήφοι)
Κωνσταντίνα Τασιοπούλου	(5 ψήφοι).

Επίσης, για τη νέα Εξελεγκτική Επιτροπή της Ε.Α.Ε. εκλέχθηκαν οι παρακάτω:

Αλέξανδρος Ζάννας	(26 ψήφοι)
Παναγιώτα Καφίρη	(18 ψήφοι)
Μαρία Πολίτη	(16 ψήφοι).

Στην πρώτη του συνεδρίαση το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας μετά από ψηφοφορία των μελών του συγκροτήθηκε σε σώμα με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος:	Ζήσιμος Συνοδινός
Αντιπρόεδρος:	Κάλλια Χατζηγιάννη
Γραμματέας:	Νέστωρ Μπαμίδης
Ταμίας:	Έλλη Κραββαρίτη
Μέλη:	Μαρία Βολτέρα
	Αμαλία Παππά
	Άντζελα Τζιτζίκου

Τέλος, το Συμβούλιο, αφού εξέτασε ορισμένα θέματα προγραμματισμού, αποφάσισε να συνεδριάζει σε διευρυμένη σύνθεση με τη συμμετοχή και των εκλεγμένων αναπληρωματικών μελών του (Παναγιώτης Καλομοίρης, Κώστας Χαρίσης, Βασιλική Χατζηγεωργίου και Κωνσταντίνα Τασιοπούλου).

II. Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, 1.4.2006

Την 1η Απριλίου 2006 πραγματοποιήθηκε η ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση των μελών της Ε.Α.Ε., στο κτήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Η Συνέλευση ήταν επαναληπτική και δεν υπήρχε πρόβλημα απαρτίας (παρόντα ταμειακώς εντάξει 39 μέλη).

Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης εκλέχθηκε ο Αλέξανδρος Ζάννας και Γραμματέας ο Κωνσταντίνος Χαρίσης.

Τα θέματα της τακτικής Γενικής Συνέλευσης ήταν: Απολογισμός δράσης του Διοικητικού Συμβουλίου, οικονομικός απολογισμός της Ε.Α.Ε., έκθεση ελεγκτικής επιτροπής και επικύρωση εγγραφής νέων μελών.

Στη συνέχεια ο πρόεδρος Ζήσιμος Συνοδινός ανακοίνωσε τον Απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΗΣ Λ.Σ., ΕΤΟΣ 2005

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το ανανεωμένο Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε. όλο αυτό το χρονικό διάστημα προσπάθησε να υλοποιήσει ένα ρεαλιστικό πρόγραμμα δράσης στο πλαίσιο των αποφάσεων της προηγούμενης Γενικής μας Συνέλευσης.

Επιγραμματικά, ως σημαντικότερα επιτεύγματα του προηγούμενου χρόνου μπορούν να θεωρηθούν η επιτυχής διοργάνωση του Συνεδρίου «Αρχαία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας», από κοινού με την Ειδική Γραμματεία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και τη Νομική Σχολή Αθηνών στις αρχές Φεβρουαρίου, η ουσιαστική παρέμβασή μας στη συζήτηση για το νομοσχέδιο «περί Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου», ο εμπλουτισμός και η συνεχής βελτίωση του ιστοτόπου μας ώστε να καλύπτει πλήρως το μεγαλύτερο μέρος της ενημέρωσης των μελών, και οι συναντήσεις-εκδηλώσεις των επιτροπών της Ε.Α.Ε.

Στο γενικότερο επίπεδο του αρχαιακού γίνεσθαι στη χώρα μας, επιτεύχθηκε, ως ένα βαθμό, η επικοινωνία και συνεργασία της Εταιρείας μας με την Ειδική Γραμματέα Βιβλιοθηκών και Αρχείων του ΥΠ.Ε.Π.Θ., αλλά και με άλλους φορείς όπως η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών που μπορεί στο μέλλον να δώσει γόνιμα αποτελέσματα. Όσον αφορά τα Γενικά Αρχαία του Κράτους, θεωρούμε πολύ θετική την τοποθέτηση στη θέση του αναπληρωτή διευθυντή της συναδέλφου Βάσως Ψιμούλη, έμπειρου στελέχους της Κεντρικής Υπηρεσίας των Γ.Α.Κ. και μέλους της Εταιρείας μας, στην οποία και ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο της.

Ακολουθεί αναφορά σε κάθε τομέα δραστηριότητας της Ε.Α.Ε. αναλυτικά, ώστε οι παρευρισκόμενοι να σχηματίσουν πλήρη εικόνα των πεπραγμένων του Συμβουλίου και να συμμετάσχουν σε έναν εποικοδομητικό διάλογο.

Ενημέρωση και επικοινωνία

Όλη σχεδόν η πληροφόρηση και η επικοινωνία της Εταιρείας διεξάγεται μέσω του δικτυακού μας ιστοτόπου (διαχειρίστρια του site η υπεύθυνη της Επιτροπής Διαδικτύου και αντιπρόεδρος της Ε.Α.Ε. Κάλλια Χατζηγιάννη), που έχει αναδειχθεί σε βασικό εργαλείο στην επαφή μας όχι μόνο με τα μέλη αλλά και με τα αρχαιακά ιδρύματα, την επιστημονική-ακαδημαϊκή κοινότητα, τους συγγενείς κλάδους ή συνεργαζόμενους φορείς. Τα ηλεκτρονικά *ενημερωτικά* μας *δελτία* λαμβάνονται τακτικά από 1.200 και πλέον αποδέκτες, μεταξύ των οποίων και όλες οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Οι επισκέψεις στις ιστοσελίδες μας ξεπέρασαν τις 50.000 ετησίως, ενώ τον τελευταίο καιρό, με αφορμή και το Συνέδριο κυμάνθηκαν κατά μέσο όρο μεταξύ 5.000 και 6.000 μηνιαίως. Παραμένει όμως σε εκκρεμότητα η μετάφραση στην αγγλι-

κή γλώσσα ορισμένων βασικών σελίδων του ιστοτόπου της Ε.Α.Ε., ώστε να μπορούμε να ενημερώνουμε το Δ.Σ.Α., τις αρχειακές εταιρείες και τους αρχειονόμους στο εξωτερικό για τις δραστηριότητές μας.

Το Συνέδριο «Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας»

Το κορυφαίο γεγονός της προηγούμενης περιόδου για την Εταιρεία υπήρξε αναμφισβήτητη η διοργάνωση του μεγάλου, επιτυχημένου Συνεδρίου στις 2-3 Φεβρουαρίου του 2006.

Όπως είναι γνωστό, το Συνέδριο έγινε με πρωτοβουλία της Ε.Α.Ε., η οποία ενισχύθηκε βεβαίως αποφασιστικά τόσο από την Ειδική Γραμματέα Αρχείων και Βιβλιοθηκών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κυρία Ευγενία Κεφαλληνιάου όσο και από το ΥΠ.Π.Ο. και τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη συνέχεια ενεπλάκησαν ως συνεργαζόμενοι φορείς οι σημαντικότεροι θεσμοί στη σχετική θεματολογία: η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας, συμβάλλοντας ο καθένας από τη μεριά του στην καλύτερη οργάνωση.

Αποφασιστικός υπήρξε ο ρόλος της Εταιρείας στο σχεδιασμό και την εκτέλεση του εγχειρήματος, αφού μέλη του Δ.Σ. συμμετείχαν στην επιστημονική επιτροπή (Ζ. Συνοδινός) και στην οργανωτική επιτροπή (Αμαλία Παππά, Κάλια Χατζηγιάννη) του Συνεδρίου.

Η μεγάλη συμμετοχή στο Συνέδριο (παρευρέθηκαν το διήμερο πάνω από 700 άτομα), η ενδιαφέρουσα θεματική του, οι υψηλού επιπέδου εισηγήσεις, ο έντονος προβληματισμός και ο διάλογος που αναπτύχθηκε μεταξύ αρχειονόμων, βιβλιοθηκονόμων και νομικών, αλλά και η άρτια οργάνωση και προβολή του μέσω του ιστοτόπου της Ε.Α.Ε. ενισχύουν την άποψη ότι η Εταιρεία μας πρέπει να τολμά και δύσκολα έργα. Το συγκεκριμένο οφείλει πολλά στην πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής και μέλος του Δ.Σ. κυρία Αμαλία Παππά και στην κυρία Κάλια Χατζηγιάννη, μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής και αντιπρόεδρο της Ε.Α.Ε.

Μέσα από την προετοιμασία και τη διοργάνωση του Συνεδρίου προσεγγίσαμε ειδικούς και καθηγητές της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και τους θέσαμε τα νομικά ζητήματα που αφορούν τα αρχεία. Εκτιμούμε ότι η συνεργασία μας αυτή θα αποβεί γόνιμη και χρήσιμη στο μέλλον και για τις δύο πλευρές. Άλλωστε μόλις τώρα άνοιξε ο διάλογος.

Οι εισηγήσεις του Συνεδρίου έχουν αρχίσει να δημοσιεύονται στη σχετική σελίδα που φιλοξενείται στον ιστοτόπο της Ε.Α.Ε., ενώ υπάρχει και σκέψη για τη έκδοση των πρακτικών.

Η δράση των Επιτροπών

Τον προηγούμενο χρόνο δραστηριοποιήθηκε κυρίως η Επιτροπή Αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων.

Η *Επιτροπή Αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων* (υπεύθυνος κ. Νίκος Παντελάκης), στην οποία συμμετέχουν συνάδελφοι από τα ιστορικά αρχεία των ελληνικών τραπεζών και επιχειρήσεων, προγραμματίισε στη δράση της μια σειρά εκδηλώσεων-συζητήσεων, τη συγκρότηση βάσης δεδομένων με τους διάφορους φορείς αρχείων Τραπεζών και Επιχειρήσεων στη χώρα μας και τη σύνταξη ενός αντίστοιχου οδηγού.

Οι υπόλοιπες επιτροπές δεν ανέπτυξαν κάποιο συλλογικό έργο εκτός από την ανταπόκριση σε συγκεκριμένα ζητήματα

των υπευθύνων τους, όπως του κ. Αλέξη Κράους, υπεύθυνου στην *Επιτροπή Ολυμπιακών και Αθλητικών Αρχείων*, της κυρίας Κάλιας Χατζηγιάννη, υπεύθυνης της *Επιτροπής Διαδικτύου, νέων τεχνολογιών και οπτικοακουστικών* ή της κυρίας Αμαλίας Παππά, υπεύθυνης της *Επιτροπής Αρχειακών Προτύπων*.

Ο κ. Αλέξης Κράους συμμετείχε, στις 23 Μαρτίου 2006, σε στρογγυλή τράπεζα που οργάνωσε το Γαλλικό Ινστιτούτο με θέμα «Τα 100 χρόνια από τη Μεσοολυμπιάδα του 1906 και ο Pierre de Coubertain ξανά στην επικαιρότητα», στο πλαίσιο της Εβδομάδας της Γαλλοφωνίας (Semaine de la Francophonie), ο οποίος, με αφορμή τις παλαιότερες πρωτοβουλίες της Ε.Α.Ε., μίλησε για την ανάγκη επισήμανσης, διατήρησης και προβολής των ολυμπιακών και αθλητικών αρχείων ως τμήματος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Η κυρία Κάλια Χατζηγιάννη επεξεργάστηκε και εισηγήθηκε στο Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. το κείμενο που αφορούσε την απάντηση της Εταιρείας στο νομοσχέδιο για το Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο.

Η κυρία Μαρία Βολτέρα, μέλος του Δ.Σ. και η κυρία Κωνσταντίνια Τασιοπούλου, αναπληρ. μέλος του Δ.Σ., μελετούν και ετοιμάζουν ένα σχέδιο αναδιάταξης και λειτουργικής παρουσίωσης των θεμάτων του ιστοτόπου της Ε.Α.Ε.

Η κυρία Αμαλία Παππά, σε συνεργασία με συναδέλφους της Κεντρικής Υπηρεσίας των Γ.Α.Κ., ετοιμάζει τη μετάφραση του *Διεθνούς Προτύπου Καθιερωμένων Αρχειακών Λημμάτων για Νομικά Πρόσωπα/φορείς, Φυσικά Πρόσωπα και Οικογένειες* [ISAAR (CRF)] του Δ.Σ.Α.

Επισημαίνουμε ακόμη ότι δεν έχει ολοκληρωθεί η συνεργασία της Επιτροπής Ιδιωτικών Αρχείων με την κυρία Κ. Χατζηγιάννη ώστε η ηλεκτρονική βάση του *Οδηγού Ιδιωτικών Αρχείων* να λειτουργεί στον ιστοτόπο της Ε.Α.Ε.

Διεθνής παρουσία και συνεργασία

Τον Απρίλιο του 2005 ο κ. Αλέξανδρος Κράους, μέλος της Εταιρείας και εκλεγμένος αντιπρόεδρος του *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, Δ.Σ.Α. (ICA/Section of Sports Archives), συμμετείχε στο Τορίνο στις εργασίες του Τομέα και κατέθεσε προτάσεις για τον προγραμματισμό δράσης του και τη σύνδεσή του με τον ολυμπιακό και αθλητικό χώρο εν όψει των χειμερινών ολυμπιακών αγώνων. Ο ίδιος συμμετείχε στις 8-9 Ιουνίου 2006 στις εργασίες του Τομέα και σε Συνέδριο που έγινε στο Παρίσι με θέμα «Τα σπορ: από τα αρχεία στην ιστορία».

Τέλος, επισημαίνουμε ότι στις 18-20 Μαΐου 2006 διοργανώνεται στη Βαρσοβία, από τα Κρατικά Αρχεία της Πολωνίας, η «7η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για τα Αρχεία» με θέμα «Αρχειονόμος, το επάγγελμα του μέλλοντος στην Ευρώπη». Η *Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για τα Αρχεία* γίνεται κάθε τέσσερα χρόνια υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Τμήματος (EURBICA) και του Τομέα Αρχειακών Εταιρειών (ICA/SAP) του Δ.Σ.Α. αποτελώντας κορυφαίο αρχειακό γεγονός για την Ευρώπη (βλ. τη σχετική αναφορά του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, ICA/European Conference on Archives στον ιστοτόπο www.ica.org/). Καλούμε τα μέλη και τους αρχειονόμους που προγραμματίζουν ταξίδι στη Βαρσοβία να έλθουν σε επικοινωνία με το Δ.Σ. της Εταιρείας.

Εκδοτικός τομέας

Η τελευταία έκδοση της Εταιρείας, ο εμπλουτισμένος *Οδηγός Ιδιωτικών Αρχείων*, Αθήνα 2005, έτυχε καλής υποδοχής από

τους αρχειονόμους και το ερευνητικό κοινό και προβλήθηκε σε ορισμένα έντυπα. Μετά μάλιστα την εξασφάλιση μόνιμης διάθεσης των εκδόσεών μας, από τα βιβλιοπωλεία «Κατάρτι», «Μορφωτικό» του ΜΙΕΤ και «Βιβλιοπωλείο των Βιβλιοφίλων», τα βιβλία της Εταιρείας διακινούνται πλέον κανονικά και διαβάζονται όχι μόνον από μέλη μας ή συναδέλφους αλλά και από το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Έχουν επίσης καταχωρισθεί στη σύγχρονη βιβλιογραφική βάση BIBLIONET του Ε.ΚΕ.ΒΙ., ενώ όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες τα εντάσσουν στις συλλογές τους.

Φέτος τον Φεβρουάριο τυπώσαμε ένα δίγλωσσο (ελληνικά-αγγλικά) τρίπτυχο φυλλάδιο της Ε.Α.Ε., το οποίο διακινήθηκε στο Συνέδριο και όσοι ενδιαφέρεσθε μπορείτε να το προμηθευθείτε σήμερα, αλλά σκοπεύουμε στη σύνταξη ενός αρτιότερου αισθητικά εντύπου που θα παρουσιάζει αδρά το προφίλ της Εταιρείας.

Δεν καταφέραμε ακόμη να συγκεντρώσουμε την κρίσιμη ύλη για ένα νέο τεύχος των *Αρχειακών Νέων* αντάξιο του προηγούμενου. Γίνεται πάντως προσπάθεια και απευθύνουμε έκκληση στα μέλη και τους συναδέλφους να ενισχύσουν την περιοδική μας έκδοση στέλνοντας συνεργασίες τους.

Οικονομικά

Παραμένουν εξαιρετικά χαμηλά τα έσοδα της Εταιρείας μας, που είναι κυρίως οι συνδρομές των μελών και οι πωλήσεις των εκδόσεων. Για να καλύψουμε τις στοιχειώδεις λειτουργικές ανάγκες προσφύγαμε ξανά σε διάφορους χρηματοδότες, κυρίως τράπεζες και οργανισμούς.

Η Τράπεζα της Ελλάδος με 2.000 (για το 2006) ευρώ και το Υπουργείο Πολιτισμού με 4.000 ευρώ (για τη διοργάνωση του Συνεδρίου) συνέβαλαν πέρυσι στον προϋπολογισμό μας και από το βήμα αυτό τους ευχαριστούμε θερμά για την ευγενική τους χειρονομία. Φέτος έχουμε ήδη απευθυνθεί σε διάφορες τράπεζες, οργανισμούς και επιχειρήσεις.

Στον οικονομικό απολογισμό, η Ταμίας της Ε.Α.Ε. κυρία Έλλη Κραββαρίτη θα σας παρουσιάσει αναλυτικά όλα τα σχετικά κονδύλια. Η Εταιρεία σας απευθύνει πάλι έκκληση για προτάσεις, ιδέες, πιθανούς χορηγούς στο έργο της.

Άλλες δραστηριότητες, επαφές με φορείς κλπ.

Τον Απρίλιο του 2005 με πρωτοβουλία του κ. Αλέξη Κράους, υπεύθυνου της *Επιτροπής Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων* της Ε.Α.Ε και αντιπροέδρου του *Τομέα Αθλητικών Αρχείων* του Δ.Σ.Α., παραδόθηκε στην Εταιρεία μας από το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο το εποπτικό υλικό (κείμενα φωτογραφικά αντίγραφα κ.ά.) που είχε χρησιμοποιηθεί στην έκθεση «Αθήνα 1896 - Α' Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες», το οποίο φυλάσσεται σήμερα στο Ι.Α./ΕΤΕ και μπορεί να αξιοποιηθεί σε μελλοντικές δραστηριότητες της Εταιρείας.

Το 2005 και τον Ιανουάριο του 2006 οι Ζ. Συνοδινός, Ν. Μπαμίδης, Κ. Χατζηγιάννη και Α. Παππά από το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. συμμετείχαν ως εισηγητές σε σεμινάρια που διοργάνωσε το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης και αφορούσαν την επιμόρφωση διευθυντών και στελεχών των περιφερειακών μονάδων των Γ.Α.Κ., καθώς και την επιμόρφωση υπαλλήλων υπηρεσιών του δημόσιου τομέα σε θέματα οργάνωσης και διαχείρισης δημοσίων αρχείων.

Τέλος, τον Αύγουστο του 2005 Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνεργασία με την Προϊσταμένη του Τοπικού Αρχείου-Μουσεί-

ου Ύδρας κυρά Ντίνα Αδαμοπούλου, είχε προγραμματίσει εκδρομή-επίσκεψη των μελών στο Ιστορικό Αρχείο και το Μουσείο του νησιού, με αφορμή και τη συναυλία της Σαβίνας Γιαννάτου, αλλά λόγω εποχής δεν καταφέραμε να οργανώσουμε το ταξίδι και παρέστη μόνον ο πρόεδρος. Μία ακόμη πρόταση του μέλους του Δ.Σ. κυρίας Μαρίας Βολτέρα, για επίσκεψη στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, δεν έχει ακόμη ευδοκιμήσει. Εκτιμούμε ότι πρέπει στο μέλλον να σχεδιάσουμε τέτοιες επαγγελματικές «εξορμήσεις» των μελών, τόσο στο λεκανοπέδιο όσο και στην περιφέρεια, που θα συνδυάζουν τη ενημέρωση με τη ζωντανή επικοινωνία μεταξύ μας.

Νέα μέλη

Όλο το διάστημα από τον Απρίλιο του 2005 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2006, το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε. συνεδρίασε συνολικά 6 φορές και ενέκρινε την εγγραφή στην Εταιρεία των:

1. Κουτσοδόντη Αντωνίας (Αρχειονόμου στη Διεύθυνση Μουσείου-Αρχείου ΕΡΤ)
2. Κλειαμάκη Μαρίας (Διευθύντριας του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, Ι.Ο.Μ.)
3. Ταξιαρχοπούλου Αθηνάς (Νομικού, Υπεύθυνης οργάνωσης Αρχείου-Μουσείου Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης)
4. Καραγιάννη Φανής (Αρχειονόμου στη Βιβλιοθήκη Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας)
5. Τσάλτα Κωνσταντίνου (Αρχειονόμου του Ινστιτούτου Αμυντικών Αναλύσεων)
6. Πανταζή Χαμαιϊδής (Αρχειονόμου στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Ραψάνης)
7. Φροσυνού Λουκίας (Προϊσταμένης του Τμήματος Ιστορικού Αρχείου της Alphabank)
8. Κομπιλάκου Βασιλικής (Ιστορικού-ερευνήτριας στο Ιστορικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη)
9. Μπενέκη Ελένης (Ιστορικού, Υπεύθυνης έρευνας στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς)
10. Λότσαρη Θεοδώρας (Αρχειονόμου στη Βιβλιοθήκη του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών)
11. Βουροπούλου Ευαγγελίας (Ιστορικού στο Ιστορικό Αρχείο του Ιδρύματος Ελευθερίου Βενιζέλου)
12. Γιουρούκου Μαρίας (Φιλολόγου, συνεργάτιδας στην Καίρειο Βιβλιοθήκη Άνδρου)
13. Σχινά Ελένης (Ιστορικού στο Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Μητσotάκης»)
14. Χριστοπούλου-Πεταλά Ελένης (Αρχειονόμου, συνεργάτιδας σε εκδοτικό οίκο)
15. Καραπάνου Αγγελικής (Αρχειονόμου στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)
15. Κατερινάκη Θεόδωρου (Πληροφοριακού, Υπεύθυνου του Αρχείου Η/Υ της Συνεταιριστικής Τράπεζας Χανίων)
17. Παπαδοπούλου Κατερίνας ((Πληροφοριακού στο Αρχείο Η/Υ της Συνεταιριστικής Τράπεζας Χανίων)
18. Παπαευθυμίου Μαρίας (Πτυχιούχου του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας Αρχειονομίας των Τ.Ε.Ι. Αθηνών, αρχειονόμου στο Ι.Α./ΕΤΕ)
19. Νικολάου Δημήτρη (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχειονομίας - Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου, αρχειονόμου στο Ι.Α./ΕΤΕ)

20. Κανελλοπούλου Αικατερίνης (Αρχειονόμου στο Ιστορικό Αρχείο της Alphabank)
21. Γρηγοράκου Αλέξανδρου (Πτυχιούχου του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας Αρχειονομίας των Τ.Ε.Ι. Αθηνών, αρχειονόμου στο Ι.Α./ΕΤΕ)
22. Μαυρομιχάλη Μαρίας (Πτυχιούχου του Τμήματος Αρχαιονομίας-Βιβλιοθηκονομίας Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κερκυραϊκή Πίνακοθήκη)
23. Μακατού Κρυσταλλίας (Πτυχιούχου Φιλολογίας Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης).

Επίσης το 2005 έγινε μέλος, με αίτηση της νόμιμης εκπροσώπου του, το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, Ι.Ο.Μ.

Όλα τα παραπάνω φυσικά και νομικά πρόσωπα ή φορείς που έχει εγκρίνει ως νέα μέλη το Διοικητικό Συμβούλιο καλείται η σημερινή Γενική μας Συνέλευση να επικυρώσει αμέσως μετά την εκφώνηση του απολογισμού.

Κλείνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου της ΕΤΕ κύριο Γεράσιμο Νοταρά για τη σημερινή φιλοξενία της Γενικής μας Συνέλευσης αλλά και για τη στήριξη και βοήθεια που προσέφερε -και συνεχίζει να προσφέρει- στην Εταιρεία μας.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Όπως τονίσαμε και στην προηγούμενη Γενική Συνέλευση, τα τελευταία χρόνια η Ε.Α.Ε. έχει ανανεωθεί σε μεγάλο βαθμό με την εγγραφή νέων μελών με γνώσεις και εμπειρίες από ποικίλους, διαφορετικούς χώρους. Για το λόγο αυτό πιστεύουμε ότι οι νεότεροι συνάδελφοι μπορούν και πρέπει να αναλάβουν ένα πιο ενεργό ρόλο στη λειτουργία της Εταιρείας.

Καλούμε όλα τα μέλη, κυρίως τους νέους συναδέλφους, να συσπειρωθούν γύρω από την Ε.Α.Ε., να στελεχώσουν τις επιτροπές της, να εμπλουτίσουν το δυναμικό της, να συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες της, να προτείνουν καινούργια πράγματα, επικοινωνώντας και αναπτύσσοντας το διάλογο με τους παλαιότερους, αλλά και ανοίγοντας νέους δρόμους, στη βάση πάντα της επαγγελματικής συνεργασίας και δεοντολογίας, και της κοινής, συλλογικής, επιστημονικής μας δράσης.

Είναι σημαντικό, όσες από τις παραπάνω δραστηριότητες αναπτύσσονται, να καταχωρούνται και να εμπλουτίζουν την ύλη των επίσημων οργάνων επικοινωνίας μας, των *Αρχειακών Νέων* και του ιστοτόπου της Ε.Α.Ε.

Αθήνα, 1 Απριλίου 2006
Το Διοικητικό Συμβούλιο
της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας

Στη συνέχεια, η ταμίας της Ε.Α.Ε. Έλλη Κραββαρίτη ανακοίνωσε τον οικονομικό απολογισμό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Έκθεση του ταμιά προς το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Α.Ε. για τον οικονομικό απολογισμό του έτους 2005

Ο οικονομικός απολογισμός της Εταιρείας για το έτος 2005 έχει ως ακολούθως:

I. Ενεργητικό

Υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης από 31.12.2004	9.589,91
Συνδρομές μελών	2.230,00
Επιχορηγήσεις	4.000,00
Έσοδα από πώληση βιβλίων	1.933,50
Τόκοι καταθέσεων	30,52
ΣΥΝΟΛΟ	7.783,93

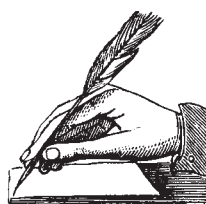
II. Παθητικό

Εισφορές σε Διεθνείς Οργανισμούς	317,00
Έκδοση Οδηγού Ιδιωτικών Αρχείων	3.484,00
Ιστοσελίδα	283,20
Οδοιπορικά	852,08
Διάφορα λειτουργικά έξοδα (ταχυδρομικά, χαρτικά, προβολής κ.λπ.)	1.440,08
ΣΥΝΟΛΟ	6.093,16

III. Ενεργητικό υπόλοιπο σε νέα χρήση: 11.690,77 €

Η Γενική Συνέλευση των μελών της Ε.Α.Ε. ενέκρινε ομόφωνα τόσο τον απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου όσο και τον οικονομικό απολογισμό που παρουσίασε η ταμίας της Εταιρείας. Επίσης επικύρωσε τις εγγραφές νέων μελών στην Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία που είχαν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Μετά τη Συνέλευση τα παρευρισκόμενα μέλη είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν από τον πρόεδρο του Δ.Σ. Ζήσιμο Συνοδινό στην πρόσφατη έκθεση του Ι.Α./ΕΤΕ: *Το ελληνικό χαρτονόμισμα, 1822-2002*, και επακολούθησε μικρή δεξίωση που προσέφερε το Ιστορικό Αρχείο της ΕΤΕ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ «ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ»

Το 2005 προέκυψε ένα σοβαρό ζήτημα σχετικά με το νομοσχέδιο για το «Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο». Παραθέτουμε παρακάτω τη σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Α.Ε. που παραμένει επίκαιρη γιατί θέτει μια σειρά προβλημάτων, τα οποία μας απασχολούν και σήμερα.

Τον Αύγουστο του 2005 η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας – Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το Α' κεφάλαιο σχεδίου νόμου με θέμα «Σύσταση Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου – Ρύθμιση θεμάτων Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας – Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και άλλων εποπτευόμενων φορέων – λοιπές διατάξεις». Το σχέδιο νόμου τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 31 Αυγούστου 2005 με καταληκτική ημερομηνία για την αποστολή σχολίων, προτάσεων κ.λπ. την 9η Σεπτεμβρίου 2005.

Έπειτα από επαφές της ΕΑΕ με ενδιαφερόμενους φορείς, διαπιστώθηκε ότι δεν προηγήθηκε καμία επίσημη ενημέρωση σε αυτούς πριν και κατά το διάστημα της δημόσιας διαβούλευσης.

Σχετικά με το σχέδιο νόμου για την ίδρυση του «Εθνικού Οπτικοακουστικού Αρχείου» (ΕΟΑ) το Δ. Σ. της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας θα ήθελε να επισημάνει μια σειρά ζητημάτων, όπως:

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ

Αντιλαμβανόμαστε την ανάγκη σύστασης ενός εξειδικευμένου φορέα ως προς τη διαχείριση του ειδικού υποστρώματος και γενικά τους υλικούς φορείς στους οποίους είναι καταγεγραμμένο του υλικό για τη διατήρηση και διαφύλαξη της οπτικοακουστικής κληρονομιάς. Θεωρούμε όμως ότι ένας τέτοιος φορέας, με εθνικό χαρακτήρα δεν μπορεί παρά να είναι αμιγής δημόσιος και όχι να λειτουργεί με καθεστώς ιδιωτικού δικαίου, όπως προβλέπεται από το άρθρο 1 του σ.ν. Ο ιδιωτικός χαρακτήρας του υπό ίδρυση φορέα βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με το «εθνικό» της ονομασίας και με τους εξαγγελόμενους σκοπούς του (άρθρο 2). Εκτός αυτού, πώς μπορεί ο φορέας που αναλαμβάνει τη συλλογή, προστασία κ.λπ. ενός σημαντικού τμήματος της «ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας» να είναι ιδιωτικού χαρακτήρα, τη στιγμή που, σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθρο 24), η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος είναι υποχρέωση του Κράτους;

Γιατί προκρίθηκε η δημιουργία νέου φορέα και αγνοήθηκε ο εθνικός φορέας για τα αρχεία, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, που εκ του νόμου έχουν ήδη τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο σ.ν. για το ΕΟΑ, τη στιγμή μάλιστα που ο βασικός νόμος περί αρχείων (ν. 1946/1991) κάνει ιδιαίτερη μνεία στα οπτικοακουστικά αρχεία και προβλέπει τη λειτουργία Εθνικού Ευρετηρίου Αρχείων;

Γιατί αγνοήθηκε η ύπαρξη και αυτού του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, στους σκοπούς του οποίου συμπεριλαμβάνεται «η δημιουργία εθνικού οπτικοακουστικού αρχείου» και στο οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη πρόγραμμα για τη δημιουργία κεντρικού πληροφοριακού συστήματος για την οπτικοακουστική κληρονομιά; Δεν έχει γίνει ακόμη αντιληπτό ότι ο κατακερματισμός φορέων, έργων, πόρων οδηγεί σε σπατάλη δυνάμεων και αναποτελεσματικότητα ενεργειών;

Ιδιαίτερη ανησυχία μας προξενεί η εξαιρετική ασάφεια σχετικά με τη διάρθρωση του φορέα, τις αρμοδιότητες των διευθύνσεων, τμημάτων και υπηρεσιών και τους ειδικότερους σκοπούς και δραστηριότητες του ΕΟΑ. Τα ζητήματα αυτά, σύμφωνα με την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 6 του σ.ν., θα ρυθμίζονται με Προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του εποπτευόμενου υπουργού, και των υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών. Με άλλα λόγια, ως συνήθως, το Κοινοβούλιο υποκαθίσταται στη νομοθετική του δραστηριότητα από υπουργούς που εκδίδουν Προεδρικά Διατάγματα.

Η ίδια ασάφεια υπάρχει και σε ό,τι αφορά τα επιστημονικά προσόντα και το ιδιαίτερο προφίλ των μελών του Δ.Σ. (το οποίο ελέγχεται ασφικτικά από το εποπτεύον υπουργείο), του διευθύνοντος συμβούλου, αλλά και τους κλάδους, τα προσόντα κ.λπ. του επιστημονικού προσωπικού που θα στελεχώσει το φορέα, ζωτικής σημασίας για το έργο της διατήρησης και διαφύλαξης αυτού του σημαντικού τμήματος της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σε σχέση με τα πιο πάνω, θα θέλαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) Γιατί τα ζητήματα αυτά, που είναι και η ουσία της λειτουργίας του ΕΟΑ, δεν ορίστηκαν με την ίδια σαφήνεια με την οποία διευκρινίζεται στο σ.ν. ότι το ΕΟΑ δεν ανήκει στο δημόσιο ούτε στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, υπάγεται στις διατάξεις περί ανωνύμων εταιρειών, λειτουργεί κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, συστήνει ή συμμετέχει σε εταιρείες και κοινοπραξίες οποιασδήποτε μορφής κ.λπ.; Προχειρότητα ή σκοπιμότητα;

β) Θεωρούμε ότι ο προσανατολισμός του φορέα έχει ιδιαίτερη σημασία και σε ό,τι αφορά τις προτεραιότητες για την επιλογή των οπτικοακουστικών έργων που θα συντηρούνται και θα αποκαθίστανται. Με ποιο κριτήριο θα επιλέγονται τα έργα αυτά: με βάση την εμπορική τους αξία ή για πολιτιστικούς, ερευνητικούς, εκπαιδευτικούς σκοπούς; Προβλέπεται η καταβολή αντιτίμου για την πρόσβαση στο υλικό του ΕΟΑ και αν ναι, η τιμολογιακή πολιτική θα είναι ίδια για τη χρήση για ερευνητικούς – επιστημονικούς σκοπούς, από τη μια, και για την κάθε είδους εμπορική χρήση και εκμετάλλευση, από την άλλη;

Οι φόβοι μας σχετικά με τον προσανατολισμό του φορέα ενισχύονται και από τις δηλώσεις του υπουργού Επικρατείας κ. Θεόδωρου Ρουσόπουλου (23 Αυγούστου 2005), ότι το ΕΟΑ θα διατηρεί το υλικό του «σε ψηφιοποιημένη μορφή», τα οπτικοακουστικά έργα θα είναι διαθέσιμα στο Internet, απ' όπου «κάθε ενδιαφερόμενος θα μπορεί να αγοράζει υλικό».

2. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Παρόλο που το θέμα της πνευματικής ιδιοκτησίας φαίνεται να καλύπτεται –εν μέρει- από το άρθρο 8 του σ.ν., η όλη διατύπωση του νομοσχεδίου καθιστά, πιστεύουμε, αναγκαία τη διευκρίνιση ορισμένων βασικών ζητημάτων, όπως:

- 2.1. Διευκρίνιση του υποχρεωτικού ή μη χαρακτήρα της κατάθεσης στο ΕΟΑ αντιγράφων και πρωτοτύπων έργων προστατευόμενων από τη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Τι προβλέπεται ειδικότερα για τα παλαιότερα οπτικοακουστικά έργα;
- 2.2. Ποιοι θα είναι οι συγκεκριμένοι όροι και κανόνες διαχείρισης, επεξεργασίας, πρόσβασης και αξιοποίησης του οπτικοακουστικού υλικού που θα συγκεντρώνει το ΕΟΑ, δεδομένης μάλιστα της πολυπλοκότητας του ζητήματος (προκειμένου περί έργων ήχου, κινούμενης εικόνας κ.λπ., τα δικαιώματα ανήκουν σε πολλούς δικαιούχους);
- 2.3. Τι θα ισχύσει για τις βάσεις δεδομένων (μεταδεδομένα) που τεκμηριώνουν το οπτικοακουστικό υλικό και δημιουργήθηκαν από τους φορείς που θα πρέπει να καταθέσουν αντίγραφα του υλικού τους στο ΕΟΑ;
- 2.4. Για την αξιοποίηση των αντιγράφων από τα αρχεία των πιο πάνω φορέων θα ζητείται από το ΕΟΑ άδεια των φορέων αυτών και των δικαιούχων των πνευματικών δικαιωμάτων;
- 2.5. Για την αξιοποίηση των αντιγράφων ή πρωτοτύπων του αρχείου της ΕΡΤ θα ζητείται από το ΕΟΑ άδεια της ΕΡΤ;

3. ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.6 του σ.ν., η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας «εκχωρεί στο Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο το οπτικοακουστικό αρχείο που κατέχει, το σύνολο των δικαιωμάτων της επ' αυτού και τα φυσικά μέσα καταγραφής, στα οποία είναι αποτυπωμένο». Σχετικά με την πιο πάνω διάταξη θα είχαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

- α) Το αρχείο της ΓΓΕ αποτελεί δημόσιο αρχείο και ως τέτοιο υπόκειται στην εποπτεία των Γενικών Αρχείων του Κράτους.
- β) Σε ποια διάταξη νόμου βασίζεται και πώς τεκμηριώνεται το δικαίωμα της ΓΓΕ να εκχωρεί το δημόσιο αυτό αρχείο σε τρίτο φορέα και μάλιστα ιδιωτικού χαρακτήρα; Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, αν το οπτικοακουστικό αυτό αρχείο είναι διατηρητέο στο δημόσιο και έχει ακόμη υπηρεσιακή χρησιμότητα για τη Γενική Γραμματεία, επομένως δεν μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτο. Αν δεν έχει πλέον υπηρεσιακή χρησιμότητα, τότε πρέπει υποχρεωτικά να εισαχθεί στα Γενικά Αρχεία του Κράτους.
- γ) Το αρχείο αυτό, περνώντας στο ΕΟΑ, ιδιωτικό φορέα που δεν ανήκει στο δημόσιο ούτε στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, παύει να αποτελεί δημόσιο αρχείο και ως εκ τούτου δεν υπόκειται πλέον στην εποπτεία των Γ.Α.Κ., δε πρόσβαση σε αυτό δεν διέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν για τα δημόσια αρχεία και επιπλέον το αρχείο δεν εξαιρείται από τις διατάξεις της οδηγίας για την περαιτέρω χρήση (εμπορική εκμετάλλευση) της πληροφορίας του δημόσιου τομέα.

4. ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΡΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 7 η ΕΡΤ ΑΕ χορηγεί στο ΕΟΑ αντίγραφα των οπτικοακουστικών έργων του αρχείου της και δύναται να παραδίδει στο ΕΟΑ και πρωτότυπα οπτικοακουστικών έργων που βρίσκονται στην κατοχή της, σε περιπτώσεις όπου οι συνθήκες φύλαξης και συντήρησης των έργων στο ΕΟΑ κρίνονται προτιμότερες από τεχνικοοικονομικής απόψεως. Στην περίπτωση αυτή, η φύλαξη, συντήρηση κ.λπ. γίνεται έναντι εύλογου τιμήματος», που αποδίδει η ΕΡΤ ΑΕ στο ΕΟΑ.

Φοβούμεθα ότι τα περί παράδοσης πρωτοτύπων κ.λπ. δεν είναι παρά μια προδιαγραφόμενη περαιτέρω απαξίωση του Μουσείου - Αρχείου της ΕΡΤ. Ειδικότερα:

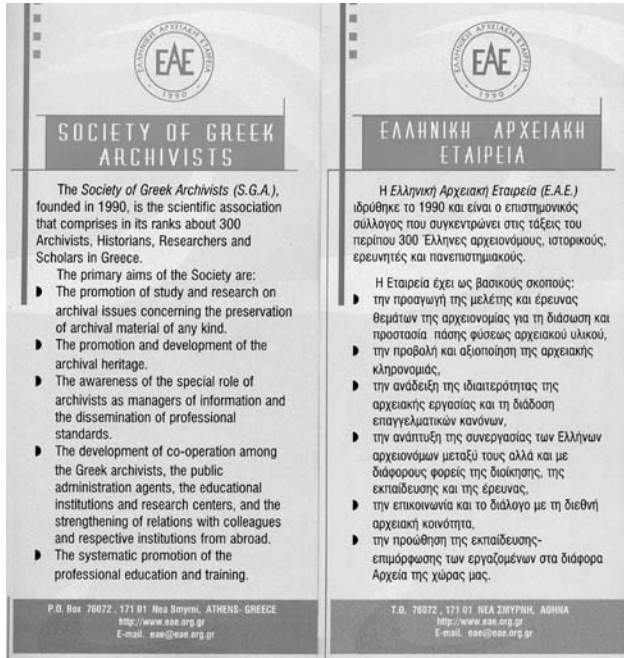
- α) Το αν οι συνθήκες φύλαξης, συντήρησης κ.λπ. θα είναι οι κατάλληλες εξαρτάται από την κρατική πολιτική απέναντι στον εθνικό ραδιοηλεκτρονικό φορέα και το αρχείο του.
- β) Τι επιχορηγήσεις, προσωπικό, χώροι φύλαξης έχουν εξασφαλιστεί μέχρι σήμερα και ποια ήταν η τύχη των σχετικών εισηγήσεων των υπευθύνων του Αρχείου;
- γ) Η μέχρι τώρα εμπειρία δείχνει ότι η απαξίωση ενός φορέα πολιτιστικής κληρονομιάς – και όχι μόνο – είναι το πρώτο βήμα για την ιδιωτικοποίηση, άμεση ή έμμεση, αυτής της κληρονομιάς.
- δ) Σε ό,τι αφορά το αντίτιμο (το οποίο, σημειωτέον, προέρχεται από τις εισφορές των Ελλήνων φορολογουμένων), με ποια κριτήρια θα καθορίζεται το «εύλογο»; Εξάλλου, γιατί να μην παρέχεται δωρεάν η φύλαξη, συντήρηση κ.λπ. του υλικού του οπτικοακουστικού αρχείου του εθνικού ραδιοηλεκτρονικού φορέα;

Οι πιο πάνω προβληματισμοί της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας, του επιστημονικού συλλόγου που συσπειρώνει στις τάξεις του Έλληνες αρχειονόμους, συντηρητές, ειδικούς της τεκμηρίωσης, ιστορικούς και ερευνητές, προβληματισμοί τους οποίους συμμερίζονται και πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς, απ' όσο μπορέσαμε να διαπιστώσουμε από τις επαφές που πραγματοποιήσαμε αυτό το διάστημα, επιβάλλουν μια επανεξέταση της φιλοσοφίας και της ειδικής στόχευσης του εν λόγω νομοσχεδίου. Η ιστορία και η πολιτιστική μας κληρονομιά, το μεγαλύτερο εθνικό μας κεφάλαιο, είναι δημόσια αγαθά που δικαιούνται μια καλύτερη μεταχείριση από το κράτος.

*Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας
Αθήνα, Οκτώβριος 2005*

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.

Φέτος η Εταιρεία μας κυκλοφόρησε ένα μικρό δίγλωσσο (ελληνικά-αγγλικά) ενημερωτικό φυλλάδιο για τη δράση της, το οποίο διανέμεται σε διάφορους φορείς, συνεργάτες και φίλους της Ε.Α.Ε. Ακολουθεί το περιεχόμενο του τριπτύχου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Τ.Θ. 76072, 171 01 ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ, ΑΘΗΝΑ
<http://www.eae.org.gr>
E-mail. eae@eae.org.gr

Η *Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία* (Ε.Α.Ε.) ιδρύθηκε το 1990 και είναι ο επιστημονικός σύλλογος που συγκεντρώνει στις τάξεις του περίπου 300 Έλληνες αρχειονόμους, ιστορικούς, ερευνητές και πανεπιστημιακούς.

Η Εταιρεία έχει ως βασικούς σκοπούς:

- την προαγωγή της μελέτης και έρευνας θεμάτων της αρχειονομίας για τη διάσωση και προστασία πάσης φύσεως αρχειακού υλικού,
- την προβολή και αξιοποίηση της αρχειακής κληρονομιάς,
- την ανάδειξη της ιδιαιτερότητας της αρχειακής εργασίας και τη διάδοση επαγγελματικών κανόνων,
- την ανάπτυξη της συνεργασίας των Ελλήνων αρχειονόμων μεταξύ τους αλλά και με διάφορους φορείς της διοίκησης, της εκπαίδευσης και της έρευνας,
- την επικοινωνία και το διάλογο με τη διεθνή αρχειακή κοινότητα,
- την προώθηση της εκπαίδευσης-επιμόρφωσης των εργαζομένων στα διάφορα Αρχεία της χώρας μας.

Η *Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία* έχει να επιδείξει πλούσιο έργο, όπως ενεργό συμμετοχή στο αρχειακό γίνεσθαι στην Ελλάδα και το εξωτερικό, οργάνωση εκθέσεων, σεμιναρίων, επιστημονικών ημερίδων και συνεδρίων, εκδόσεις βιβλίων, εγχειριδίων, περιοδικού, προτύπων κλπ.

Είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, Δ.Σ.Α. (I.C.A., International Council on Archives / Conseil International des Archives), εκπροσωπείται στις δραστηριότητες του Τομέα Αρχειακών Εταιρειών (I.C.A./S.P.A.) και τις ετήσιες Διασκέψεις Στρογγυλής Τράπεζας του Δ.Σ.Α. (CITRA) καθώς και στις Ευρωπαϊκές Συνδιασκέψεις και τα Διεθνή Συνέδρια που οργανώνει το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ, ΗΜΕΡΙΔΩΝ, ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

- Συμπόσιο Αρχειονομίας, *Αρχεία και αρχειακοί: ένας ιστός*, Κέρκυρα 11-13 Οκτωβρίου 1991
- Ημερίδα, *Τα κτήρια των Αρχείων. Τεχνικές προδιαγραφές και ελληνική πραγματικότητα*, Αθήνα 15 Φεβρουαρίου 1997
- Ημερίδα, *Η πρόσβαση στα αρχεία: δυνατότητες, δεοντολογία, απόρρητο*, Αθήνα 24 Ιανουαρίου 1998
- Ημερίδα, *Αρχεία πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσωπικοτήτων: Διαχείριση και πρόσβαση*, Αθήνα 14 Μαρτίου 1998
- Ημερίδα, *Ανοιχτά αρχεία: προβλήματα πρόσβασης - απόρρητα αρχεία και ελευθερία της πληροφόρησης*, Αθήνα 14 Μαρτίου 1999
- Ημερίδα, *«Καποδίστριας» και διαχείριση δημοτικών αρχείων*, Αθήνα 18 Μαρτίου 2000
- Συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας, *Δικαίωμα στην πληροφόρηση: νέα όρια και αντιφάσεις*, Αθήνα 2 Μαρτίου 2001
- Ημερίδα, *Η εκπαίδευση των αρχειονόμων και βιβλιοθηκονόμων στην Ελλάδα: Περιεχόμενο, πραγματικότητα, προοπτικές*, Αθήνα 30 Μαρτίου 2004
- Σεμινάριο Αρχειονομίας, 11-14 Απριλίου 1994
- Σεμινάριο Αρχειονομίας, 21-24 Ιανουαρίου 1998.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

- *Η φυσιογνωμία του αρχειακού*. Αθήνα 1991, σελ. 75
- *Συμπόσιο Αρχειονομίας, Αρχεία και αρχειακοί: ένας ιστός*. Κέρκυρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991, Αθήνα 1992, σελ. 179
- *Οδηγός Ιδιωτικών Αρχείων*, Αθήνα 1993, σελ. 33 (εξαντλημένο)
- *ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ, (Δ.Σ.Α.), Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό), Οριστική έκδοση, Οπτάβα 1994*, Αθήνα 1995, σελ. 25
- *Η πρόσβαση στα αρχεία: δυνατότητες, δεοντολογία, απόρρητο. Στρογγυλή Τράπεζα*, Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1998, Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 54
- *Αρχεία ελληνικών πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσωπικοτήτων: διαχείριση και πρόσβαση*, Αθήνα 14 Μαρτίου 1998, Αθήνα 1999, σελ. 101
- *Η διαχείριση των αρχείων*, Judith Ellis (επιμέλεια). Μετάφραση στα ελληνικά του Εγχειριδίου Αρχειονομίας *Keeping Archives*, της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων. Συνέκδοση με τον εκδοτικό οίκο *τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός*, Αθήνα 2000, σελ. 587
- *Δικαίωμα στην πληροφόρηση: Νέα όρια και αντιφάσεις*. Ημερίδα, Αθήνα 2 Μαρτίου 2001, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 53
- *ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ, Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό), Δεύτερη έκδοση, Οπτάβα 2000*, Αθήνα 2002, σελ. 143
- *Οδηγός Ιδιωτικών Αρχείων*, δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα 2005, σελ. 132
- *Καταστατικό Ε.Α.Ε*, Αθήνα 1990
- *Κατάλογος Μελών Ε.Α.Ε*. 1996, Αθήνα, Δεκέμβριος 1996
- *Δ.Σ.Α.: Κώδικας Δεοντολογίας των Αρχειονόμων*, Αθήνα, Μάιος 1998
- *Καταστατικό Ε.Α.Ε*, (νέο), Αθήνα 2004
- *Περιοδικό Αρχειακά Νέα, τεύχη 1 (Οκτώβριος 1990) - 22 (Ιούλιος 2004)*. Η περιοδική έκδοση συνεχίζεται.

SOCIETY OF GREEK ARCHIVISTS

P.O. Box 76072 , 171 01 Nea Smyrni, ATHENS- GREECE

<http://www.eae.org.gr>E-mail. eae@eae.org.gr

The *Society of Greek Archivists* (S.G.A.), founded in 1990, is the scientific association that comprises in its ranks about 300 Archivists, Historians, Researchers and Scholars in Greece.

The primary aims of the Society are:

- The promotion of study and research on archival issues concerning the preservation of archival material of any kind.
- The promotion and development of the archival heritage.
- The awareness of the special role of archivists as managers of information and the dissemination of professional standards.
- The development of co-operation among the Greek archivists, the public administration agents, the educational institutions and research centers, and the strengthening of relations with colleagues and respective institutions from abroad
- The systematic promotion of the professional education and training.

The Society has so far shown a strong presence in its area of interest: organization of scientific conferences and meetings, training seminars for Greek archivists, participation to the international organizations and archival conferences, publication of scientific and useful guides, descriptive standards and books on archives.

The S.G.A. is a member of the International Council on Archives (I.C.A.) and participates in I.C.A./S.P.A. as well as in European Conferences, Round Tables (CITRA) and International Congresses of I.C.A.

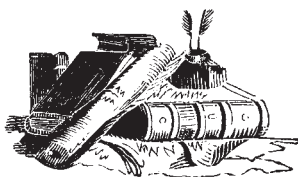
CONFERENCES, MEETINGS, SEMINARS

- Archival Symposium, *Archives and archivists: a web*. Corfu, 11-13 October 1991
- Meeting, *Archival buildings, technical requirements and the Greek reality*, Athens, 15 February 1997
- Meeting, *Access to the archives: possibilities, ethics, confidentiality*, Athens, 24 January 1998

- Meeting, *Archives of political parties and of political personalities: Management and Access*. Athens, 14 March 1998
- Meeting, *Open archives: access issues-confidential archives and the freedom of information*. Athens, 14 March 1999
- Meeting, *The project "Kapodistrias" and the management of municipal archives*, Athens, 18 March 2000
- Round Table Discussion, *Right to information: new limits and contradictions*. Athens, 2 March 2001
- Meeting, *The education of Archivists and Librarians in Greece: Content, reality and perspectives*. Athens, 20 March 2004
- Archival Seminar, 11-14 April 1994
- Archival Seminar, 21-24 January 1998.

PUBLICATIONS (in Greek)

- *The profile of Archivist*, Athens 1991, pp. 75
- *Archival Symposium. Archives and Archivists: A web, Corfu, 11 to 13 October 1991*. Athens, 1992, pp. 179
- *Guide of Private [Greek] Archives*, Athens 1993, pp. 33 (sold out)
- I.C.A., *International Standards of Archival Description (General)*, Ottawa 1994, translation in Greek, Athens 1995, pp. 25
- *Access to Archives: possibilities, ethics, secrecy. Round Table, Athens January 24, 1998*. Thessaloniki 1998, pp. 54
- *Archives of Greek Political Parties and Political Persons: management and access, Athens March 14, 1998*. Athens 1999, pp. 101
- *Judith Ellis (ed.), Keeping Archives*. Translation in Greek, Athens 2000, pp. 587
- *The right to information: new limits and contradictions*, Athens 2001. Thessaloniki 2002, pp. 53
- I.C.A., *International Standards of Archival Description (General)*, second edition, Ottawa 2000, translation in Greek, Athens 2002, pp. 143
- *Guide of Private Archives* second enriched edition), Athens 2005, pp. 132
- *Society of Greek Archivists, Constitution*, Athens 1990
- *Society of Greek Archivists, Members List 1996*, Athens, December 1996
- I.C.A., *Code of Ethics*. Translation in Greek, Athens, May 1998
- *Society of Greek Archivists, Constitution (new)*, Athens 2004
- *Newsletter Archeiaka Nea (Archival News)*, No. 1 (October 1990) – 22 (July 2004). The issue is continued.

Αγαπητοί συνάδελφοι, μέλη και φίλοι της Ε.Α.Ε.,

Η ετήσια συνδρομή σας είναι το μοναδικό σταθερό έσοδο της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας για την κάλυψη των δαπανών όλων των δραστηριοτήτων της. Παρακαλούμε, μην την αμελείτε!

Επικοινωνήστε με την Ταμία της Εταιρείας μας κα **Έλλη Κραββαρίτη**, τηλ. 210 9571305, fax. 210 9571028, e-mail KravvaritiE@piraeusbank.gr για τη διευθέτηση της οφειλής σας.

Καταθέσατε τη συνδρομή σας στο λογαριασμό καταθέσεων της Ε.Α.Ε., **Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος**, Κατ/μα Αμπελοκήπων αριθμ. 659/602658-36, ενημερώνοντας παράλληλα την Ταμία μας.

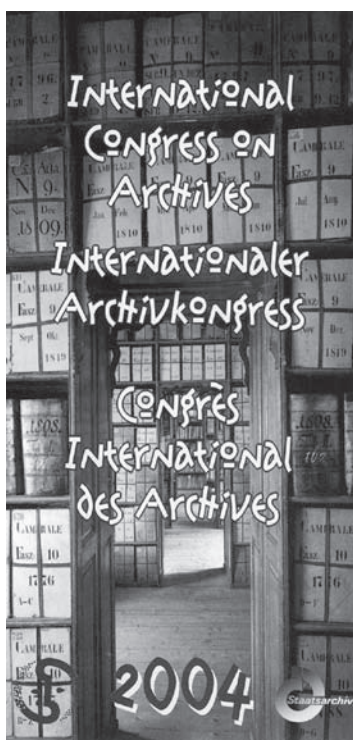
ΤΟ 15ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ «Αρχαία, μνήμη και γνώση», Βιέννη, 23-29 Αυγούστου 2004

Ι. ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Το συνέδριο αποτέλεσε σημαντικό σταθμό στην ιστορία και πορεία ενός διεθνούς οργανισμού όπως το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, καθώς σημειώθηκε ένα σημαντικό άνοιγμα σε νέες ιδέες και προσανατολισμούς που θα επηρεάσουν προγράμματα και φορείς την επόμενη δεκαετία.

Το άνοιγμα αυτό εκφράστηκε τόσο μέσα από τον πλούτο και την ποικιλία των συνεδριών, στο πλαίσιο του επαγγελματικού προγράμματος, όσο και από την αναθεώρηση του καταστατικού του Δ.Σ.Α., αλλά και από τις συνεδρίες εκείνες στις οποίες οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να ακούσουν τις προσεγγίσεις και τις σκέψεις ομιλητών οι οποίοι προέρχονται από χώρους εκτός του αρχειακού επαγγέλματος: προσωπικότητες από το χώρο της επιστήμης, του πολιτισμού και της πολιτικής της Αυστρίας μίλησαν για εμπειρίες και θέματα που σχετίζονται στενά με τα αρχεία:

- Ο Hans Turpy, βιοχημικός διεθνούς αναγνώρισης, μίλησε κατά την τελετή έναρξης του συνεδρίου για τις λειτουργίες του εγκεφάλου σε σχέση με τη λειτουργία της μνήμης.
- Ο Gerhard Roth είναι βραβευμένος μυθιστοριογράφος, ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και σεναριογράφος, που ξεκίνησε ως φοιτητής της Ιατρικής και προγραμματιστής ηλεκτρονικών υπολογιστών πριν αφιερωθεί στον κόσμο της λογοτεχνίας. Ο Roth έχει χαρακτηριστεί ως αναλυτής της αυστριακής ψυχής και «αρχαιολόγος» της αυστριακής ιστορίας. Τα έργα του παρουσιάζουν την έλλειψη ιστορικής μνήμης, την ιστορική αμνησία, ως κύρια ασθένεια της Αυστρίας. Σε άλλο σημείο αυτής της έκθεσης γίνεται αναφορά στο περιεχόμενο της ομιλίας του.

- Ο Ferdinand Lacina είναι γνωστή προσωπικότητα της Αυστρίας στον πολιτικό και οικονομικό τομέα. Επανεπιλημμένα έχει ταχθεί κατά των διακρίσεων, του ρατσισμού και της αντιμεταναστευτικής πολιτικής στην Αυστρία και άλλες χώρες.
- Ο Ivan Ivanji είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας πολλών μυθιστορημάτων, διηγημάτων, δοκιμίων, θεατρικών έργων και ποιημάτων. Γεννημένος το 1929 στη Γιουγκοσλαβία, εκτοπίστηκε το 1944-1945 στο Άουσβιτς και το Μπούχενβαλντ. Μετά την απελευθέρωση σπούδασε αρχιτεκτονική και γερμανική φιλολογία και εργάστηκε ως τεχνικός και ως δάσκαλος στο Βελιγράδι και άλλες περιοχές της Γιουγκοσλαβίας πριν στραφεί στη δημοσιογραφία, το συγγραφικό έργο και το διπλωματικό τομέα.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι τα ενδιαφέροντα των πιο πάνω προσωπικοτήτων δεν περιορίζονται σε ένα μόνο τομέα, αλλά σε περισσότερους, διαφορετικούς μεταξύ τους, πράγμα που τους προσδίδει μια ευρύτητα πνεύματος και επιτρέπει μια βαθύτερη κατανόηση ενός ευρέος φάσματος ζητημάτων.

Ελληνική συμμετοχή - επαγγελματικές επαφές

Η ελληνική συμμετοχή στο συνέδριο ήταν ικανοποιητική. Συμμετείχαν εκ μέρους των Γ.Α.Κ. η Αλίκη Νικηφόρου, διευθύντρια των ΓΑΚ-Αρχείων Ν. Κέρκυρας και η Κάλια Χατζηγιάννη, προϊσταμένη των ΓΑΚ-Αρχείων Ν. Εύβοιας, ενώ την Ελληνική Αρχαική Εταιρεία εκπροσώπησε ο πρόεδρος Ζήσιμος Συνοδινός. Η ελληνική αντιπροσωπεία περιελάμβανε επίσης τους: Σπυριδούλα Αράθου, πτυχιούχο Τμ. Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, Μαρία Βολτέρρα, αρχειονόμο της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Αλέξανδρο Ζάνα, αρχειονόμο στα Ιστορικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη, Αλέξανδρο Κράους, αρχειονόμο-υπεύθυνο Επιτροπής Ολυμπιακών και Αθλητικών Αρχείων της Ε.Α.Ε., Υπαπαντή Κύττα, πτυχιούχο Τμ. Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, Όλγα Μαυρομάτη-Σιώρου, αρχειονόμο στο ΔΗ.Κ.Ι. Βόλου, Μαριέττα Μινώτου, λέκτορα του Ιονίου Πανεπιστημίου και αρχειονόμο των Αρχείων Ιδρύματος Κων/νου Καραμανλή και Γεράσιμο Νοταρά, επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου ΕΤΕ. Η Αλίκη Νικηφόρου και ο Ζήσιμος Συνοδινός συμμετείχαν, ως εκπρόσωποι των ΓΑΚ και της Ε.Α.Ε. αντίστοιχα, στις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης των μελών του ΔΣΑ: ο πρόεδρος της Εταιρείας έλαβε επίσης μέρος στη συνάντηση του Τομέα Επαγγελματικών Εταιρειών του ΔΣΑ (ICA/Section of Records Management and Archival Professional Associations, SPA), όπου εξέθεσε τις τελευταίες δραστηριότητες και τα προγράμματα της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας.

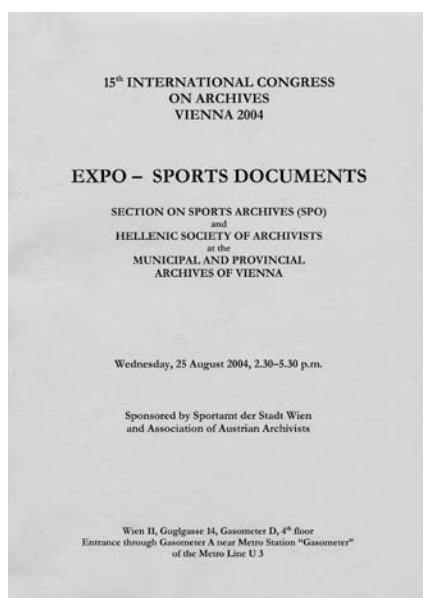
Σημειώνουμε ότι ο Αλέξανδρος Κράους, υπεύθυνος της Επιτροπής Ολυμπιακών και Αθλητικών Αρχείων της Ε.Α.Ε., και η Μαριέττα Μινώτου, λέκτορας του Ιονίου Πανεπιστημίου και αρχειονόμος των Αρχείων Ιδρύματος Κων/νου Καραμανλή εκλέχθηκαν

ο μεν αντιπρόεδρος του Τομέα Αθλητικών Αρχείων του ΔΣΑ (ICA/ Section on Sports Archives, SPO), η δε αντιπρόεδρος στον Τομέα Αρχείων Κοινοβουλίων και Πολιτικών Κομμάτων του ΔΣΑ (ICA/ Section for Archives of Parliaments and Political Parties, SPP).

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν σειρά επαγγελματικών επαφών. Μπορέσαμε να συνομιλήσουμε με συναδέλφους μας απ' όλο τον κόσμο που μέχρι τώρα γνωρίζαμε μόνο από την ανταλλαγή απόψεων για ζητήματα της εργασίας μας μέσω e-mail. Στο χώρο της έκθεσης είχαμε την ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με επαγγελματικές ενώσεις αρχειονόμων και κρατικών αρχείων με πλούσια δραστηριότητα, να ξεφυλλίσουμε και να προμηθευτούμε παλιές και νέες εκδόσεις, να παρακολουθήσουμε επιδείξεις λογισμικού και να πάρουμε δείγματα για δοκιμή.

Κοινωνικές εκδηλώσεις

Οι κοινωνικές εκδηλώσεις που περιλάμβανε το πρόγραμμα μας έδωσαν ευκαιρία να γνωρίσουμε πλευρές του πολιτισμού της Αυστρίας, την τέχνη και την καθημερινή ζωή, καθώς και να επισκεφθούμε ένα ευρύ φάσμα αρχαικών φορέων και γενικότερα φορέων διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η αφίσα αναγγελίας της Έκθεσης με αθλητικά τεκμήρια στα Κρατικά Αρχεία της Βιέννης, 25 Αυγούστου 2004.

ας, μεταξύ των οποίων τα Κρατικά Αρχεία της Αυστρίας, η Εθνική Βιβλιοθήκη, τα Αρχεία του Δήμου Βιέννης, τα Αρχεία της Αυστριακής Αντίστασης κ.λπ. Είχαμε επίσης την ευκαιρία να επισκεφθούμε την έκθεση με τεκμήρια της Αναβίωσης των Ολυμπιακών της Αθήνας του 1896 στα Κρατικά Αρχεία της πόλης της Βιέννης, που οργανώθηκε, με αφορμή την Ολυμπιάδα της Αθήνας 2004, από τον Τομέα Αθλητικών Αρχείων του Δ.Σ.Α. σε συνεργασία με την Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία, και πιο συγκεκριμένα, από τον Έλληνα αντιπρόεδρο του Τομέα Αλέξανδρο Κράους, με τη βοήθεια του προέδρου της Ε.Α.Ε. Ζήσιμου Συνοδινού (βλ. Απολογισμό της Ε.Α.Ε., έτους 2004).

II. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το φάσμα των θεμάτων που συζητήθηκαν στο συνέδριο ήταν ευρύτατο, από τις έννοιες της μνήμης μέχρι την επαγγελματική εξέλιξη, από την έρευνα μέχρι τις άλλες σημαντικές υπηρεσίες που τα Αρχεία προσφέρουν στην κοινωνία. Η Επιτροπή Προγράμματος έκρινε ότι αυτή η συνάντηση αρχειακών από όλο τον κόσμο έπρεπε να αντανakλά περισσότερο την ποικιλία της αρχαιακής εργασίας και τα όσα έχουν επιτύχει οι αρχειονόμοι στον τομέα εργασίας τους.

Μια κατανόηση του ρόλου των Αρχείων ως τόπου φύλαξης της μνήμης βοηθάει στο να αντιληφθούμε τα Αρχεία ως τόπο μετάδοσης γνώσης. Τα αρχεία πληροφορούν και μεταδίδουν γνώση και μεσολαβούν ανάμεσα στο παρελθόν και στις αναμνήσεις μας από το και για το παρελθόν. Τα Αρχεία, που παραδοσιακά θεωρούνταν χώροι φύλαξης εγγράφων και φακέλων ολόενα και περισσότερο γίνονται τόποι μνήμης. Αυτή η νέα λειτουργία θέτει το ερώτημα: Τίνος μνήμη; Ποια ίχνη του παρελθόντος μπορούμε να ανακαλύψουμε στα αρχεία; Πώς δημιουργείται η μνήμη; Ποια είναι η φύση της κοινής ή συλλογικής μνήμης και πώς αυτή βρίσκεται στα αρχεία; Πώς αντισταθμίζεται η σιωπή των αρχείων; Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στη μνήμη και στην ταυτότητα μιας ομάδας ή ενός ατόμου; Αυτά τα ερωτήματα ήταν στο επίκεντρο του επιστημονικού προγράμματος. Τομείς που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη διεθνή αρχαιακή κοινότητα συζητήθηκαν επίσης στο συνέδριο: αρχεία που μετακινήθηκαν λόγω πολέμων, διαλειτουργικότητα των ηλεκτρονικών δικτύων, φύλαξη και ρυθμίσεις πρόσβασης, πρότυπα. Από τα βασικότερα θέματα του συνεδρίου ήταν οι υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν τα αρχεία, η ποικιλία της θεματικής της έρευνας που βασίζεται στα αρχεία, νομικά ζητήματα και η υποστήριξη και προώθηση των αρχείων στην κοινωνία.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου πραγματοποιήθηκε επίσης σειρά εργασιών για ποικίλα θέματα: εκκαθαρίσεις -διαδικασία, κριτήρια επιλογής, δειγματοληψία, εκκαθάριση δημοτικών αρχείων, αρχεία και συγκρότηση της εθνικής μνήμης και γνώσης, ζητήματα συντήρησης, αρχαιακή αλληλεγγύη, δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, διδασκαλία τη διαχείρισης των αρχείων σε συναδέλφους των αναπτυσσόμενων χωρών, πρακτικές ψηφιοποίησης πολιτιστικών δεδομένων, κινούμενες εικόνες και ηχητικές αποτυπώσεις στα Αρχεία -διατήρηση και πρόσβαση, αυτοματοποίηση αρχαιακών διαδικασιών, αρχεία και διαδίκτυο, ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, νέες τεχνολογίες και αρχεία.

Κύριες ενότητες του συνεδρίου

1. Αρχεία και μνήμη: Έννοιες της μνήμης - Κίνδυνος, απώλεια και ανάκτηση - Διατήρηση της εικονικής μνήμης¹ - Μελέτες περίπτωσης - Εργαστήρια και σεμινάρια
 2. Αρχεία και γνώση: Επαγγελματική εξέλιξη - Πρότυπα και πρακτικές - Έρευνα - Μελέτες περίπτωσης - Εργαστήρια και σεμινάρια
 3. Αρχεία και κοινωνία: Υπηρεσίες στην κοινωνία - Υπεράσπιση και πρόσβαση - Νομικά θέματα - Μελέτες περίπτωσης - Εργαστήρια και σεμινάρια
- Παραθέτουμε εδώ κατά ενότητα σειρά θεμάτων με σύντομη αναφορά στο περιεχόμενο ορισμένων από τις ανακοινώσεις,

¹ Ο όρος εδώ χρησιμοποιείται με την έννοια της μνήμης που αποθηκεύεται σε νέα υποσρώματα και όχι με την έννοια που έχει στην πληροφορική, δηλ. της μνήμης που εμφανίζεται σε μια εφαρμογή μεγαλύτερη και πιο ομοιόμορφη απ' όσο είναι.

1. Αρχεία και μνήμη

1.1. Έννοιες της μνήμης

- Διαδικασία δημιουργίας, διατήρησης και ανάκτησης της ατομικής και συλλογικής μνήμης. Σχέση ανάμεσα στην κατανόηση της μνήμης και τη χρήση των τεκμηρίων και των αρχείων. Η ατομική και συλλογική μνήμη δεν αντιπροσωπεύουν παρά ένα απόσπασμα των γεγονότων της ζωής. Τα αρχεία δεν αποτελούν καθαυτά «μνήμες», αλλά μόνον σημεία αναφοράς στη βάση των οποίων η μνήμη μπορεί να ανακτηθεί.

- Ρόλος των αρχείων στη διατήρηση και χρήση της μνήμης. Προσπάθεια σύνδεσης του προσωπικού μας παρελθόντος με τη συλλογική μνήμη. Πολυεπίπεδη γνώση που είναι διαθέσιμη μέσω των αρχείων. Οι αρχειονόμοι πρέπει να αναγνωρίζονται ως οι διαμεσολαβητές που συμβάλλουν στη διατήρηση της μνήμης και στην εξέλιξη της γνώσης.

- Η επιλογή των οπτικοακουστικών αρχείων ως μέρος της στρατηγικής προσκτήσεων των εθνικών Αρχείων είναι ευρέως αποδεκτή. Δεν είναι στον ίδιο βαθμό εδραιωμένη η ανάγκη επιλογής και πρόσκτησης οπτικοακουστικών αρχείων που τεκμηριώνουν το λαϊκό πολιτισμό και τη συλλογική μνήμη στην τέχνη και την ψυχαγωγία. Η παραδοσιακή θεωρία της αξιολόγησης και επιλογής δεν προσφέρει πολλές κατευθυντήριες γραμμές για τους αρχειονόμους που έρχονται αντιμέτωποι με οπτικοακουστικά αρχεία. Παρόλα αυτά, υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός προγραμμάτων και πολιτικών πρόσκτησης που μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα σημεία αναφοράς. Εξετάζονται τα κριτήρια επιλογής που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε αυτή την περιοχή παραγωγής από την κινηματογραφική και τηλεοπτική βιομηχανία.

- Στρατιωτικά αρχεία του 20ού αιώνα. Τα αρχεία δεν είναι ουδέτερα, αλλά επηρεάζονται από την αποστολή, τους προσανατολισμούς και τα πρότυπα του δημιουργού τους και τις διαδικασίες δημιουργίας τους. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων ενός ερευνητικού προγράμματος σχετικά με τις διαδικασίες δημιουργίας αρχείων που χρησιμοποιήθηκαν από τις αμερικανικές δυνάμεις κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Εξέταση της σημασίας της δημιουργίας και διατήρησης των αρχείων του γαλλικού υπουργείου Άμυνας για την ιστορική έρευνα σχετικά με τη Γαλλία του εικοστού αιώνα.

- Παρουσίαση του προγράμματος της Ουνέσκο "Memory of the World" για την προστασία της αρχαικής κληρονομιάς με διασφάλιση της διατήρησης και της πρόσβασης. Το πρόγραμμα επιδιώκει να αλλάξει τον τρόπο που ο πολύς κόσμος σκέπτεται γι' αυτό το ζήτημα, προωθώντας τις ενέργειες που απαιτούνται για την προστασία εκατομμυρίων γραπτών τεκμηρίων, φωτογραφιών και άλλων οπτικών και ηχητικών αποτυπώσεων που διατρέχουν τον κίνδυνο εξαφάνισης λόγω φθοράς. Καθώς αυτά τα τεκμήρια αποτελούν τη μνήμη της ανθρωπότητας, η απώλειά τους θα μπορούσε να αποδυναμώσει και να κάνει πιο φτωχή την κληρονομιά της παγκόσμιας κοινότητας.

- Διαφορές στον τρόπο που ασχολούνται με το παρελθόν οι ιστορικοί και οι αρχαιολογικοί.

- Προφορική ιστορία. Συμπλήρωση των γραπτών τεκμηρίων με προφορικές μαρτυρίες. Πώς μας αποζημιώνει η προφορική ιστορία για τις σιωπές των αρχείων.

1.2. Κτήρια αρχείων

- Κτήρια Αρχείων. Παρουσίαση της σχετικής βιβλιογραφίας που συνέταξε η Επιτροπή Κτηρίων του Δ.Σ.Α.. Παρουσίαση καταλόγου κτηρίων που χτίστηκαν πρόσφατα (κτήρια που ολοκληρώθηκαν τα τρία τελευταία χρόνια, κτήρια που είναι υπό κατασκευή, κτήρια που βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο σχεδιασμού).

- Διατήρηση και πυροπροστασία. Εξάρτηση των κανονισμών για τα αρχαικά κτήρια από τους εθνικούς κανονισμούς για την πυροπροστασία των δημοσίων κτηρίων. Παρουσίαση κανόνων πυροπροστασίας σε οκτώ εθνικά Αρχεία και μιας συγκριτικής μελέτης για ειδικά ζητήματα (πρόληψη πυρκαγιάς, πυρανίχνευση, πυρόσβεση).

- Παρουσίαση των τελευταίων ερευνών για τις περιβαλλοντικές συνθήκες, νέων υλικών και συστημάτων διαχείρισης κτηρίων. Παρουσίαση των σελίδων της Επιτροπής στο site του Δ.Σ.Α. Για όσους σχεδιάζουν την κατασκευή ενός καινούργιου κτηρίου το site μπορεί να αποτελέσει μια πολύ χρήσιμη πηγή πληροφόρησης. Περιέχει πολλές ενότητες, συμπεριλαμβανομένων των FAQ (Frequently Asked Questions), μιας περιεκτικής βιβλιογραφίας και μιας έρευνας για ειδικά νέα κτήρια.

1.3. Αρχεία σε νέα υποστρώματα

- Παρουσίαση της έκδοσης του Δ.Σ.Α. *Electronic Records: A Workbook for Archivists*. Πρακτικός οδηγός για τη διαχείριση, διατήρηση και πρόσβαση στα ηλεκτρονικά αρχεία. Παρουσίαση από αρχαική σκοπιά της τακτικής προσέγγισης της διαχείρισης αρχείων σε ηλεκτρονικά συστήματα γραφείου, του περιβάλλοντος δικτύου συμπεριλαμβανομένου. Καλύπτονται όλοι οι τύποι ηλεκτρονικών αρχείων και όλες οι φάσεις του κύκλου ζωής των τεκμηρίων.

- Διατήρηση ηλεκτρονικών αρχείων. Εμπειρίες από τη Δανία.

- Διαχείριση συλλογών μικροφίλμ στην εποχή της τεχνολογίας της ψηφιακής απεικόνισης. Πρόσβαση στις συλλογές μικροφίλμ με ψηφιακά μέσα. Θετικά και αρνητικά της μετατροπής του μικροφίλμ σε ψηφιακή μορφή σε σχέση με την κατευθείαν ψηφιοποίηση των πρωτότυπων τεκμηρίων. Παρουσίαση στοιχείων για τον απαιτούμενο εξοπλισμό, την τεχνολογία σάρωσης, το κόστος κ.λπ. Συζήτηση σχετικά με τα μεταδεδομένα, τα δικαιώματα χρήσης, την πρόσβαση και τη διανομή των ψηφιακών εικόνων που δημιουργούνται από μικροφίλμ.

- Σχεδιασμός της συγκέντρωσης και διατήρησης στους αρχαιικούς φορείς της κληρονομιάς που δημιουργείται εξ αρχής σε ηλεκτρονικό υπόστρωμα. Συζήτηση και σύγκριση της πρακτικής που ακολουθείται σε διάφορες χώρες. Επίδραση των συνθηκών και του πολιτισμικού υπόβαθρου κάθε χώρας στον τρόπο προσέγγισης των αρχείων και των δημιουργών αρχείων.

1.4. Μελέτες περίπτωσης

- Τα αρχεία των πρώην κομμουνιστικών κομμάτων. Η τύχη τους και η παρούσα κατάσταση. Ένταξη των αρχείων των πρώην κομμουνιστικών κομμάτων στα κρατικά αρχαικά συστήματα των πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Ανάπτυξη κανόνων για τη μετατροπή τους σε δημόσια αρχεία. Ρόλος του μαζικού δημοσίου αιτήματος για πρόσβαση στα αρχεία αυτά. Δημιουργία ενιαίας μεθοδολογίας από τους αρχειονόμους για την καταγραφή, τη χρήση και τη διατήρηση των συγκεκριμένων αρχείων, δημοσίευση εργαλείων έρευνας, αποχαρκτηρισμός των αρχείων.

- Τα επιστημονικά αρχεία και η μνήμη της επιστήμης. Σημασία της διατήρησης των αρχείων αυτών για την ενίσχυση της δυναμικής της έρευνας στην ιστορία των επιστημών και της τεχνολογίας. Ρόλος των πανεπιστημίων. Παρουσίαση πιλοτικής μελέτης στο Πανεπιστήμιο της Bahia.

- Διατήρηση των ιδιωτικών αρχείων του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ως ουσιώδους κληρονομιάς για τη μνήμη και την ιστορία του πολέμου αυτού. Πρόγραμμα στη Γαλλία για τη διατήρηση των ιδιωτικών αρχείων επιζώντων του πολέμου. Δραστηριότητες: δημοσίευση πρακτικού οδηγού το 2001. Οργάνωση δραματοποιημένων παρουσιάσεων σε τοπικό επίπεδο και περιοδούσας έκθεσης. Παρουσίαση του πλούτου και της ποικιλίας των τεκμηρίων αυτών των αρχείων, των κινδύνων που διατρέχουν και της ευελιξίας και απλότητας αποκεντρωμένων πρακτικών. Προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού που δείχνει μια φυσιολογική δυσπιστία απέναντι σε κρατικές πρωτοβουλίες.

- Μουσικά αρχεία των λατινοαμερικανικών αποικιακών θρησκευτικών ιδρυμάτων. Παρουσίαση της διαδικασίας συγχώνευσης αυτόχθονος και εισαγόμενης μουσικής κληρονομιάς. Σημασία των συλλογών των εκκλησιών με πολυφωνική μουσική του 16ου αιώνα για τις γλωσσολογικές και μουσικές σπουδές. Δυσκολίες του προγράμματος, λόγω του ασυνήθιστου συνδυασμού μουσικών και αρχειακών ικανοτήτων που πρέπει να διαθέτει ο ερευνητής. Περαιτέρω απαιτήσεις και προοπτικές του προγράμματος.

- Το "Iolani Palace" (Χαβάη) το 1882, ως κατοικία της βασιλικής οικογένειας στην πρωτεύουσα του βασιλείου. Το 1893 η κυβέρνηση ανατράπηκε και τα περιεχόμενα του παλατιού διασκορπίστηκαν σε δημοπρασίες. Το σχέδιο σωτηρίας του συγκροτήματος άρχισε το 1969 από ενδιαφερόμενους πολίτες που ξεκίνησαν το επίπονο έργο να συγκεντρώσουν και να ερευνηθούν τεκμήρια και οπτικό υλικό στα αρχεία και σε ιδιωτικές συλλογές, για την ανοικοδόμηση του παλατιού, βασιμμένη σε πληροφορίες από τις πρωτογενείς πηγές. Έτσι έγινε δυνατή η αναστήλωση του παλατιού και η μετατροπή του σε μουσείο.

- Τα προεδρικά αρχεία στις ΗΠΑ και τη Γαλλία. Οι ΗΠΑ και η Γαλλία υιοθέτησαν διαφορετικές λύσεις στο ζήτημα της διατήρησης και της πρόσβασης των προεδρικών αρχείων, σε ό,τι αφορά το νομικό και θεσμικό καθεστώς. Το αμερικανικό σύστημα προεδρικών βιβλιοθηκών που διευθύνονται από τα NARA διατηρεί τα αρχεία του Λευκού Οίκου και εκείνα που σχετίζονται με την πολιτική καριέρα και ιδιωτική ζωή του προέδρου. Το σύστημα βασίζεται στη συνεργασία ανάμεσα στην κυβέρνηση και τα προεδρικά ιδρύματα. Στη Γαλλία, τα προεδρικά αρχεία συγκεντρώνονται από την αρχειακή υπηρεσία της Προεδρίας και στη συνέχεια φυλάσσονται στο Ιστορικό Κέντρο των Εθνικών Αρχείων της Γαλλίας (CHAN), που εξασφαλίζει τη διατήρησή τους και την πρόσβαση σε αυτά. Το CHAN συνεργάζεται με τα προεδρικά ιδρύματα που μπορεί να διατηρούν τεκμήρια που συνδέονται με δραστηριότητες των προέδρων πριν ή μετά τη θητεία τους.

2. Αρχεία και γνώση

2.1. Επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση

- Δημιουργία νέας γνώσης για τους αρχειονόμους. Η εξέλιξη της εκπαίδευσης για τα αρχεία. Νέα δεδομένα (νέα υποσυστήματα, νέα πρότυπα για τη διατήρηση και την οργάνωση, διαρκείς αλλαγές στο πολιτικό κλίμα) που οδηγούν σε νέες προσεγγίσεις στο θέμα.

- Για να αναπτυχθούν αποτελεσματικά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ο διάλογος ανάμεσα στους φορείς που παρέχουν την εκπαίδευση (πανεπιστήμια, σχολές και επαγγελματικές ενώσεις) και τις αρχειακές υπηρεσίες. Έτσι οι τελευταίοι, θα πρέπει να είναι σε θέση να καθορίσουν τις ανάγκες τους και μετά να αναπτύξουν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να αξιολογήσουν. Η Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Δ.Σ.Α. ασχολήθηκε με αυτό το ζήτημα, εκποιώντας μια μελέτη που θα προωθεί μια μεθοδολογία δημιουργίας εκπαιδευτικών προγραμμάτων και αξιολόγησής τους.

- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιήσε η Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Δ.Σ.Α. για να καθορίσει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας οδήγησαν την Επιτροπή να διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό πλάνο δράσης και να δώσει προτεραιότητα στη δημιουργία σχετικών εργαλείων και μελετών.

- Παρουσίαση των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων της δουλειάς της Επιτροπής του Δ.Σ.Α. για την επαγγελματική εκπαίδευση. Κατάλογος ιδρυμάτων που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση. Εκπαίδευση εκπαιδευτών. Μελέτη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Περιφερειακές διασκέψεις για διδάσκοντες. Δημιουργία ερευνητικής υποδομής στην αρχειακή εκπαίδευση. Νέες βάσεις δεδομένων για διδάσκοντες και ερευνητές.

- Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως ευέλικτη μορφή πρόσβασης στην αρχειακή εκπαίδευση. Έρευνα του Δ.Σ.Α. για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αξιολόγηση διαφόρων τύπων μοντέλων και τύπων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Έμφαση στις καινοτόμους πρακτικές. Ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των προκλήσεων που συνεπάγεται αυτή η μέθοδος εκπαίδευσης. Εκπαίδευση μέσω Διαδικτύου. Στόχοι: να ξεπεραστούν τα μειονεκτήματα της απομόνωσης και να προσφερθεί ευέλικτη πρόσβαση στην εκπαίδευση γι' αυτούς που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν κανονικά μαθήματα. Παρουσίαση δυο περιπτώσεων προσέγγισης του ζητήματος (Αυστραλία, Ν. Αμερική).

- Προγράμματα αρχειακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης: παρουσίαση της Διεθνούς Πύλης της Ένωσης Γαλλόφωνων Αρχείων (AIAF). Η Πύλη περιλαμβάνει και ένα πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης με 10 ενότητες / μαθήματα. Συζήτηση των προβλημάτων υλοποίησης αυτού του έργου, που αντικατοπτρίζουν την ποικιλία πολιτιστικού υπόβαθρου και πρακτικών.

2.2. Πρότυπα και βέλτιστες πρακτικές

- Αρχειακά πρότυπα. Σύνδεση εμφάνισης ηλεκτρονικών αρχείων με τη δημιουργία προτύπων. Ρόλος του διεθνούς οργανισμού ISO και του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων στην ανάπτυξη των προτύπων. Διαδικασία δημιουργίας προτύπων μέσω μιας διεθνούς διαδικασίας. Ανάπτυξη διεθνών προτύπων για την αρχειακή περιγραφή ως εσωτερική διαδικασία του αρχειακού επαγγέλματος. Σημερινή κατάσταση του επαγγέλματος και των προτύπων του. Πρόταση περιοχών επαγγελματικής πρακτικής που σήμερα δεν καλύπτονται από πρότυπα, αλλά στις οποίες αυτά θα ήταν χρήσιμα.

- Εναρμόνιση προτύπων αρχειακής περιγραφής. Παρουσίαση προγράμματος CUSTARD: εναρμόνιση δύο προτύπων περιγραφής από τη Β. Αμερική στο πλαίσιο του ISAD (ΔΙΠΑΠ) και του ISAAR/CPF. Πρόθεση το νέο πρότυπο να αποτελέσει συ-

μπλήρωμα του EAD και ενός νέου προτύπου που αναπτύσσεται αυτή την περίοδο (EAC-Encoded Archival Contexts). Αποτέλεσμα προγράμματος: δύο νέα πρότυπα, το καθένα από τα οποία αντικατοπτρίζει την εθνική του προέλευση. Παρουσίαση της διαδικασίας ανάπτυξης του προτύπου. Ανάπτυξη διεθνών προτύπων υψηλών προδιαγραφών και ανάπτυξη εθνικών προτύπων.

- Παρουσίαση του ISO 15489 (Διεθνές Πρότυπο για Records Management). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η ανακοίνωση της Rosine Cleyet-Michaud για τη σχέση ανάμεσα στο records management και τη διαχείριση των ανενεργών / ιστορικών αρχείων και τα αντίστοιχα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επαγγελματίες του χώρου, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα καθήκοντά τους.

- Παρουσίαση της δεύτερης έκδοσης του ISAAR/CPF International Standard Archival Authority Record. Αυξανόμενη αποδοχή στο εσωτερικό της αρχειακής κοινότητας του ότι η τεκμηρίωση της προέλευσης είναι απαραίτητη για την απόκτηση διανοητικού ελέγχου στα αρχεία και για την κατανόηση του πλαισίου δημιουργίας τους. Πρώτη έκδοση (1996): εισήγαγε τους αρχειονόμους στην έννοια της προτυποποιημένης περιγραφής της αρχειακής προέλευσης. Δεύτερη έκδοση: βελτιωμένη και επαυξημένη. Συζήτηση για τους στόχους και τη χρήση του προτύπου. Περιγραφή των αλλαγών και βελτισώσεων που ενσωματώθηκαν στη δεύτερη έκδοση. Συνάφεια και εφαρμογή του προτύπου σε διάφορα διεθνή προγράμματα.

- Συστήματα διαχείρισης αρχειακών συλλογών. Δημιουργία μηχανισμών διανοητικού και φυσικού ελέγχου στα αρχεία ως απάντηση στο αυξανόμενο πλήθος των συλλογών σε χαρτώο υπόστρωμα. Συζήτηση γύρω από τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία αυτών των εργαλείων, τους τρόπους χρήσης τους για την εποπτεία των συλλογών και το πρόβλημα τυποποίησης των εργαλείων περιγραφής. Παρουσίαση και σύγκριση περιπτώσεων ανάπτυξης τέτοιων βάσεων δεδομένων στις ΗΠΑ.

- Παρουσίαση του εγχειριδίου του Δ.Σ.Α. για την αξιολόγηση και επιλογή². Σημασία διαδικασίας αξιολόγησης. Οι ευθύνες των αρχειονόμων. Βασικές αρχές. Θεωρία και πρακτική. Καθορισμός κριτηρίων επιλογής και δειγματοληψίας.

- Παρουσίαση του EAD (Encoded Archival Description). Παραδείγματα εφαρμογής από τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία.

- Τυπολογική έρευνα των αρχειακών πηγών των αρχών της σύγχρονης εποχής: σημασία – αναγκαιότητα για τη γνώση της τεράστιας αρχειακής παραγωγής των αρχών της σύγχρονης εποχής.

- Μεταδεδομένα. Παρουσίαση μιας σειράς αλληλένδετων ερευνητικών συνεργασιών (Monash Clever Recordkeeping Metadata Project, InterPARES 2 Description Research Team, San Diego Supercomputing Center's Persistent Archives Technology-based Projects). Σύνδεση των προγραμμάτων αυτών με την εργασία για το σχέδιο ISO Πρότυπο Μεταδεδομένων για Αρχεία. Δημιουργία αυτοματοποιημένων εργαλείων για τη δημιουργία, εξαγωγή, συγκέντρωση, έξυπνη χρήση και νέα χρήση των μεταδεδομένων για ποικίλους αρχειακούς σκοπούς.

- Διαδικασίες και τεχνολογία ψηφιακής απεικόνισης. Χρήσιμες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων από τους αρ-

χειονόμους σχετικά με τέτοια ζητήματα και για την εφαρμογή προγραμμάτων ψηφιακής απεικόνισης. Παρουσίαση της ροής εργασίας σε μια τέτοια διαδικασία. Εισαγωγή στα συστήματα ψηφιακής κάμερας, κόστος. Λογισμικό για τη διαχείριση του προγράμματος και των μεταδεδομένων.

- Τάσεις στην ψηφιακή απεικόνιση. Παρουσίαση προγράμματος που πραγματοποιήθηκε στη Σκωτία, με τη δημιουργία εγχρώμων ψηφιακών απεικονίσεων 500.000 διαθηκών από το 1500 έως το 1901.

2.3. Κώδικας Δεοντολογίας

- Κώδικας Δεοντολογίας Αρχειονόμων. Το 1996 η αρχειακή κοινότητα υιοθέτησε ένα διεθνή κώδικα δεοντολογίας που ετοιμάστηκε από το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων. Σε πολλές χώρες το κείμενο του κώδικα μεταφράστηκε και υιοθετήθηκε από αρχειακούς φορείς και επαγγελματικές ενώσεις. Στη συνεδρία παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν οι ποικίλες δυνατότητες εφαρμογής του Κώδικα, σε περιπτώσεις που, αργά ή γρήγορα, κάθε αρχειονόμος θα αντιμετωπίσει. Μετά την παρουσίαση κάθε περίπτωσης ζητούνταν από το ακροατήριο να ψηφίσει για τον τρόπο χειρισμού της υπόθεσης. Ακολουθούσε συζήτηση και νέα ψηφοφορία, για να φανεί αν κάποιος είχε αλλάξει γνώμη. Η διαδικασία κατέδειξε αξιοσημείωτες αλλαγές ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη ψηφοφορία.

2.4. Έρευνα

- Σχέση αρχείων και ιστορικής έρευνας. Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συνεδρία, όπου παρουσιάστηκαν οι πλευρές του ζητήματος. Συχνά οι ιστορικοί δεν γνωρίζουν τους στόχους και τις μεθόδους των αρχειονόμων και οι αρχειονόμοι δεν γνωρίζουν πάντα τους στόχους και τις μεθόδους των ιστορικών. Ο αρχειονόμος, έστω και αν δεν γράφει ιστορία, οφείλει να έχει μια εξαιρετική ιστορική γνώση. Συζήτηση γύρω από τις διαφορετικές χρήσεις του ίδιου υλικού και τις δυνατότητες, αλλά και την αναγκαιότητα δημιουργίας νέου κοινού, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών που επιθυμούν να εμβαθύνουν σε πολύ σημαντικά προβλήματα τα οποία έχουν ιστορική βάση. Όπως τονίστηκε και από τον Marco Carassi, «κάθε μέλλον έχει ένα παρελθόν. Δεν υπάρχει ένα μόνο παρελθόν, υπάρχει “un passé pluriel”».

- Ερευνητικό πρόγραμμα χρήσης αρχειακού υλικού για υποστήριξη γενετικής έρευνας. Παρουσίαση βάσης δεδομένων των Καθολικών Αρχείων του Passau (Γερμανία) που καλύπτει σχεδόν ολόκληρο τον πληθυσμό της περιοχής από το 16ο αιώνα έως το 1900 και η οποία αποτελεί ένα ισχυρότατο εργαλείο έρευνας για ποικίλους τύπους ιστορικής έρευνας. Από το 2001, τα Αρχεία συνεργάζονται σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα γενετικής ένα συγκεκριμένο γονίδιο της ασθένειας Άλτσχάιμερ που είναι ενδημικού χαρακτήρα στο Passau. Το πρόγραμμα προσπαθεί να εντοπίσει τον πληθυσμό που δείχνει να έπασχε από την ασθένεια στο παρελθόν, δηλ. πριν από το 1900. Η ταύτιση των οικογενειών όπου η νόσος φαίνεται να είναι κληρονομική επιτρέπει στους ερευνητές να βρουν μέλη των οικογενειών αυτών εν ζωή με ανάλογο ιστορικό και να προχωρήσουν σε γενετική ανάλυση μαζί τους.

- Παρουσίαση του περιεχομένου συλλογών των Δημοτικών Αρχείων της Ζυρίχης, μέσα από παραδείγματα και δημοσι-

² <http://www.ica.org/biblio.php?pdocid=292> (τελευταία επίσκεψη: 16-10-2006).

εύσεις που βασίζονται στο περιεχόμενο αυτών των αρχείων. Συζήτηση για τη σημασία τέτοιων αρχείων από τη σκοπιά του αρχειακού και υπογράμμιση της ουσιαστικής συμβολής των αρχειονόμων για μια δημοκρατική κοινωνία, ικανή να αντιμετωπίσει παλιά και καινούργια της λάθη.

- Παρουσίαση Διεθνούς Βιβλιογραφίας για τα δημοτικά αρχεία (Τμήμα Επαγγελματικών Αρχειακών Ενώσεων του Δ.Σ.Α.). Παρουσίαση της Διεθνούς Βιβλιογραφίας για τα δημοτικά αρχεία που αποσκοπεί στο να προσφέρει στους διαχειριστές των αρχείων πληροφορίες για τα βασικά και πλέον αντιπροσωπευτικά θεωρητικά και πρακτικά κείμενα σχετικά με τα δημοτικά αρχεία, που δημοσιεύτηκαν σε κάθε χώρα μέχρι σήμερα. Η βιβλιογραφία εκδόθηκε σε εκδόθηκε σε CD-ROM, αλλά είναι διαθέσιμη και στο site του Δ.Σ.Α..

2.5. Μελέτες περίπτωσης

- Ψηφιοποίηση των χαρτών αρχείων της Αυστριακής Ένωσης Τύπου από το 1955 μέχρι σήμερα.
- Χρήση των στατιστικών στοιχείων ενός αρχειακού ιστότοπου. Σημασία για το φορέα και τη βελτίωση των ιστοσελίδων του.
- Θεωρία και πρακτική της επιλογής. Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συνεδρία για το σημαντικότερο θέμα της εκκαθάρισης, αξιολόγησης και επιλογής του διατηρητέου υλικού. Παρουσίαση της αμερικανικής θεωρία για την αξιολόγηση. Παρουσίαση αντίστοιχων πρακτικών στη Νέα Ζηλανδία.
- Ενοποίηση με ψηφιακό τρόπο αρχείων που φυλάσσονται από διαφορετικούς φορείς. Παρουσίαση του προγράμματος WMAAP, που αφορά τα αρχιτεκτονικά αρχεία William Muschenheim, τα οποία απόκεινται στα Πανεπιστήμια Μίτσιγκαν και Κολούμπια. Πρόκειται για διοικητικά αρχεία, αλληλογραφία, φωτογραφίες και αρχιτεκτονικά σχέδια. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει συνδέσμους σε ψηφιακές απεικονίσεις φωτογραφιών και σχεδίων και από τα δύο πανεπιστήμια.

3. Αρχεία και κοινωνία

3.1. Υπηρεσίες στην κοινωνία

- Εθνικές πολιτικές για τα αρχεία. Πρόοδος της αρχειακής επιστήμης σε ποικίλους τομείς. Αυτή η πρόοδος σημαίνει ότι στο εξής η αρχειακή εργασία δεν μπορεί να βασίζεται στον εθελοντισμό και, πολύ λιγότερο, στον ερασιτεχνισμό. Ο επαγγελματικός σχεδιασμός των δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για τη διαχείριση των αρχείων είναι τώρα αναγκαίες. Εμπειρίες εφαρμογής εθνικής αρχειακής πολιτικής στην Αλγερία και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.
- Στρατηγικές για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης: το παράδειγμα των δημοτικών αρχείων της Λατινικής Αμερικής. Σημασία των δημοτικών αρχείων για την πρόσβαση στην πληροφορία, παρά τη χαμηλή θέση που έχουν στην ιεραρχία της δημόσιας διοίκησης και τις ελλείψεις σε υποδομές και έμφυχο δυναμικό. Υποστήριξη του Τμήματος Δημοτικών Αρχείων του Δ.Σ.Α. στην εφαρμογή του προγράμματος GSDIM (Systemic Administration of Documentation and Municipal Information) για την ένταξη κι ενσωμάτωση της προτυποποίησης των διαδικασιών διαχείρισης των αρχείων, μέσω τεχνολογικών λύσεων, στο γενικότερο στόχο εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης.
- Αρχεία μεταναστών και εθνική μνήμη. Παρουσίαση αρχείων περιοχής Saskatchewan (Καναδάς) –σημασία για τη μνήμη

πολλών διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων που εγκαταστάθηκαν εκεί από το 1890 ως το 1920. Εξετάζονται τα παραδείγματα διαφόρων ευρωπαϊών αποίκων, όπως διαγράφονται μέσα από αρχειακές συλλογές.

- Συζήτηση γύρω από τα ευαίσθητα επαγγελματικά, πολιτικά και ηθικά ζητήματα που έχουν σχέση με τη διαχείριση και πρόσβαση σε αρχεία που αφορούν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από άλλοτε καταπιεστικά καθεστώτα. Παρουσίαση σχετικών εμπειριών από τη Νότια Αφρική και τη Γερμανία.

- Παρουσίαση της Διάσκεψης που οργανώθηκε το 2003 στο Λίβερπουλ με θέμα «Πολιτική καταπίεση και αρχεία». Συζήτηση γύρω από το θέμα της επίδρασης που ασκεί η κυβερνητική πολιτική πρόσβασης στην αρχειακή πρακτική. Παρουσίαση παραδειγμάτων πολιτικοποίησης των αρχείων σε πολλές χώρες.

- Ανθρώπινα δικαιώματα και αρχεία διεθνών οργανισμών. Συζήτηση γύρω από τη σημασία των αρχείων αυτών και γύρω από θέματα σχετικά με την πρόσβαση, τα προσωπικά δεδομένα, τις σχέσεις των αρχειακών υπηρεσιών των διεθνών οργανισμών με το κοινό κ.λπ.

- Παρουσίαση προγραμμάτων του Δ.Σ.Α. μετά τη CITRA του Κέιπ Τάουν για τα αρχεία που τεκμηριώνουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (πληροφόρηση για το ευρύ κοινό, διεθνής οδηγός αρχειακών πηγών, έκθεση αρχειακού υλικού, καθιέρωση βραβείου «Αρχεία και Ανθρώπινα Δικαιώματα»).

- Θρησκευτικά αρχεία και κοινωνία. Διεθνής συνεργασία για τη διατήρηση των αρχείων της Εκκλησίας.

- Εκπαιδευτική δραστηριότητα των Αρχείων. Παρουσίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γερμανία και τη Ρωσία.

- Στρογγυλή Τράπεζα για τα αθλητικά αρχεία. Παρουσίαση της σημερινής κατάστασης των αρχείων του κόσμου του αθλητισμού, των ειδικών προβλημάτων διατήρησης και πρόσβασης και των δυνατοτήτων προώθησής τους. Στη Στρογγυλή Τράπεζα συμμετείχε και Αλέξανδρος Κράους, υπεύθυνος της Επιτροπής Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων της Ε.Α.Ε. και εκλεγμένος αντιπρόεδρος του νεοσυσταθέντος Τομέα Αθλητικών Αρχείων του Δ.Σ.Α. (ICA/SPO).

3.2. Υποστήριξη και προώθηση της υπόθεσης των αρχείων - Πρόσβαση

- Πώς αντιλαμβάνεται η κοινωνία τα αρχεία. Συζήτηση στη CITRA του 2002: παρά τις προσπάθειες των αρχειακών υπάρχουν προβλήματα στην ενημέρωση των πολιτών σχετικά με το πώς μπορούν να έχουν πρόσβαση στα αρχεία. Τα αρχεία μπορεί να γίνονται σεβαστά, αλλά η χρήση τους αποτελεί ένα μυστήριο για τους περισσότερους, εκτός από ελάχιστους. Οι αντιπρόσωποι στη CITRA ζήτησαν από το Δ.Σ.Α. να οργανώσει μια διεθνή ημέρα αρχείων, για να προωθήσει την εικόνα των αρχείων και τις υπηρεσίες τους στην κοινή γνώμη. Ήδη σε πολλές χώρες υπάρχουν ημέρες, εβδομάδες, μήνες αρχείων. Παρουσίαση και συζήτηση εμπειριών από διάφορες χώρες.

- Από τις πιο ενδιαφέρουσες συνεδρίες ήταν εκείνη στην οποία μίλησε ο Gerard Roth (βλ. γενική παρουσίαση του συνεδρίου). Ο Roth είναι λάτρης των αρχείων και προσέφερε στο συνέδριο μιαν άλλη, καλλιτεχνική, ματιά γι' αυτά. Έδειξε να είναι συνεπαρμένος από τα αρχεία. Στο μυαλό του δημιουργεί ένα ιδεώδες, «τέλειο» αρχείο που περιέχει τη βασισμένη σε τεκμήρια

ιστορία όλων των πραγμάτων. Κάθε πραγματικό αρχείο είναι ένα μικρό στοιχείο που παίρνει μέρος στη σύνθεση αυτού του θεωρητικού τέλει αρχείου. Οι επισκέψεις του Roith στα αυστριακά αρχεία τον έπεισαν ότι είναι ακριβώς όπως ένα λεξικό, καθώς καλύπτουν έναν απίστευτο αριθμό θεμάτων, από το πλέξιμο της δαντέλας μέχρι τις αναφορές για το κυνήγι και την εξότωση βρικόλακων. Νιώθει γοητευμένος από το ρόλο των αρχείων σε σχέση με την μνήμη και τους γρίφους και τα μυστήρια που λύνουν, όπως για παράδειγμα η ανακάλυψη ενός ετεροθαλούς αδελφού, άγνωστου μέχρι τώρα. Αλλά χωρίς τη μεσολάβηση του αρχειονόμου, που θα βοηθήσει το χρήστη, τα αρχεία μπορεί να μην αποκαλύψουν όλα τους τα μυστικά. Οι χρήστες των αρχείων μοιάζουν με φωτογράφους που μπορούν να «τραβήξουν» στιγμιότυπα μέσα στο χρόνο. Αυτά τα στιγμιότυπα πρέπει μετά να ενωθούν για να σχηματίσουν μια πλήρη εικόνα, όπως οι σταγόνες του νερού ενώνονται για να σχηματίσουν ωκεανούς.

- Προώθηση της εικόνας των αρχείων στην κοινή γνώμη. Σχέση των αρχείων και του ολοένα και πιο ποικίλου κοινού τους. Παρουσίαση της εικόνας των αρχείων στη Μεγάλη Βρετανία. Στόχοι και επιτεύγματα της σχετικής εκστρατείας των Εθνικών Αρχείων κατά το 2003 και του προγράμματος “Moving Here”.

- Πλευρές της εικόνας των αρχείων και των αρχειονόμων. Η συμβατική εικόνα του αρχειονόμου επηρεάζει τη θέση και το κύρος του απέναντι στις τοπικές διοικήσεις και μειώνει τις ευκαιρίες να εξασφαλίσει πιο σύγχρονο εξοπλισμό για να μπορέσει να κάνει καλύτερα τη δουλειά του. Η παλιά εικόνα, που συχνά βασίζεται σε προκαταλήψεις, περιορίζει την επιτυχία της εργασίας που γίνεται στα Αρχεία. Παρουσίαση εμπειριών από την προσπάθεια διάδοσης και εδραίωσης πιο σύγχρονων αντιλήψεων για την αρχειακή εργασία. Φαντασία, πρωτοτυπία, φρεσκάδα, αποτελέσματα.

- Αρχειακές Πύλες. Προκλήσεις και δυνατότητες που προσφέρουν για τη βελτίωση της αρχειακής εργασίας.

- Εορτασμός μεγάλων επετειακών γεγονότων. Παρουσίαση των σχετικών δραστηριοτήτων των Αρχείων της Γαλλίας (δημιουργία ηλεκτρονικής συλλογής που διαθέτει τη δική της πύλη και η οποία είναι αφιερωμένη στον εορτασμό μεγάλων γεγονότων κα σε μεγάλες μορφές. Συνεορτασμός της 400ής επετείου της γαλλικής παρουσίας στον Καναδά (2004, Αρχεία Γαλλίας – Αρχεία και Βιβλιοθήκη Καναδά – Πρεσβεία του Καναδά στο Παρίσι) με τη δημιουργία ενός εικονικού μουσείου για την εθνική ιστορία και μιας βάσης δεδομένων που περιέχει πάνω από ένα εκατομμύριο εικόνες.

- Αρχεία και δημόσιες σχέσεις. Περιεχόμενο των δημοσίων σχέσεων των Αρχείων. Σημασία για τη δημόσια εικόνα τους, για την προσφορά τους στην κοινωνία και για την εξασφάλιση οικονομικών πόρων.

- Μεθοδολογία αρχειακής περιγραφής, αναζήτησης, έρευνας και παρουσίασης σε ψηφιακό περιβάλλον.

- Γενεαλογική έρευνα. Αντιμετώπιση αυτής της κατηγορίας χρηστών από τους αρχειονόμους. Παρουσίαση εμπειριών και πρακτικών από διαφορετικές χώρες (TP2).

- Προγράμματα παρουσίας των αρχείων στο διαδίκτυο, στην Ισπανία και τη Λατινική Αμερική.

3.3. Νομικά θέματα

- Σημασία και ρόλος της αρχειακής νομοθεσίας. Ανάγκη σεβασμού των διαφορετικών νομικών και διοικητικών παραδό-

σεων διαφορετικών χωρών κατά την προετοιμασία νόμων που ρυθμίζουν τα αρχειακά ζητήματα. Βασικές αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

- Διεθνείς προοπτικές για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στα αρχεία. Δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες για την πρόσβαση στα αρχεία σε διεθνές επίπεδο. Περιορισμοί που επιβάλλονται από τους εθνικούς νόμους και τις διεθνείς συνθήκες για την πνευματική ιδιοκτησία στη δυνατότητα συμβολής των αρχείων στη δημιουργία μιας παγκόσμιας μνήμης. Νομοθεσία που πρέπει να τηρείται από τους αρχειονόμους. Πρόσβαση μέσω Internet και σχέση με τη νομοθεσία άλλων χωρών. Παρουσίαση τελευταίων εξελίξεων σε αυτό τον τομέα.

- Σειρές αλληλογραφίας, προσωπικά δεδομένα και πνευματική ιδιοκτησία. Οι αρχειονόμοι πρέπει να προστατεύουν όσο το δυνατό περισσότερο τα δικαιώματα των δημιουργών και τα προσωπικά δεδομένα, αλλά, από την άλλη, οφείλουν να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ερευνητών και των άλλων χρηστών των αρχείων. Εξέταση των σχετικών προβλημάτων από ομάδα ειδικών. Παρουσίαση αντιμετώπισης του θέματος σε διάφορες χώρες. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της σχετικής συζήτησης της από την Επιτροπή Αρχειακών Νομικών Θεμάτων του Δ.Σ.Α.

- Ρυθμίσεις για τα ηλεκτρονικά αρχεία. Παρουσίαση των κανόνων και των απαιτήσεων που πρέπει να σέβονται οι αρχές στη Δανία κατά την εισαγωγή νέων συστημάτων διαχείρισης ηλεκτρονικών εγγράφων και συστημάτων ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης. Υπογράμμιση των τεχνικών προδιαγραφών που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της διατήρησης των ηλεκτρονικών τεκμηρίων σε βάθος χρόνου. Παρουσίαση αρχειακών ρυθμίσεων και κανονισμών στην Ουκρανία. Εφαρμογή νόμων ρυθμίσεις για τα ηλεκτρονικά αρχεία και την ηλεκτρονική υπογραφή. Προβλήματα εφαρμογής των νομοθετικών ρυθμίσεων στην πράξη.

- Διεθνής συνεργασία για την προστασία κατά της κλοπής και της παράνομης διακίνησης αρχείων.

- Προβλήματα γνησιότητας στο ηλεκτρονικό περιβάλλον

3.4. Μελέτες περίπτωσης

- Παρουσίαση της εμπειρίας της Ολλανδίας στη συλλογή αρχειακού υλικού από κοινότητες μεταναστών. Η εργασία με τις τουρκικές κοινότητες έδωσε θετικά αποτελέσματα, όπως καλή θέληση και από τις δύο πλευρές και εκθέσεις. Η ολλανδική εμπειρία κατέδειξε ότι αυτή η εργασία με τις κοινότητες είναι πολύ σημαντική και απαιτεί χρόνο. Σχετικά προβλήματα υπάρχουν, όπως το ότι δεν εξασφαλίζεται πάντα η αναγκαία χρηματοδότηση. Απαιτείται επίσης μέριμνα ώστε να μην αποκλειστεί μια κοινότητα κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

- Γενεαλογική Εταιρεία της Γιούτα: ιστορία και δραστηριότητες.

- Αρχεία και μουσεία. Παρουσίαση της ιστορίας, των δραστηριοτήτων και των νέων προσανατολισμών του Μουσείου Ιστορίας της Γαλλίας (Ιστορικό Κέντρο Εθνικών Αρχείων Γαλλίας).

- Αλλάζοντας τη δημόσια εικόνα των αρχείων. Παρουσίαση της σχετικής έρευνας που έγινε στην Ισλανδία.

III. ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΑΡΧΕΙΩΝ 2004

Οι 2.000 συμμετέχοντες στο 15ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων, που διοργανώθηκε στη Βιέννη (Αυστρία) από τις 23 έως 28 Αυγούστου 2004, προερχόμενοι από 116 χώρες,

1. Ανησυχώντας για τις βαριές συνέπειες των καταστροφών, που προκαλούνται από τον άνθρωπο και τη φύση, στην αρχαική κληρονομιά, δημόσια και ιδιωτική, συνιστούν στις κυβερνήσεις που δεν το έχουν ήδη πράξει, να προσυπογράψουν και να επικυρώσουν τη Συνθήκη της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, όπως και τα δύο Πρωτόκολλα, του 1954 και του 1999, το τελευταίο από τα οποία τέθηκε σε ισχύ στις 9 Μαρτίου 2004. Συνιστούν στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στις άλλες διεθνείς οργανώσεις και στις κυβερνήσεις:

- να συμπεριλάβουν στις ειρηνευτικές τους προσπάθειες και στις ανθρωπιστικές τους αποστολές την προστασία της κινητής και ακίνητης πολιτιστικής κληρονομιάς και των ζωτικής σημασίας αρχείων,
- να αποτρέψουν λεηλασίες και καταστροφές των αρχείων και
- να λάβουν μέτρα κατά του παράνομου εμπορίου αρχαικών τεκμηρίων. Συνιστούν στους επαγγελματίες της πολιτιστικής κληρονομιάς να ενσωματώσουν στα προγράμματά τους την πρόληψη των κινδύνων, καθώς και τον προγραμματισμό ενεργειών μετά τις καταστροφές. Συνιστούν στα μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων να συνεργασθούν, όπου αυτό δεν γίνεται ήδη, με τους διεθνείς οργανισμούς ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων), ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπιών) και IFLA (Διεθνής Ομοσπονδία Συλλόγων Βιβλιοθηκονόμων) για τη δημιουργία εθνικών επιτροπών της Γαλάζιας Ασπίδας στις χώρες τους, με σκοπό την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση σύρραξης ή καταστροφής και να ζητούν επίμονα από τις κυβερνήσεις τους να τους προσφέρουν υποστήριξη.

2. Υπενθυμίζοντας το δικαίωμα και την υποχρέωση κάθε χώρας να προστατεύει την πολιτιστική της κληρονομιά και αναφερόμενοι στην Παγκόσμια Διακήρυξη για την πολιτιστική ποικιλία, που υιοθετήθηκε ομόφωνα από την UNESCO το 2001, υποστηρίζουν το προτεινόμενο σχέδιο μιας Διεθνούς Συνθήκης για την πολιτιστική ποικιλία, σύμφωνα με τις υποδείξεις της 32ης Γενικής Συνέλευσης της UNESCO, και ζητούν από τη διακυβερνητική συνάντηση των εμπειρογνομόνων που προετοιμάζουν το σχέδιο της Συνθήκης, να λάβει υπόψη της την ουσιαστική σημασία των αρχείων στη διατήρηση αυτής της ποικιλίας.

3. Υπενθυμίζοντας ότι τα αρχεία βρίσκονται στην καρδιά της κοινωνίας της πληροφορίας, ανησυχώντας για τον ευάλωτο χαρακτήρα τους, ιδιαίτερα στο ηλεκτρονικό περιβάλλον, επιθυμώντας τη διασφάλιση της διατήρησής τους στις επόμενες γενιές και ενδιαφερόμενοι για τη μείωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών χωρών, αλλά και στο εσωτερικό των κοινωνιών, καλούν τις κυβερνήσεις τους να εξουσιοδοτήσουν τους αντιπροσώπους τους στην Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας, που θα πραγματοποιηθεί στην Τύνιδα τον Νοέμβριο του 2005, να υποστηρίξουν μέτρα για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση και την ελεύθερη πρόσβαση στα αρχεία, όπως αναφέρονται στο σχέδιο δράσης που υιοθέτησε η Σύνοδος Κορυφής της Γενεύης τον Δεκέμβριο του 2003, καλούν τις δημόσιες αρχές των αντίστοιχων χωρών, καθώς και τις διοικήσεις των οργανισμών και των ιδρυμάτων τους, να εξουσιοδοτήσουν στους αντιπροσώπους τους στην Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας να απαιτήσουν μείωση του κόστους πρόσβασης στο διαδίκτυο για τις χώρες με χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα και να επιτρέψουν σε όλες τις εθνικές αρχαικές υπηρεσίες να έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ των χωρών.

4. Έχοντας επίγνωση της σπουδαιότητας των αρχείων ως θεμελιώδους στοιχείου της συλλογικής και της ατομικής μνήμης, συνιστούν στις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς να αναπτύξουν στρατηγικές για τη διάσωση της μνήμης των εθνών και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή σε αυτή την κοινή διανοητική κληρονομιά των διαφόρων χωρών και κοινοτήτων.

5. Λαμβάνοντας υπόψη την κεφαλαιώδη σημασία των αρχείων σε όλες τις χώρες ως μέσου καταλογισμού ευθυνών σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που συμβάλλει στη συμφιλίωση και την προώθηση της παγκόσμιας δικαιοσύνης, εξαιρετικά ανήσυχοι από την απειλή καταστροφής που αντιμετωπίζουν, σε ορισμένες χώρες, τα αρχεία των δημοσίων φορέων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τα οποία τεκμηριώνουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καλούν τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών να αποδεχθούν την τελική έκθεση για την ασυλία των υπαίτιων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνέταξε ο Louis Joinet το 1997 (E/CN.4/Sub.2/1997/20/Rev.1), ώστε να μπορέσει να υποβληθεί στη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. για ψήφιση. Καλούν τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών να διευκολύνουν την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στην παραπάνω μνημονευόμενη έκθεση, εξετάζοντας μέτρα διάσωσης-διατήρησης αυτών των αρχείων και αναπτύσσοντας ένα σχέδιο δράσης με αυτό το στόχο καλούν την UNESCO να στηρίξει τα προγράμματα του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων που στοχεύουν να επεκτείνουν τη διατήρηση και προσβασιμότητα των αρχείων που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

6. Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη σημασία του αθλητισμού και του ολυμπισμού στις σύγχρονες κοινωνίες και την ανάγκη διατήρησης και προβολής της αρχαικής τους κληρονομιάς, καλούν τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, τις κυβερνήσεις και την κοινωνία των πολιτών να υποστηρίξουν τα προγράμματα του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων που στοχεύουν να διασφαλίσουν και να ενισχύσουν τη διατήρηση και την προσβασιμότητα των αρχείων του αθλητισμού και του ολυμπισμού.

7. Λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα προώθησης της εικόνας των αρχείων και των υπηρεσιών τους στην κοινή γνώμη καλούν τα αρμόδια όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών να καθιερώσουν μια Διεθνή Ημέρα Αρχείων.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Οι σύνεδροι του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων στη Βιέννη, Αυστρία,

• Εκφράζουν τη βαθύτατη ευγνωμοσύνη τους στον Πρόεδρο της χώρας, στην Αυστριακή κυβέρνηση, στον Δήμαρχο της Βιέννης, στον Γενικό Διευθυντή των Κρατικών Αρχείων της Αυστρίας και στους συνεργάτες του, καθώς και στους υπόλοιπους Αυστριακούς αρχειονόμους, για τη θερμή τους φιλοξενία και την εξαιρετική διοργάνωση του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων.

• Ευχαριστούν θερμά και αναγνωρίζουν το ρόλο των εθνικών και διεθνών οργανισμών, δημόσιων και ιδιωτικών, στη στήριξη του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων.

• Ευχαριστούν όλους τους συμμετέχοντες, οργανισμούς, αρχαικές εταιρείες, κλάδους, τομείς, επιτροπές και φυσικά πρόσωπα μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων που συνεισέφεραν αποφασιστικά στην επιτυχία του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων.

IV. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για ανάληψη πρωτοβουλιών και λήψη μέτρων στο πνεύμα της υλοποίησης ορισμένων αποφάσεων του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων.

Ένα βασικό συμπέρασμα που θα μπορούσε να εξαχθεί από την παρακολούθηση των εργασιών του συνεδρίου, των προβληματισμών που έχουν αναπτυχθεί από την αρχειακή κοινότητα και των επιτευγμάτων που έχουν σημειωθεί στο χώρο της αρχειακής εργασίας διεθνώς είναι ότι η χώρα μας παρουσιάζει τεράστια καθυστέρηση σε αυτά τα θέματα, λόγω της έλλειψης γενικότερης αρχειακής μέριμνας. Εκτός από την ουσιαστική ενίσχυση των Γ.Α.Κ. από κάθε άποψη (προσωπικό, εξοπλισμός, χρηματοδότηση, εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού) που είναι από τα αυτονόητα³, αμέσως μετά το συνέδριο υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία ορισμένες προτάσεις που θεωρήσαμε ότι θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη βελτίωση της κατάστασης των αρχείων στην Ελλάδα, αν και το θέμα δεν μπορεί βεβαίως να εξαντληθεί στο πλαίσιο μιας τέτοιας έκθεσης για τις εργασίες ενός συνεδρίου. Παραθέτουμε στη συνέχεια τις προτάσεις αυτές που αφορούν ζητήματα αρχειακής πολιτικής.

1. Βελτίωση τη κατάστασης των δημοσίων αρχείων

- Ανάληψη πρωτοβουλιών από τα Γ.Α.Κ., σε στενή συνεργασία με το ΥΠΕΣΔΔΑ, για την αντιμετώπιση της κατάστασης των δημοσίων αρχείων στη χώρα μας.
- Προώθηση νομοθετικής ρύθμισης για την επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε υπηρεσίες και υπαλλήλους που καταστρέφουν ή αφήνουν να καταστραφούν τα αρχεία τους κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας και που γενικότερα δεν τα παραδίδουν στα Γ.Α.Κ., όπως ο νόμος ορίζει.
- Ορισμός υπευθύνου αρχείου ή υπαλλήλου συνδέσμου σε κάθε δημόσια υπηρεσία και Ο.Τ.Α. Στις κεντρικές υπηρεσίες των υπουργείων και στους μεγάλους οργανισμούς μπορεί να εφαρμοστεί το αντίστοιχο του γαλλικού θεσμού του αρχειονόμου σε αποστολή.
- Σεμινάρια επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων σε ζητήματα οργάνωσης και διαχείρισης δημοσίων αρχείων. Στις περιπτώσεις που πραγματοποιήθηκαν τέτοια σεμινάρια (1993, κεντρική υπηρεσία –1992 και 1994, Γ.Α.Κ. Ευβοίας) και για το διάστημα που στους δημοσίους φορείς είχαν ορισθεί υπεύθυνοι αρχείου τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα θετικά.
- Αξιοποίηση της σχετικής εμπειρίας άλλων χωρών και των αντίστοιχων εγχειριδίων που έχουν εκδοθεί για χρήση από τη Διοίκηση (π.χ. εγχειρίδια που έχει εκδώσει η Ένωση Γάλλων Αρχειονόμων για χρήση από τους δημοσίους φορείς⁴ και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης⁵).
- Αξιοποίηση και εμπλουτισμός του εγχειριδίου που έχουν εκπονήσει, σε ηλεκτρονική μορφή, τα Γ.Α.Κ. Ευβοίας⁶.
- Σεμινάρια επιμόρφωσης των επιμορφωτών. Δυνατότητα πρόσκλησης και επιμορφωτών από άλλες χώρες.

2. Ηλεκτρονικά αρχεία

Σήμερα όλο και περισσότερο παράγονται αρχεία σε ηλεκτρονική μορφή (ηλεκτρονικό πρωτόκολλο, ψηφιακά αρχεία κτηματολογικών και πολεοδομικών μελετών, αρχεία υπουργείου Οικονομικών κ.λπ.). Όλο και περισσότερες λειτουργίες των υπηρεσιών του Δημοσίου και των Ο.Τ.Α. καλύπτονται ή προβλέπεται από τις σχετικές μελέτες των υπηρεσιών να καλυφθούν μηχανογραφικά. Το εύρος αυτών των λειτουργιών είναι πολύ μεγάλο. Εξίσου μεγάλη, συνεπώς, είναι και η ευρύτητα του φάσματος των πληροφοριών που διατρέχουν τον κίνδυνο απώλειας για την έρευνα και τη διοίκηση, αν δεν υπάρξει μέριμνα για την τύχη των ηλεκτρονικών αρχείων.

Πρώτα απ' όλα, η νομοθεσία θα πρέπει να προβλέψει σχετικά με την τύχη τους. Ο νόμος 1946/1991 ορίζει βεβαίως την έννοια «αρχείο» «αδιακρίτως χρονολογίας, σχήματος και ύλης» και περιέχει συγκεκριμένη αναφορά στα «αρχεία καταχωρισμένα σε Η/Υ με οποιαδήποτε μορφή, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας». Επομένως, θα μπορούσε να πει κανείς ότι γι' αυτά τα αρχεία -τα δημόσια τουλάχιστον- αρκεί να εφαρμοστούν οι διατάξεις που ισχύουν γενικότερα περί αρχείων και σε ό,τι αφορά τις εκκαθαρίσεις, την επιλογή, την εισαγωγή στα Γ.Α.Κ. κ.λπ.

Αυτό είναι αλήθεια. Θα ήταν όμως αφελές να πιστέψει κανείς ότι οι υπηρεσίες που δεν τηρούν τις κείμενες διατάξεις ούτε για τα αρχεία σε παραδοσιακή μορφή (χαρτώ υπόστρωμα) θα το κάνουν για τα ηλεκτρονικά, τη στιγμή μάλιστα -για να αναφέρουμε ένα μόνο από τα προβλήματα- πολύ συχνά δεν τηρούνται αντίγραφα ασφαλείας ή σβήνονται ολόκληροι δίσκοι για λόγους οικονομίας και εξασφάλισης χώρου αποθήκευσης.

Άμεσα, όλα τα υπουργεία θα πρέπει να προσαρμόσουν την νομοθεσία περί εκκαθαρίσεων στην πραγματικότητα της αυτοματοποίησης όλο και περισσότερων λειτουργιών της δημόσιας διοίκησης. Αυτό όμως δεν πρόκειται να γίνει αν δεν υπάρξει άμεση παρέμβαση των Γ.Α.Κ.

Γενικά, μπορούμε να πούμε ότι η διαδικασία της αυτοματοποίησης των δημοσίων αρχείων στην Ελλάδα γίνεται ερήμην της κρατικής αρχειακής υπηρεσίας. Ούτε όμως η αρχειακή υπηρεσία έχει αυτή τη στιγμή επεξεργασμένες θέσεις και λύσεις -ή, τουλάχιστον, διατυπωμένους προβληματισμούς- για τέτοια μεγάλα ζητήματα.

Αν, λοιπόν, για τα ηλεκτρονικά αρχεία εφαρμοστεί ό,τι και για τα παραδοσιακά, θα ζητηθεί από τους φορείς παραγωγούς δημοσίων αρχείων να κρατούν αντίγραφα σε ηλεκτρονική μορφή, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση, υπό την εποπτεία των Γ.Α.Κ.; Θα εισαχθούν στα Γ.Α.Κ. και, αν ναι, πού; Θα εισάγονται στα περιφερειακά αρχεία; Στην κεντρική υπηρεσία; Σε ένα φορέα ειδικευμένο σε τέτοιου είδους υπόστρωμα; Πώς θα αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της εξάρτησης από το υλικό και το λογισμικό και του κόστους για το σχετικό εξοπλισμό, όπου αυτός είναι απαραίτητος και προσφέρει πρακτικά πλεονεκτήματα⁷; Πώς θα λυθεί το πρόβλημα της μεταγραφής και μετατροπής των ηλε-

3 Στον τομέα αυτό, τα τελευταία δύο χρόνια έχουν γίνει κάποια βήματα, προϊόν της συνεργασίας ανάμεσα στην Ειδική Γραμματέα Βιβλιοθηκών και Γενικών Αρχείων, κ. Ευγενία Κεφαλληνιάου, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους και το Σωματείο Εργαζομένων στα Γ.Α.Κ.

4 http://www.archivistes.org/article.php3?id_article=46 (τελευταία επίσκεψη: 16-10-2006).

5 http://www.archivistes.org/article.php3?id_article=45 (τελευταία επίσκεψη: 16-10-2006).

6 http://gak.eyv.sch.gr/Ekd/Ekd_org-02.htm (τελευταία επίσκεψη: 16-10-2006).

7 Εδώ πρέπει να πούμε ότι στις σχετικές μελέτες των υπηρεσιών έχει γίνει πρόβλεψη για συστήματα που να επιτρέπουν την αποδέσμευση από τα ιδιωτικά συστήματα αποθήκευσης των δεδομένων, καθώς και για διαδικασίες εισαγωγής -εξαγωγής όλων των δεδομένων από και σε ASCII αρχεία, ώστε να εξασφαλίζεται η φυσική και λογική ανεξαρτησία των δεδομένων από την εφαρμογή και να υπάρχει δυνατότητα προσπέλασης των δεδομένων με οποιοδήποτε εργαλείο που στέλνει SQL requests στη βάση δεδομένων.

κτρονικών αρχείων σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας, ώστε να διατηρηθούν και να είναι προσβάσιμα, κυρίως αυτά που κριθούν διατηρητέα στο διηνεκές, και τα επόμενα 10, 20, 50 χρόνια και τους επόμενους δυο αιώνες; Πώς θα γίνεται η αξιολόγηση του υλικού των ηλεκτρονικών αρχείων, όσον αφορά την αρχαική του αξία και τη διατήρησή του; Πώς θα αντιμετωπισθούν τα βασικά αρχειονομικά προβλήματα που προκύπτουν από τη φύση των ηλεκτρονικών αρχείων;

Πώς θα αντιμετωπισθούν τα προβλήματα εκπαίδευσης του προσωπικού των αρχαικών υπηρεσιών, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν σε τέτοια καθήκοντα;

Για μια πρώτη προσέγγιση του προβλήματος, προτείνονται τα ακόλουθα:

- Οργάνωση σεμιναρίου με πρόσκληση ειδικών από το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων. Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για τη διαρκή επιμόρφωση του προσωπικού των Γ.Α.Κ. σε αυτά τα θέματα.
- Συγκρότηση διεπιστημονικής επιτροπής με πρωτοβουλία των Γ.Α.Κ. για τη μελέτη των σχετικών ζητημάτων.
- Υποβολή πρότασης για οργάνωση σεμιναρίων από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης για το προσωπικό των δημοσίων φορέων και των Ο.Τ.Α. σχετικά με αυτά τα ζητήματα.
 - * Παρακολούθηση της διεθνούς βιβλιογραφίας και των διεθνών εξελίξεων στο ζήτημα αυτό και τακτική εκπροσώπηση της χώρας μας στο DLM Forum και σε άλλες παρόμοιες συναντήσεις στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό.
 - * Αξιοποίηση του εργαλείου που εκπόνησε το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων για το θέμα των ηλεκτρονικών αρχείων *Electronic Records: A Workbook for Archivists*⁸.

3. Υποστήριξη και προώθηση της υπόθεσης των αρχείων στην κοινωνία

- Κωδικοποίηση και αξιοποίηση της εμπειρίας των Γ.Α.Κ. σε πολιτιστικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικά προγράμματα.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Προώθηση ανάλογων μέτρων στην εκπαίδευση από το ΥΠΕΠΘ. Για παράδειγ-

μα, θα μπορούσε να οργανωθεί Πανελλήνιος Διαγωνισμός (ή διαγωνισμοί, ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης) εκπόνησης μαθητικής εργασίας με βάση αρχαικό υλικό⁹.

- Επιμόρφωση αρχειονόμων σε ζητήματα οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκπόνησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η επιμόρφωση να περιλαμβάνει και εργαστήρια.
- Οργάνωση εκθέσεων που θα περιοδεύουν στις έδρες των αρχαικών υπηρεσιών σε όλη την Ελλάδα.
- Ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο πλαίσιο σημαντικών γεγονότων πανελλαδικού χαρακτήρα.
- Αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού που έχει παραχθεί μέχρι στιγμής:
 - * Ταϊνία Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης «Ζωντανές Μνήμες».
 - * Ταϊνία παραγωγής Γ.Α.Κ. Ευβοίας / Γ.Α.Κ. Ι.Α.Μ. «Γενικά Αρχεία του Κράτους: Από το χτες στο αύριο».
 - * Ταϊνία παραγωγής ΥΠΕΠΘ για τα Γενικά Αρχεία.
 - * Ταϊνία παραγωγής του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων και των Ομοσπονδιακών Αρχείων της Ελβετίας «Αρχεία, μνήμη και δημοκρατία στην κοινωνία της πληροφορίας», με προσθήκη υποτιτλισμού στα Ελληνικά (μπορεί να γίνει χωρίς κόστος από τα Αρχεία Ν. Ευβοίας).
 - Καθιέρωση Εθνικής Ημέρας Αρχείων.
- Προϋπόθεση για την ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων είναι η στελέχωση υπηρεσιών Γ.Α.Κ., η βελτίωση του εξοπλισμού τους κ.λπ.
- Οργάνωση ημερίδας στην οποία θα κληθούν να μιλήσουν προσωπικότητες που δεν ανήκουν στο χώρο των αρχείων, αλλά που η δουλειά τους έχει σχέση με αρχεία. Επιμέρους θεματικές ενότητες θα μπορούσαν να καθορισθούν: «Αρχεία και λογοτεχνία», «Αρχεία και κινηματογράφος», «Αρχεία και μουσική», «Αρχεία και εικαστικός χώρος», «Αρχεία, επιστήμη και τεχνολογία», «Αρχεία και μόδα», «Αρχεία και δημοσιογραφία» κ.λπ.

Κάλλια Χατζηγιάννη
Προϊσταμένη Γ.Α.Κ. - Αρχείων Ν. Εύβοιας

⁸ <http://www.ica.org/biblio.php?pdocid=285> (τελευταία επίσκεψη: 16-10-2006).

⁹ Στη Γαλλία πρόκειται να εφαρμοστεί αναγκαστικά ένας μέρους εξετάσεων με εκπόνηση μαθητικών εργασιών με επεξεργασία αρχαικού υλικού.

7η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Αρχείων
«Αρχειονόμος: το επάγγελμα του μέλλοντος στην Ευρώπη»
Βαρσοβία, 18-20 Μαΐου 2006

«Προκλητικός» χαρακτηρίστηκε, από την Daria Nalecz (Γενική Διευθύντρια¹ των Αρχείων του Κράτους, Πολωνία) στον πρόλογο της ειδικής έκδοσης, ο τίτλος του 7ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Αρχείων². Η Οργανωτική Επιτροπή αποφάσισε να αφιερώσει τη συνάντηση στη διατύπωση προβληματισμών σχετικά με το επάγγελμα του αρχειονόμου, θέλοντας να δοθεί έμφαση στην αυξανόμενη σπουδαιότητα της πληροφορίας στη σημερινή κοινωνία, στο ρόλο της διάδοσης της γνώσης και στην αυξανόμενη ανάγκη για εύκολη πρόσβαση σε αυτή.

Αναλυτικότερα, σκοπός της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης ήταν ο προσδιορισμός των πιο σημαντικών χαρακτηριστικών που επαγγέλματος του αρχειονόμου, τα οποία θα χρησιμεύσουν με τη σειρά τους ως βάση για τον προσδιορισμό του επιθυμητού μοντέλου της εκπαίδευσης των αρχειονόμων. Παράλληλοι στόχοι ήταν αφενός η διατύπωση σκέψεων αναφορικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το επάγγελμα, σε συνάρτηση με τις νέες τεχνολογίες, και αφετέρου να υπάρξει μια γενική επισκόπηση για την κατάσταση του επαγγέλματος, σε μια Ευρώπη χωρίς σύνορα, με την επικαιροποίηση των ερωτημάτων και ιδιαίτερα εκείνων που αφορούν στην επαγγελματική πιστοποίηση.

Τέλος, στο πλαίσιο της Διάσκεψης παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα διαφόρων ομάδων εργασίας του ΔΣΑ σχετικά με τα αρχαιακά πρότυπα, την *Ευρωπαϊκή Αρχαιακή Πύλη* και την υλοποίηση της *Βάσης Δεδομένων Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας*.

Οι εργασίες της Διάσκεψης³ οργανώθηκαν στις τέσσερις μεγάλες θεματικές ενότητες οι οποίες εσωτερικά διαρθρώνονται ως εξής:

I. Επαγγελματικές ικανότητες

- Η Αρχειονομία ως επιστημονικός κλάδος
- Η φυσιογνωμία του αρχειονόμου στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών εθνικών νομοθεσιών
- Νέες τεχνολογίες, νέες ικανότητες;

II. Επαγγελματική κινητικότητα

- Η ευρωπαϊκή αρχαιακή εκπαίδευση στην Ανώτατη Εκπαίδευση
- Πιστοποίηση

III. Δημιουργώντας ευρωπαϊκά επαγγελματικά εργαλεία

- Η ευρωπαϊκή βάση δεδομένων της EURBICA
- Τα πρότυπα και η χρήση τους στην πράξη
- Η *Ευρωπαϊκή Αρχαιακή Πύλη*
- Καταστροφές και έκτακτη ανάγκη

IV. Οικοδομώντας μαζί μια ευρωπαϊκή πολιτική

Στο ενημερωτικό αυτό κείμενο θα προσπαθήσουμε να πα-

ρουσιάσουμε μια σύνοψη των εισηγήσεων που παρουσίασαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και αποτέλεσαν τη βάση για συζήτηση και προβληματισμό.

I. Επαγγελματικές ικανότητες

• **Η Αρχειονομία ως επιστημονικός κλάδος**

Η Daria Nalecz παρουσίασε τα αποτελέσματα μιας έρευνας, βάσει ερωτηματολογίου, που εκπονήθηκε από τα Κρατικά Αρχεία της Πολωνίας και απευθύνθηκε σε 40 υπηρεσίες κρατικών Αρχείων στην Ευρώπη. Το βασικό ερώτημα που τέθηκε ήταν εάν οι αρχαιακές σπουδές αποτελούν ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο και πώς αυτές θα πρέπει να είναι δομημένες. Τα αποτελέσματα της έρευνας θεωρήθηκαν απογοητευτικά για τους αρχειονόμους, αφού δεν αναδείχθηκε μια αντιπροσωπευτική εικόνα του επαγγέλματος με τις ιδιομορφίες και την ιδιαίτερη σημασία του, αφού η Αρχειονομία θεωρήθηκε ως βοηθητικός κλάδος της Ιστορίας.

Στην εισήγησή της η Anita Guerreau-Jalabert (Διευθύντρια της L'Ecole nationale des chartes, Γαλλία) ανέπτυξε τους προβληματισμούς σχετικά με το αν η Αρχειονομία είναι επιστήμη ή πρόκειται για ένα σύνολο τεχνικών που απαιτούνται για τη διαχείριση μιας σειράς διαδικασιών. Είναι επιστήμη της Ιστορίας ή επιστήμη της Πληροφόρησης;

Υποστήριξε ότι οι τεχνολογικές λύσεις είναι πλέον μια πραγματικότητα για την αρχαιακή επιστήμη. Παρόλα αυτά, θα πρέπει κανείς να αποφεύγει το να συγχέει την τεχνολογία με την επιστήμη, πρόβλημα αντίστοιχο με αυτό που αντιμετωπίζουν οι Βιβλιοθήκες και τα Κέντρα Τεκμηρίωσης. Υποστήριξε με κατηγορηματικό τρόπο ότι οι ιστορικές σπουδές είναι συστατικό στοιχείο του επαγγέλματος του αρχειονόμου, γιατί η επεξεργασία ενός αρχείου απαιτεί, καταρχήν, την κατανόησή του. Επομένως, το μόνο επιστημονικό πεδίο το οποίο μπορεί να αποτελέσει το έδαφος για την ανάπτυξη της αρχαιακής επιστήμης είναι η ιστορική επιστήμη η οποία συνδέεται στενά με τις ανθρωπιστικές επιστήμες, όπως η ανθρωπολογία και η κοινωνιολογία.

• **Νέες τεχνολογίες, νέες ικανότητες;**

Με θέμα την *Αρχαιακή περιγραφή: Νέες τεχνολογίες, νέες ικανότητες*; η Claire Sibille (Διεύθυνση των Αρχείων της Γαλλίας) αναφέρθηκε στην εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στον τομέα της αρχαιακής περιγραφής, η οποία βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την αυξανόμενη ανάγκη προτυποποίησης των δεδομένων, την ανάπτυξη δικτύων και την στενότερη συνεργασία με άλλους κλάδους επαγγελματιών διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς (βιβλιοθηκονόμοι, επιμελητές μουσείων). Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει άμεσες συνέπειες για το επάγγελμα, απαιτώντας συχνά την εμπειρική εκπαίδευση των αρχειονόμων ώστε να είναι σε θέση να «επικοινωνούν» με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η παραδοσιακή αρχαιακή διαδικασία απαιτεί υπομονή, ησυχία, ενδοσκόπηση και χρόνο. Οι νέες τεχνολογίες απαιτούν άμεση αντίδραση, ταχύτητα και προσαρμοστικότητα. Οι αρχειονόμοι είναι απαραίτητο να διαθέτουν γνώσεις για

1 Με επιστολή που απέστειλε πρόσφατα στους διευθυντές των Κρατικών Αρχείων η κυρία Daria Nalecz ενημέρωσε ότι, μετά από κυβερνητική παρέμβαση, απομακρύνθηκε από τη θέση της Γενικής Διευθύντριας.

2 Στις εργασίες του συνεδρίου η ΕΑΕ εκπροσωπήθηκε από την Αμαλία Παππά, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους από την Αν. Διευθύντρια Βάσω Ψμιούλη.

3 Αναλυτικές πληροφορίες για την 7η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Αρχείων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα των Κρατικών Αρχείων της Πολωνίας www.archiwa.gov.pl

τις νέες τεχνολογίες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υποκαθιστούν τους ειδικούς επιστήμονες της πληροφορικής. Ο ρόλος τους είναι να βοηθήσουν ώστε να συναντηθούν τα συστήματα πληροφορικής με τις απαιτήσεις των χρηστών.

Τέλος, αναφέρθηκε στη διαρκή εκπαίδευση των αρχειονόμων στη Γαλλία, βάσει εγχειριδίου, στο πρότυπο EAD το οποίο έχει επιλεγεί ως το αποτελεσματικότερο για την υποστήριξη ηλεκτρονικών ευρετηρίων στο Διαδίκτυο.

II. Επαγγελματική κινητικότητα

- Η Ευρωπαϊκή Αρχαιακή Εκπαίδευση στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Η επαγγελματική κινητικότητα, που ορίζεται ως η ικανότητα και η ευκαιρία που δίνεται στα μέλη ενός επαγγέλματος να αλλάζουν τόπο, αποκτά μεγαλύτερη σημασία αν εξεταστεί σε συνάρτηση με εξωτερικούς παράγοντες όπως είναι η παγκόσμια οικονομία, οι εθνικές οικονομίες αλλά και η εμφάνιση νέων επαγγελμάτων. Υπάρχουν πολλές όψεις της επαγγελματικής κινητικότητας που θα πρέπει να αναλυθούν, όπως η οριζόντια και κάθετη μετακίνηση των επαγγελματιών, οι γεωγραφικοί και πολιτισμικοί παράγοντες, η διεπαγγελματική μετακίνηση, αλλά και τα εμπόδια ή οι απαιτήσεις που πολλές φορές εγείρονται από το εθνικό ή το θεσμικό περιβάλλον, τις παραδόσεις και την πρακτική (Jozo Ivanovic, Εθνικά Αρχεία, Κροατία).

Για να επιτευχθεί η μεγαλύτερη επαγγελματική κινητικότητα των αρχειονόμων είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί το είδος της εργασίας που αρμόζει στο πλαίσιο του αρχαιακού επαγγέλματος και να επιτευχθεί ένα συγκεκριμένο επίπεδο προτυποποίησης και εναρμόνισης της επαγγελματικής αντίληψης και της μεθοδολογίας. Τόσο η επαγγελματική εκπαίδευση όσο και τα προγράμματα ανάπτυξης θα πρέπει να προσδιορίζουν ξεκάθαρα τις απαραίτητες επαγγελματικές ικανότητες που θα εξασφαλίζουν τη μετακίνηση, οι οποίες, με τη σειρά τους, θα οδηγήσουν στην εναρμόνιση της δομής και του περιεχομένου αυτών των προγραμμάτων.

Η Jose Ramon Cruz Mundet (Ισπανία) παρουσίασε συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με τα επίπεδα εκπαίδευσης των αρχειονόμων στην Ευρώπη. Η εκπαίδευση παρέχεται σε τρία επίπεδα:

1. Με την παρακολούθηση σεμιναρίων, κυρίως σύντομων και μονοθεματικών, τα οποία προσφέρονται από το μεγαλύτερο μέρος των επαγγελματικών ενώσεων.
2. Σε συμπληρωματικό επίπεδο, για τις περιπτώσεις που η Αρχαιονομία αποτελεί συμπλήρωμα άλλων σπουδών πανεπιστημιακού επιπέδου, όπως είναι η Ιστορία ή η Βιβλιοθηκονομία ή κάποια άλλη επιστήμη.
3. Με αυτόνομες πανεπιστημιακές σπουδές.

Οι τελευταίες παρουσιάζουν ιδιομορφίες και διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις χώρες τις Ε.Ε. και σύμφωνα με την ομιλήτρια, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει ανάγκη προσαρμογής τους στη νέα πραγματικότητα με σεβασμό, ταυτόχρονα, στην παράδοση. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει στις βασικές αρχαιονομικές γνώσεις να προστεθούν τμήματα του γνωστικού αντικείμενου και άλλων επιστημών και ιδιαίτερα της διοικητικής επιστήμης, του δικαίου και της τεχνολογίας.

• Πιστοποίηση

Το σημαντικό ζήτημα της διαδικασίας επαγγελματικής πιστοποίησης αναλύθηκε διεξοδικά με την παρουσίαση των αντί-

στοιχων μοντέλων διαφόρων χωρών. Ο Henri Zuber (Ένωση Γάλλων Αρχειονόμων) αναφέρθηκε στις μεθόδους που ακολουθούνται για την πιστοποίηση από την Ένωση Γάλλων Αρχειονόμων. Στη Γαλλία, μετά την απόκτηση του βασικού διπλώματος απαιτείται η παρουσίαση του υπό πιστοποίηση αρχειονόμου ενώπιον ειδικής επιτροπής για τις απαραίτητες εξετάσεις. Η πιστοποίηση δεν χορηγείται εφάπαξ αλλά απαιτείται περιοδική ανανέωσή της ώστε να εξασφαλίζεται η επαγγελματική επάρκεια του κατόχου.

Η Isabella Orefice (Ένωση Ιταλών Αρχειονόμων/ANAI, Ιταλία) παρουσίασε τα πολύ σημαντικά προβλήματα που ταλανίζουν τον κλάδο στην Ιταλία τα τελευταία χρόνια, όπως το πάγωμα των προσλήψεων στον δημόσιο τομέα, για οικονομικούς λόγους, με άμεση συνέπεια την αύξηση του ποσοστού ανεργίας.

Επεσήμανε ότι στη χώρα της η πιστοποίηση αποτελεί πραγματική ανάγκη για τους αρχειονόμους και παρουσίασε το σχέδιο που εκπονείται από την ANAI με σκοπό τη θέσπιση γενικών κριτηρίων τα οποία θα υιοθετηθούν για την απόδειξή της. Οι υποψήφιοι για πιστοποίηση θα πρέπει να συγκεντρώνουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις για τουλάχιστον έναν από τους ακόλουθους τομείς: ταξινόμηση και ευρετηρίαση, διαχείριση αρχείων, οργάνωση συγχρόνων αρχείων, σύνταξη εργαλείων έρευνας, εκπόνηση συναφών επιστημονικών εργασιών, συμβουλευτικές αρμοδιότητες, διδασκαλία-εκπαίδευση και επιμόρφωση, ιδιότητα εκτιμητή ή εμπειρογνώμονα.

Η ολοκλήρωση του σχεδίου αναμένεται να πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο και θα είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα των ANAI.

Στις ΗΠΑ η πιστοποίηση παρέχεται μετά από γραπτές εξετάσεις ενώπιον ειδικής επιτροπής (James Byers, SAA). Η εκπαίδευση των υποψηφίων και η εμπειρία τους (σε θέματα ταξινόμησης, επιλογής και εκκαθάρισης αρχείων κλπ.) συνεκτιμάται με τα αποτελέσματα των εξετάσεων για την παροχή της πιστοποίησης. Η διαδικασία της πιστοποίησης επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα ώστε να υπάρχει διαρκής επιμόρφωση των αρχειονόμων.

Η Margaret Procter (Πανεπιστήμιο Λίβερπουλ), παρουσιάζοντας τα προγράμματα αρχαιακής εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο, εστίασε στην ανάγκη της αναθεώρησης του περιεχομένου της πιστοποίησης το οποίο θα πρέπει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στο χώρο της Αρχαιονομίας. Η πιστοποίηση παρέχεται με τη διαδικασία των εξετάσεων, μετά την παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Υπογράμμισε, όμως, μια σειρά παραγόντων οι οποίοι επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της διαδικασίας πιστοποίησης. Σε αυτούς περιλαμβάνονται: η φύση της σχέσης που υφίσταται μεταξύ των επαγγελματικών ενώσεων και των πανεπιστημιακών προγραμμάτων, οι αλλαγές της αρχαιακής υποδομής της χώρας της καθώς και η επίδραση της ευρύτερης κυβερνητικής πολιτικής από τη στιγμή που τα αρχεία έχουν, για ποικίλους λόγους, προσελκύσει το πολιτικό ενδιαφέρον. Η Margaret Procter κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ιδιαίτερα για το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου το εκπαιδευτικό περιβάλλον είναι ώριμο, η φύση της διαδικασίας της πιστοποίησης δεν θα πρέπει να είναι στατική αλλά αντικείμενο περιοδικής επαναξιολόγησης.

Στα όσα παρουσίασε η Margaret Procter, η Margaret Turner (Εταιρεία Βρετανών Αρχειονόμων) αντέτεινε ότι και οι επαγγελματικές ενώσεις επεξεργάζονται νέα κριτήρια με σκοπό

την αντικατάσταση εκείνων που είχαν εκπονηθεί πριν από πέντε χρόνια. Πρότεινε, επίσης, την αλλαγή των πανεπιστημιακών προγραμμάτων ώστε να συμβαδίζουν με τα νέα δεδομένα.

Στη *Στρογγυλή Τράπεζα* που ακολούθησε με θέμα την *επαγγελματική κινητικότητα*, και με την οποία ολοκληρώθηκε η ενότητα, συζητήθηκε εκτενώς η διαδικασία πιστοποίησης της επαγγελματικής επάρκειας των αρχειονόμων ώστε να εξασφαλίζεται η ελεύθερη διακίνησή τους ως θεμελιώδες δικαίωμα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σήμερα το ποσοστό επαγγελματικής διακίνησης στην Ε.Ε. είναι εξαιρετικά χαμηλό. Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται είναι αφενός η επαγγελματική ανασφάλεια, το διαφορετικό καθεστώς φορολογίας και ιατρικής περίθαλψης και αφετέρου η έλλειψη ισοτιμίας μεταξύ των πτυχίων των κρατών-μελών (Fr. Brady, Ηνωμένο Βασίλειο).

Υποστηρίχθηκε (Alain Drogue, Γαλλία) ότι οι μετακινήσεις των αρχειονόμων από τη χώρα τους σε μια άλλη, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που παρουσιάζουν, συμβάλλει στη διεύρυνση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεών τους με την παράλληλη ανάπτυξη νέων συνεργασιών. Επισημάνθηκε ακόμη ότι η διακίνηση είναι ευκολότερη στα Αρχεία του ιδιωτικού τομέα όπου, σε αντίθεση με τον δημόσιο, πολύ σπάνια οι εργαζόμενοι αρχειονόμοι διαχειρίζονται αρχεία εθνικής σημασίας με απόρρητο χαρακτήρα. Παρά την ύπαρξη του Κώδικα Δεοντολογίας, προέκυψε από τη συζήτηση ότι πολύ δύσκολα μια κρατική αρχειακή υπηρεσία θα εμπιστευόταν αρχεία με ανάλογο χαρακτήρα σε αρχειονόμους διαφορετικής εθνικότητας.

Τέλος, βασικό ανασταλτικό παράγοντα της διακίνησης αποτελεί η γλώσσα. Η αγγλική γλώσσα διευκολύνει τη διακίνηση, όμως αντιτάχθηκε το επιχείρημα (Fr. Brady, Ηνωμένο Βασίλειο) ότι ο αρχειονόμος που επιθυμεί να εργαστεί σε Αρχεία άλλης χώρας θα πρέπει να έχει άριστη γνώση, τόσο της γλώσσας όσο και της ιστορίας της, γιατί αλλιώς η επεξεργασία των τεκμηρίων κινδυνεύει να είναι ελλιπής.

III. Δημιουργώντας ευρωπαϊκά επαγγελματικά εργαλεία

• Βάση Δεδομένων Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας (EURBICA Legal Data Base)

Η Christine Martinez (Γαλλία) παρουσίασε την πορεία των εργασιών του προγράμματος υλοποίησης της Βάσης Δεδομένων Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας η οποία θα είναι διαθέσιμη στο Διαδίκτυο. Η υλοποίησή της ξεκίνησε από την Επιτροπή Νομικών Θεμάτων⁴ του ΔΣΑ (ICA/CLM) και αποτελεί πάγια προτεραιότητα για την EURBICA από το 2002. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύει στη συλλογή συγκεκριμένων στοιχείων μέσα από ειδικό ερωτηματολόγιο που έχει αποσταλεί στα κράτη-μέλη. Από τη συλλογή και την επεξεργασία των επιμέρους στοιχείων θα δημιουργηθεί, καταρχήν, ένα corpus νομικών κειμένων (νομοθεσία σχετική με τη λειτουργία των Αρχείων, την πρόσβαση, τα προσωπικά δεδομένα κλπ.) σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ουσιώδες μέρος του προγράμματος αποτελεί η ανάλυση και η σύγκριση των πληροφοριών που περιέχονται στα νομικά κείμενα τα οποία θα αναρτηθούν στο Διαδίκτυο, είτε στη γλώσσα τους είτε σε μετάφραση. Θα υπάρχει, επίσης, ενημέρωση των κειμένων σε περίπτω-

ση τροπολογιών των επιμέρους διατάξεων που περιλαμβάνουν, και για το σκοπό αυτό ζητήθηκε η συνεργασία όλων των χωρών ώστε να διοχετεύονται άμεσα οι πληροφορίες για τις αλλαγές στην εσωτερική νομοθεσία περί αρχείων.

Στα καθήκοντα της ομάδας εργασίας είναι ο καθορισμός της δομής της βάσης, η εκπόνηση οδηγιών για τη σύνταξή της ώστε να έχει τη μέγιστη δυνατή χρησιμότητα και η έκδοση οδηγιών για τη χρήση της.

Στη Διάσκεψη παρουσιάστηκε το πρότυπο το οποίο σχεδιάστηκε στη Γαλλία. Στα πεδία της βάσης έχουν καταχωρισθεί δοκιμαστικά οι απαιτούμενες πληροφορίες για τη δοκιμαστική λειτουργία της.

Τα πεδία που θα πρέπει να συμπληρωθούν από κάθε χώρα είναι τα ακόλουθα:

1. Χώρα (περιλαμβάνονται στοιχεία για τη χώρα, την πρωτεύουσα, τον πληθυσμό, τη γλώσσα).
2. Στοιχεία πολιτικού και διοικητικού χαρακτήρα (παρέχονται στοιχεία για την Ιστορία, το διοικητικό σύστημα της χώρας -ιδιαίτερα ενδιαφέρουν θέματα αποκέντρωσης και οργάνωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και πώς αυτά μπορεί να επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των Αρχειακών Υπηρεσιών).
3. Το νομικό πλαίσιο της οργάνωσης και της διαχείρισης των αρχείων. Πρόκειται για το πεδίο «κλειδί», στο οποίο πρέπει να καταχωρισθούν: οι σχετικοί νόμοι και το πεδίο εφαρμογής τους, το σύστημα οργάνωσης του τομέα των Αρχείων κάθε χώρας (στο πεδίο αυτό θα πρέπει να καταγραφεί και η σχέση μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων αρχείων), να δοθούν πληροφορίες για την επιλογή και εκκαθάριση των αρχείων, τη διαχείρισή τους και την πρόσβαση και να καταδειχθεί ο βαθμός παραβίασης της υφιστάμενης νομοθεσίας.
4. Τα νομικά κείμενα (το Σύνταγμα, οι βασικοί νόμοι, οι νόμοι που εφαρμόζονται επικουρικά, όπως για παράδειγμα η νομοθεσία που αφορά στην εκκαθάριση των αρχείων των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα)
5. Σχετική βιβλιογραφία (παραπομπές σε τίτλους αλλά και σε συνδέσεις στο Διαδίκτυο)

Στην συνέχεια εκτέθηκε ο προβληματισμός ομάδας εργασίας σχετικά με την ανάγκη αναζήτησης δεδομένων για τη δημιουργία δίγλωσσου index (στην αγγλική και στη γαλλική γλώσσα)⁵. Εκτιμήθηκε ότι αποτελεί βασικό εργαλείο για την καθοδήγηση της έρευνας και θα πρέπει να εξυπηρετεί όσους επιθυμούν να κάνουν ακριβή αναζήτηση αλλά ταυτόχρονα, επειδή φιλοδοξεί να απευθύνεται όχι μόνο στους ειδικούς αλλά και στον απλό πολίτη, οφείλει να είναι εύληπτος.

Τα προβλήματα που ανακύπτουν κατά το σχεδιασμό του οφείλονται στη δυσκολία που θέτει η διαφορετική ορολογία που εμπεριέχεται στα κείμενα κάθε χώρας⁶. Σοβαρό πρόβλημα θέτουν, επίσης, οι διαφορετικές γλώσσες αφού θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα αναζήτησης σε όλο το κείμενο (free text search).

Σε επόμενο στάδιο θα σταλούν στα κράτη-μέλη κατευθυντήριες οδηγίες ώστε να εξασφαλισθεί ο ενιαίος τρόπος καταχώρησης των στοιχείων.

⁴ Η Επιτροπή καταργήθηκε το 2004

⁵ Θα χρησιμοποιείται βοηθητικά και το γλωσσάριο του ΔΣΑ

⁶ Για παράδειγμα ο όρος classification, χρησιμοποιούμενος στη Γαλλία, σημαίνει ότι ένα αρχείο ή τμήμα του χαρακτηρίζεται ως απόρρητο, ενώ στον Καναδά ο ίδιος όρος σημαίνει ταξινόμηση.

Αποφάσεις της 7ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Αρχείων «Αρχειονόμος: το επάγγελμα του μέλλοντος στην Ευρώπη»

Οι 550 αρχειονόμοι από 38 χώρες που συναντήθηκαν στο πλαίσιο της 7ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Αρχείων με θέμα «Αρχειονόμος: το επάγγελμα του μέλλοντος στην Ευρώπη», που πραγματοποιήθηκε από τις 18 έως τις 20 Μαΐου 2006 στη Βαρσοβία, μετά από τρεις ημέρες παρουσιάσεων και συζητήσεων που κάλυπταν τα ακόλουθα θέματα:

- Η ευρωπαϊκή αρχειακή εκπαίδευση σε ανώτερο επίπεδο
- Η Αρχειονομία ως επιστήμη
- Πιστοποίηση
- Η φυσιογνωμία του αρχειονόμου στις εθνικές ευρωπαϊκές νομοθεσίες
- Η δημιουργία ευρωπαϊκών επαγγελματιών εργαλείων
- Νέες τεχνολογίες, νέες ικανότητες;

αναγνωρίζουν ότι η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συνεργασίας, ιδιαίτερα στους τομείς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, της ηλεκτρονικής διοίκησης, της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως και στον ευρωπαϊκό τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης παρουσιάζουν νέες προκλήσεις για το αρχειακό επάγγελμα.

Το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης των αρχειονόμων, που στο παρελθόν συνδεόταν περισσότερο με εκπαίδευση στην ιστορία και στις βοηθητικές επιστήμες, σήμερα έχει άλλο χαρακτήρα.

Οι συμμετέχοντες στη Διάσκεψη:

- Ενθαρρύνουν τον Ευρωπαϊκό Κλάδο του ΔΣΑ (ICA/EURBICA) και τον Τομέα των Επαγγελματιών Ενώσεων (ICA/SPA) να εκπονήσουν μια ικανή μελέτη για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου του αρχειακού επαγγέλματος,
- Αναγνωρίζουν την ανάγκη ανάπτυξης και στήριξης του επαγγελματικού επιπέδου διαμέσου των διαδικασιών πιστοποίησης για άτομα, οργανισμούς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα,
- Υπογραμμίζουν την ανάγκη δημιουργίας και ανάπτυξης ψηφιακών εκπαιδευτικών εργαλείων για την προώθηση της απευθείας (on-line) εκπαίδευσης με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών,
- Ενθαρρύνουν τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να προωθήσουν την κληρικότητα των επαγγελματιών των αρχείων στο πλαίσιο της Ευρώπης.

Οι συμμετέχοντες στη Διάσκεψη ενθαρρύνουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να διδάξουν τους αρχειονόμους:

- τη στενή συνεργασία και την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της αρχειακής εκπαίδευσης,
- τη βελτίωση της μεθόδου για την εκτίμηση της ποιότητας της αρχειακής εκπαίδευσης με σκοπό την παροχή πιστοποίησης.

Οι συμμετέχοντες στη Διάσκεψη ενισχύουν την παρουσία των ομάδων εργασίας που παρουσιάζουν τα πιο σημαντικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της αρχειακής νομοθεσίας, της δυνατότητας πρόσβασης στα αρχεία σε ψηφιακό περιβάλλον και την προστασία των φυλασσόμενων αρχείων

Λόγω της σπουδαιότητας των θεμάτων που καλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της 7ης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης, οι συμμετέχοντες ζητούν από τους επικεφαλές των Κρατικών Αρχείων της Πολωνίας να δημοσιοποιήσουν τα πρακτικά της Διάσκεψης στην παγκόσμια αρχειακή κοινότητα σε όσο το δυνατόν ευρύτερη κλίμακα.

Απόδοση από τα αγγλικά
Αμαλία Παλπά

Παρά τη δραστηριότητά της, η ομάδα εργασίας βρίσκεται σε αναζήτηση χρηματοδότησης για τη συνέχιση του προγράμματος. Αρκετοί από τους συμμετέχοντες στις εργασίες της Διάσκεψης εξέφρασαν τις επιφυλάξεις τους για τη δημιουργία του index και το φόβο μήπως η βάση δεδομένων παραμείνει μόνο στο στάδιο του σχεδιασμού, χωρίς να δοκιμαστεί και να ολοκληρωθεί (George Mackenzie, Σκωτία).

• Ευρωπαϊκή Πύλη (European Portal)

Από την Angelica Menne-Haritz (Γερμανία) παρουσιάστηκε το πρόγραμμα της δημιουργίας της *Ευρωπαϊκής Δικτυακής Πύλης* και η δομή της, όπως αυτή αποφασίστηκε στις διαδοχικές συναντήσεις των μελών του EBNA (European Board of National Archivists).

Σκοπός της πύλης είναι η ύπαρξη κεντρικής πρόσβασης προς όφελος των πολιτών της Ε.Ε. αλλά και των αρχειονόμων. Ειδικότερα για το ευρύ κοινό, η λειτουργία της πύλης θα συμβάλει στον εκδημοκρατισμό της πρόσβασης στην αρχειακή πληροφορία στο πλαίσιο της διευρυμένης Ε.Ε. εξασφαλίζοντας την πρόσβαση στο σύνολο των δημοσιευμένων αρχειακών πληροφοριών. Θα συμβάλει επίσης στην ανταλλαγή γνώσεων στον τομέα της ευρωπαϊκής ιστορίας και του πολιτισμού ως σύνολο. Για τους αρχειονόμους θα αποτελέσει πεδίο ανταλλαγής εμπειριών, καλών πρακτικών και γνώσεων.

Παρουσιάστηκαν επιμέρους θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη της διαδικτυακής πύλης όπως η διεθνής διαλειτουργικότητα, η μέθοδος παροχής ικανοποιητικών υπηρεσιών προς τους χρήστες, η απαραίτητη χρήση προτύπου αρχειακής περιγραφής, η χρήση προτύπου δομής της βάσης δεδομένων⁷, η ψηφιοποίηση των περιεχόμενων αρχείων και των εργαλείων έρευνας με σκοπό τη δημιουργία ενός *κεντρικού εικονικού αναγνωστηρίου* και τέλος θέματα που άπτονται των τεχνικών προδιαγραφών του εγχειρήματος αλλά και της οικονομικής υποστήριξής του.

• ICA/EURBICA

Στο πλαίσιο της συνεδρίασης των μελών της EURBICA (συμμετείχαν 550 αρχειονόμοι) έγινε επίσημη ενημέρωση για τα πεπραγμένα των ομάδων εργασίας (Βάση Δεδομένων Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας, εκπαίδευση) καθώς και για τα πορίσματα των συναντήσεων των μελών της EBNA και του European Archival Group (EAG).

Η Daria Nalecz (Πολωνία), παρουσίασε την πορεία των εργασιών της Επιτροπής για τη δημιουργία *Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης*. Ας σημειωθεί εδώ ότι πρόκειται για το μοναδικό μέλος της Επιτροπής που συμμετέχει με την ιδιότητα του αρχειονόμου. Επεσήμανε τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας που θα προκύψουν για τα αρχεία που θα ψηφιοποιηθούν αλλά παράλληλα τόνισε ότι θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα και για την προστασία του περιεχομένου των βάσεων δεδομένων.

Τέλος, έγινε αποδεκτό από το Σώμα το αίτημα της Εταιρείας Αρχειονόμων του Ισραήλ να ενταχθεί στο EBNA και ανακοινώ-

⁷ Επιτρέπει τη «μετάφραση» των μεταδεδομένων περιγραφής σε ένα σχήμα που επιτρέπει τη δημιουργία, ανταλλαγή, ευρετηρίαση, αναζήτηση και δημοσίευση της αρχειακής πληροφορίας στο διαδίκτυο. Βασίζεται κυρίως σε XML εξασφαλίζοντας τη διαλειτουργικότητα της βάσης. Ως πρότυπο επιλέχθηκε το Encoded Archival Description (EAD) το οποίο χρησιμοποιείται ευρύτατα στην Ευρώπη.

θηκε ότι η επόμενη CITRA θα πραγματοποιηθεί στο Κεμπέκ του Νοέμβριου του 2007.

Συμπερασματικά, στο ερώτημα αν η Αρχειονομία είναι ή όχι επιστήμη, οι τάσεις που διαμορφώνονται είναι δύο: η αγγλοσαξωνική, η οποία προϋποθέτει ειδικό δίπλωμα για να αποκτήσει κανείς την ιδιότητα του αρχειονόμου, και η γαλλική, η οποία θεωρεί ότι η αρχειονομία δεν είναι από μόνη της επιστήμη αλλά στηρίζεται στην επιστήμη της Ιστορίας. Για το λόγο αυτό στη Γαλλία πιστοποιούνται ως αρχειονόμοι διπλωματούχοι και άλλων ειδικοτήτων οι οποίοι συγκεντρώνουν ορισμένες προϋποθέσεις.

Τέλος, κοινή άποψη όλων ήταν αφενός ότι η διαδικασία της πιστοποίησης θα πρέπει να υπόκειται σε διαρκή αναθεώρηση και αφετέρου ότι όλα τα κράτη-μέλη θα πρέπει να εργαστούν προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης της επαγγελματικής κινητικότητας αλλά και του σχεδιασμού ενός ικανού πλαισίου που θα την διευκολύνει.

Αμαλία Παππά

Προϊσταμένη Αναγνώστριου Κ.Υ. - Γ.Α.Κ.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ
Οι δραστηριότητες της Επιτροπής Αθλητικών Αρχείων του
Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, ICA/SPO

Σε προηγούμενα σημειώματα έχουμε αναφερθεί στις προσπάθειές μας να συνεχίσουμε τις πρωτοβουλίες της Ε.Α.Ε. στον τομέα των Αθλητικών και Ολυμπιακών Αρχείων που είχαμε εγκαινιάσει το 1988 στο Παρίσι, στο πλαίσιο του 11ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων. Την άνοιξη του 2004, με εντολή του προέδρου της Ε.Α.Ε., Ζ. Συνοδινού, συμμετείχαμε στη συνάντηση της σχετικής διεθνούς επιτροπής στη Μαδρίτη, που έδωσε ένα νέο ξεκίνημα. Στο 15ο Συνέδριο του Δ.Σ.Α. στη Βιέννη, τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, έλαβα μέρος στις συνεδριάσεις της προσωρινής επιτροπής αθλητικών αρχείων (ICA/SPO), ως Αντιπρόεδρος, μετά από πρόταση της Ι. Orefice, προέδρου της Εταιρείας των Ιταλών Αρχειονόμων, όπως και στη σχετική συζήτηση στοργυλλής τράπεζας που διοργανώθηκε με το ίδιο θέμα.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις τα μέλη της νέας επιτροπής ενημερώθηκαν σχετικά με τις δραστηριότητες της Ε.Α.Ε. στον τομέα των αθλητικών αρχείων (έκθεση στο 12ο Συνέδριο του Δ.Σ.Α. στο Μόντρεαλ το 1992 και πρόταση για δημιουργία επιτροπής, έκθεση στο 13ο Συνέδριο του Δ.Σ.Α. στο Πεκίνο το 1996 – σύσταση πρώτης διεθνούς ομάδας πρωτοβουλίας, ελληνικό εθνικό πρόγραμμα ερευνών για τον ολυμπισμό και τον αθλητισμό, σύνταξη του πρώτου ερωτηματολογίου για τα αθλητικά αρχεία της Ε.Α.Ε. το 1995, πρόταση Αθήνα-Παρίσι-Ατλάντα, παρέμβαση στο 14ο Συνέδριο του Δ.Σ.Α. στη Σεβίλλη το 2000, παρουσίαση των δραστηριοτήτων μας από τον Ζ. Συνοδινό στο Πανελλήνιο Συνέδριο Αρχείων της Σάμου, υποστήριξη της Έκθεσης «Ο Κουμπερτέν και το Ελληνικό Θαύμα, Αθήνα 2004»).

Θυμίζουμε ότι στη Βιέννη διοργανώσαμε μικρή έκθεση για τους Βαλκανικούς Αγώνες (αρχείο Δ. Μποντικούλη, Δήμου Αθηναίων), με μεγάλη προσωπική προσπάθεια του Ζ. Συνοδινού και του υπογράφοντα. Η έκθεση αυτή εξάλ-

λου, πέρασε τόσο στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Ε. όσο και της αντίστοιχης του Διεθνούς Συνεδρίου της Βιέννης ICA/SPO με τη φροντίδα της αρχειονόμου Κ. Χατζηγιάννη, διευθύντριας των Γ.Α.Κ.-Αρχείων Ν. Εύβοιας και αντιπροέδρου της Ε.Α.Ε.

ICA/SPO, Βιέννη – Τορίνο

Το νέο ξεκίνημα της Επιτροπής Αθλητικών Αρχείων του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (ICA/SPO) είχε επιτέλους καλή απήχηση στον κόσμο του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων. Η πολύχρονη προσπάθειά μας κατάφερε να σπάσει τα στεγανά ανάμεσα στον κόσμο του αθλητισμού και των αρχείων.

Πρόεδρος της Επιτροπής ICA/SPO εκλέχθηκε ο Abdulah Reyes, παλιός πρωταθλητής και παράγοντας του αθλητισμού στον διεθνή αθλητικό και ολυμπιακό χώρο. Γραμματέας ορίστηκε η F. Bosman, δ/τρια των Κοινωνικών & Οικονομικών Αρχείων του Roubaix, συγγραφέας ενός εξαιρετικού κειμένου για τον αθλητισμό, που χρησίμευσε ως κείμενο αναφοράς της Επιτροπής (βλ. ιστοσελίδα του ICA/SPO). Η Ι. Orefice εξελέγη ταμίας. Επίσης, αντιπρόεδρος εξελέγη ο K. Sjoblom, αρχειονόμος των αθλητικών αρχείων της Φινλανδίας. Οι δύο τελευταίοι υπήρξαν και μέλη της προηγούμενης επιτροπής πρωτοβουλίας που είχαμε συστήσει στο Πεκίνο το 1996.

Η πρώτη συνάντηση του ICA/SPO, μετά το Διεθνές Συνέδριο της Βιέννης, πραγματοποιήθηκε στο Τορίνο, κατόπιν πρωτοβουλίας της προέδρου των Ιταλών αρχειονόμων, Ι. Orefice, την οποία προκαλέσαμε. Όπως είναι γνωστό, προσπαθούμε να φέρουμε σε επαφή το χώρο των αθλητικών αρχείων με εκείνο των μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η συνάντηση του ICA/SPO στο Τορίνο, λοιπόν, είχε στόχο την προετοιμασία συνεδρίου για τα Αθλητικά και Ολυμπιακά Αρχεία, τον Μάρτιο του 2007, κατά την παράδοση των αρχείων του οργανισμού «Τορίνο 2007», μετά την τέλεση των χειμερινών των Ο.Α. στην πόλη αυτή. Η Επιτροπή και ο υπογράφων προσωπικά συνέβαλαν και στη διαμόρφωση του σκεπτικού του συνεδρίου όπως και του προγράμματος. Η επίσκεψή μας, πάντως, στο «Μουσείο του Βουνού», όπως και στον παλαιότερο γυμναστικό σύλλογο της πόλης του Τορίνου μας εντυπωσίασαν.

Συνέδριο για τα αθλητικά αρχεία και την ιστορία του αθλητισμού στη Γαλλία, Paris – Roubaix

Το τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Παρισιού διοργάνωσε την Άνοιξη του 2005 ένα εξαιρετικό συνέδριο για την ιστορία και τα αρχεία του αθλητισμού στη Γαλλία. Η διευθύντρια των Κοινωνικών και Οικονομικών Αρχείων του Roubaix, F. Bosman, εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία για να διευρύνει τη θεματολογία του συνεδρίου και να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στα αρχεία. Το αποτέλεσμα ήταν να γίνει, για πρώτη φορά στη Γαλλία, μια ευρύτατη συσπείρωση στο χώρο των ιστορικών και των αρχειονόμων του αθλητισμού, όπου συναντήθηκαν ερευνητές, αρχειονόμοι και άλλοι «συνοδοιπόροι», με μια θεματολογία που θύμιζε έντονα τις δικές μας προηγούμενες προσπάθειες. Στην εισήγησή μας τονίσαμε τις δικές μας εμπειρίες και πρωτοβουλίες, στο πλαίσιο των εμπειριών από τον διεθνή χώρο.

Αθήνα, 1906-2006

Επιστρέφοντας στα ελληνικά αθλητικά αρχεία, τονίζουμε ότι το 2006 είναι σημαντική επέτειος για τα καθ' ημάς. Πρόκειται για τα εκατόχρονα της «Μεσολυμπιάδας του 1906», που ο Γ. Δολιανίτης έχει προβάλλει με κάθε τρόπο, και μάλιστα με ειδικό συνέδριο στο Βόλο, το οποίο είχε σκοπό την αναγνώριση της Μεσολυμπιάδας ως κανονικής Ολυμπιάδας από την Δ.Ο.Ε. (βλ. σχετική αναφορά στο προηγούμενο τεύχος των *Αρχαιακών Νέων*, σ. 20-21).

Η δική μας προσπάθεια να γιορτάσουμε αυτή την επέτειο κατέληξε σε διοργάνωση στρογγυλής τράπεζας στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, με αποκλειστικό θέμα την Μεσολυμπιάδα. Εισηγητές ήταν οι Χριστίνα Κουλούρη, καθηγήτρια Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών, ειδική στη ιστορία του αθλητισμού, Γ. Δολιανίτης, P. Clastres, συγγραφέας διδακτορικής διατριβής για τον Κουμπερτέν, Κ. Τσιρώνης, σημαντικός συλλέκτης ολυμπιακών γραμματοσήμων και ο Β. Καραγεωργής που είχε απασχοληθεί ως στέλεχος στην Επιτροπή για τη Γαλλοφωνία στους Ο.Α. της Αθήνας του 2004. Ο συντονισμός της συζήτησης έγινε από τον υπογράφοντα, ως αντιπρόσωπο της Ε.Α.Ε.

Το Ελληνικό Δημόσιο, και μάλιστα το Υπουργείο Αθλητισμού, καθόλου δεν επηρεάστηκαν από τις προσπάθειές μας να δημιουργήσουμε μια ελληνοστροφική μεταολυμπιακή δυναμική, με την ευκαιρία των 100 χρόνων από το 1906. Το Γαλλικό Ινστιτούτο, όμως, διέθεσε το Αμφιθέατρο και μαγνητοφώνησε την εκδήλωση, δίνοντάς μας την ευκαιρία να κάνουμε σχετική έκδοση ως Αρχαιακή Εταιρεία.

Η προσπάθειά μας στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών ήταν να συναντηθούν η παλαιότερη με τη νεότερη γενιά (συλλέκτες – ερευνητές). Να πραγματοποιηθεί η σύνθεση και να ακουστούν τα τελευταία αποτελέσματα των ερευνών για την περίφημη Μεσολυμπιάδα, που αποτελεί σταθμό στην ιστορία του διεθνούς και τους ελληνικού αθλητισμού και ολυμπισμού.

ICA/SPO, Βαρκελώνη 2006

Η επόμενη συνάντηση της Επιτροπής του ICA/SPO πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη, 27-30 Σεπτεμβρίου 2006. Ήταν εξαιρετική πρωτοβουλία των αρχαιονόμων της Καταλονίας, ειδικότερα της F. Sola, αρχαιονόμου του Ναυτικού Μουσείου της Βαρκελώνης και μέλους του ICA/SPO, πρωτοβουλία που εμείς υποστηρίξαμε θερμά από τη Βιέννη ήδη, και είχε ένα πολύ πλούσιο πρόγραμμα επισκέψεων ολυμπιακών και τοπικών αρχείων και ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Όπως είναι γνωστό, οι Καταλανοί θεωρούν ότι αποτελούν ένα ιδιαίτερο έθνος μέσα στην Ισπανία. Τη θέλησή τους αυτή, να τονίσουν την ιδιαίτερη

ταυτότητά τους, την εκφράζουν με κάθε τρόπο. Έχουν εξαιρετική οικονομική και πολιτιστική δραστηριότητα και μεγάλη συνοχή σε ό,τι κάνουν.

Το Εθνικό Αρχείο Καταλονίας, το οποίο επισκεφθήκαμε, είναι ένα ολοκαίνουριο θαυμάσιο κτίριο, ανοικτό από τις 9 το πρωί μέχρι τις 8 το βράδυ για τους ερευνητές. Τα αρχεία τους δεν είναι πολλά, αλλά τα αξιοποιούν και τα προβάλλουν στο έπακρο.

Με το σκεπτικό αυτό έχουν διαφυλάξει 6 χιλιόμετρα αρχεία από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βαρκελώνης, δηλαδή δεν έχουν εκκαθαρίσει τίποτε από το 1992. Είναι αξιοθαύμαστη η προσπάθεια συντήρησης και προβολής των αρχείων αυτών σε ειδικά κτίρια μέσα στη Βαρκελώνη, όπως και στο δη-

μοτικό αρχείο, αλλά είναι επίσης αξιοθαύμαστη η εκμετάλλευση των ολυμπιακών τους εγκαταστάσεων. Όπως διαπιστώσαμε, υπάρχουν πρότυπα ολυμπιακά αρχεία και πρότυπη διαχείριση των εγκαταστάσεων. Ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή, από ό,τι συμβαίνει εδώ. Φέτος και πέρυσι το δικό μας υπέροχο στάδιο Καλατράβα, δέκα φορές πιο όμορφο από της Βαρκελώνης, ήταν κλειστό στους επισκέπτες. Στη Βαρκελώνη, όμως, οι επισκέπτες έχουν φτάσει ετησίως τις 200.000. Σκεφθείτε τα έσοδα και τις θέσεις ερ-

γασίας που χάνουμε σε μια χώρα που προβλήθηκε σε 2,5 δισεκατομμύρια τηλεθεατές. Όσον αφορά τα αρχεία του «Αθήνα 2004», όποιος γνωρίζει, ας μας πληροφορήσει σχετικά.

Η καταλανική φιλοξενία συνδυάστηκε στη Βαρκελώνη με τις έντονες εργασίες του ICA/SPO και το ενδιαφέρον των επισκέψεων, για να μας δώσει ένα πυκνό τετραήμερο πρόγραμμα. Η F. Sola τόνισε επανειλημμένα τον θετικό μας ρόλο στη διοργάνωση των εργασιών στη Βαρκελώνη. Η καταλανική κυβέρνηση κάλυψε τα έξοδα διαμονής, τα ιστορικά αρχεία της Βαρκελώνης και η Εταιρεία των Καταλανών Αρχαιονόμων τρία υπέροχα γεύματα σε τοπικά εστιατόρια της πόλης. Τέλος, το Ναυτικό Μουσείο Βαρκελώνης μάς προμήθευσε εισιτήρια για επίσκεψη στα καταπληκτικά του εκθέματα, διέθεσε δε ένα θαυμάσιο παραδοσιακό τρικάταρτο για μια θαλασσινή βόλτα. Είχαμε παράλληλα την ευκαιρία να γνωρίσουμε προσωπικά τον πρόεδρο των Καταλανών Αρχαιονόμων, τον διευθυντή του Ιστορικού Αρχείου της Βαρκελώνης και του Εθνικού Αρχείου Καταλονίας.

Κατά τις εργασίες της Επιτροπής αναφέρθηκε η έντονη δραστηριότητά της μετά τη Βιέννη, αλλά ασκήθηκε και έντονη κριτική από την F. Bosman προς τον δεύτερο γραμματέα, T. Mbaye, που κατέληξε σε παραίτηση της F. Bosman από τη θέση της γραμματέως. Ο K. Sjoblom κατέθεσε το σχέδιο κανονισμού λειτουργίας του ICA/SPO, που άρχισε να συζητείται. Επίσης, αναφέρθηκε η δυνατότητα έκδοσης ειδικού τόμου του

Ο Αντιπρόεδρος της ICA/SPO Α. Κράους και ο Πρόεδρος της Ε.Α.Ε. Ζ. Συνοδινός με τους συναδέλφους συντηρητές των Κρατικών Αρχείων της πόλης της Βιέννης κατά την προετοιμασία της έκθεσης των αθλητικών τεμνηρίων, 25 Αυγούστου 2004.

περιοδικού του ICA *Comma*, αφιερωμένου στα αθλητικά αρχεία με ευθύνη του ICA/SPO. Η F. Bosman μοίρασε εξάλλου τον τόμο των πεπραγμένων του Συνεδρίου του Paris-Roubaix για τα αρχεία και την ιστορία του αθλητισμού. Από την πλευρά μας διαθέσαμε στην Επιτροπή πληροφορίες για τη βιβλιογραφία της ιστορίας του αθλητισμού στην Ελλάδα (Χρ. Κουλούρη, Δημ. Μποντικούλης, Γ. Δολιανίτης, Durry). Η επεξεργασία του προγράμματος του Συνεδρίου του Τορίνου που θα πραγματοποιηθεί την Άνοιξη του 2007 απασχόλησαν την επιτροπή μας έντονα μέχρι την τελευταία στιγμή. Λόγω των χειμερινών Ο.Α., Τορίνο 2006, η θεματολογία έχει εστιασθεί στα χειμερινά αθλήματα και ιδίως στο σκι. Δηλώσαμε, επίσης, ότι οι αρχιονόμοι πρέπει να διαχωρίσουν τη θέση τους και να τονίσουν τη δική τους προστιθέμενη αξία σε εκείνη των ειδικών της τεκμηρίωσης και της φωτογραφίας, που εκμεταλλεύονται τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα.

Πράγματι, η I. Orefice μας μοίρασε το κείμενο που είχε διαμορφώσει μετά τη συζήτησή μας στο Τορίνο. Οι νέες παρατηρήσεις μας αυτή τη φορά ήταν στην κατεύθυνση της επικοινωνιακής τακτικής του συνεδρίου, που πρέπει να είναι ανοικτό στον αθλητικό χώρο του βουνού. Ειδικότερα, προτείναμε να υπάρχουν πρόεδροι των συνεδριών από τον χώρο των ιστορικών και των αρχιονόμων, αλλά και από το χώρο των ομοσπονδιών του σκι και των αθλητικών συντακτών. Επίσης, δωρίσαμε στην I. Orefice το cd-rom από την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004, με σκοπό να προβληθεί μαζί με την τελετή του Τορίνο 2006, κατά την έναρξη του δικού μας Συνεδρίου. Προσθέτουμε ότι οι Ιταλοί αρχιονόμοι διοργάνωσαν ήδη ημερίδα για να παρουσιάσουν τα πρώτα αποτελέσματα από την έρευνα της Εταιρείας τους για τα αθλητικά αρχεία της Ιταλίας.

Τέλος, σημειώνουμε ότι καλέσαμε την Deborah Jenkins, διευθύντρια του Αρχείου του Λονδίνου, να παρακολουθήσει τις εργασίες μας στη Βαρκελώνη. Δυστυχώς, η καθυστέρηση στην ανταπόκριση της πρόσκλησης δεν μας έδωσε τη δυνατότητα να προετοιμάσουμε την παρουσία της, με αποτέλεσμα τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής να μην δεχθούν την παρουσία της στις εργασίες της Επιτροπής, ούτε ως παρατηρητή. Υπήρξε όμως σε προσωπικό επίπεδο ουσιαστικός διάλογος μαζί της για μελλοντική συνεργασία, εφόσον το Λονδίνο είναι Ολυμπιακή πόλη για το έτος 2012.

Κλείνουμε το σημείωμα αυτό, καταθέτοντας **πρόταση για τη διοργάνωση ημερίδας για τα αθλητικά και ολυμπιακά αρχεία στη χώρα μας**, με τη συνεργασία των Γ.Α.Κ., της Ειδικής Γραμματέως Αρχείων και Βιβλιοθηκών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κυρίας Ευγενίας Καφαλληναίου, της καθηγήτριας Χριστίνας Κουλούρη και της Ε.Α.Ε. Εκεί θέλουμε να θέσουμε και το πρόβλημα των αρχείων του «Αθήνα 2004», δίνοντας συνέχεια στην πρωτοβουλία που πήραμε στη Βιέννη το 2004, όπου στείλαμε στον Έλληνα πρωθυπουργό, κύριο Κώστα Καραμανλή, μήνυμα του Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων για τη διάσωση των ολυμπιακών και αθλητικών αρχείων της χώρας μας.

Αλέξανδρος Κράους

Υπεύθυνος της Επιτροπής Αθλητικών & Ολυμπιακών Αρχείων της Ε.Α.Ε.
Αντιπρόεδρος ICA/SPO

**ΓΙΑΤΙ Η ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ; ΠΟΙΟΝ ΩΦΕΛΕΙ;
Ευρωπαϊκή Συνάντηση για τη ψηφιοποίηση των τεκμηρίων
της πολιτιστικής κληρονομιάς, Ελσίνκι 12 Οκτωβρίου 2006**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, απ' όταν θεώρησε ότι έχει επαρκώς επεξεργαστεί τομείς που αφορούν στη θεσμική και οικονομική της υπόσταση, ολοένα και περισσότερο άρχισε να στρέφει το ενδιαφέρον της σε θέματα που δεν είχαν έως τότε κινήσει το ενδιαφέρον της, με στόχο την ανάπτυξη του εσωτερικού διαιολογίου μεταξύ των πολιτών των κρατών μελών της. Έτσι π.χ. μόλις τη δεκαετία του '90 άρχισαν να διατυπώνονται οι όροι προσέγγισης θεμάτων που είχαν να κάνουν με τον πολιτισμό, την επικοινωνία ή τη νεότητα. Ενδεικτικό του βαθμού που αυτός ο προβληματισμός έχει προχωρήσει στις μέρες μας είναι η πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κηρυχθεί το 2008 «ευρωπαϊκό έτος του διαλόγου των μελών της με θέμα τον πολιτισμό». Επιπλέον είναι εμφανής, ύστερα από τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, η σημασία που δίδεται στην πρόσβαση στην πληροφορία. Απόδειξη οι ήδη εκπονημένες στρατηγικές και τα προγράμματα, με τελευταίο παράδειγμα το πρόγραμμα *i2010* που αφορά στην ψηφιοποίηση του περιεχομένου των Βιβλιοθηκών, ενώ η *Ομάδα των Εθνικών Εκπροσώπων* εργάζεται από το 2001 προκειμένου να συντονίσει, σε επίπεδο εθνικό και ευρωπαϊκό, τις σχετικές συνεργασίες.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η δραστηριότητα της φινλανδικής Προεδρίας της Ένωσης κατά το β' εξάμηνο του 2006, η οποία έδωσε προτεραιότητα στο σχεδιασμό ευρωπαϊκών προγραμμάτων που αφορούν στην πολιτιστική κληρονομιά, στη νεότητα καθώς και στη διαχείριση της πληροφορίας, με στόχο να καταστεί δυνατή η λήψη οριστικών αποφάσεων για την υλοποίηση, εντός του 2007, των προγραμμάτων *Πολιτισμός 2007*, *Media 2007* και *Νεότητα*.

Η οργάνωση επομένως από τη φινλανδική Προεδρία ενός ευρωπαϊκού φόρουμ με επίκεντρο την αρχιτεκτονική πολιτική καθώς και μια συνάντηση Ομάδας Ευρωπαίων Εθνικών Εκπροσώπων για την ψηφιοποίηση των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως και μια συνάντηση γύρω από τη δυνατότητα ανάπτυξης πολιτιστικών επαφών ανάμεσα στα κράτη μέλη, εντάσσονται στη δραστηριότητα που αφορά στην πολιτιστική κληρονομιά, ενώ παράλληλες δραστηριότητες σχεδιάστηκαν και βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης στους τομείς των Βιβλιοθηκών, των πνευματικών δικαιωμάτων, των προγραμμάτων που αφορούν στους νέους ή στην ανάπτυξη των αθλητικών δραστηριοτήτων.

Η συνάντηση που αφορούσε στην ψηφιοποίηση των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς πραγματοποιήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2006 στο Ελσίνκι και φιλοξενήθηκε στο Εθνικό Μουσείο της Φινλανδίας. Ενώ, την επόμενη ημέρα, ακολούθησε η κλειστή συνάντηση της Ομάδας των Εθνικών Αντιπροσώπων (National Representatives Group) που, όπως αναφέραμε, έχει ως έργο το συντονισμό των εθνικών πολιτικών της ψηφιοποίησης στους τομείς των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνουν Μουσεία, Αρχεία και Βιβλιοθήκες. Επί πλέον, στις 11 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε μια πρώτη επαφή των συνέδρων στην Εθνική Βιβλιοθήκη του Ελσίνκι.

Η Φινλανδή Υπουργός Πολιτισμού επικέντρωσε το στόχο της συνάντησης της 12ης Οκτωβρίου στο αίτημα της *οροθέτησης των ωφελειών* που θα προκύψουν από την ψηφιοποίηση

ση των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην οποία η σύγχρονη κοινωνία, έχοντας κατανοήσει τη σημασία της, έχει στηριχθεί πολλές ελπίδες, αλλά και της *πολλαπλής προσέγγισης του θέματος*, ώστε να αναδειχθούν όλες οι πλευρές του και να μην βρεθούμε προ δυσάρεστων εκπλήξεων στο μέλλον.

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, επομένως, τέθηκε η αναζήτηση των ενδεδειγμένων εργαλείων και μεθόδων που θα επιτρέψουν την ψηφιοποίηση και όχι μόνον θα συμβάλουν στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αλλά θα έχουν ως τελικό αποτέλεσμα την προσφορά ίσων ευκαιριών πρόσβασης σε Μουσεία, Αρχαία και Βιβλιοθήκες στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον Μουσεία, Αρχαία και Βιβλιοθήκες είναι οι θεματοφύλακες των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς τους.

Τη συνάντηση παρακολούθησαν στελέχη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στελέχη των υπουργείων Πολιτισμού, Παιδείας και Εξωτερικών, Αρχαιολογικών Εφορειών και Μουσείων, Εθνικών Αρχαίων και Βιβλιοθηκών καθώς και καθηγητές πανεπιστημίων, προερχόμενοι από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εμφανώς αυξημένο το ποσοστό συμμετοχής των Φινλανδών εκπροσώπων. Αντίστοιχο ήταν και το προφίλ των εισηγητών.

Τον κύριο προβληματισμό της συνάντησης, που στόχευε ακριβώς στην ορθολογική αξιολόγηση του αποτελέσματος που θα προκύψει από την ψηφιοποίηση των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των χρήσεών της, που προϋποθέτει τον εντοπισμό και την ανάδειξη του οφέλους και για τους χρήστες αλλά και για όσους επενδύουν σ' αυτήν, προσέγγισαν με τις εισηγήσεις τους οι κ.κ. H. Koivummen, P. Rurhonen και H. Forster. Έχοντας και οι τρεις ομιλητές να επιδείξουν πλούσιο συγγραφικό έργο στους τομείς της έρευνας, της σημειολογίας, της πολιτιστικής κληρονομιάς ή της πληροφορικής και υπηρετώντας κρατικούς φορείς της Φινλανδίας ή αντίστοιχες διευθυντικές θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ο κ. Forster, συνέβαλαν να οροθετηθεί το πλαίσιο της συζήτησης που ακολούθησε και στις δύο θεματικές της συνάντησης.

Στην πρώτη θεματική οι εισηγητές παρουσίασαν το εγχείρημα της ψηφιοποίησης των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από το παράδειγμα του προγράμματος *i2010*, που αφορά στην ψηφιοποίηση του περιεχομένου των Βιβλιοθηκών.

Τον προβληματισμό της δεύτερης θεματικής ενότητας, που προσπάθησε να ανιχνεύσει τις οικονομικές καθώς και τις κοινωνικές και πολιτιστικές επιδράσεις της ψηφιοποίησης των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς, ανέλυσε στην εισαγωγική του εισήγηση ο κ. P. Uusikylä, ο οποίος τόνισε ακριβώς το νεωτερισμό αλλά και την πολυσύνθετη φύση αυτής της σχετικά πρόσφατης δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην οικονομική παράμετρο της ψηφιοποίησης εντάσσεται κατ' αρχήν η δυνατότητα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με αυξημένη ανταγωνιστικότητα, ενώ, παράλληλα, η βελτιωμένη χρήση της ψηφιοποιημένης πολιτιστικής κληρονομιάς περιέχει και παράγει μια νέα προστιθέμενη αξία υπηρεσιών στους τομείς του πολιτισμού, του τουρισμού, της εκπαίδευσης και των μέσων επικοινωνίας, τομείς που με τη σειρά τους επηρεάζουν άμεσα την οικονομία.

Και ενώ οι εισηγήσεις των κ.κ. D. Edgar, M. Dobernik και B. Justrell ανέδειξαν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή προγραμμάτων ψηφιοποίησης στα Μουσεία της Σκωτίας, είτε στα

Αρχαία της Σλοβενίας και της Σουηδίας αντίστοιχα, –τα οποία, όπως υποστήριξαν, είχαν θετική έκβαση, αν κριθούν από το βαθμό αύξησης της προσβασιμότητας και της αποδοχής που έτυχαν από τους χρήστες του διαδικτύου– εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ήταν η εισήγηση του κ. E. Justrell, καθηγητή του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι στα Τεχνολογικά Μέσα Σημειωτικής. Τούτο γιατί παρουσίασε τον προβληματισμό αλλά και την προσπάθεια εφαρμογής της εντελώς πρωτοποριακής χρήσης του διαδικτύου που στοχεύει να καταστήσει περισσότερο ευχάριστη και παραγωγική την έρευνα, αφού αυτή θα μπορεί να γίνεται αυτόματα από το λογισμικό μας, το οποίο μάλιστα θα έχει τη δυνατότητα να ερευνησει σε πολλές διαφορετικές βάσεις δεδομένων και να συνδυάσει τα αποτελέσματα της έρευνας. Ο εισηγητής προσπάθησε να περιγράψει το αποτέλεσμα της εφαρμογής του «Σημειωτικού Διαδικτύου» που ο εφευρέτης του διαδικτύου Sir Tim Berners-Lee ονόμασε «Δίκτυο των δεδομένων». Παρά τις δυσκολίες που συναντά στα πρώτα στάδια της υλοποίησής του, στοχεύει να γίνει ένα ισχυρό μέσο συνεργασίας μεταξύ των ανθρώπων. Για παράδειγμα, είναι δεδομένη η χρησιμότητα ενός παγκοσμίου πρωτοκόλλου επικοινωνίας ηλεκτρονικών υπολογιστών (Web) για τα μεταδεδομένα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε ένα σημειωτικό παγκόσμιο ιστό (Semantic Web), όπως υποστήριξε ο εισηγητής, η πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά και η διάχυση της γνώσης της αναμφίβολα θα προάγει τις κοινωνίες και θα συμβάλει ουσιαστικά στη διανοητική καλλιέργεια των μελών τους.

Ο προβληματισμός της χρήσης των συνεχώς ανανεούμενων τεχνολογικών κατακτήσεων απασχόλησε τον αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου κ. Σ. Καπιδάκη. Διότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι από τη στιγμή που η ψηφιοποίηση προάγει την εξοικείωση με την πολιτιστική κληρονομιά, είναι αναπόφευκτη η δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς, στην οποία μοιραία θα συμμετέχει τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας με συνέπεια τη συνεχώς αυξανόμενη παραγωγή τέτοιου είδους προϊόντων. Με τη σκέψη, όμως, ότι η αλλαγή της χρήσης εναπόκειται είτε στον κατασκευαστή είτε στον χρήστη, ο εισηγητής αναρωτήθηκε κατά πόσον έχουμε υποχρέωση να πιθανολογούμε τυχόν παρεκκλίσεις από τις αρχικές επιδιώξεις, ούτως ώστε να προλάβουμε ανεπιθύμητες ή και βλαπτικές εφαρμογές για το άτομο, τις κοινωνίες ή και τα κράτη. Επομένως, είναι εξαιρετικά σημαντικό να σκεφθούμε κατά πόσον μπορούμε να προστατευτούμε από πιθανές ανεπιθύμητες μελλοντικές συνέπειες.

Με μια σειρά ερωτημάτων, προβληματισμών αλλά και παραδειγμάτων, οικείων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, αναλύθηκε η δεύτερη ενότητα της θεματικής που αφορούσε στην αποτίμηση του εγχειρήματος της ψηφιοποίησης από τη σκοπιά των επιδράσεων που μπορεί να ασκήσει στην κοινωνία και ποια η σημασία της συγκεκριμένης επίδρασης. Ο βαθμός της διαπλοκής αυτών των επιδράσεων είναι εμφανής. Διότι, όπως είναι γνωστό, όσο η κοινωνική δυναμική σχετίζεται με πολύ σημαντικούς στόχους, όπως η βελτίωση του επιπέδου ζωής, την υγεία, την ασφάλεια και τη σταθερότητα της κοινωνίας, άλλο τόσο γνωρίζουμε ότι η πολιτιστική δυναμική στοχεύει στη μετάδοση της σημασίας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς στις σύγχρονες και μελλοντικές γενιές, και επομένως βελτιώνει την κατανόηση του πολιτισμού, της ιστορίας αλλά και την έλλογη προσέγγιση του περιβάλλοντος.

Στις εισηγήσεις των κ.κ. D. Arnold, M. Hagedorn-Saure και L. Egeland έγινε εκτενής αναφορά στο σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις σύγχρονες κοινωνίες. Αρκεί να συγκρίνει κανείς τους όρους πρόσβασης σ' αυτήν μόλις μια δεκαετία πρωτότερα. Εξάλλου, η συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση του

ψηφιοποιημένου πολιτιστικού προϊόντος αποδεικνύει και την επιτυχία του εγχειρήματος. Και μόνο το παράδειγμα της διάσωσης της συλλογικής μνήμης σε όλες τις μορφές των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιόδους πολεμικών συρράξεων ή άλλων έκτακτων γεγονότων αρκεί για να το αποδείξει.

Οι αποφάσεις της 38ης Διεθνούς Συνδιάσκεψης Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων (CITRA)

Στην 38η Στρογγυλή Τράπεζα για τα Αρχεία, που διοργανώθηκε πέρυσι στο Αμπού Ντάμπι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τις 27 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου του 2005, με κεντρικό θέμα «Ενεργά και ιστορικά αρχεία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης», δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν Έλληνες αντιπρόσωποι. Εκτιμώντας ότι η επίσημη αυτή διεθνής συνδιάσκεψη του Δ.Σ.Α. έχει μεγάλη σημασία για τους αρχειονόμους όλου του κόσμου, και επιπλέον επειδή η όλη θεματική της είναι άκρως ενδιαφέρουσα για τα καθ' ημάς, μεταφράζουμε παρακάτω το τελικό ντοκουμέντο της συνάντησης, τις αποφάσεις της 38ης CITRA του Αμπού Ντάμπι. Σημειώνουμε ότι τα πρακτικά δεν έχουν ακόμη τυπωθεί στο περιοδικό του Δ.Σ.Α. Comma (προηγείται στον προγραμματισμό το 15ο Διεθνές Συνέδριο της Βιέννης του 2004), αλλά οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να τα συμβουλευθούν από τον γνωστό δικτυακό κόμβο του Δ.Σ.Α. (www.ica.org).

Αποφάσεις

Οι αρχειονόμοι των κρατικών αρχείων και οι πρόεδροι των αρχειακών επαγγελματικών εταιρειών, μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (Δ.Σ.Α.), που συναντήθηκαν στο Αμπού Ντάμπι στο πλαίσιο της 38ης Διεθνούς Συνδιάσκεψης Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων (Conférence internationale de la Table ronde des Archives, CITRA),

1. Γενικές αποφάσεις

1.1 Αναγνωρίζοντας ότι χωρίς καλά επεξεργασμένα και προσπελάσιμα αρχεία, ενεργά και ιστορικά, η ουσιαστική μνήμη στην κοινωνία της πληροφορίας διατρέχει κινδύνους,

- Προτρέπουν τους αρμόδιους οργανισμούς που συμμετείχαν στην Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Τύνιδα να επιβεβαιώσουν ότι λαμβάνουν επίσης σοβαρά υπόψη τους την ανάγκη να διατηρηθούν και να καταστούν μόνιμη προσβάσιμα τα αρχεία όλων των ειδών, και τα παραδοσιακά και τα ψηφιακά.

- Υποστηρίζουν το μανιφέστο της Αλεξάνδρειας για τις βιβλιοθήκες «Η κοινωνία της πληροφορίας σε δράση» (The Information Society in Action), που υιοθετήθηκε από τη Διεθνή Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκονόμων (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA) στις 11 Νοεμβρίου 2005 και εγκρίνουν τις τελικές συστάσεις του.

1.2 Εξετάζοντας την υιοθέτηση πρότασης, τον Οκτώβριο του 2005, από τη Γενική Συνδιάσκεψη της ΟΥΝΕΣΚΟ, για τη δημιουργία Διεθνούς Ημέρας Οπτικοακουστικών Αρχείων την 27η Οκτωβρίου καθώς και την ανάγκη μιας σφαιρικής προσέγγισης του ζητήματος των αρχείων, ανεξάρτητα από το μέσο ή τη φύση τους,

- Ζητούν από την ΟΥΝΕΣΚΟ για να μην περιορίσει το αντικείμενο αυτής της Ημέρας μόνο στα οπτικοακουστικά αρχεία, αλλά να το διευρύνει για όλα τα αρχεία, που αποτελούν τη βάση της μνήμης της ανθρωπότητας.

2. Αποφάσεις σχετικά με την καλή διακυβέρνηση και την ανάπτυξη

2.1 Εξετάζοντας τη Διακήρυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους στόχους της νέας χιλιετίας, που συνδέει την ανάπτυξη και την εξάλειψη της φτώχειας με την καλή διακυβέρνηση και τη διαφάνεια, τις προσπάθειες της Παγκόσμιας Τράπεζας και των άλλων χορηγών να καταπολεμήσουν τη δια-

φθορά, και το κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό κόστος εξαιτίας της παραμέλησης και της ακαταστασίας των ενεργών αρχείων στις υπηρεσίες και στους οργανισμούς, καθώς και τα οφέλη που απορρέουν από την καλή διαχείριση των ενεργών αρχείων όσον αφορά την αποδοτικότητα, την παραγωγικότητα και την υπευθυνότητα,

- Ζητούν από τις αρμόδιες για την ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών οργανώσεις:

- Να επιδιώξουν την υποστήριξη των αρχειακών ιδρυμάτων στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στην προώθηση της καλής διακυβέρνησης, και με αυτό το στόχο να ενθαρρύνουν και να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις να εφαρμόσουν εθνικές αρχειακές πολιτικές,

- Να συμπεριλάβουν στα προγράμματα βοήθειας ένα υποχρεωτικό άρθρο για την επαρκή διαχείριση των ενεργών αρχείων και την ανάγκη ύπαρξης υπευθύνου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποδοτικότητα αυτών των προγραμμάτων,

- Να θεωρούν το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων ως έναν προνομίωχο συνεργάτη στη σύλληψη και την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων.

Καλούν όλες τις κυβερνήσεις, ιδιαίτερα εκείνες των αναπτυσσόμενων χωρών, να εφαρμόσουν μια γνήσια αρχειακή πολιτική προσαρμοσμένη στις διεθνείς συμβάσεις, με την εκπόνηση νομοθεσίας και την εφαρμογή εθνικών αρχειακών συστημάτων που θα επιτρέπουν τον έλεγχο των αρχείων σε όλες τις φάσεις της ζωής τους, και προσφέροντας στα αρμόδια για τα αρχεία ιδρύματα τα μέσα να λειτουργήσουν με αυτόν τον τρόπο.

- Καλούν τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς να συμπεριλάβουν τη διαχείριση των ενεργών αρχείων στη διαδικασία ελέγχου και αξιολόγησής τους για τις δραστηριότητες και τα προγράμματά τους.

2.2 Εξετάζοντας την ταχεία ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-government) και του ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce) παγκοσμίως, σε ένα περιβάλλον σταθερής τεχνολογικής αλλαγής, ιδιαίτερα στη δημόσια διοίκηση, και τον πραγματικό κίνδυνο αμνησίας που μπορεί να επέλθει εξαιτίας της αποτυχίας συλλογής, διαχείρισης και διατήρησης των ψηφιακών αρχείων,

- Καλούν όλες τις κυβερνήσεις να αναγνωρίσουν την ηγετικό ρόλο των αρχειακών ιδρυμάτων και των οργανώσεων και να εγκρίνουν νομοθετικά και ρυθμιστικά μέτρα που θα τους δίνουν την απαραίτητη αρμοδιότητα σε αυτά τα θέματα,

- Καλούν όλα τα αρχειακά ιδρύματα να γίνουν ενεργοί υποστηρικτές εφαρμογής της πιο κατάλληλης ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης στη διαχείριση και τη διοίκηση των υπηρεσιών και των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και το ηλεκτρονικό εμπόριο στις χώρες τους.

2.3 Εξετάζοντας την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των ηλεκτρονικών συστημάτων στη διαχείριση των προσωπικών δεδομένων, και τους κινδύνους που η αναρμόδια επικοινωνία θέτει στην ιδιωτική σφαίρα,

- Καλούν τις κυβερνήσεις, που δεν το έχουν κάνει ήδη, να υιοθετήσουν νομοθετικές διατάξεις που εξασφαλίζουν την προστασία της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου.

Η απαρίθμηση των κοινωνικών επιδράσεων της ψηφιοποίησης των τεκμηρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως η εκμείδνιση των αποστάσεων, η επίλυση προβλημάτων πρόσβασης, η επίτευξη νέων προσεγγίσεων, η καλλιέργεια συγκριτικών προσεγγίσεων των πολιτισμικών ταυτοτήτων των λαών, αλλά και η δυνατότητα εξάλειψης των επιφανειακών διαφοροποιήσεων

ανάμεσά τους, προβάλλει επιτακτικό το αίτημα της γενίκευσής της και αναδεικνύει την ευθύνη των κρατικών φορέων στη στήριξή της. Η κ. K. Slaska και η κ. Cl. Fr. Camacho με τη βοήθεια του προγράμματος ψηφιοποίησης που υλοποιείται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Πολωνίας και στα Μουσεία της Πορτογαλίας τεκμηρίωσαν τη συλλογιστική των συναδέλφων τους.

3. Απόφαση για την κοινωνική ευθύνη των εταιριών

Εκτιμώντας την πιθανή επίδραση των συγχωνεύσεων, απορροφήσεων και των άλλων συνεπειών της παγκοσμιοποίησης στις επιχειρήσεις, στην ατομική και συλλογική μνήμη καθώς επίσης και την πολιτιστική κληρονομιά τους, τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών, με το Σύμφωνο Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας, να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να αναλάβουν τις κοινωνικές τους ευθύνες, και τα οφέλη που οι επιχειρήσεις μπορούν να εξασφαλίσουν με την κατάλληλη διαχείριση των αρχείων τους από την άποψη της αποτελεσματικότητας, της νομικής ασφάλειας, της παραγωγικότητας και της ποιότητας υπηρεσιών,

- Καλούν τις επιχειρήσεις, ειδικότερα 4 πολυεθνικές, – να αποκτήσουν ένα καλό σύστημα πληροφοριών και διαχείρισης ενεργών αρχείων που να ενισχύει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας απέναντί τους,
- να αναλάβουν τις ευθύνες τους απέναντι τις χώρες και τις κοινωνίες στις οποίες λειτουργούν με τη πρόβλεψη άρθρων στις συμβάσεις συγχωνεύσεων / αγορών που θα εγγυώνται την προστασία των αρχείων τους, ενεργών και ιστορικών, καθώς και την πρόσβαση σ' αυτά.
- Ζητούν από τη Διεθνή Οργάνωση των Εργοδοτών και από τους οικονομικούς ηγέτες του κόσμου να λάβουν υπόψη στο ζήτημα της διατήρησης των αρχείων την εφαρμογή του προτύπου ISO 9000 για την ποιοτική διαχείριση στις υπηρεσίες και τις επιχειρήσεις και την προετοιμασία του προτύπου ISO 26000 που αναφέρεται στις κοινωνικές ευθύνες των επιχειρήσεων.
- Συμφωνούν να μοιραστούν την εμπειρία και τη γνώση τους με αυτές.

4. Απόφαση για την πρόληψη και την αποκατάσταση καταστροφών

Έχοντας διδαχθεί από την εμπειρία των πρόσφατων καταστροφών, και επισημαίνοντας ότι η πρόληψη των καταστροφών είναι λιγότερο δαπανηρή από την αποκατάσταση,

- Ζητούν από τις αρμόδιες οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών, ειδικότερα από το Διεθνές Κέντρο Μελέτης για τη Συντήρηση και Αποκατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, ICCROM) και άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως οι διεθνείς επιτροπές του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου, να βοηθήσουν τη Διεθνή Επιτροπή της Γαλάζιας Ασπίδας (International Committee of the Blue Shield) να εξακολουθήσει και να εντείνει τις προσπάθειές της στην πρόληψη των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών.
- Συστήνουν στους εθνικούς αντιπροσώπους του Δ.Σ.Α. να ιδρύσουν στη χώρα τους εθνική επιτροπή της Γαλάζιας Ασπίδας, προκειμένου να προστατευθεί η πολιτιστική κληρονομιά σε περιπτώσεις συγκρούσεων και εθνικών καταστροφών.
- Καλούν την Ευρωπαϊκή Ένωση να παράσχει τα απαραίτητα μέσα για την εφαρμογή της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που προσαρτάται στην Έκθεση για τα αρχεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία υιοθετήθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2005.

5. Αποφάσεις για τα αρχεία της Αφρικής

5.1 Επιβεβαιώνουν την ημερήσια διάταξη για τα αρχεία της Αφρικής, σύμφωνα με τις διακηρύξεις που έγιναν στη CITRA του 2003 στο Κάιμπ Τάουν και στο Διεθνές Συνέδριο των Αρχείων στη Βιέννη το 2004

5.2 Προτρέπουν τις αρχές της Νέας Συνεργασίας για την Ανάπτυξη της Αφρικής (The New Partnership for Africa's Development, NEPAD) και της Αφρικανικής Ένωσης (African Union) να δώσουν επείγουσα προσοχή στην εφαρμογή εκείνης της ημερήσιας διάταξης.

Αποφάσεις που απευθύνονται στο Δ.Σ.Α.

1. Ζητούν από την Επιτροπή Προεδρείου του Δ.Σ.Α., που ήταν αρμόδια να συμμετάσχει στην Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Τύνιδα, να συνεχίσει να υπενθυμίζει στους οργανισμούς που ευθύνονται για την εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύνοδο Κορυφής, ότι είναι θέμα ζωτικής ανάγκης η διατήρηση της πληροφορίας στο διηνεκές.

2. Ζητούν από την Επιτροπή Προγράμματος να προωθήσει ένα πιλοτικό πρόγραμμα με στόχο να συστηθεί στο δικτυακό ιστότοπο του Δ.Σ.Α. ένα γραφείο συμψηφισμού που θα παρέχει συμβουλές, κατευθυντήριες οδηγίες και παραδείγματα ορθών πρακτικών σχετικά με την πρόληψη των καταστροφών και την αποκατάσταση.

• Ζητούν από την Εκτελεστική Επιτροπή να ορίσει τα απαραίτητα μέσα γι' αυτό το πρόγραμμα προτεραιότητας.

3. Εκτιμώντας τις σκέψεις των αρχειονόμων των Κρατικών Αρχείων της γαλλόφωνης Αφρικής και του Ινδικού Ωκεανού σχετικά με την περίπτωση δημιουργίας ενός επαγγελματικού φόρουμ για εκείνες τις χώρες που χρησιμοποιούν τη γαλλική γλώσσα, και, ειδικότερα, στη Δυτική και Κεντρική Αφρική, τις καθημερινές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι τοπικοί κλάδοι του Δ.Σ.Α. σε αυτό το τμήμα της ηπείρου στα θέματα της ουσιαστικής επαγγελματικής συνεργασίας αφενός, και της αποτελεσματικής συμμετοχής στη διοίκηση και τα επαγγελματικά όργανα του Δ.Σ.Α. αφετέρου,

• Ζητούν από το Εκτελεστικό Συμβούλιο να επανεξετάσει αυτό το ζήτημα και να προτείνει μια λύση στη Γενική Συνέλευση των μελών του Δ.Σ.Α. του 2006, η οποία θα εγγυάται επαρκώς ευκαιρίες επαγγελματικής συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιφερόμενων χωρών, παρέχοντας επίσης και σημαντική γεωγραφική αντιπροσώπευση στη διοίκηση και τα επαγγελματικά όργανα του Δ.Σ.Α.

Ψηφίσματα ευχαριστιών

4. Ευχαριστούν τους ομιλητές, ειδικά εκείνους που δεν είναι αρχειονόμοι, και τους συμμετέχοντες, των οποίων η συμβολή έδωσε τη δυνατότητα για παρακνητικές επαγγελματικές συζητήσεις.

5. Ευχαριστούν τη Διακυβερνητική Αντιπροσωπεία της Γαλλοφωνίας (Agence intergouvernementale de la Francophonie) για τη χρηματοδότηση της συμμετοχής στη Συνδιάσκεψη γαλλόφωνων διευθυντών των εθνικών αρχείων διάφορων αφρικανικών κρατών και την υποστήριξή της στην ανάπτυξη των αρχείων στη γαλλόφωνη Αφρική.

6. Εκφράζουν την ευγνωμοσύνη τους στην κυβέρνηση των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, στο Κέντρο Τεκμηρίωσης και Έρευνας, στο διευθυντή του και την ομάδα του, για τη γενναιοδωρία και τη φιλοξενία τους καθώς και για τη διοργάνωση της συνάντησης.

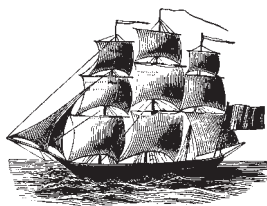
Απόδοση από τα αγγλικά
Ζήσιμος Χ. Συνοδιός

Η παρουσίαση της περιπτώσιολογίας των προγραμμάτων *Tate Online*, *Accessible Heritage on DVD*, *The Finnish Historical Newspaper Library 1771-1890*, που επιχειρήθηκαν από τις κ.κ. J. Rellie, H. Hynvårinem και M. Bremer-Laamanen, ανέδειξαν τη διαφοροποίηση στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς μεταξύ του 19ου και του 21ου αι. Στην πρώτη περίπτωση στοχεύαμε σε περιποιημένες αποθήκες, στη δεύτερη σε κατάμεστες πλατφόρμες εύκολα προσβάσιμες στον κάθε πολίτη.

Η καλή γνώση όλων των παραμέτρων της πολιτιστικής κληρονομιάς της κ. Η. Κοινυμεν συνέβαλε ουσιαστικά στην επιτυχή κωδικοποίηση των συμπερασμάτων της γόνιμης σε αποτελέσματα Συνάντησης, που έκλεισε ευχάριστα με δεξίωση των συνέδρων σε χώρο που βρίσκεται στους πρόποδες της Ορθόδοξης Καθεδρικής Εκκλησίας του Ελσίνκι, που η παρουσία της εκεί μαρτυρεί τους πολλαπλούς πολιτιστικούς κρίκους που συνδέουν την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά.

Δρ. Αλίκη Νικηφόρου,

Διευθύντρια των Αρχείων Κέρκυρας,
Εκπρόσωπος των Κρατικών Αρχείων της Ελλάδος
στην Ευρωπαϊκή Συνάντηση του Ελσίνκι

**Η 39η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ,
Κουρασάο Ολλανδικών Αντιλλών,
20–26 Νοεμβρίου 2006**

Από τις 20 έως τις 26 Νοεμβρίου 2006 μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία, οι Ολλανδικές Αντίλλες, φιλοξενούν τη φετινή Στρογγυλή Τράπεζα των Αρχείων. Η 39η Διεθνής Συνδιάσκεψη Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων (*XXXIXème Conférence internationale de la Table ronde des Archives, C.I.T.R.A.*), που διοργανώνει το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, Δ.Σ.Α. (International Council on Archives, I.C.A.) από κοινού με τα Εθνικά Αρχεία των Ολλανδικών Αντιλλών και με θέμα «*Διανομή της Μνήμης μέσω της παγκοσμιοποίησης*», θα διεξαχθεί στο γραφικό νησί Κουρασάο των Ολλανδικών Αντιλλών (Καραϊβική). Στη διεθνή αυτή συνάντηση κορυφής, η οποία αποτελεί σπουδαίο βήμα επικοινωνίας και χάραξης κοινής πολιτικής για τις κρατικές αρχειακές υπηρεσίες και τους αρχειονόμους σε παγκόσμιο επίπεδο θα συμμετέχουν αντιπρόσωποι (διευθυντές κρατικών αρχείων, πρόεδροι αρχειακών εταιρειών και εκλεγμένοι εκπρόσωποι των διαφόρων οργάνων του Δ.Σ.Α.) από όλο τον κόσμο, ενώ βασικοί εισηγητές θα είναι διακεκριμένοι πανεπιστημιακοί, αρχειονόμοι, ειδικοί επιστήμονες, πολιτικές και κοινωνικές προσωπικότητες.

Από το γενικό πρόγραμμα της 39ης Στρογγυλής Τράπεζας των Αρχείων, που έχει ανακοινωθεί στα μέλη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, μεταφέρουμε το σκεπτικό και τους στόχους της συνάντησης καθώς και τις καθημερινές προγραμματισμένες εργασίες της.

Η ποικιλομορφία των πολιτιστικών και αρχειακών παραδόσεων της Καραϊβικής και η εκ φύσεως ανοικτή διάθεση και ειλικρίνεια των κατοίκων της προς τον υπόλοιπο κόσμο διευκολύνουν την ανταλλαγή και διανομή εμπειριών. Όμως η συζήτηση για τα θέματα της μνήμης και της ιστορίας στις κοινωνίες της Καραϊβικής είναι ακόμη δύσκολη και, σε πολλές περιπτώσεις, δεν έχει επιτευχθεί μια αμερόληπτη ματιά σχετικά με τις σκληρές περιόδους του παρελθόντος. Αυτό το πλαίσιο είναι μια ευκαιρία για τους αρχειακούς, οι οποίοι μπορούν να βοηθήσουν τους συγχρόνους τους να υπερβούν τον κατακερματισμό της συλλογικής μνήμης ώστε να εξετάσουν το παρελθόν τους με έναν πιο νηφάλιο τρόπο. Είναι πράγματι καθήκον των αρχειονόμων να γνωστοποιούν και να διαθέτουν στους πολίτες και στους ιστορικούς το αρχειακό υλικό που θα τους επιτρέψει να διαμορφώσουν μια κοινή ιστορία. Τα αρχειακά αιτούμενα έχουν συζητηθεί επιτυχώς στις προηγούμενες Στρογγυλές Τράπεζες των Αρχείων του ΔΣΑ, στο Κάλιαρι το 1977, στη Θεσσαλονίκη το 1994 και στην Ουάσιγκτον 1995. Είναι οι αρχειονόμοι επαγγελματικά έτοιμοι να γυρίσουν σελίδα και να μοιραστούν τις πηγές και τις δυνάμεις που απελευθερώνουν; Αυτή είναι η πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίσουν, υπερβαίνοντας τις πολιτικές διαφορές μεταξύ τους και συμβάλλοντας σε μια αυστηρά επαγγελματική προσέγγιση.

Για να τεκμηριωθούν επαρκώς παγκόσμια φαινόμενα όπως οι πολιτικές και οικονομικές μεταναστεύσεις, η δουλεία, ο αποικισμός και ο αποαποικισμός, πρέπει να αξιοποιηθούν πολλαπλές ιστορικές πηγές, εθνικές και διεθνείς, δημόσιες και ιδιωτικές, που η διατήρηση και η πρόσβασή τους είναι συχνά προβληματικές. Πώς μπορούν τα αρχειακά ιδρύματα να συνεργαστούν από κοινού; Τι είδους μέσα και κοινά εργαλεία έρευνας μπορούν να αναπτύξουν για να διευκολύνουν τη διανομή, το μοίρασμα των αλληλοσυμπληρούμενων πηγών τους; Ποιες λύσεις είναι σήμερα δυνατές μέσω των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής;

Επειδή η 39η C.I.T.R.A. εστιάζει στη διανομή, στο μοίρασμα των πηγών της συλλογικής μνήμης της ανθρωπότητας, έχει υιοθετηθεί από το Δ.Σ.Α. μια αλλαγή στο γνωστό μέχρι σήμερα λειτουργικό της σχήμα: Φέτος, μετά την πρώτη εισαγωγική ολομέλεια, οι συμμετέχοντες θα μπορούν να συγκροτούν ελεύθερα επιμέρους ομάδες εργασίας για να συζητούν τα προσδιορισμένα θέματα της Στρογγυλής Τράπεζας. Αυτές οι συζητήσεις, που θα διεθύνονται από έναν πρόεδρο, θα εναλλάσσονται με τις ολομέλειες, στις οποίες οι βασικοί εισηγητές θα έχουν υποδειχθεί από την κάθε ομάδα εργασίας για να παρουσιάσουν τον προβληματισμό και τα συμπεράσματα της κάθε ομάδας. Η τελευταία σύνοδος θα αφιερωθεί σε μια γενική συζήτηση και στην επεξεργασία των αποφάσεων. Αυτός ο διαχωρισμός σε ομάδες εργασίας θα διευκολύνει το διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων, επιτρέποντάς τους να διεξέλθουν σε βάθος διάφορες πτυχές των εξεταζόμενων θεμάτων. Άλλωστε η συζήτηση, η επικοινωνία και η δικτύωση με νέους συναδέλφους είναι από τα βασικότερα κίνητρα συμμετοχής σε μια Διεθνή Στρογγυλή Τράπεζα Αρχείων του Δ.Σ.Α.

Το περιληπτικό πρόγραμμα της 39ης Στρογγυλής Τράπεζας Αρχείων

Δευτέρα, 20 Νοεμβρίου 2006

7.00-10.00 μ.μ. Τελετή έναρξης

Τρίτη, 21 Νοεμβρίου 2006

9.00-10.00 π.μ. Πρώτη συνεδρία-1ο μέρος. Ολομέλεια- Εισαγωγή

10.00-11.00 π.μ. Πρώτη συνεδρία-2ο μέρος. Ολομέλεια με θέμα «Θύματα της δουλείας και εκποτισμένοι: Για μια ιστορία των λησμονημένων»

11.30 π.μ.-4.00 μ.μ. Συζητήσεις σε ομάδες εργασίας, γεύμα, διαλείμματα

4.00-5.30 μ.μ. Πρώτη συνεδρία-3ο μέρος. Ολομέλεια με τις εκθέσεις των βασικών εισηγητών των ομάδων εργασίας, συζήτηση και συμπεράσματα

Τετάρτη, 22 Νοεμβρίου 2006

9.00-10.00 π.μ. Δεύτερη συνεδρία-1ο μέρος. Ολομέλεια με θέμα «Κατανομή δυνάμεων, διανομή των πηγών»

10.00-11.30 π.μ. Συζητήσεις σε ομάδες εργασίας και διάλειμμα

11.30 π.μ.-12.30 μ.μ. Δεύτερη συνεδρία-2ο μέρος. Ολομέλεια με τις εκθέσεις των βασικών εισηγητών των ομάδων εργασίας, συζήτηση και συμπεράσματα

12.30-2.00 μ.μ. Γεύμα

2.00-3.00 μ.μ. Τρίτη συνεδρία-1ο μέρος. Ολομέλεια με θέμα «Διανομή των πηγών: Για μια μοιρασμένη ιστορία, πέρα από διαχωριστικές γραμμές»

3.00-4.30 μ.μ. Συζητήσεις σε ομάδες εργασίας και διάλειμμα

4.30-5.30 μ.μ. Τρίτη συνεδρία-2ο μέρος. Ολομέλεια με τις εκθέσεις των βασικών εισηγητών των ομάδων εργασίας, συζήτηση και συμπεράσματα

7.00-22.00 μ.μ. Εορτασμός της ποικιλίας του Κουρασάο

Πέμπτη, 23 Νοεμβρίου 2006

9.00-10.30 π.μ. Τελευταία συνεδρία. Ολομέλεια με συζητήσεις, συμπεράσματα και επεξεργασία των αποφάσεων

10.30-11.00 π.μ. Διάλειμμα

11.00 π.μ.-12.30 μ.μ. Τελευταία συνεδρία. Ολομέλεια (συνέχεια) με συζητήσεις, συμπεράσματα και επεξεργασία των αποφάσεων

12.30-2.00 μ.μ. Γεύμα

2.00-3.30 μ.μ. Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του Δ.Σ.Α.- α' συνεδρία

3.30-4.00 μ.μ. Διάλειμμα

4.00-5.30 μ.μ. Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του Δ.Σ.Α.- α' συνεδρία (συνέχεια)

Παρασκευή, 24 Νοεμβρίου 2006

9.00-11.30 π.μ. Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών του Δ.Σ.Α.- β' συνεδρία

11.30 π.μ.-12.30 μ.μ. Τελετή λήξης

2.00-3.30 μ.μ. Συνεδρίαση του Γραφείου της C.I.T.R.A.

2.00-3.30 μ.μ. Συνέλευση των μελών του Κλάδου του Δ.Σ.Α. από τις χώρες της Καραϊβικής (Caribbean Regional Branch, CARBICA) με το νεοεκλεγμένο Συμβούλιο 2006-2010

2.00-5.00 μ.μ. Συνέλευση των μελών του Τομέα Διαχείρισης Ενεργών Αρχείων και Επαγγελματικών Αρχαιακών Εταιρειών του Δ.Σ.Α. (Section of Records Management and Archival Professional Associations, ICA/SPA)

4.00-5.30 μ.μ. Συνεδρίαση της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού του Δ.Σ.Α. *Comma*

7.00-10.00 μ.μ. Δείπνο και χορός

Σάββατο, 25 Νοεμβρίου 2006

10.00-12.00 π.μ. Συνεδρίαση της Επιτροπής Διαχείρισης του Δ.Σ.Α. (Management Commission, MCOM)

10.00-12.00 π.μ. Συνέλευση των μελών της Διεθνούς Ένωσης Αρχείων της Γαλλοφωνίας (Association Internationale des Archives Francophones, AIAF)

10.00-12.00 π.μ. Συνέλευση των μελών της Ένωσης των Αρχειονόμων και των Διαχειριστών Ενεργών Αρχείων της Κοινοπολιτείας (Association of Commonwealth Archivists and Records Managers, ACARM)

5.00-10.00 μ.μ. Εκδρομή

Κυριακή, 26 Νοεμβρίου 2006

Αναχώρηση των συνέδρων

10.00 π.μ.-4.00 μ.μ. Συνεδρίαση των μελών της Ομάδας Babel (ορολογίας) του Δ.Σ.Α.

Ζήσιμος Χ. Συνοδινός

ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΗΜΕΡΙΑΔΕΣ

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΑΡΧΕΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ
ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»,
Αθήνα, 2-3 Φεβρουαρίου 2006**

Στις 2-3 Φεβρουαρίου 2006 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στο αμφιθέατρο «Λ. Ζέρβας» του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών ένα σημαντικό συνέδριο με θέμα «Αρχεία, βιβλιοθήκες και δικαιο στην κοινωνία της πληροφορίας». Στην οργάνωσή του συνέβαλαν το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και η Ελληνική Αρχαική Εταιρεία, σε συνεργασία με την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Η σπουδαιότητά του οφειλόταν τόσο στο περιεχόμενό του, με θεματικές ιδωμένες υπό το πρίσμα των νέων εξελίξεων και των αλλαγών που συντελούνται στους αρχαικούς φορείς και τις βιβλιοθήκες στην Ελλάδα σήμερα, όσο και στην πλούσια εκπροσώπηση σε επίπεδο εισηγητών, καθώς και συμμετεχόντων.

1. Εισηγητές-συμμετέχοντες

Το Συνέδριο χαιρέτισαν η πρόεδρος της Βουλής κα Άννα Μπενάκη-Ψαρούδα, η οποία κήρυξε και την επίσημη έναρξη της εκδήλωσης, η υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κα Μαριέττα Γιαννάκου, ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης, η ειδική Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας Δρ. κα Ευγενία Κεφαλληνιάου και ο πρόεδρος της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας κ. Ζήσιμος Συνοδινός.

Ως προς τους ομιλητές, συμμετείχαν καθηγητές της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (Ιω. Καρακώστας, Αρ. Χιωτέλης, Δημ. Κιούπης, Διονυσία Καλλινίκου), του Τμήματος Αρχαιονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου (Δ. Μοσχόπουλος, Μαρία Κανελλοπούλου-Μπότη, Σ. Καπιδάκης), του Τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πατρών (Θ. Παπαθεοδώρου, Δημ. Τσώλης), του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου (Β. Παπάζογλου) και του Τμήματος Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Λίλιαν Μήτρου). Επίσης από φορείς, όπως τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (Αμαλία Παππά, Κάλια Χατζηγιάννη), Πανεπιστημιακές Βιβλιοθήκες-Πανεπιστήμιο Αθηνών και Μακεδονίας (Βασιλική Στρακαντούνα, Άννα Φράγκου), η Ομάδα Περιοδικών Heal Link-Δικτύου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Κλωντίνη Δέρβου), η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Ελένη Τζανετάκου), το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (Εύη Σαχίνη), ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Δρ. Μαρία-Δάφνη Παπαδοπούλου), η Γραμματεία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Δρ. Β. Ζορκάδης). Συμμετείχαν, επίσης, νομικοί σύμβουλοι των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης Έργων των Εικαστικών Τεχνών και Εφαρμογών τους (Δημ. Σαραφιανός), Συλλογικής Διαχείρισης και Δικαιωμάτων Πνευματικής

Ιδιοκτησίας των Φωτογράφων (Σεραφείμ Τσούκος), Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου-ΟΣΔΕΛ (Α. Πετρόπουλος, Γ. Ζάννος). Παράλληλα, έλαβαν μέρος από φορείς του εξωτερικού: ο David Sutton, διευθυντής ερευνητικών προγραμμάτων της Βιβλιοθήκης του Reading University του Λονδίνου, ο Πρόδρομος Τσιαβός, Research Fellow στο London School of Economics και Research Associate του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, και η Tarja Koskinen-Olsson, επίτιμος πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (International Federation of Reproduction Rights Organisations).

Το Συνέδριο παρακολούθησαν εκπρόσωποι δημόσιων και ιδιωτικών αρχαιακών φορέων, ιδρυμάτων και βιβλιοθηκών, νομικοί, πανεπιστημιακοί, αρχαιονόμοι, ιστορικοί, ερευνητές, βιβλιοθηκονόμοι και ειδικοί των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής.

2. Περιεχόμενο και συμπεράσματα του Συνεδρίου

Η θεματολογία του Συνεδρίου καταμερίστηκε σε πέντε συνολικά συνεδρίες, τρεις την πρώτη ημέρα και δύο τη δεύτερη, με τους εξής θεματικούς τίτλους:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΝΔΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΜΕΣΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΕΣΤΡΕΦΗΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΕΥΣΤΕΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε. - ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

“Αρχεία, Βιβλιοθήκες και δικαιο στην κοινωνία της πληροφορίας”

2 - 3 Φεβρουαρίου 2006

Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών - Αμφιθέατρο “Λ. ΖΕΡΒΑΣ”
Βασ. Κωνσταντίνου 48

2-3 Φεβρουαρίου 2006

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΚΟΡΨΟΣ
Δίκαιο & Οικονομία
Η. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ
Εταιρεία για την Κοινωνία
της Πληροφορίας

2/2/2006:

Α' Συνεδρία: Βιβλιοθήκες, πνευματική ιδιοκτησία και δικαιώματα προσωπικότητας

Β' Συνεδρία: Αρχεία, δημόσιες-κινητές βιβλιοθήκες και εκπαίδευση

Γ' Συνεδρία: Παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης, πνευματική ιδιοκτησία και νέες τεχνολογίες.

3/2/2006:

Α' Συνεδρία: Προσωπικά δεδομένα και δικαίωμα πληροφόρησης

Β' Συνεδρία: Διαχείριση δικαιωμάτων

Σχετικά με το πρόγραμμα και τις εισηγήσεις μπορεί κανείς να λάβει αναλυτική ενημέρωση από τον διαδικτυακό ιστότοπο της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας www.eae.org.gr όπου διατίθενται αρκετά κείμενα των ομιλών.

Το αντικείμενο του Συνεδρίου αφορούσε στα σύγχρονα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία και τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στα Αρχεία και τις Βιβλιοθήκες, ιδωμένα κυρίως από το πρίσμα του σύγχρονου ψηφιακού περιβάλλοντος και της διάχυσης της πληροφορίας μέσα σ' αυτό. Κύριος προβληματισμός των ομιλητών υπήρξε η αναζήτηση λύσεων προκειμένου να επιτυγχάνεται η απρόσκοπτη διάθεση της γνώσης στο κοινό και η ελευθερία του λόγου όπως επιτάσσει η κοινωνία της πληροφορίας, μέσω του διαδικτύου, χωρίς παράλληλα να προσβάλλεται το πνευματικό και ηθικό δικαίωμα του δημιουργού.

Στις περισσότερες εισηγήσεις τέθηκαν προβληματισμοί ως προς τους τρόπους διαχείρισης της πνευματικής ιδιοκτησίας σε ψηφιακό περιβάλλον και παρουσιάστηκαν μοντέλα διακίνησης της ψηφιακής πληροφορίας όπως εφαρμόζονται στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α. Στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης και της ηλεκτρονικής διακίνησης υλικού υπογραμμίστηκε ιδιαίτερα η αναγκαιότητα εφαρμογής ειδικών νομοθετικών ρυθμίσεων και νέων μέτρων προστασίας των δικαιωμάτων του δημιουργού.

Απασχόλησαν το Συνέδριο ζητήματα τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν οι αρχειονόμοι σε σχέση με την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων για το υλικό που φυλάσσεται και διατίθεται τόσο σε φυσική όσο και σε ψηφιακή μορφή. Δόθηκε έμφαση στην ανάγκη να διασφαλιστούν ζητήματα πρόσβασης και αδειών χρήσης, αναπαραγωγής και δημοσίευσης του αρχαιακού υλικού μέσω σαφών και προσδιοριστικών κατά περίπτωση νομικών κανόνων, που θα διαφυλάσσουν τα προσωπικά δεδομένα, το απόρρητο και το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Προκειμένου για το ψηφιοποιημένο υλικό και τους νέους τρόπους διαχείρισής του στο ηλεκτρονικό περιβάλλον – διάθεση on line και την ευκολία ανταλλαγών μεταξύ των χρηστών – καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική η ανάγκη προστασίας του copyright στο βαθμό που αφορούν και τα μεταδεδομένα. Επιπλέον, επισημάνθηκαν περιπτώσεις που σχετίζονται με την οικονομική εκμετάλλευση των πολιτιστικών αγαθών και τις συνέπειες, τόσο για τον ίδιο τον χαρακτήρα του πολιτιστικού περιεχομένου όσο και για τους φορείς των αρχείων.

Μέσα από την ανάλυση του σύγχρονου ρόλου των βιβλιοθηκών, με την ψηφιοποίηση του περιεχομένου τους, την παροχή υπηρεσιών στο διαδίκτυο (ή τη διασύνδεσή τους με την κυβερνητική πληροφόρηση) και την πρόσβαση σε μεγαλύτερο

όγκο πληροφοριακού υλικού, εκφράστηκε η αναγκαιότητα ξεκάθαρης πολιτικής όσον αφορά στο θέμα της προστασίας των δικαιωμάτων του δημιουργού, που είναι έτσι κι αλλιώς συυφασμένο με τις παραδοσιακές δραστηριότητές της, την αναπαραγωγή και το δανεισμό υλικού. Η σύναψη συμβάσεων με εκδότες ψηφιακού υλικού, οι ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και τα ηλεκτρονικά δημοσιεύματα θέτουν το πρόβλημα της ελεύθερης ή μη πρόσβασης στα ψηφιακά τεκμήρια αλλά και της βιωσιμότητας των δημόσιων βιβλιοθηκών. Παράλληλα, επισημάνθηκαν ζητήματα όπως η διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα των βιβλιοθηκών, η ανεμπόδιστη ροή της πληροφορίας για εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς σκοπούς και η ελεύθερη πρόσβαση του πολίτη σε στοιχεία ερευνών που συντελούνται από δημόσιους πόρους, απαλλαγμένη από περιοριστικούς όρους πνευματικών δικαιωμάτων και αδειών χρήσης.

Στο πλαίσιο του προβληματισμού για την αναθεώρηση των πολιτικών πρόσβασης, που υπαγορεύει η εμφάνιση αυξημένων τεχνικών δυνατοτήτων, εντάχθηκε και το θέμα της νομικής προστασίας των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων των οποίων χρήστες αποτελούν οι βιβλιοθήκες και τα Αρχεία. Έγινε λόγος για τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας προκειμένου για την κατοχύρωση της ψηφιακής πληροφορίας χωρίς, από την άλλη, να παραγκωνίζεται η ανάγκη για δίκαιη πρόσβαση στο υλικό, και για την αποφυγή αυστηρών περιορισμών που ευνοούν τις ιδιωτικές εταιρείες.

Επίσης, αναπτύχθηκαν θέματα όπως η οικονομική εκμετάλλευση και η παραποίηση στοιχείων της προσωπικότητας, μέτρα προστασίας της ιδιωτικότητας, ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις και πνευματική ιδιοκτησία, καθώς και προτάσεις μοντέλων συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων και παρουσιάστηκαν προβληματισμοί ως προς τη διαχείριση του ψηφιοποιημένου υλικού στο διαδίκτυο (π.χ. διάθεση ολόκληρου ή μέρους του έργου, πλήρης ή περιορισμένη πρόσβαση κλπ.).

Την τελευταία ημέρα του Συνεδρίου ανακοινώθηκαν από τους οργανωτές και τα παρακάτω πρώτα συμπεράσματα του Συνεδρίου:

Συμπεράσματα-εκτιμήσεις

Αναγνωρίζοντας ότι οι Βιβλιοθήκες και τα Αρχεία αποτελούν αναγκαίο μέσο για μόρφωση και έρευνα και ότι η λειτουργία τους αποσκοπεί στην προώθηση της γνώσης, των επιστημών και του πολιτισμού.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ των δημιουργών ή των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων και του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, όσον αφορά την εκπαίδευση, την έρευνα και την πρόσβαση στις πληροφορίες, λαμβανομένων επίσης υπόψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρίες.

Διαπιστώνεται ότι:

- Η ψηφιακή τεχνολογία ανοίγει νέους δρόμους για την ψηφιοποίηση, τη διάσωση και διάδοση της πνευματικής κληρονομιάς.
- Τα τεχνολογικά μέτρα και η ψηφιακή διαχείριση των δικαιωμάτων παρέχουν τα μέσα και όχι τις λύσεις για την προστασία.
- Οι σχέσεις των δημιουργών και των άλλων δικαιούχων με τις Βιβλιοθήκες και τα Αρχεία μπορούν να προσδιορισθούν με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, ακολουθώντας μια ήπια πολιτική που θα πρέπει να είναι σταθερή και να έχει διαχρονικότητα.

- Τα προβλήματα που δημιουργούν οι τεχνολογικές, οικονομικές και πολιτιστικές εξελίξεις μπορούν να επιλυθούν με συναινετικές διαδικασίες, όπως κώδικες δεοντολογίας, πρωτόκολλα συνεργασίας και ιδίως ατομικές συμφωνίες ή συλλογικές συμβάσεις, χωρίς να αποκλεισθεί η ενδεχόμενη μελλοντική παρέμβαση του νομοθέτη.
- Η πραγματοποίηση των στόχων αυτών καθιστά αναγκαία την καταγραφή των αναγκών του κάθε ιδρύματος και τη διατύπωση σχετικών προτάσεων με βάση το διάλογο και την αυτοδέσμευση.

Στο πνεύμα αυτό θα ήταν σκόπιμο όλοι οι φορείς και οι δικαιούχοι να καταθέσουν ηλεκτρονικά τις απόψεις τους στις διευθύνσεις που θα ανακοινωθούν άμεσα στο δικτυακό τόπο του συνεδρίου, ώστε να ακολουθήσουν διαβουλεύσεις, να συσταθούν ενδεχομένως ομάδες εργασίας και να βρεθεί η ενδεδειγμένη για κάθε περίπτωση λύση, με τη συμμετοχή πάντοτε των Αρχείων, των Βιβλιοθηκών και των Κέντρων Τεκμηρίωσης.

3. Μια γενική αποτίμηση

Από τη μεριά μας, επιπρόσθετα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι:

- Το Συνέδριο συνέβαλε στην κατανόηση ζητημάτων γύρω από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, θέματα που απασχολούν ήδη την ελληνική αρχαική κοινότητα και τους βιβλιοθηκονόμους προκειμένου να αντεπεξέλθουν στον κοινωνικό-εκσυγχρονιστικό τους ρόλο, παρέχοντας ταυτόχρονα πληροφόρηση ως προς τα σχετικά ευρωπαϊκά μοντέλα και τα διεθνή πρότυπα.
- Κοινός τόπος υπήρξε η διαπίστωση κενών στην ελληνική νομοθεσία και η ανάγκη επαναπροσδιορισμού των κανόνων της στην ψηφιακή εποχή όπου τα όρια μεταξύ χρηστών και δημιουργού γίνονται ολοένα και πιο ρευστά. Γενική παραδοχή φάνηκε να είναι η ανάγκη τήρησης κοινών κανόνων προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων για τους σχετιζόμενους φορείς, όπως και η υιοθέτηση προτύπων της διεθνούς νομοθεσίας.
- Εκφράστηκαν προβληματισμοί για το κατά πόσο μπορούν να εξισορροπηθούν τα δικαιώματα του δημιουργού με το δικαίωμα πρόσβασης στη γνώση σύμφωνα με τις επιταγές της διαφάνειας, της δημοκρατίας και της προώθησης της επιστημονικής έρευνας. Τέθηκαν, επίσης, ερωτήματα σχετικά με το ενδεχόμενο της κατευθυνόμενης πρόσβασης στη γνώση που ευνοείται από τη χρήση ελεγχόμενων μηχανισμών.

Γενικότερα, η επικαιρότητα των θεμάτων του Συνεδρίου, δεδομένης της υιοθέτησης προτύπων ανταλλαγής πολιτιστικών αγαθών διαμέσου του διαδικτύου από τις βιβλιοθήκες και τους αρχαιακούς φορείς της χώρας μας, ενθάρρυνε την ευαισθητοποίησή τους ως προς την ανάγκη εφαρμογής ξεκάθαρων στρατηγικών πρόσβασης, αναπαραγωγής, προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων και του ιδιωτικού απορρήτου, προκειμένου να ανταποκριθούν στις επιταγές της αυτοματοποίησης και της νέας ψηφιακής εποχής σε διεθνές επίπεδο.

Κωνσταντίνα Τασιοπούλου
Επιστημονικός Συνεργάτης
Ιδρύματος Κωνσταντίνος Κ. Μητσοτάκης

ΑΡΧΕΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Συνέδριο, Αθήνα 2-3 Φεβρουαρίου 2006

Ομιλία της Δρ. Ευγενίας Κεφαλληνιάου Ειδικής Γραμματέως του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας, Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης, Βιβλιοθηκών και Ιστορικών Αρχείων στο ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Ο προβληματισμός σχετικά με τα νομικά ζητήματα, που ανακύπτουν από τη λειτουργία των βιβλιοθηκών και των αρχείων στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, κατέχει μία πρωτεύουσα θέση στις θεωρητικές αναζητήσεις και έρευνες των Ελλήνων επιστημόνων της πληροφόρησης, των βιβλιοθηκονόμων, των αρχειονόμων και των νομικών.

Ο μεγάλος αριθμός των συμμετοχών στο σημερινό Συνέδριο έρχεται να επιβεβαιώσει την ανάγκη για διάλογο και ανταλλαγή απόψεων πάνω στο συγκεκριμένο θέμα

Αναμφισβήτητη στη σύγχρονη εποχή, όπου η πληροφορία και η γνώση έχουν αποκτήσει μία ιδιαίτερη βαρύτητα και αποτελούν βασικά συστατικά στοιχεία για την πρόοδο και την εξέλιξη της κοινωνίας, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία δεν λειτουργούν μόνο ως παρακαταθήκη και διαχειριστές της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και ως παραγωγοί γνώσης και κέντρα πολιτισμού, που οφείλουν να καλύπτουν ικανοποιητικά τις αυξημένες ανάγκες των χρηστών τους, των ερευνητών, των πνευματικών ανθρώπων και του ευρύτερου κοινού.

Με αυτό το πνεύμα:

- αναπτύσσουν νέες υπηρεσίες με τις οποίες διευκολύνουν την πρόσβαση των χρηστών τους στην πληροφορία,
- επεξεργάζονται, διαχειρίζονται και διαθέτουν το υλικό τους με νέες επιστημονικές μεθόδους και νέα τεχνολογικά μέσα,
- εκσυγχρονίζουν τις υλικοτεχνικές υποδομές τους. δημιουργούν νέες σχέσεις ανάμεσα στο δημιουργό, την πνευματική ιδιοκτησία, τον αναγνώστη/ερευνητή και το πνευματικό δημιούργημα,
- παρέχουν στους χρήστες τους τη δυνατότητα να κατευθύνονται με ακρίβεια στην πληροφορία που αναζητούν, να αποδομούν το πληροφοριακό σώμα και να επανασυνθέτουν το πληροφοριακό υλικό δημιουργικά με βάση τις δικές τους πνευματικές ανάγκες, ανησυχίες και προτεραιότητες και να το μετουσιώνουν σε γνώση και πολιτισμό.

Στις προσπάθειές τους αυτές, τόσο οι βιβλιοθήκες όσο και τα αρχεία, έχουν την πολύτιμη αρωγή της Πολιτείας, που συντονίζει και εποπτεύει το έργο τους.

Ταυτόχρονα, όμως, οι νέες αυτές μέθοδοι διαχείρισης, διάθεσης και διάχυσης της πληροφορίας, οι νέες υπηρεσίες και οι εξελίξεις της νέας τεχνολογίας έθεσαν σε δοκιμασία την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του ισχύοντος δικαίου. Έχουν ανακύψει νέα και σημαντικά προβλήματα. Ανάμεσά τους θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ζητήματα της πνευματικής ιδιοκτησίας, της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, της ελευθερίας του λόγου κ.ά.

Μάλιστα όσο αυξάνει ο όγκος της πληροφορίας που διακινείται, όχι μόνο συμβατικά και έντυπα ή αναλογικά, αλλά και ψηφιακά, όπως και μέσω του διαδικτύου, όσο οι βιβλιοθήκες

και τα αρχεία μετατρέπονται σταδιακά σε υβριδικούς οργανισμούς που διαχειρίζονται την πληροφορία και στην έντυπη αλλά και στην ψηφιακή της μορφή, τόσο η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων καθίσταται πιο επιτακτική και είναι φυσικό να εκφράζεται έντονα ο προβληματισμός για τις δυνατότητες του ισχύοντος δικαίου.

Το συγκεκριμένο πρόβλημα δεν περιορίζεται στα εθνικά σύνορα, αλλά είναι παγκόσμιο και αρκετά περίπλοκο. Όχι μόνο οι εθνικοί φορείς, αλλά και υπερεθνικοί οργανισμοί και διεθνείς συμβάσεις, συμφωνίες και fora συζητήσεων έχουν ως στόχο να δώσουν μια αποτελεσματική λύση.

Επίσης, δεν μας διαφεύγει η παγκόσμια κρίση που υπάρχει σήμερα σχετικά με τη διακυβέρνηση της γνώσης, της τεχνολογίας και του πολιτισμού. Η κρίση αυτή εκδηλώθηκε με ποικίλους τρόπους, που αναφέρονται στη «Διεθνή Διακήρυξη της Γενεύης για το μέλλον του WIPO» (Σεπτέμβριος, 2004), όπως συντομογραφικά καλείται ο Παγκόσμιος Οργανισμός για την Πνευματική Ιδιοκτησία, που ενεργεί ως όργανο του ΟΗΕ και θέτει πρότυπα που διέπουν την παραγωγή, τη διανομή και τη χρήση της γνώσης. Η Διακήρυξη της Γενεύης υπερασπίζεται μεταξύ των άλλων τα απειλούμενα δικαιώματα των βιβλιοθηκών που έχουν κατοχυρωθεί ως εξαιρέσεις από το ισχύον δικαίο περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Τη Διακήρυξη υπογράφουν 700 εξέχουσες προσωπικότητες και οργανισμοί μεταξύ των οποίων είναι και η IFLA, που είναι ο Διεθνής Οργανισμός για τις Βιβλιοθήκες.

Σ' αυτή την κρίσιμη λοιπόν στιγμή έχουμε χρέος να εξασφαλίσουμε τα κεκτημένα, ώστε οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία του τόπου μας να λειτουργούν με δημιουργικό και παραγωγικό τρόπο μέσα σε ένα αποτελεσματικό και σύγχρονο θεσμικό και νομικό πλαίσιο.

Επειδή είναι αναγκαίο να διατυπωθεί ο προβληματισμός για τις δυνατότητες του ισχύοντος εθνικού νομικού μας πλαισίου να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία των βιβλιοθηκών και των αρχείων μας.

Επειδή είναι ανάγκη να προστατευθεί η ελεύθερη και ανοικτή πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση ως δημόσιων αγαθών.

Επειδή είναι ανάγκη να εξασφαλισθεί η ισορροπία στις σχέσεις μεταξύ του δημιουργού, του πνευματικού έργου, του μέσου διάθεσης και του κοινωνικού συνόλου και

Επειδή είναι απαραίτητη η εναρμόνιση του εθνικού με το διεθνές δίκαιο για μια κοινή αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος.

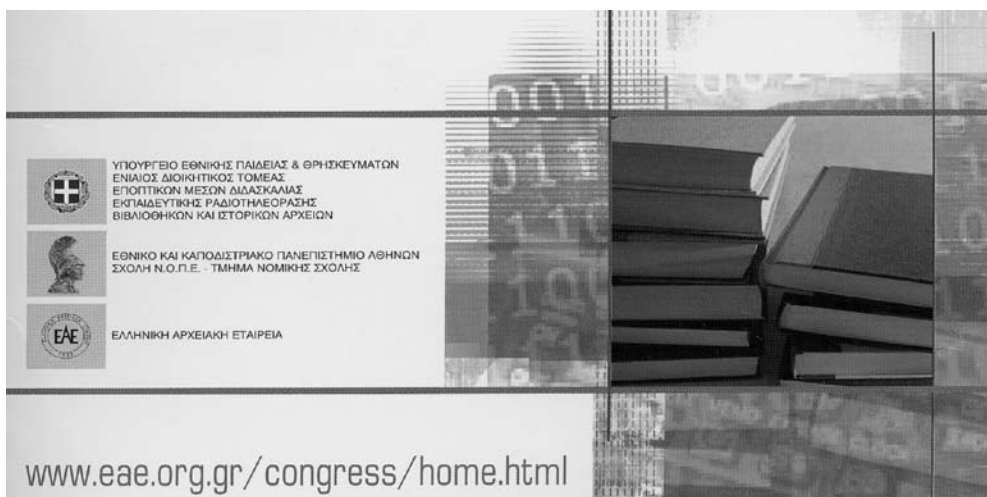
Οι φορείς, το Υπουργείο Παιδείας, η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και η Ελληνική Αρχαική Εταιρεία, οργανώσαμε το συνέδριο με τίτλο: «Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και το δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας» και προσωπικά πιστεύω ότι οι καταξιωμένοι ομιλητές, νομικοί, βιβλιοθηκονόμοι και αρχειονόμοι θα αναδείξουν και θα φωτίσουν με τις εισηγήσεις τους τα σύγχρονα νομικά προβλήματα και μέσα από την εποικοδομητική ανταλλαγή απόψεων θα συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό, τη συμπλήρωση και την εναρμόνιση των αναγκαίων νόμων.

Κλείνοντας με αυτές τις σύντομες σκέψεις, που αναφέρονται στο βασικό προβληματισμό που οδήγησε στην πραγματοποίηση του σημερινού συνεδρίου, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους φορείς με τους οποίους συνεργαστήκαμε δημιουργικά, το Υπουργείο Πολιτισμού, την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Καλαμάτας, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, να ευχαριστήσω όλους εσάς που μας τιμήσατε με την παρουσία σας, να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου.

Χαιρετισμός της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας

Εκλεκτοί καλεσμένοι,
Κυρίες και κύριοι Σύεδροι,
Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της *Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας* χαιρετίζω το Επιστημονικό Συνέδριο «Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην Κοινωνία της Πληροφορίας», που διοργανώνουν, από κοινού με την Εταιρεία μας, ο Ενιαίος Διοικητικός Τομέας Ιστορικών Αρχείων και Βιβλιοθηκών του Υπουργείου Παιδείας και η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, με συνεργαζόμενους φορείς την Εθνική Βιβλιοθήκη, τα Γενικά

Από το εξώφυλλο του προγράμματος του συνεδρίου «Αρχεία, Βιβλιοθήκες & Δίκαιο στην Κοινωνία της Πληροφορίας», Φεβρουάριος 2006.

Αρχεία του Κράτους, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Τέτοιες πρωτοβουλίες αξίζουν πράγματι συγχαρητήρια, γιατί φέρνουν εγγύτερα τους εκπροσώπους των αρμόδιων φορέων και τα στελέχη Αρχείων και Βιβλιοθηκών με τους πανεπιστημιακούς, τους νομικούς και τους ειδικούς της πληροφορικής, αναπτύσσοντας τον διάλογο και έναν πρωτότυπο προβληματισμό χρήσιμο σε ολόκληρη την επιστημονική κοινότητα.

Η *Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία (Ε.Α.Ε.)*, ο επιστημονικός σύλλογος των Ελλήνων αρχειονόμων, με περισσότερα από 300 μέλη, αρχειονόμους, ιστορικούς, ερευνητές, συντηρητές, ειδικούς επιστήμονες και πανεπιστημιακούς, από την εποχή της ίδρυσής της, το 1990, προσπάθησε να φέρει την ελληνική κοινωνία εγγύτερα στα αρχεία και την αρχαιακή της κληρονομιά, η οποία συγκροτεί σημαντικό τμήμα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Παράλληλα, αξιοποιώντας τη διεθνή γνώση και εμπειρία, καθώς και τη σταθερή συνεργασία με το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (I.C.A., International Council on Archives / Conseil International des Archives) του οποίου είναι μέλος, η Εταιρεία μας έχει κατά καιρούς αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες, από τη μελέτη και θεωρητική επεξεργασία θεμάτων της αρχειονομίας, τη διάσωση και προστασία πάσης φύσεως αρχαιακού υλικού και την προβολή και αξιοποίηση της αρχαιακής μας κληρονομιάς, μέχρι την επιμόρφωση των Ελλήνων αρχειονόμων και την προώθηση και προαγωγή της αρχαιακής έρευνας.

Από την τελευταία δεκαετία του περασμένου αιώνα, μέσα στο κλίμα των ραγδαίων κοινωνικοοικονομικών και τεχνολογικών αλλαγών στον ανεπτυγμένο κόσμο, που οδήγησαν σε συνολικό μετασχηματισμό ολόκληρου σχεδόν του πλανήτη, άρχισε να διαμορφώνεται σταδιακά η νέα κοινωνία της πληροφορίας. Στο νέο αυτό περιβάλλον αναπτύχθηκε ένας διεθνής διάλογος για τη φύση και τη χρήση της πληροφορίας στο σύγχρονο κόσμο, τις δυνατότητες/ τα όρια της πρόσβασης σε συνδυασμό με τα ατομικά και δημοκρατικά δικαιώματα, το ρόλο του αρχειονόμου όχι μόνο ως θεματοφύλακα της συλλογικής μνήμης αλλά συγχρόνως και διαχειριστή πολύπλοκων συστημάτων πληροφοριών κλπ.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία κινήθηκε με ενθουσιασμό για να ενδυναμώσει τον αδιάσπαστο ιστό μεταξύ αρχαιακών και ερευνητικού κοινού, να αλλάξει την εικόνα των αρχαιακών υπηρεσιών και να συμβάλει στη διατύπωση μιας εθνικής πολιτικής πρόσβασης που να συνδυάζει δημιουργικά το δημόσιο συμφέρον, την εθνική ασφάλεια και την προστασία της ιδιωτικής ζωής με το κορυφαίο πολιτικό και δημοκρατικό δικαίωμα του Έλληνα πολίτη στην πληροφόρηση. Οργάνωσε επίσης συναντήσεις και ημερίδες που στόχευαν ακριβώς στη διευκόλυνση της πρόσβασης στα αρχεία, ενώ το 2001 σε εκδήλωση με θέμα «Δικαίωμα στην πληροφόρηση: Νέα όρια και αντιφάσεις» αναδιατυπώθηκαν στους υπευθύνους της Αρχής Προστασίας Δεδομένων του ν. 2472/1997 οι σοβαρές ενστάσεις της ερευνητικής και αρχαιακής κοινότητας ως προς τα όρια της πρόσβασης. Μάλιστα τα πρακτικά των περισσότερων συναντήσεων έχουν λάβει δημοσιότητα και αποτελούν χρήσιμα εργαλεία σε πολλούς επιστήμονες.

Οφείλουμε βεβαίως να επισημάνουμε ότι, μέσα σ' ένα περιβάλλον που αλλάζει δραματικά, τα ελληνικά ιδρύματα απο-

θησαύρισης της γνώσης, όπως τα Αρχεία και οι Βιβλιοθήκες, παρά τις συρρικνωμένες τους αρμοδιότητες και τα προβλήματα στελέχωσής τους, φαίνονται ότι κάνουν φιλότιμες προσπάθειες να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της νέας εποχής της πληροφορίας. Τα πρόσφατα προγράμματα διατήρησης, διαχείρισης και ψηφιοποίησης του περιεχομένου τους, οι ενιαίοι δικτυακοί τους τόποι, οι διαδικασίες βελτίωσης των υποδομών τους και η νέα αντίληψη για την εξυπηρέτηση του πολίτη δείχνουν αδιαμφισβήτητη πρόοδο. Έχουμε όμως να διατρέξουμε μεγάλο ακόμη διάστημα για να ανατρέψουμε τη μέτρια εικόνα της χώρας μας, τη στιγμή που στα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και στον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο, οι διεθνείς δικτυώσεις Αρχείων και Βιβλιοθηκών ανταποκρίνονται στα σύνθετα αιτήματα της εποχής, τροφοδοτώντας εδώ και χρόνια πολλαπλές και παράλληλες έρευνες στο διεθνές επιστημονικό περιβάλλον. Από την άλλη μεριά, οι σπουδές και τα προγράμματα αρχειονομίας-βιβλιοθηκονομίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μας χρειάζονται συνεχώς βελτιώσεις και αναπροσαρμογές για να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες επαγγελματικές ανάγκες, ενώ ο θεσμικός ρόλος των επιστημονικών-επαγγελματικών οργανώσεων παραμένει περιθωριακός.

Η Εταιρεία μας με την «Διακήρυξη αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία», που διατύπωσε επισήμως τον Ιανουάριο του 2004, έχει θέσει ένα λειτουργικό πλαίσιο που υπηρετεί τον υψηλό στόχο για αρχεία ανοικτά στην κοινωνία. Γιατί τα ανοικτά αρχεία στην έρευνα και στη γενικότερη εξυπηρέτηση του πολίτη βαθιάζουν τη δημοκρατία, προάγουν την παιδεία και τη μόρφωση και αναδεικνύουν την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Κρατικό απόρρητο, δημόσιο συμφέρον, προσωπικά δεδομένα, πνευματική ιδιοκτησία, ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης, λογοκρισία, διακρίσεις και περιορισμοί στην πρόσβαση, οικονομική εκμετάλλευση και χρήση της πληροφορίας είναι μερικά από τα μείζονα θέματα που δεν απασχολούν μόνον τους νομικούς ή τους ειδικούς της τεκμηρίωσης, αλλά ολόκληρη την κοινωνία μας. Επιπλέον, η λεπτή ισορροπία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού αγαθού στην ψηφιακή εποχή, εποχή τεχνολογικής κοσμογονίας όπου τα μέσα και η εικόνα εισβάλλουν στον ιδιωτικό χώρο, συχνά ανατρέπεται, καταλύοντας κάθε έννοια προστασίας της προσωπικότητας. Για το λόγο αυτό αναμένουμε με μεγάλο ενδιαφέρον τις ανακοινώσεις των ειδικών που μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός πιο καθαρού τοπίου. Και με την ευκαιρία αυτή πρέπει να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα την κυρία Ευγενία Κεφαλληνάου, Ειδική Γραμματέα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, για τη συμπαράστασή της, την κυρία Διονυσία Καλλινίκου, αναπληρώτρια καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, για τον όλο επιστημονικό σχεδιασμό του προγράμματος και βεβαίως την Οργανωτική Επιτροπή και τη Γραμματεία του Συνεδρίου μας.

Ευχόμαστε κάθε επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου και καλούμε τους εισηγητές και τους συνέδρους, όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και τα πνευματικά ιδρύματα, και σε άλλες γόνιμες συνεργασίες στο μέλλον.

Ζήσιμος Χ. Συνοδινός

Ιστορικός – Αρχειονόμος

Πρόεδρος της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας

ΑΡΧΕΙΑΚΑ

**ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟ ΚΑΘΗΓΗΤΗ DAVID B. GRACY II
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Αθήνα 9 Μαΐου 2006**

Για τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών η σχέση με τα ιδιωτικά αρχεία ξεκινά πολύ πίσω, στη δεκαετία του 1920, όταν ενέταξε στις συλλογές της το αρχείο του ιδρυτή της Ιωάννη Γενναδίου και λίγα χρόνια αργότερα ανέλαβε την ασφαλή φύλαξη μέρους του αρχείου του Heinrich Schliemann.

Η μακρόχρονη προσφορά της Γενναδείου Βιβλιοθήκης στον τομέα των ιδιωτικών αρχείων αποτελεί ένα σταθερό κίνητρο για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών που ενθαρρύνουν τη συνεργασία με την ελληνική και τη διεθνή αρχαική κοινότητα.

Μια τέτοια πρωτοβουλία υπήρξε και η πρόσκληση στην Ελλάδα του καθηγητή της έδρας Governor Bill Daniel του Πανεπιστημίου του Texas, κυρίου David B. Gracy II, από τη διευθύντρια της Γενναδείου κυρίας Μαρία Γεωργοπούλου. Για τους περισσότερους Έλληνες συναδέλφους του το όνομα του David Gracy είναι γνωστό μέσω της μακρόχρονης προσφοράς του σε διεθνή αρχαικά συμβούλια και επιτροπές αλλά και από το συγγραφικό του έργο. Η παιδεία του ως ιστορικού καθόλου δεν τον εμπόδισε να ασχοληθεί με την υπόθεση των αρχείων από το 1966, διεύθυνοντας προγράμματα καταγραφής αρχείων για το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Texas και το Πανεπιστήμιο της Georgia. Από το 1971 έως το 1977 ανέλαβε τη θέση του διευθυντή στα Αρχεία της Πολιτείας του Texas και από το 1986 διδάσκει Αρχειονομία στο Πανεπιστήμιο του Texas. Από τα ποιήματα δημοσιεύματά του ξεχωρίζει το *Archives and Manuscripts: Arrangement and Description*, έκδοση της Εταιρείας των Αρχειονόμων Η.Π.Α. (Society of American Archivists), 1977, το οποίο παραμένει ένα από τα βασικά εγχειρίδια αρχειονομίας στη διεθνή βιβλιογραφία. Ανάμεσα σε άλλες διακρίσεις του David Gracy επισημαίνουμε την εκλογή του, το 1983, ως προέδρου του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (ICA), ενώ για το διάστημα 1997-2000 προσέφερε τις υπηρεσίες του ως αντιπρόεδρος του τομέα Αρχαικής Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων. Είναι επίσης συντάκτης του περιοδικού *Libraries and the Cultural Record* (University of Texas Press).

Στις 9 Μαΐου 2006, στο καινούριο αμφιθέατρο της Αμερικανικής Σχολής, το κοινό παρακολούθησε την ομιλία του με τίτλο *“Archives begin at ‘A’, but where do they end?”* και την επόμενη ημέρα διοργανώθηκε στο κτήριο της Βιβλιοθήκης σεμινάριο για την αρχαική εκκαθάριση/επιλογή. Με έναν πολύ σοφά μελετημένο τρόπο ο ομιλητής συνδύασε τις δύο ευκαιρίες που είχε να απευθυνθεί στους Έλληνες συναδέλφους του, χρησιμοποιώντας τα ερωτήματα που προκύπτουν από το θέμα της ομιλίας του ως εισαγωγή στην έννοια της αρχαικής εκκαθάρισης/επιλογής, στην οποία αφιέρωσε το σεμινάριό του. Σ’ αυτό είχε την ευκαιρία να προσεγγίσει τις θεωρητικές σχολές που αναπτύχθηκαν στον τομέα της αξιολόγησης/επιλογής

(appraisal) και η συζήτηση που ακολούθησε έδωσε την ευκαιρία σε όσους συμμετείχαν να ανταλλάξουν εμπειρίες και πρακτικές από διαφορετικούς αρχαιικούς πυρήνες, όπως π.χ. δημόσια, ιδιωτικά, τραπεζικά αρχεία. Στο κείμενο της ομιλίας του καθηγητή Gracy που ακολουθεί εξετάζεται η εξελικτική πορεία των αρχείων και πώς αυτή επέδρασε στο αντικείμενο του επαγγέλματος του αρχειονόμου και ιδιαίτερα στο κομμάτι της αξιολόγησης/επιλογής (appraisal).

Μαρία Βολτέρα

Αρχειονόμος, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

ARCHIVES BEGIN AT “A” BUT WHERE DO ARCHIVES END?

INTRODUCTION

“A fine thing, my fellow Athenians,” Aeschines addressed the law court in 330 B.C.E., “a fine thing is the preservation of public records. For records do not change, and they do not shift sides with traitors, but they grant to you, the people, the opportunity to know, whenever you want, which men, once bad, through some transformation now claim to be good.” In those words, Aeschines summed up the essential truth that archives are fundamental to civilization.

Civilization is the result of human beings building on and profiting from experience. *Archives* are humanity’s greatest single store of raw experience –experience documented as it occurs and, in the course of continuing affairs, maintained for use. Put another way, archives at base are records-information. *Records-information* is documentation created in the conduct of affairs for the purpose of carrying forward those affairs and/or documenting those affairs.

Archives, as Americans and the International Council on Archives define the term, are that portion of records-information judged to have enduring value and preserved precisely because they have value beyond the purpose for which their records-information was created. Archivists in other archival traditions, including yours in modern Greece, refer to all records as archives and to these as historical archives, thereby distinguishing them from records in earlier stages of their life and use.

So, where do archives begin? At the beginning: with “a” at the commencement of the alphabet and in the advent of civilization. As true as that is in fact, it does not represent where archives begin for the average person on the street. Where do archives begin for that person? The answer often is: in the person’s first encounter with an archivist. The result of that encounter for me almost invariably is the question: “As an archivist, what do you do?”

I relish the question, because it is my invitation! While the person hopes the answer will be mercifully brief, the fact that the person asked the question in the first place indicates the

Ο καθηγητής David B. Gracy II στο βήμα της Γενναδαίου Βιβλιοθήκης.

person has a vague perception that an archivist's work has to do in some way with preserving some sort of documentation for some period and purpose. The marketing opportunity afforded me in answering this innocent question is rewarding. On the one hand, I am challenged to capture in a very few words the nature and importance of the archival service –first to society in general and then to that specific person in particular. On the other hand, I am presented the opportunity to engage the person's intellectual curiosity in contemplating the appraisal work archivists do of determining what portion of documentation from our age of abundant information has value to succeeding generations whose worlds we know will be as different from our own as ours is from that of Aeschines.

MARKETING AND APPRAISAL

While at first, marketing and appraisal may appear at best as unrelated concepts, and to cynics as concepts serving conflicting purposes, in fact they bear a close relationship, which is this: Appraisal, as American archivists use the term in 2006, or "selection" as archivists on your side of the Atlantic more often say, is work of understanding three aspects of records. One is the role the records played in the life and work of the organization or individual who created the records in the conduct of affairs. A second is the role the creator of the records played in the world of which the creator was a part. The third is the roles the uses of records-information have played in the lives of persons in generations from the present to those separated, often distantly, from the time and culture in which the creator lived and the records were created. By understanding these three roles, the archivist strives to assure, as much as possible, the identification and preservation for use of records-information which can be strongly anticipated to serve the needs of persons who come to consult the records-information.

Marketing is the work of understanding the desires of the person to whom one wants to provide a product –say, archives– so as to tailor as effectively as possible the offering in the product to fulfill the needs of the person. In marketing, as in appraisal, the marketer must have a perception of, and an appreciation for the needs and desires of the person considering using the product. No less than the appraiser, the marketer also must understand intimately the nature and purpose of the product. In archives, simply put, the product consists of two elements: the integrity of the papers and records as having been part of the specific affairs and events they document, and the simple fact that that integrity provides the fundamental context within which to realize meaning in and from the archives.

As archives are the product of document, and reflect the events of which they are a part, so the work of the archivist, or "archival enterprise"¹ as increasing numbers of archivists around the world call it, functions in and reflects the society it serves. In the long history both of archives and archival enterprise and of society at large, the selection of records and the marketing of archives are young functions. The concept of appraisal hardly existed a century ago, and even then, the job of the archivist basically was simply keeping –that is, serving as custodian of the records. The systematic practice of marketing as defined by those who developed the concept did not come into the archival toolbox until roughly twenty years ago.

That appraisal and marketing have become basic functions of the archivist and that the conduct of these two functions is vital to us and to succeeding generations is the result of the dramatic transformation in the 20th century of the nature and needs of society, magnified by the accelerated speed of change. When all records could be kept, no selection was needed. Before myriad demands were made for the attention especially of policy-makers, marketing for the purposes of shaping the concept of a product, for gaining attention, and for delivering a message was unknown.

So, in responding to the questioner who asks what, as an archivist, I do, commonly I bring up appraisal by remarking that one job is ensuring that records are identified and available which both we as individuals and the society of which we are a part need. What documentation is most important to you? I will ask, so as to challenge the person to begin thinking of personal choices made. In the aftermath of Hurricane Katrina, which devastated the U.S. Gulf Coast last year, large numbers of those interviewed about their losses mentioned family pictures –documentation binding individuals to each other and families together through time. After tornadoes in our Midwest, the answer often has been identity documents of various kinds. The validity of the information on the identity document is not in the hands of the individual, but rather is maintained in record-keeping systems whose integrity is the responsibility of professional records keepers and archivists. And the personal identity document ties the individual to the valid file.

What documentation do we as a society need? I ask, challenging the questioner to think more broadly. Some of it is

¹ Archival Enterprise is the delivery of the archival service to society, especially in as full and systematic, energetic and enthusiastic a manner as possible by an archivist driven to make the archival service of moment equally to the public that never knowingly utilizes the archival service as to each individual with whom the archivist comes in contact.

documentation of the work, information gathering, and decisions of governments and organizations, and some of it is the personal papers of individuals at all levels of society and in all walks of life. Boiled down, five ends motivate our keeping of archives. One is the humanist reasons grounded in the importance of history and of understanding the path by which people arrived at any given period and course of events. Second is the patriotic reasons in which records, which define a people or a nation, link individuals to their homeland. Third is the administrative reasons, the substance of which is use of records-information to inform current decisions and actions. Fourth is the symbolic reasons in which records—such as a certificate of completion of an undertaking—serve as recognition of an event or matter. The fifth is intensely personal reasons created by the circumstances of an individual's life.

How should an archivist go about determining what portion of all the records generated in the conduct of affairs merits archival preservation? is the next and real question. And pondering that question opens the opportunity to talk about the three distinct environments of appraisal formulated as of 2006 and the principal strategies developed within them.

I. APPRAISAL ENVIRONMENT BEFORE APPRAISAL

For the longest time appraisal was unknown and unnecessary. The first and by far the longest of the three periods in thinking on appraisal, which spans millennia of human existence from the earliest accumulations of records by the Sumerians down through the early decades of the 20th century, I call the Appraisal Environment Before Appraisal. Decisions on what to keep and what to destroy were made in light of little, if anything, more than the moment and reflected primarily the isolated thinking of the person making the disposition. This period was free of the one central fact causing the need for appraisal in the first place—the most important single circumstance, the confrontation of which resulted in development of the concept—and that was the limitation of space and resources for providing the archival service to society.

Since space in which to house records did not drive decisions, the reasons for distinguishing between records to keep and records to destroy appear primarily to have been three. *Protection*: Roman emperors destroyed the records of their predecessors to protect their memory from being soiled by documentation of the unsavory deeds they committed. *Prevention*: Citizens of France destroyed records at the outset of the French Revolution for the purpose of thwarting any attempt to re-establish the monarchy. *Rationales unassociated with the records as records-information*: The fiery destruction of centuries of Exchequer tally sticks early in the 19th century, which consumed not just these wooden receipts of tax collections, but also Whitehall itself (resulting in the subsequent construction of the present Houses of Parliament and Big Ben), was disposal occasioned by nothing more than a janitor pursuing his cleaning duties with unusual aggression.

Uselessness for contemporary or anticipated uses was a consideration only very rarely. A century passed after its

founding before the United States government had an occasion to consider whether any record was useless, and then approved destroying only receipts of long-completed financial transactions of citizens.

The earliest formulation of appraisal concepts by an archivist occurred at the end of this Appraisal Period Before Appraisal when, in 1922, Britain's Sir Hilary Jenkinson, in his pioneering *Manual of Archive Administration*, wrote that no one, not even the archivist, was competent to divine the future and thereby to determine the usefulness, or lack of usefulness, of records beyond the purpose for which they were created. Consequently, for Jenkinson, the person best positioned to identify records of enduring value was only the creator of the records who continued to put them to use in the conduct of the affairs of the creator, but only when the person making the choice thought solely in terms of continuing use in the affairs of the creator. If and when the person gave thought to use by historians, the person had exceeded his competence and lost his way. Appraisal for Jenkinson consisted of no more than elimination of duplicate records, the disposal of which changed the character of the records-information not one iota. What Jenkinson provided was a sound theoretical basis upon which the absence of selection by the archivist could rest.

II. THE APPRAISAL ENVIRONMENT OF FINITE SPACE

Before the ink had dried on Jenkinson's manual, the environment congenial for the absence of selection was rapidly closing. Publication of Jenkinson's manual in fact marked the end of the Appraisal Environment Before Appraisal.

Beginning in the second half of the 19th century, the volume of records being created escalated as never before. The United States government, for example, which had created 100,000 cubic feet of records in its first three-quarters of a century (1789-1861), in the subsequent only half century (1861-1914), created 500,000 cubic feet—five times the earlier quantity in but two-thirds the time.² Far from being an aberration, this geometric increase in production of records continued on through the early years of the 20th century (and continues still).

Thus, when the National Archives of the United States began functioning in 1935, the archivists confronted the bare fact that they could not fit an immediate volume of more than 3 million cubic feet of records³ into the fewer than 1 million cubic feet of shelf space available to them in the new archives building. Moreover, since the National Archives had been established largely at the urging of historians to facilitate the use of records inaccessible to them in the hands of the creating agencies, the historian-trained archivists proceeded on the assumption that their job was to find and preserve records valuable for historical study—a very different rationale from Jenkinson's for determining what records should be brought into the archives.

II.A. VALUE-IN-USE THEORY OF APPRAISAL

Facing the dilemma of too great a volume of records for the space at hand, the new archivists developed a theoretical base for making the selection which circumstance forced them to

2 Laid side-by-side, end-to-end, and stacked on top of each other, 500,000 cubic-foot boxes of records would cover a soccer field 9 boxes deep.

3 This was the quantity held by just by agencies in Washington. Hundreds of thousands of cubic feet more were housed in offices and warehouses around the country.

make. The logic of what in America is called the *Value-In-Use Theory of Appraisal* is this: Records are used in two spheres – that of the creator for carrying out affairs, the conduct of which resulted in creation of the records in the first place, and that of the user for historical study unrelated to use by the creator. Though archivists could not help but work with records in both of these environments, the historical records they saw clearly as their special responsibility, so much so that the American archivists anointed the historical records with the term “archives,” significantly narrowing the definition of that good word.

To distinguish historical records worthy of archival preservation from the mass of other records, the Value-in-Use archivists erected a philosophy of appraisal consisting of sets of values and factors, which provided an objective appearance for what really was subjective, intuitive work. The basic four fundamental values they defined were:

1. *Value based on the place of the creating entity in relation to the organization or field within which it functioned.* As German Archivist Karl Otto Mueller had suggested a decade earlier (largely unknown to the Americans), the higher was the office in the organization, or the more prominent was the individual in his or her field, the greater the value that should be accorded the records.

2. *Value in the relation of the records to the functioning of the creator,* that is, whether the records documented activity primarily of the creator – “evidential value” they called that – or documented primarily events which and people whom the creator observed – “informational value” they called this. At different times and in different circumstances, each relationship was given primacy.

3. *Value in the form of the record.* The characteristics to consider within this value were legion, including such as the age of the documentation, how concentrated the information in it was, and the time span of the records vis-à-vis the period of the events that generated them.

4. *Value in the content of the record.* The most subjective of the values was this one combining considerations of the research topics the records touched with measurable demands in the search room for similar kinds of records. For determining value, the historian-archivists, many of whom held doctoral degrees in history, were to rely on their instincts developed through years studying, researching, and writing history.

Once the archivists had made the decision to preserve, their appraisal structure required determining whether the physical document contributed a value, or the records-information alone was the sufficient object of preservation. *Intrinsic value* they termed the six characteristics that alone, or in combination, gave a document this added value in its original.

All of these considerations focused on the records as research resources in themselves. Confined by finite resources of space and archival personnel, the appraisal structure included factors with which to determine whether the records under consideration, however worthwhile the information in them might be, justified the resources required to preserve them in any one archival repository.

II.B. APPRAISAL TO PRESERVE / APPRAISAL TO DESTROY

Any archival appraisal decision distinguishes between records to be kept and records that can be, even should be, disposed of.

Every archival appraisal decision is made within the context of some theory and carried out following procedures prescribed by some system. With the exception of the Prussians, who in the 19th century established a rudimentary system within government that required approval of the archival authorities before records could be destroyed, the designing of systems of appraisal awaited the 20th century with its huge increase in the production of records and lack of space in which to contain the volume.

From the beginning, the archivists of the National Archives of the United States found themselves driven by both mandates – selection to preserve and selection to destroy. On the one hand, they developed the elaborate Value-in-Use Theory of Appraisal as a means of listing, sometimes even prioritizing, factors and considerations appropriate, if not essential, to making a determination of enduring value. But on the other hand, they faced a situation of being overwhelmed with records, which required development of a method for determining value without having to study each document, or even each file.

The system they developed was “scheduling.” In scheduling, archivists distinguished records facilitating activities from records with substantive content. In their initial study of federal records, the archivists discovered that records created to facilitate matters exhibited a striking uniformity and carried the same sorts of content, such as authorization of action or conveyance of other records from one office to another. Further, decisions of any note reached as a result of work authorized in the facilitative records showed up in other, substantive documentation. Consequently, the archivists reasoned that, in a substantial number of cases, they could determine the value, or lack of it, of vast kinds and quantities of records simply on the basis of knowing the form of the record and where in the activity of the office the record functioned. Through the work of scheduling, the decisions of which were documented in a record as this one, the archivists fashioned a system of appraisal that simultaneously accomplished selection of records for preservation and selection of records for destruction.

Some have argued that appraisal for destruction focused on space-saving in environments in which the archives served an administration, as the American federal government. Presumably the scholars would contend that scheduling is a good example of it, especially as its application through the succeeding years and into the present in the records management environment commonly places greater emphasis on destruction than on preservation. But the goal of the historian-trained archivists who launched the U.S. National Archives, as documented in the Value-in-Use Theory they developed, was to find as systematic and effective a method as possible through which to locate records of enduring value.

Those who try to distinguish appraisal for destruction from appraisal for preservation observe further that appraisal for preservation is motivated by concentration on cultural heritage. Certainly it is true in the American experience that appraisal conducted in collecting archives – repositories focusing on documentation generated outside the organization of which the archives is a part – see themselves as serving a cultural purpose. Collecting archives exist to facilitate scholarship and to document some aspect of society or the social condition. Since the papers and records they acquire commonly come

from individuals and organizations that no longer are active, no administrative function remains in the records appropriate for the application of scheduling, by default reinforcing the cultural heritage focus.

From my perspective, then, appraisal to preserve and appraisal to destroy are two sides of the same coin, difficult, if not impossible, to separate.

II.C THE DOCUMENTATION APPROACH TO APPRAISAL

However serviceable the structure, components, and informed intuition of the Value-in-Use approach might be in any given instance, the volume of records continuing to multiply year by year led archivists in the 1970s, spearheaded by the archivist at the Massachusetts Institute of Technology, Helen Samuels, to formulate what became the *Documentation Theory of Appraisal*.

Where Value-in-Use began with a body of records and worked to understand them and build a context around them, Documentation began on a broader plane with such as a very large organization, a field of enterprise, a geographic region within which an array of record creating entities functioned. Rather than asking what records exist and are available to consider for archival preservation, archivists utilizing the Documentation formulation asked instead: (1) what activities and functions that occur within the organization, field, or region *should be documented*, and (2) the acquisition of which bodies of records documenting those activities and functions achieves both a *representative* and an *adequate* documentation of those activities and functions, and thereby of the organization, field, or region.

Driving development of the Documentation approach was recognition that, in pursuing the records focus of the Value-in-Use Theory, archivists had neglected entire components of organizations and segments of society. Carrying the Documentation Theory of Appraisal to its logical end, archivists in some environments, particularly government archivists in the Netherlands, appraise the functions of government and of agencies, not bodies of records.

III. THE APPRAISAL ENVIRONMENT OF ELECTRONIC RECORDS

As the finite resource of space turned Jenkinson's appraisal formulation back on itself, taking archivists from the absence of, to the necessity of selection, so the advent of electronic records has archivists scrambling to develop an appraisal philosophy suited to the new environment these create. This environment exhibits characteristics both long lost, and new and unique to it.

Long lost: some argue that the most important characteristic of electronic records from the perspective of appraisal is that they fully rehabilitate Jenkinson. Space in which to contain electronic records is not a problem. That being true, these archivists argue, we archivists can get out of the selection business which, despite our best efforts, always remained, and remains still, at base an intuitive, subjective enterprise.

New and unique: other archivists maintain that appraising records in electronic form brings challenges all of its own.

(1) Defining what the actual record is is no trivial task. Is it one, two, or all of: the simple information on the screen, the on-screen information plus the content of imbedded links, the metadata.

(2) Given the ease with which creators can delete electronic records, and given that our society, unlike those Jenkinson had in mind, focuses workers both to create documentation to justify their actions and to consider how any record may look to investigators from outside the organization, formulating strategies to ensure that computer-generated records are not deleted by creators in defiance of prescribed destruction procedures extends thinking begun in the Documentation era.

(3) The unique functionality of electronic records introduces the necessity to manage records-information in two distinct environments –electronic and hardcopy– sometimes even simultaneously.

MARKETING ARCHIVES

Seizing the opportunity to market the archival service to society person-to-person is the essence of marketing archives, but not the sum of it. For marketing of archives to provide its fullest benefit to archivists and to society, archivists must pursue it in broader venues.

Since marketing is the work of understanding the desires of the person or group to whom one wants to provide a product so as to tailor as effectively as possible the offering in the product to fulfill the needs of the person or group, the work of marketing archives begins with both: (1) learning more than superficially what members of the public want –or think they want– from archival records and archival repositories, and (2) considering from a marketing perspective what both the real product and business of archives are. Records are the medium of delivery, but not the product. Essential elements of marketing in environments as archives, the marketers say, are three in number:

First, marketing is centered on the customer and on identifying the multiple different groups of customers sharing similar interests. Customers, marketers remind us, have problems to solve. The job of the marketer is to perceive the problem and, in the case of archives, to determine how the archival service to society can contribute to its solution. This is not as simple as it sounds. The classic example which marketers use is that of a drill bit. Why do people buy drill bits? marketers ask. Not to have the bit as an object of intrinsic value, they answer, but rather to be able to drill the hole that is needed.

Those who come to archives to use them have different purposes, needs, and desires in mind from those who want to donate their personal papers. And these donors have different needs and expectations from, say, government employees transferring records as mandated by law. Moreover, each group –but the user group especially– consists of a number of smaller groups, each with somewhat different interests, needs, and desires. Some come to use archives to conduct research in furtherance of their education; others come to extend their genealogy and thus to sink their roots deeper into history and geography; still others come to determine the course of specific events, and thereby to justify or refute a contention. Targeting audiences is the term marketers give to identifying specific groups with similar needs and desires.

The second essential element of marketing in an environment as archives is the recognition, on the one hand, that the essence of successful marketing is making an exchange, and on the other, that the exchange meaningful for each individual and group

will be different to some degree. Changing behavior, such as causing an individual, who otherwise perceives no personal gain in utilizing the holdings of an archives or writing a policy maker urging support of an archival repository –giving that individual a reason meaningful to that individual to use the holdings of the archives or to write the policy maker requires the making of an exchange beneficial to the individual.

The archivist and the person or group to whom the archives is being marketed both do, indeed must, give something and get something. To succeed, the archivist has to fathom what need the customer (to use the marketer's term) could serve by utilizing the archival service to society. Those who have documentation to place in the archives may seek only the satisfaction of having made available for research a body of documentation that academics and others can use as the basis of writing works to help us all better understand the world in which we live. But those same donors may have as their goal achieving recognition by having their papers open to the public for just such writing. A few may want nothing more in exchange for their action than a monetary reward (income from sale of the papers to the archives or tax consideration from their donation).

What the archival repository gives is satisfaction of the need or desire, whatever it may be, of the person coming to the archives. What it gets, in the instance of researchers, is demonstration of the value of its holdings and service to society by the numbers attracted and the magnitude of the works they produce after having used the holdings of the archival repository. Administrators to whom the archives reports normally are pleased to see that the functions they are funding –the archival repository in this case– are contributing meaningfully to the work of the organization. What the archives reaps most obviously in the instance of those placing records in the repository is new and previously unutilized sources adding to the corpus of holdings available for study.

When American archivists first pursued strategies to increase the number of individuals who came to use the holdings, the archivists trusted that increased numbers of users would produce satisfaction in administrators and thus translate into increased funding with which to more fully deliver the archival service to society. Archivists set out to give direct service to greater numbers of users in exchange for increased staff to be able both to provide that service and to fund other functions of the repository. Though administrators were pleased, sadly few displayed their satisfaction by increasing the budgets of the archives under them. As a result, American archivists have turned their attention to marketing to as many audiences as possible the notion that persons do not have to come themselves into an archival repository to enjoy the benefit of the existence and functioning of the repository. They receive the benefit of the work of the archives in the documentation preserved, organized and ready for use, especially use by those whose studies contribute to a fuller understanding of the world and those whose checking of uncorrupted files validate facts essential to the happy proceeding of the life of the individual.

This means, third, that no element is more essential than the mindset the archivist must develop. One component of this mindset is derived from identifying the features characterizing archives and then formulating the benefits derived. A second component is articulating the fundamental product of the systematic preservation of records in an archival repository. This

product, I contend, consists of two aspects: the integrity of the papers and records as having been part of the specific affairs and events they document, and the simple fact that that integrity provides the fundamental context within which to realize meaning in and from the archives. A third component of the mindset is answering the blunt but fundamental question: what business are we in?

A solid step toward developing a marketing mindset and answering the question what business are we in? is identifying what marketers call "features" and "benefits." A feature, of course, is some characteristic of an archives, while a benefit is what the individual customer, or customer group, receives in exchange as a result of the existence and functioning of the archives. One example of a feature is systematic record keeping. This archives do, and are known for doing. The benefit of that feature is efficient and economical access to information by any who utilize the archives to obtain it. A second well-accepted feature of archives is saving records of continuing value. This is how American archives define the service they provide society. The benefit of this feature is having available, whenever one needs it, a vast accumulation of experience and, to take it a step further, having solutions to problems likely little different from that of the user of the archives. A further benefit of this feature is that the massive accumulation of records in one place saves the customer from having to devote his or her own time to replicating, if the customer even could, the work the archives has done.

A final example of a feature is that archives serve day-to-day information needs, as customers come to archives every day in pursuit of information of all kinds and depths. The benefits, depending on the needs of any particular user of the archives, are such as providing historical context within which to understand a matter; recognition of continuity, or discontinuity, across time; security in settling a question through use of the archives. Take the search for the Spanish galleon *Atocha* for example. Unsuccessful after several attempts to locate the treasure ship, those hunting her returned to the Archives of the Indies in Seville, Spain, to read again the records describing its sinking. And in them they found the answer they sought. The Spanish word for east is *este*, for west is *oeste*—the difference of one letter. In copying the documentation, someone had incorrectly recorded on which side of the island the ship lay. With the correct information, they found the ship, and in appreciation of the existence and service of the Archives of the Indies, they donated a cannon recovered from the wreck, which the Archives has placed clearly in the line of sight of visitors.

With features and benefits in mind, the marketer of archives turns finally to answering the question: what business are we in? For the longest time, archivists considered themselves to be in the business of "keeping," of custodianship. True, they indeed were, and continue to be, custodians. But custodianship alone is a weak foundation on which to ground archival enterprise. Custodianship alone implies nothing about use. Not surprisingly, keeping came to be associated with secretiveness and with the archives being an unwelcoming place to the casual user. The principal figure in the novel *The Archivist* is just such a person who acts as though the archival repository is his personal fiefdom and as though his job is to open the archives to serious scholars only.

Others have argued that the business of the archives is history. While the holdings of archives are records created at a time in the

past, in fact, precious few people come to archives with no motive more than just seeing something from the past –something old. I know of only two cases. In the first, a person wandered into the archives at the University of Georgia in the States and asked simply to see something old. When the archivist asked the visitor to be more specific –what kind of document, or from what moment in time, or in regard to what historical event– the person repeated only that he wanted to see something old. The archivist went into the stacks and returned with the earliest map in the repository, a map several hundred years old. The visitor bent over it, studied it for a few brief moments, then straightened up, looked the archivist square in the eye, said simply, “My, that is old!” and walked out. The event was so exceptional that it makes the point that people do not come to archives for “old.” They come, as the marketers tell us, to solve some problem. They come, in other words, to gather information to serve an information need they have at that moment. They come in and for their present. The dates on which the records holding the information were created are simply one important bit of information the user reaps.

What business is an archives in? It could be entertainment from the joy of research. It could be the business of providing continuity in our high-speed, highly mobile world. It could be the business of authentication, as a principal job of the archivist is maintaining the holdings so as to protect their integrity as the documentation they are purported to be. The list goes on. While archives, in fact, may engage in all of these businesses to some degree at one time or another, no archives can be all things to all people. The archivist must determine which business is the principal one, for that decision will be the basis of developing the marketing initiative, the goal of which is to engage the customer to see how the archival service to society is a vital, indispensable service to that individual or group.

The most direct way to tell what business an archivist thinks he or she is in is by considering the terminology the archivist uses to describe the archival service to society. Consider the words on one flier published by and describing an archival repository: “Preserving the past to enrich the future.” What is missing? The present! This slogan makes connection with contemporary customers only is the most altruistic way.

If you were asked to say in a few words what archives are, with what words would you begin? The first two words of the definition of “Archives” in the *Dictionary of Archival Terminology* of the International Council on Archives are: “non-current records.” Using these words defines archives from the start in terms of what they are not, instead of in terms of what they are. The equivalent, but positive words I use are: “Records that have fulfilled the purpose for which they were created and have enduring value.”

This is not an isolated case. Even the National Archives of the United States is not immune. The Strategic Plan of that great institution opens by defining the holdings in terms of what they are not: “The National Archives is not a dusty hoard of ancient history.”

A positive example is the title of the flier of the Municipal Archives of the City of New York: “WORKING PAPERS.” These words put customers in the frame of mind that the records in this repository are at work for –are serving– both the City and those who come to use them.

Who are customers of the Utah State Archives? The post card you can buy at that archival repository, the image on which is a

child’s drawing of the archives building with a tree beside it and a happy sun beaming down makes clear that one group of customers is young people, or at least the parents of children. Is the state archives a happy, welcoming place? The colorful drawing certainly suggests so. And because the drawing has been contributed to the archives, rather than having been sketched by a staff member, the card clearly documents that an exchange has taken place.

CONCLUSION

Three facts above all stand out regarding society, people, and records. They are that: (1) Society as we know it cannot function without records. (2) People hardly have a place in society without records to define and document that place. (3) The quantity of records being created today is so massive that without archival management, including appraisal, both society and people would drown in the very records without which they could not function. Despite the truth of these three facts, archives have been so poorly marketed, when marketed at all, that, in America for one, archives are widely considered to be among the institutions of lesser importance in society, and the records selected for preservation in archives are viewed as being useful primarily only for a small and specialized clientele. This can be of little wonder when, in selling an “archives” eraser in its gift shop, the National Archives of the United States connects records of enduring value with unsystematic elimination of information.

Nothing could be farther from the purpose of archives and archival enterprise. The word “archives” begins with the letter A at the beginning of the alphabet, reflective of the fact that, capturing human experience in text, image, and sound, archives (records created in the conduct of affairs for the purpose of carrying out and/or documenting those affairs) are a central pillar of civilization. No work is more essential to humankind than thoughtful, careful, and systematic management of the unique resource of archives.

Where, then, do archives end? Being fundamental to civilization, they don’t! As the present always becomes the past, so too do administrative archives and records become historical archives. Historical archives are the accumulated trustworthy and reliable documented experience on which civilization rests. As long as civilization as we know it continues, archives will be integral to it. As archives are integral to civilization, then essential to having archives in our society which produces records in such abundance is the work of appraisal (selection) –determining what records-information has enduring value sufficient to merit it being added to the corpus of documented experience on which civilization will continue to grow. And to ensure that members of the public at large appreciate and utilize both effectively and fully for themselves the contribution of archives to society, marketing has to become a basic function in the delivery of the archival service to our world.

Considering it all, the marketer for the Billy Graham Archives captured the truth of archives well when he characterized both that archival institution and the records within it as: “Archives: The Place to Discover New Worlds.”

David B. Gracy II

Governor Bill Daniel Professor in
Archival Enterprise School of Information
The University of Texas at Austin

David B. Gracy II
ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ «Α» ΑΛΛΑ ΠΟΥ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ;
(Ευρεία περίληψη)

Εισαγωγή

Αν αναλογιστούμε ότι ο πολιτισμός είναι το αποτέλεσμα συσσωρευμένης ανθρώπινης εμπειρίας, τότε συνειδητοποιούμε πόσο θεμελιώδη είναι τα αρχεία για τον πολιτισμό. Τα αρχεία είναι τεκμηριωμένη εμπειρία όπως προκύπτει και όπως διατηρείται προς χρήση. Η τήρηση αρχείου είναι μια διαδικασία απαραίτητη τόσο για τη διεκπεραίωση υποθέσεων όσο και για την τεκμηρίωσή τους. Τα αρχεία, όπως ορίζονται στην Αμερική και από το Διεθνές Συμβούλιο των Αρχείων, είναι εκείνο το τμήμα της αρχειακής πληροφορίας που κρίνεται ότι έχει διηνηκή αξία πέρα από το λόγο για τον οποίο δημιουργήθηκε.

Η πρώτη επαφή του μέσου ανθρώπου με τα αρχεία ξεκινά με τη συνάντηση με τον αρχειονόμο, οπότε εύλογα η πρώτη ερώτηση είναι «τι δουλειά κάνει ένας αρχειονόμος;» Γενικά, ο κόσμος πιστεύει ότι η δουλειά του αρχειονόμου έχει να κάνει με τη διατήρηση τεκμηρίων για κάποιο μακροπρόθεσμο σκοπό. Θα προσπαθήσω να περιγράψω τη φύση και τη σημασία της αρχειακής υπηρεσίας στην κοινωνία και να παρουσιάσω τη διαδικασία αξιολόγησης που καλούνται οι αρχειονόμοι να εκτελέσουν (δηλ. να καθορίσουν ποιο μέρος των τεκμηρίων στην εποχή μας, μια εποχή με πληθώρα πληροφορίας, έχει αξία για τις επερχόμενες γενιές).

Marketing και αξιολόγηση

Το marketing και η αξιολόγηση έχουν πολύ στενή σχέση. Η αξιολόγηση (appraisal), έννοια που οι Αμερικανοί αρχειονόμοι χρησιμοποιούν σήμερα, ή η επιλογή των αρχείων σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή χρήση του όρου, προϋποθέτει την κατανόηση του ρόλου που έπαιξαν τα αρχεία στη ζωή και τη δουλειά του δημιουργού τους –φυσικού προσώπου ή φορέα, του ρόλου του δημιουργού στον κόσμο στον οποίο ανήκε και της γνώσης που ο ίδιος ο αρχειονόμος πρέπει να αναπτύξει σχετικά με τους διάφορους ρόλους που έχει παίξει η χρήση της αρχειακής πληροφορίας διαχρονικά. Ο αρχειονόμος προσπαθεί έτσι να εξασφαλίσει την αναγνωρισιμότητα και τη διατήρηση της αρχειακής πληροφορίας προς χρήση.

Το marketing είναι η διαδικασία κατανόησης των επιθυμιών του ατόμου στο οποίο θέλουμε να παράσχουμε ένα προϊόν, στη συγκεκριμένη περίπτωση τα αρχεία, έτσι ώστε το προϊόν να εκπληρώνει τις ανάγκες του ατόμου. Το προϊόν των αρχείων περιλαμβάνει δύο στοιχεία: την ακεραιότητα της συλλογής ως μέρους των συγκεκριμένων ενεργειών που τεκμηριώνουν και το γεγονός ότι αυτή η ακεραιότητα παρέχει το πρωταρχικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αντιλαμβανόμαστε το νόημα των αρχείων. Η έννοια της αξιολόγησης σχεδόν δεν υπήρχε έναν αιώνα πριν και ακόμα και τότε η δουλειά του αρχειονόμου ήταν βασικά ή φύλαξη των αρχείων, ενώ το marketing στο χώρο των αρχείων εφαρμόζεται εδώ και μόλις είκοσι χρόνια.

Η αξιολόγηση και το marketing των αρχείων είναι δύο λειτουργίες που προέκυψαν από το δραματικό μετασχηματισμό της κοινωνίας στον 20ό αιώνα. Ιστορικά η ανάγκη για αξιολόγηση των αρχείων ήρθε ως συνέπεια της αδυναμίας να διατηρείται άθικτο στο διηνηκές το σύνολο κάθε αρχείου. Γεννάται βέβαια το ερώτημα των προσωπικών επιλογών του αρχειονόμου

που κρίνει ποια τεκμηρίωση είναι σημαντική και ποια όχι, ή ευρύτερα, ποια τεκμηρίωση χρειαζόμαστε ως κοινωνία; Η απάντηση αφορά κατά ένα μέρος την τεκμηρίωση της δουλειάς, της συλλογής πληροφοριών, των αποφάσεων κυβερνήσεων και οργανισμών, και κατά ένα άλλο μέρος τα προσωπικά αρχεία μεμονωμένων ανθρώπων. Συνοψίζοντας κανείς τα κίνητρα για την τήρηση αρχείων θα κατέληγε στα εξής:

- α) ανθρωπιστικοί λόγοι, θεμελιωμένοι στη σπουδαιότητα της ιστορίας,
- β) πατριωτικοί λόγοι, σύμφωνα με τους οποίους τα αρχεία ορίζουν την ταυτότητα κάθε λαού-έθνους και λειτουργούν ως συνδετικός κρίκος για τα άτομα που ανήκουν σε αυτό,
- γ) διοικητικοί λόγοι,
- δ) συμβολικοί λόγοι,
- ε) καθαρά προσωπικοί λόγοι.

Πώς θα καθορίσει ένας αρχειονόμος ποιο τμήμα των αρχείων αξίζει να διατηρηθεί; Αυτό το ερώτημα μας οδηγεί στην ανάλυση των τριών ιδιαίτερων συστημάτων αξιολόγησης όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα.

I. Σύστημα αξιολόγησης πριν την αξιολόγηση

Πρόκειται για την πρώτη και μακροβιότερη περίοδο που εγώ ονομάζω 'σύστημα αξιολόγησης πριν την αξιολόγηση'. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν υφίστατο ο περιορισμός του χώρου και των πόρων για την παροχή αρχειακών υπηρεσιών στην κοινωνία. Οι λόγοι διατήρησης ή καταστροφής αρχείων φαίνεται πως ήταν οι εξής: προσασία, πρόληψη και λογικές άσχετες προς τα αρχεία ως τεκμηρίωση.

Αρχές αξιολόγησης συγκροτήθηκαν για πρώτη φορά από αρχειονόμο στο τέλος αυτής της περιόδου, το 1922, με το εγχειρίδιο αρχειακής διοίκησης του Sir Hilary Jenkinson, όπου εκφράστηκε η άποψη ότι κανείς δεν είναι ικανός να προβλέψει το μέλλον και κατ'επέκταση να καθορίσει τη χρησιμότητα ή μη των αρχείων πέρα από το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκαν. Συνεπώς, για τον Jenkinson ο μόνος ικανός να αναγνωρίσει τεκμήρια με διηνηκή αξία ήταν μόνο ο δημιουργός του αρχείου.

II. Σύστημα αξιολόγησης βάσει της περατότητας του χώρου

Στο δεύτερο μισό του 19ου αι. η παραγωγή και ο όγκος των αρχείων άρχισε να μεγαλώνει με γεωμετρική πρόοδο. Η απλή συνειδητοποίηση ότι ο όγκος των αρχείων δε χωρούσε στο διαθέσιμο χώρο οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η δουλειά των αρχειονόμων ήταν να εντοπίζουν και να διατηρούν αρχεία πολύτιμα για την ιστορική έρευνα.

IIA. Θεωρία περί αξίας χρήσης

Η λογική αυτής της θεωρίας αξιολόγησης έγκειται στο ότι τα αρχεία χρησιμοποιούνται σε δύο επίπεδα, εκείνο του δημιουργού για τη διεκπεραίωση υποθέσεων, και εκείνο του χρήστη για την ιστορική έρευνα. Οι αρχειονόμοι είδαν τα ιστορικά αρχεία ως την ιδιαίτερή τους ευθύνη και ανέπτυξαν μια φιλοσοφία αξιολόγησης με τέσσερα βασικά κριτήρια: α) αξία βάσει της θέσης του φορέα δημιουργίας μέσα στον οργανισμό ή χώρο όπου αυτός λειτουργούσε, β) αξία της σχέσης των αρχείων με τη λειτουργία του φορέα δημιουργίας, γ) αξία της μορφής του τεκμηρίου (π.χ. χρονολόγηση τεκμηρίου, πυκνότητα

πληροφορίας κ.ά.) και δ) αξία του περιεχομένου του τεκμηρίου. Όλα αυτά τα κριτήρια εστίαζαν στα αρχεία ως πηγή έρευνας.

ΙΙΒ. Εκτίμηση διατήρησης / εκτίμηση καταστροφής

Η διαδικασία αρχειακής εκτίμησης διαχωρίζει αρχεία προς διατήρηση από αρχεία προς απομάκρυνση-καταστροφή. Η δι-ογκούμενη παραγωγή αρχείων απαιτούσε την ανάπτυξη μιας μεθόδου καθορισμού της αξίας χωρίς να χρειάζεται η εξέταση κάθε εγγράφου ή φακέλου. Το σύστημα που δημιουργήθηκε ήταν ο προγραμματισμός (scheduling). Με αυτό το σύστημα οι αρχειονόμοι διαχωρίζουν αρχεία που εξυπηρετούν ενέργειες/δραστηριότητες του φορέα από εκείνα με ουσιαστικό περιεχόμενο. Πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι η μέθοδος του προγραμματισμού έδινε μεγαλύτερη έμφαση στην καταστροφή των αρχείων παρά στη διατήρηση καθώς ήταν προσανατολισμένη στην εξοικονόμηση χώρου. Κατά βάθος όμως ο στόχος των αρχειονόμων που ήταν εκπαιδευμένοι ιστορικοί ήταν να βρουν ένα συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο για να εντοπίζουν τεκμήρια με διηνεκή αξία. Στην περίπτωση όμως ιστορικών αρχείων με συλλογές προσωπικών ή ανενεργών αρχείων, δεν υφίσταται διοικητική λειτουργία των αρχείων κατάλληλη για την εφαρμογή της μεθόδου του προγραμματισμού με αποτέλεσμα να μετατοπίζεται και να ενισχύεται το κέντρο βάρους στο χώρο της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΙΙΓ. Η προσέγγιση της αξιολόγησης ως τεκμηρίωση

Η θεωρία της τεκμηρίωσης στην αξιολόγηση διατυπώθηκε τη δεκαετία του 1970 από τη Helen Samuels. Η θεωρία της τεκμηρίωσης αντί να ξεκινάει από το σώμα των αρχείων, βασίστηκε σε δύο ερωτήματα:

- Ποιες δραστηριότητες και λειτουργίες από αυτές που λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα φορέα ή σε ένα ευρύτερο πεδίο πρέπει να τεκμηριωθούν; και
- Ποια αρχεία που τεκμηριώνουν αυτές τις δραστηριότητες και λειτουργίες επιτυγχάνουν τόσο μια αντιπροσωπευτική όσο και επαρκή τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων και λειτουργιών;

ΙΙΙ. Περιβάλλον αξιολόγησης ηλεκτρονικών αρχείων

Ο ερχομός των ηλεκτρονικών αρχείων υποχρέωσε τους αρχειονόμους να αναπτύξουν μια φιλοσοφία αξιολόγησης που να ταιριάζει στη νέα φύση των αρχείων αυτών. Κάποια από τα χαρακτηριστικά αυτών των αρχείων είναι γνωστά από παλιά, ενώ άλλα είναι καινούρια και μοναδικά. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι από την άποψη της αξιολόγησης τα ηλεκτρονικά αρχεία αποκαθιστούν τη θεωρία του Jenkinson αφού το πρόβλημα του χώρου δεν υφίσταται πλέον και ως εκ τούτου οι αρχειονόμοι μπορούν να απαλλαγούν από τη διαδικασία επιλογής. Σύμφωνα με μια άλλη ομάδα αρχειονόμων τα ηλεκτρονικά αρχεία φέρνουν καινούριες προκλήσεις γιατί καταρχάς ο καθορισμός του πραγματικού τεκμηρίου είναι προβληματικός (είναι απλώς η πληροφορία που εμφανίζεται στην οθόνη ή μαζί και τα μεταδεδομένα που περιλαμβάνει;). Επίσης η ευκολία με την οποία ο καθένας μπορεί να σβήσει ένα ηλεκτρονικό αρχείο μπορεί να καταστρατηγήσει την προκαθορισμένη διαδικασία αρχειακής εκκαθάρισης. Με άλλα λόγια, υπάρχει πλέον η ανάγκη να διαχειριζόμαστε την αρχειακή πληροφορία σε δύο διακριτά περιβάλλοντα, το ηλεκτρονικό και το εκτυπωμένο.

Το marketing των αρχείων

Το marketing των αρχείων είναι μια έννοια ευρύτερη από την προώθηση της αρχειακής υπηρεσίας προς την κοινωνία. Αρχίζει με την κατανόηση σε βάθος του τι θέλει το κοινό από τα αρχεία και τις αρχειακές συλλογές και με τη θεώρηση του τι πραγματικά είναι το προϊόν και η δουλειά των αρχείων. Τα τεκμήρια είναι το μέσο και όχι το προϊόν. Το marketing αναγνωρίζει ότι η ουσία της επιτυχίας είναι μια πράξη ανταλλαγής η ουσία της οποίας διαφέρει από άτομο σε άτομο. Τόσο ο αρχειονόμος όσο και ο «πελάτης» πρέπει να δώσουν και να πάρουν κάτι. Για να επιτύχει ο αρχειονόμος πρέπει να διαβλέψει ποια ανάγκη της κοινωνίας μπορεί να εξυπηρετήσει ο «πελάτης» με τη χρήση των αρχείων. Εκείνοι που βρίσκουν στα αρχεία τεκμηρίωση θα γράψουν βιβλία που θα μας βοηθήσουν όλους να κατανοήσουμε τον κόσμο καλύτερα, ενώ κάποιος δωρητής μπορεί να στοχεύει στην αναγνώριση μέσω των προσωπικών τους αρχείων και ορισμένοι μπορεί απλώς να περιμένουν κάποια χρηματική απολαβή από την πώληση των αρχείων τους. Η αναγνώριση της αξίας των αρχειακών συλλογών μέσα από τον αριθμό των ερευνητών που προσελκύουν και των έργων που παράγουν βασιζόμενοι σε αυτές είναι το κέρδος που εισπράττουν οι αρχειονόμοι. Δυστυχώς οι προσδοκίες των αρχειονόμων ότι οι αυξανόμενοι αριθμοί χρηστών θα οδηγούσαν σε αύξηση του προϋπολογισμού και του προσωπικού των αρχείων αποδείχθηκαν φρούδες. Θα έπρεπε οι αρχειονόμοι να καλλιεργήσουν έναν τρόπο σκέψης που να βασίζεται στα χαρακτηριστικά στοιχεία των αρχείων (π.χ. τη συστηματική τήρηση τεκμηρίων, τη διατήρηση τεκμηρίων διηνεκούς αξίας, την προσφορά πληροφορίας κ.ά.) και στα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από αυτά. Αυτή η διαδικασία είναι το πρώτο βήμα προς το marketing των αρχείων.

Για μεγάλο διάστημα, οι αρχειονόμοι πίστευαν ότι ήταν φύλακες των αρχείων. Αυτό είναι αλήθεια ως ένα σημείο, αλλά η φύλαξη από μόνη της δεν λέει τίποτα για τη χρήση, ενώ έχει συσχετισθεί με μια μυστικοπάθεια που δημιουργεί στο μέσο χρήστη την αίσθηση ότι τα αρχεία είναι ένα φιλόξενο μέρος. Ορισμένοι έχουν υποστηρίξει ότι η δουλειά των αρχείων είναι η ιστορία. Τα αρχεία μπορούν να προσφέρουν τη χαρά της έρευνας, μπορούν να προσφέρουν την αίσθηση της συνέχειας σε μια κοινωνία που διαρκώς μεταβάλλεται, μπορούν να προσφέρουν πιστοποίηση μέσω της τεκμηρίωσης κ.ο.κ. Αν και τα αρχεία μπορούν να προσφέρουν πολλές υπηρεσίες ανά πάσα στιγμή, ο αρχειονόμος πρέπει να καθορίσει ποια είναι η κύρια αποστολή ενός αρχείου γιατί αυτή η απόφαση θα αποτελέσει τη βάση για την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας marketing. Ο στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι να μπορέσει ο «πελάτης» να δει ότι η αρχειακή υπηρεσία είναι μια ζωτική και απαραίτητη υπηρεσία για την κοινωνία.

Συμπεράσματα

Στη σχέση κοινωνίας, ανθρώπων και αρχείων τρία είναι τα στοιχεία που ξεχωρίζουν:

- α) η κοινωνία όπως τη γνωρίζουμε δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αρχεία,
- β) οι άνθρωποι δύσκολα έχουν μια θέση στην κοινωνία χωρίς τεκμήρια να καθορίζουν και να αποδεικνύουν αυτή τη θέση, και
- γ) η ποσότητα των αρχείων που δημιουργούνται σήμερα είναι τόσο μεγάλη που χωρίς την ύπαρξη αρχειακής διαχείρισης, περιλαμβανομένης και της αξιολόγησης, θα αποβεί καταστροφική.

Και όμως, επειδή τα αρχεία δεν έχουν προωθηθεί με το σωστό marketing, τουλάχιστον στην Αμερική, θεωρούνται ήσσονος σημασίας ιδρύματα για την κοινωνία, ενώ τα τεκμήρια που επιλέγονται για διατήρηση θεωρούνται μετά βίας χρήσιμα ή απλώς παλιά που απευθύνονται σε ένα περιορισμένο κοινό.

Τα αρχεία είναι αναπόσπαστο τμήμα του πολιτισμού και καμιά διαδικασία δεν είναι πιο θεμελιώδης από εκείνη της αξιολόγησης, δηλ. του καθορισμού της αρχειακής πληροφορίας που έχει διηγετική αξία ικανή να προστεθεί στο σώμα της τεκμηριωμένης εμπειρίας πάνω στο οποίο ο πολιτισμός θα συνεχίσει να αναπτύσσεται. Τα αρχεία αρχίζουν στο «Α», αλλά που τελειώνουν; Όσο η ανθρωπότητα συνεχίζει να προχωρά όπως την ξέρουμε, με το παρόν να γίνεται παρελθόν και τα διοικητικά αρχεία να γίνονται ιστορικά, τα αρχεία θα αποτελούν πάντα αναπόσπαστο τμήμα της. Τα αρχεία δεν έχουν τέλος, όπως εύστοχα αναγράφεται στο φυλλάδιο των αρχείων Billy Graham: «Αρχεία: το μέρος για να ανακαλύψετε καινούριους κόσμους».

Απόδοση από την αγγλική
Λήδα Κωστάκη
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

HISTORY OF THE AMERICAN PUBLIC LIBRARY

People are “time-binding animals,” a philosopher once said. We learn things and we imagine things, and we pass these facts and fancies from one generation to another. Our ancestors evolved language to convey our thoughts, and invented writing to record them. And soon after that, our ancestors started libraries, to preserve and organize them.

A library is more than a building, more than a mere collection of books. A library is a collection of books assembled for a purpose. That purpose has varied through history – and the library is a social institution as old as history itself. Libraries are the means by which the present learns from the past, and leaves its own intellectual legacy to the future. The wisdom of the past, the learning of the present, the hopes and fears of the future –through the written word, all could be preserved and called upon whenever needed. In this realization lay the birth of libraries and we are the heirs of the many years of learning.

The first European explorers arrived in America near the end of the fifteenth century from Spain. The French and the English followed these later. The European nations came to America to increase their wealth and broaden their influences over world affairs, but eventually settlements followed. The first settlers in what is now the United States were the Spanish, but by the mid-seventeenth century English settlers had established a dominant presence on the Atlantic coast.

As was the case throughout Europe, most of the libraries in America at this time were personal libraries of well-to-do landowners or merchants. Church-affiliated colleges began to be established in the late seventeenth century and throughout the eighteenth century. Librarians were accorded central importance at these colleges, but the libraries were small and their book collections were only adequate to support their curriculum, which was centered on theology and Greek and Latin classical literature.

A significant step in the evolution of the public library in America occurred in 1730 in Philadelphia, when a young printer named Benjamin Franklin organized a library supported by subscription, i.e. by membership dues. He ordered books from England, which, unlike the college libraries of that time, secular subjects such as mathematics and natural science and practical works business and agriculture. Contemporary magazines were also included. He called his library the “Library Company of Philadelphia,” and it was quickly imitated throughout English-speaking North America.

Benjamin Franklin became a prominent public figure in the English colonies and played an important part in the movement for independence from England. By 1780 there were over fifty libraries modeled after Franklin’s subscription library. Although Franklin is often credited with establishing the first public library, his library and others like it were more correctly “social libraries.”

The first time public library in America was established in Boston in 1854. This was focus years after the Public Libraries Act was enacted in England in 1850 as one of the social reforms undertaken as a response to the rapid growth of urban centers after the Industrial Revolution. It allowed cities to create public libraries and expand tax monies on their maintenance. Few cities did so. Proposals to fund public libraries were voted down for a variety of reasons:

- opposition to increase taxes;
- a feeling that libraries should be left to private organizations;
- distrust of the spread of public education.

Perhaps the main reason for the lack of enthusiasm for public libraries in Great Britain was that they were viewed as a charitable service, provided for the working classes. The concept lacked broad appeal cutting across all segments of British society. This was the essential difference from the public library in America.

Though other New England towns had used tax money to support libraries, Boston was the first American city to decide that a public library was an essential aspect of urban life and should be established and maintained by the municipal government. Users spanned all of society: professional men, artisans, merchants and unskilled workers. Women were among the most enthusiastic patrons.

Other areas of the country were slower than the New England states to establish public libraries. The New York Free Circulating Library, forerunner of the New York Public Library, did not come into existence until 1879. Privately founded, it did not receive municipal funding for the first seven years of its existence.

Andrew Carnegie provided a great impetus to the growth of public libraries in the latter part of the nineteenth century. Many cities still believed that libraries were a charitable enterprise rather than an essential municipal service. Carnegie, an American born of poor Scottish parents, vigorously opposed this idea. He believed that in a democratic society government must assume responsibility for providing education at all levels. Carnegie made a huge fortune in the steel industry, and gave millions of dollars for the construction of public library buildings in the United States (and the British Empire), but only on the condition that the municipality receiving the gift guarantee to establish and

maintain the library with annual appropriations of public money. Carnegie's offer convinced many cities to institute tax-supported libraries rather than wait for some benefactor to endow one.

In 1893, the doors opened on the first Carnegie library. Not particularly newsworthy at the time –outside of the small town of Fairfield, Iowa, that is –the library event can be seen, in retrospect, as a watershed for democracy in America. Over the next three decades, the Carnegie “free library” program endowed the construction of 1,688 public libraries in 1,419 communities across America –half of all public libraries in the nation at that time. More than just repositories for books, these edifices represented a historic opportunity for everyone, regardless of his or her station in life, to directly benefit from the true wealth of nations-knowledge.

The existence of public libraries throughout the country, in large cities and small towns, is a phenomenon unique to America. There is no one reason for it; it is a combination of factors of which we can name three:

1. the Protestant Reformation with its emphasis on some degree of public literacy;
2. the Industrial revolution accompanied by the growth of technology and the rise of urban centers;
3. the resulting rise of a large American urban middle class whose members perceived that support for public education in the form of libraries would yield not only cultural but also economic dividends for all and which therefore merited the support of all.

The mere provision of books and catalogs was not enough. As encyclopedias, indexes, and directories became widely available, libraries increasingly offered their patrons help in finding answers to their questions, where these were contained in books in the library's collection. This “reference service” was improved by the practice of dividing large public libraries collections into subject departments, staffed with librarians whose training and experience qualified them as subject specialists.

After WWII, educational opportunities expanded across North America. Cheap paperback books enabled ordinary people to build their own home libraries. Television gave millions of people the opportunity to travel vicariously around the world, and brought a wide variety of both light and serious entertainment into the home.

At first these developments reduced the importance of the public library as a source of knowledge and entertainment. It was seldom thought of as “the people's university,” a role now bestowed upon educational television and innovative institutions of higher education. But public libraries changed in response to their changing surroundings. They learned that television programs often stimulated demand for the books from which they had been adapted. Many of the students at newly established schools and colleges found the public library a convenient place to study. And readers were no longer limited to the books owned by their local libraries. Through participation in regional networks, member libraries were able to call upon the resources of university collections and national libraries.

The most recent developments in access to information, the global Internet and its descendant the World Wide Web, offer another opportunity to the public library. By providing public access to the worldwide computer network, and advice in select-

ing from the countless information sources available in cyberspace, public libraries are in fact returning to their original functions.

The libraries of the past played many different roles, depending on the needs of the societies in which they existed. In the future, too, libraries will have a variety of jobs to do. The Internet has vastly increased the opportunities for scholarly communication and a wide range of other activities. It has made an immense range of specialized databases available to users worldwide, regardless of geographical location, often at no cost to the user. Increasingly this wealth of publication has made access to information, rather than ownership of documents, the key to the success of many libraries. The future will certainly bring substantial changes in the ways in which information is produced, transmitted, and preserved. The role of public library's role as an educational agency will be even stronger. The continuing advance of computer technology will increase access to information. But paradoxically it will also increase the importance of such traditional library functions as cataloguing and reader guidance. The pace of change accelerated with the invention of printing, and again in the age of the computer. But the essential task of the librarian has remained the same: to collect and preserve the record of human accomplishment and imagination, and to put this record in the hands of those who would use it.

Elli Bambakidis

Archivist of Dayton Metro Library

ΒΙΒΛΙΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ Τεχνολογία κατασκευής – Η χρήση τους στην Ελλάδα

Εισαγωγή

Η μέθοδος αντιγραφής χειρόγραφων επιστολών του James Watt και τα βιβλία αντιγραφής αλληλογραφίας είναι μια ελάχιστα γνωστή μορφή αρχαικού είδους. Στο άρθρο που ακολουθεί παρουσιάζεται μέρος των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις εργασίες του ερευνητικού προγράμματος «Αντίγραφα Αλληλογραφίας: Ιστορική – Φυσικοχημική μελέτη και τεκμηρίωση», που πραγματοποιείται στο Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΤΕΙ Αθήνας με επιστημονική υπεύθυνη την δρ. Αθηνά Αλεξοπούλου, καθηγήτρια ΤΕΙ και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Παιδείας στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II).

Αναφέρονται συνοπτικά τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής και της επιτόπιας έρευνας που πραγματοποιήθηκε με σκοπό την ιστορική τεκμηρίωση της μεθόδου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή και τη χρήση της στην Ελλάδα. Περιγράφεται η δομή και τα υλικά των βιβλίων αντιγραφής αλληλογραφίας, όπως επίσης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αντιγράφων, που τα διακρίνουν από τα πρωτότυπα έγγραφα, καθώς συχνά πρωτότυπα και αντίγραφα συγχέονται.

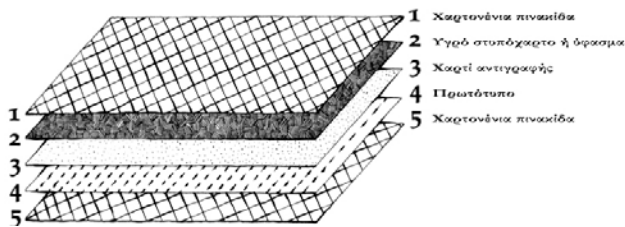
Η μέθοδος αντιγραφής του James Watt

Πολλές είναι οι ανάγκες αντιγραφής, με συνηθέστερη εκείνη της διατήρησης αρχείου εξερχόμενης αλληλογραφίας, που

έως τα τέλη του 18ου αιώνα, γινόταν χειρόγραφα. Κάποιες εναλλακτικές μέθοδοι αντιγραφής που επινοήθηκαν από τα μέσα του 17ου έως τα τέλη του 18ου αιώνα, δεν έτυχαν ιδιαίτερης απήχησης. Η μέθοδος της πρέσας αντιγραφής (letter copy press) ήταν η πρώτη τεχνική αναπαραγωγής που είχε ευρεία αποδοχή και χρήση στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες [1].

Η πρώτη αίτηση ευρεσιτεχνίας για την αντιγραφική επιστολών παρουσιάστηκε στο Λονδίνο το 1780 από τον James Watt¹. Σε αυτήν περιγράφεται με λεπτομέρεια η διαδικασία χρήσης της πρέσας αντιγραφής, η συνταγή για ένα ειδικό μελάνι αντιγραφής και το κατάλληλα προετοιμασμένο χαρτί.

Η μέθοδος βασίζεται στην αποτύπωση του μελανιού ενός χειρόγραφου εγγράφου σε ένα λεπτό ημιδιαφανές χαρτί, χωρίς κολλάρισμα. Το πρωτότυπο έπρεπε να είναι γραμμένο με κατάλληλα παρασκευασμένο μεταλλογαλλικό μελάνι και η αντιγραφή έπρεπε να πραγματοποιηθεί εντός 24ωρών (όσο το μελάνι ήταν ακόμη φρέσκο) [2].

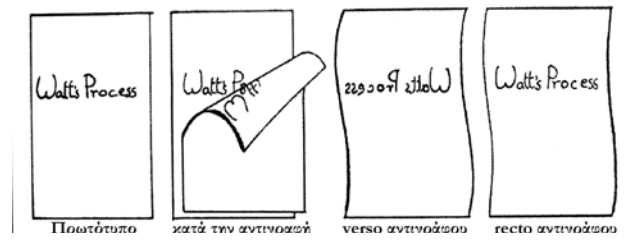
Εικόνα 1. Διάταξη αντιγραφής. Βασισμένο σε σχέδιο των Rhodes et.al [Rhodes et.al(1999)]

Τα χαρτιά αντιγραφής ήταν συνήθως χωρίς γράμμιση, μικρού βάρους, από ράκη ή διάφορες φυτικές ίνες, χωρίς προσθήκη χημικών. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιούνταν ειδικά προετοιμασμένα χαρτιά εμποτισμένα με διάφορες υδατοεργαζόμενες ουσίες, για την καλύτερη απόδοση της αντιγραφής.

Για τη διευκόλυνση της διαδικασίας το χαρτί αντιγραφής έπρεπε να είναι ελαφρώς υγρό. Αυτό επιτυγχάνονταν με την εφαρμογή υγρασίας, με χρήση πινέλου ή στυπόχαρτα ή ειδικό εξοπλισμό, που επινοήθηκε για το σκοπό αυτό όπως π.χ. copying paper damper, πριν ή μετά την τοποθέτηση του χαρτιού αντιγραφής επάνω στη χειρόγραφο σελίδα. Ακολουθούσε πρεσσάρισμα για 30 δευτερόλεπτα ανάμεσα σε χαρτονένιες πινακίδες εμποτισμένες με λάδι, οι οποίες περιόριζαν τη κίνηση του νερού. Στη συνέχεια, το αντίγραφο απομακρυνόταν από το πρωτότυπο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, το μελάνι περνούσε στο λεπτό χαρτί αντιγραφής.

Το αποτύπωμα του κειμένου στην επιφάνεια επαφής του χαρτιού αντιγραφής αποτελεί εικόνα κατόπτρου (mirror image) του αυθεντικού. Το μελάνι διαχέεται μέσω του χαρτιού αντιγραφής και περνά στην μπροστινή όψη, δημιουργώντας το αντίγραφο. Το κυριότερο χαρακτηριστικό των εγγράφων, που έχουν αντιγραφεί με αυτήν τη μέθοδο, είναι ότι το κείμενο είναι πιο ευκρινές και έντονο στην πίσω όψη από αυτό της όψης ανάγνωσης, χαρακτηριστικό που δεν παρατηρείται στα χειρόγραφα.

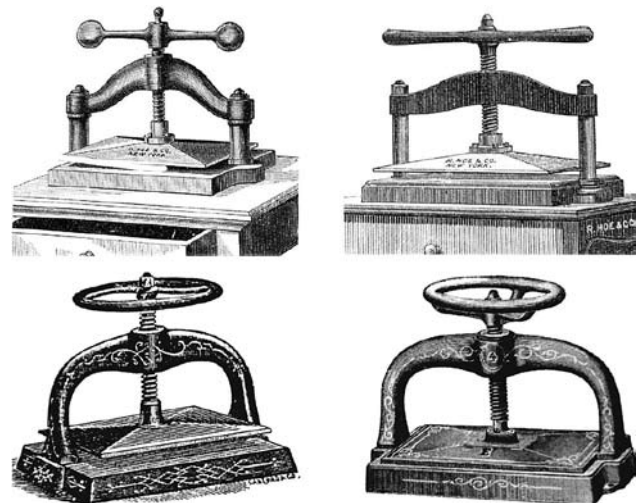
Το 1780, η εταιρεία James Watt & Co. ξεκίνησε την παραγωγή του Watt Copy Kit το οποίο περιλάμβανε το ειδικό μελάνι, το χαρτί αντιγραφής και την πρέσα γραφείου. Η πρέσα δι-

Εικόνα 2. Σχεδιάγραμμα αντιγραφής-μεταφοράς του κειμένου από το πρωτότυπο στο αντίγραφο. Βασισμένο σε σχέδιο του Cleveland [Cleveland, R.-R. (2000)]

ατέθηκε σε διαφορετικούς τύπους: αυτή με τους δύο αντικριστούς κυλίνδρους και ένα δεύτερο μοντέλο με κατακόρυφο βιδωτό μηχανισμό.

Αρχικά οι πρέσες κυκλοφόρησαν με ευθείες χειρολαβές ή και με μπάλες στις απολήξεις τους, για την περιστροφή της κατακόρυφης βίδας. Αργότερα, οι λαβές (μετά το 1860) αντικαταστάθηκαν από οδηγό σε σχήμα τροχού, για το ταχύτερο άνοιγμα και το κλείσιμο της πρέσας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κυ-

Εικόνα 3. Διαφορετικοί τύποι πρέσας αντιγραφής (copy press). Εικόνες από διαφημίσεις εποχής. [Rhodes, B. & Streeter, W. (1999)]

ριότερες διαφορές της πρέσας για την παραγωγή αντιγράφων από την πρέσα βιβλιοδεσίας είναι ότι η πρώτη είναι ελαφρύτερη ως κατασκευή και έχει μικρότερο άνοιγμα μεταξύ της κινητής πλάκας και της βάσης (bed) και συγκεκριμένα 7-10 εκ. έναντι των 18 εκ. της βιβλιοδεσίας. Εκτός από τις πρέσες αντιγραφής γραφείου, σταδιακά, κυκλοφόρησε στην αγορά μεγάλος αριθμός φορητών συστημάτων αντιγραφής και πρεσαρίσματος.

Μέχρι το 1840, η μέθοδος δεν τυγχάνει ευρείας αποδοχής, παρόλο που χρησιμοποιείται στα ανώτατα κλιμάκια των κυβερνήσεων της Ευρώπης και της Αμερικής. Από το 1850 όμως, η χρήση της εδραιώνεται για την αντιγραφή εγγράφων και σχεδίων σε εταιρίες και οργανισμούς. Ένδειξη της ευρείας χρήσης της είναι η συχνή εμφάνισή των πρεσών αντιγραφής αλληλογραφίας σε χαρακτηριστικά και φωτογραφίες που απεικονίζουν γραφεία των τελών του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα.

¹ James Watt, Copying letters etc. Watt's specifications, British patent no 12440.

Αρχικά, η αντιγραφή γινόταν σε λυτά φύλλα, τα οποία συγκεντρώνονταν και σταχώνονταν σε μορφή βιβλίου από ιδιώτες βιβλιοδέτες. Στα μέσα του αιώνα, κυκλοφόρησαν τα πρώτα βιβλία αντιγραφής αλληλογραφίας (copy books ή letter books) από τις σιδηροδρομικές εταιρίες που υιοθέτησαν τη μέθοδο του Watt, για αντίγραφα σε δεμένη μορφή [3]. Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τετάρτου του 19ου αιώνα, εισήχθη στην αγορά πλήθος ανταγωνιστικών τεχνολογιών, για να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες. Η χρήση της γραφομηχανής αρχικά δεν μεταβάλλει τον τρόπο αντιγραφής καθώς χρησιμοποιούνται ειδικού τύπου ταινίες γραφομηχανής. Παρατηρήθηκαν όμως προβλήματα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε έκδοση της *Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας* των αρχών του 20ού αι. «το κοπιάρισμα απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή, καθότι, όταν οι ταινίες, ιδιαίτερα στην αρχή της χρήσης τους, είναι υπερφορτωμένες μελάνι, υφίσταται κίνδυνος να κηλιδωθεί ανεπανόρθωτα η πρωτότυπη επιστολή, το δε αντίγραφο να καταστεί τελείως δυσανάγνωστο»[4].

Σύντομα η αντιγραφή των δακτυλογραφημένων επιστολών πραγματοποιείται με τον «ειδικόν χάρτην κοπιαρίσματος» ή carbon paper καθιστώντας τη διαδικασία συντομότερη και ασφαλέστερη. Από τις αρχές του 20ού αι., η μέθοδος αρχίζει να εγκαταλείπεται, αν και υπάρχουν αναφορές στη βιβλιογραφία ότι εξακολουθεί να χρησιμοποιείται έως και το 1950.

Εικόνα 4. Φωτογραφία γραφείου αρχών του 20ού αιώνα. Διακρίνονται η πρόσσα αντιγραφής και γραφομηχανές. [Rhodes, B. & Streeter, W. (1999)]

Βιβλία αντιγραφής επιστολών

Πριν τα μέσα του 19ου αι. τα βιβλία αντιγραφής σταχώνονταν από ιδιώτες βιβλιοδέτες που σε ορισμένες περιπτώσεις είχαν συμβάσεις με μεγάλα βιβλιοχαρτοπωλεία. Σταδιακά διαμορφώνεται ένας ιδιαίτερος τύπος βιβλιοδεσίας που πραγματοποιείται σε εξειδικευμένα καταστήματα.

Την τυποποιημένη μορφή βιβλίου αντιγραφής που διατίθεται στο εμπόριο (διαστάσεων συνήθως 29 x 24 εκ.) αποτελούσαν 500, 750 ή 1000 φύλλα ειδικού ημιδιαφανούς χαρτιού. Τα φύλλα αντιγραφής ήταν σειριακά αριθμημένα, στην άνω δεξιά γωνία, αρχικά χειρόγραφα και αργότερα με χρήση ειδικής μηχανής αριθμησης. Η συρραφή των τευχών γινόταν με το χέρι σε περγαμηνές ταινίες. Αυτές αργότερα αντικαταστάθηκαν από υφασμάτινες και η ραφή γινόταν σε ειδικές μηχανές. Και στις δύο όμως περιπτώσεις, για τη συνεχή ραφή, χρησιμοποιούσαν χοντρή ανθεκτική κλωστή. Τα βιβλία αντιγραφής επιστολών διακρίνονται για τις ιδιαίτερα σταθερές σταχώσεις τους, τις οποί-

ες επέβαλε η συχνή χρήση τους και η αντοχή στην εφαρμογή υγρασίας και πίεσης, για την αντιγραφή των επιστολών. Στην ανθεκτική δομή τους συνέτεινε και το χαρτί αντιγραφής το οποίο χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη αντοχή, ευκαμψία και σχετική χημική σταθερότητα [3].

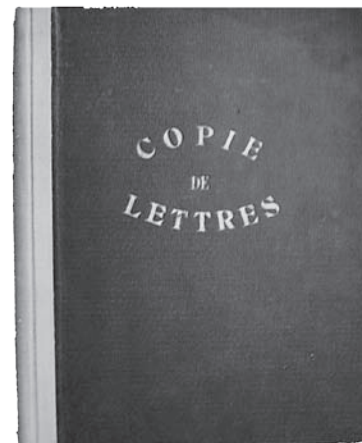
Πρόκειται για ημιδερματόδετες ή ημιπανόδετες βιβλιοδεσίες με χαρτονένιες πινακίδες που καλύπτονται από διακοσμητικό χαρτί ή ύφασμα βιβλιοδεσίας, συνήθως μαύρου χρώματος, που φέρει γράμμωση ή κοκκίδωση.

Τα βιβλία περιλαμβάνουν λατινικό ή ελληνικό αλφαβητικό ευρετήριο, που βρίσκεται συνήθως στην αρχή ή στο τέλος των βιβλίων αντιγραφής. Τα ευρετήρια αποτελούνται συνήθως από ένα ή δύο τεύχη βιομηχανικού αδιαφανούς χαρτιού, μετρίου πάχους. Παρεμβάλλονται ροζ, μωβ, μπλε ή άλλου χρώματος χαρτιά που διακρίνονται για την απορροφητικότητα τους. Υπάρχουν βιβλιογραφικές αναφορές σε αναδιπλούμενα ευρετήρια, στο τέλος των βιβλίων αντιγράφων αλληλογραφίας, που παρείχαν τη δυνατότητα να ανατρέχει κανείς σε αυτά παράλληλα με τις αντιγραμμένες επιστολές.

Οι σελίδες καταχώρισης εμφανίζονται με ή χωρίς οριζόντια και κατακόρυφη γράμμωση και στοιχεία εισαγωγής. Τα γράμματα του ευρετηρίου είναι επικολημένα και αργότερα τυπωμένα. Σημειώνεται το όνομα του παραλήπτη της επιστολής, ο τόπος διαμονής του και το φύλλο στο οποίο βρίσκεται το αντίγραφο της επιστολής. Σε κάποιες περιπτώσεις, στο εσωτερικό των βιβλίων υπάρχουν οδηγίες για την ορθή αντιγραφή ή την καταχώριση των στοιχείων του παραλήπτη.

Η χρήση της μεθόδου στην Ελλάδα

Στη σύγχρονη ελληνική βιβλιογραφία βρέθηκαν ελάχιστες αναφορές για τη χρήση των βιβλίων αντιγραφής [5, 6] και η έρευνα στράφηκε σε εκδόσεις του πρώτου μισού του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα. Σε εγχειρίδια εμπορικής επιστολογραφίας του 1864 και του 1870, τα βιβλία αντιγραφής χαρακτηρίζονται ως «εκ των κυριότερων βοηθητικών βιβλίων του εμπόρου, καθώς μέσω αυτών διατηρεί αρχείο των συναλλαγών του και των πιστοχρεώσεων του»[7, 8]. Η χρήση των βιβλίων αντιγραφής επιστολών διευρύνθηκε στην Ελλάδα, λόγω της εξαιρετικής ανάπτυξης που σταδιακά έλαβαν οι εμπορικές συναλλαγές, μετά τα μέσα του 19ου αιώνα και της εφαρμογής του άρθρου 8 του Εμπορικού Νόμου σύμφωνα με το οποίο: «Ο έμπορος είναι υποχρεωμένος να αντιγράψει εις επίτηδες βιβλίον τας επιστολάς τας οποίας διευθύνει εις τούς ανταποκριτάς του καί νά διατηρεί εις φακέλους τας οποίας λαμβάνει». Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως μέσο αποδείξεως στο δικαστήριο, ως προς τις νομικές σχέσεις μεταξύ εμπόρων και σε υποθέσεις διαφοράς. Το 1887 στο επίτομο εμπορικό λεξικό του Νικολάου Φίλωνος αναφέρεται το λήμμα βιβλίο αντιγραφής

Εικόνα 5. Βιβλίο Αντιγραφής επιστολών

επιστολών με τους αντίστοιχους ξενόγλωσσους όρους *coria lettere*, *copie de lettres* και *cory book*.

Στις διάφορες αναφορές για τα βιβλία αντιγραφής επιστολών χρησιμοποιείται επίσης ο όρος κόπια, είτε για μεμονωμένα αντίγραφα ή για τα βιβλία. Στο *Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν του Ελευθερουδάκη* των αρχών του 20ού αι. στο λήμμα «κόπια» μεταξύ των ερμηνειών βρίσκουμε:

Κόπια (η *ital. coria*). Πανομοίωτον αντίγραφον επιστολής γεγραμμένης δι' αντιγραφικής μελάνης. Το μηχανήμα (αντιγραφικόν πιεστήριον) δι' ου γίνεται η αντιγραφή επιστολών. Έντω κυρίων εμπορικών βιβλίων περιέχον αντίγραφα των επιστολών και έχον αποδεικτικήν δύναμιν [9].

Σε εγκυκλοπαιδείες της ίδιας περιόδου περιγράφεται λεπτομερώς ο τρόπος αντιγραφής, η μέθοδος και τα υλικά που είναι απαραίτητα για την παραγωγή αντιγράφων.

Στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος πραγματοποιήθηκε επιτόπια έρευνα σε δημόσια και ιδιωτικά αρχεία². Εντοπίστηκαν τεκμήρια στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, το Ιστορικό και Παλαιογραφικό αρχείο του ΜΙΕΤ, το Ιστορικό Αρχείο της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το Βυζαντινό Μουσείο, το Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας και το Ιστορικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη. Συνολικά, εντοπίστηκαν και εξετάστηκαν άνω των 180 βιβλίων αντιγραφής επιστολών, που καλύπτουν τη χρονική περίοδο από το 1845 έως το 1929. Έχουν χρησιμοποιηθεί από φορείς, εμπορικά καταστήματα, επιχειρήσεις και τράπεζες της Αθήνας και της περιφέρειας, καθώς επίσης από ιδιώτες με συστηματική και εκτεταμένη εξερχόμενη αλληλογραφία. Ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν: ο Ερρίκος Σλήμαν, ο Ιωάννης Βαλαωρίτης, τα μεταλλεία της Σερίφου, κα-

σε ελληνικά εγχειρίδια εμπορικής επιστολογραφίας του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα. Σπανιότερα αναγράφεται η ένδειξη στα ελληνικά «Βιβλίον αντιγραφής επιστολών» ή «ΑΝΤΙΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ».

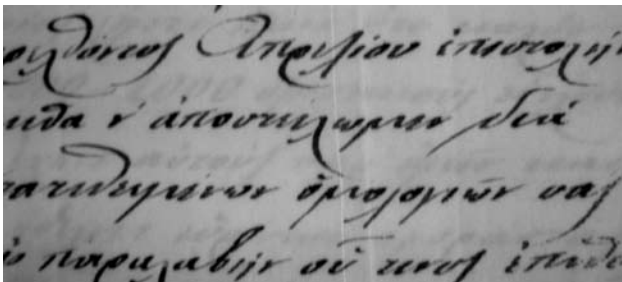
Τα βιβλία αντιγράφων που καταγράφηκαν είναι εισαγωγής από εταιρείες της Ευρώπης (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία), της Αμερικής και της Κωνσταντινούπολης. Στο μπροστινό εσώφυλλο ορισμένων βιβλίων υπάρχουν αυτοκόλλητες ταμπέλες-ενδείξεις, με τις επωνυμίες βιβλιοχαρτοπωλείων που τα διαθέτουν στην αγορά και σε κάποιες περιπτώσεις αναγράφεται η τιμή τους. Τα βιβλιοχαρτοπωλεία που καταγράφηκαν ήταν του Χάγερ, των Πάλλη και Κοτζιά, και, των Αδελφών Ρακόπουλων. Αργότερα, τα μεγάλα χαρτοπωλεία εισάγουν, με ειδική παραγγελία, βιβλία αντιγραφής που φέρουν τη φήμη τους, όπως το βιβλιοχαρτοπωλείο Πάλλη και Κοτζιά, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι στα τέλη του 19ου αιώνα ορισμένα από αυτά εξελίσσονται σε κατασκευαστές, όπως οι Πάλλης και Αφοί Ρακόπουλοι.

Η χρήση των βιβλίων αντιγραφής επιστολών εγκαταλείπεται σταδιακά από το 1915, αν και εξακολουθούν υπάρχουν τεκμήρια μέχρι και το 1930 έκτοτε ο όρος «κόπια» χρησιμοποιείται πλέον μόνο με την έννοια του αντιγράφου.

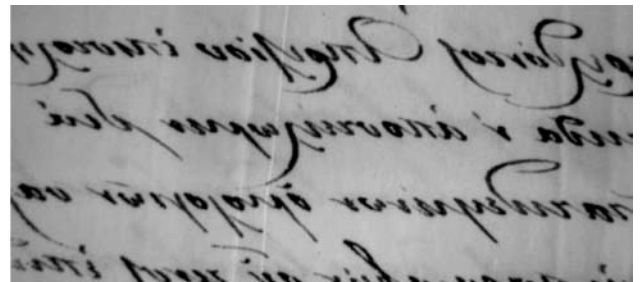
Χαρακτηριστικά - Ποιότητα αντιγράφων

Σε ορισμένες περιπτώσεις τα αντίγραφα επιστολών δεν μπορούν να διακριθούν από πρωτότυπες χειρόγραφες επιστολές. Τα δύο κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των αντιγράφων είναι:

- το λεπτό, ημιδιαφανές χαρτί, με ελάχιστο ή καθόλου κολάρισμα, υπόλευκου ή υποκίτρινου χρώματος, και

Recto

Verso

Εικόνα 6 Λεπτομέρειες στην recto και αντίστοιχα στη verso όψη ενός αντιγράφου επιστολής (κόπιας)

ταστήματα της Αθήνας και του Καστελόριζου κ.ά. Σε ορισμένες περιπτώσεις βρέθηκαν επιγραφές και σφραγίδες του τελωνείου Αθηνών στο εσωτερικό των βιβλίων που επιβεβαιώνουν την υποχρεωτική χρήση από τράπεζες και επιχειρήσεις.

Στο μπροστινό κάλυμμα φέρουν (με χρυσοτυπία ή σε ετικέτα τυπωμένη) ενδείξεις, όπως «*coria lettere*», «*cory book*», «*corig buch*» κ.ά., συνήθως ενδεικτική της χώρας κατασκευής. Ο επικρατέστερος τίτλος που εμφανίζεται είναι «*Copie de lettres*» ακόμα και σε βιβλία ελληνικής κατασκευής ή αποκλειστικής διάθεσης στην Ελλάδα. Ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται και

- το γεγονός ότι το κείμενο διακρίνεται και στην πίσω όψη και η γραφή εμφανίζεται πιο έντονη (λόγω της άμεσης επαφής της επιφάνειας με το πρωτότυπο).

Το κείμενο των αντιγράφων που μελετήθηκαν ήταν τις περισσότερες καφέ χρώματος, αλλά καταγράφηκαν επίσης μαύρο και σκούρο μωβ. Στα αντίγραφα αλληλογραφίας αναμένεται η γραφή να μην είναι απόλυτα ευκρινής λόγω των μηχανισμών μεταφοράς του κειμένου. Περιμετρικά των γραμμάτων εμφανίζεται συχνά μία ελαφριά διάχυση, που αλλοιώνει τα όρια των χαρακτήρων, δίνοντας τους μια «θολή» εικόνα.

² Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους Χ. Καλιγιά, Ν. Βογρέϊκοφ και Μ. Βολτέρρα (Γεννάδειος Βιβλιοθήκη), Ν. Παντελάκη (Ιστορικό αρχείο Εθνικής Τράπεζας), Χριστίνα Βάρδα (Ε.Λ.Ι.Α.), Α. Τσελίνα (Ιστορικό και παλαιογραφικό αρχείο ΜΙΕΤ) για την βοήθειά τους στον εντοπισμό και μελέτη του υλικού, και την Μαρία Αλεξίου για τις πολύτιμες συμβουλές της.

Ανάλογα με την ποιότητα του κειμένου που έχει προκύψει, τα αντίγραφα αλληλογραφίας που καταγράφηκαν μπορούν να χαρακτηριστούν ως:

- υψηλής ευκρίνειας (παρομοιάζουν χειρόγραφα),
- ικανοποιητικής ευκρίνειας,
- αχνά και δυσδιάκριτα, αλλά και
- κακής ποιότητας, με δυσανάγνωστα γράμματα ή/και έντονη διάχυση του μελανιού, στα οποία η γραφή παρουσιάζεται συνεχής χωρίς κενά.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, στα βιβλία που εξετάστηκαν δεν παρατηρήθηκαν στο σύνολο αποκλειστικά μόνο καλής ή κακής ποιότητας αντίγραφα, αλλά συνδυασμός των παραπάνω ποιτήτων αντιγραφής. Ακόμα και σε μία σελίδα καταγράφηκαν διαφορές της ποιότητας αντιγραφής.

Η μελέτη των τεκμηρίων κατά τη διάρκεια της έρευνας, αλλά και η πειραματική διαδικασία παραγωγής αντιγράφων με την συγκεκριμένη μέθοδο, έδειξε ότι η ποιότητα επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, το πάχος της «γραφής» των γραμμάτων, η ευκρίνεια και η αναγνωσιμότητα των αντιγράφων εξαρτάται από:

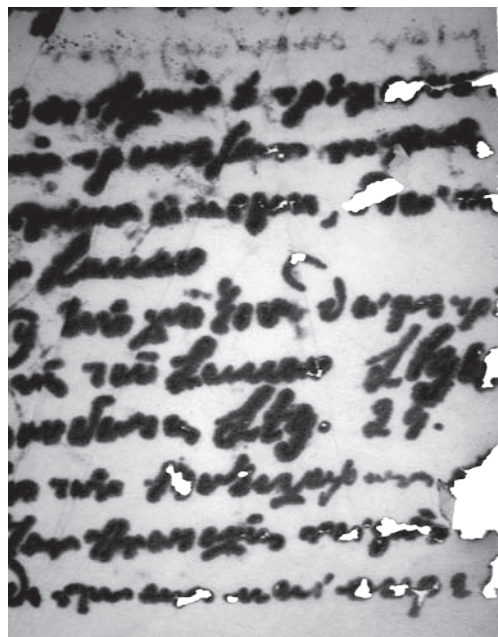
- τη μεθοδολογία αντιγραφής (υγρή ή στεγνή μέθοδος ή άλλη),
- την ποιότητα των υλικών αντιγραφής (μελάνι και χαρτί),
- τον τρόπο εφαρμογής της μεθόδου, και
- την κατάσταση διατήρησής τους.

Ειδικότερα, σε τεκμήρια που αποδίδονται στη βασική μεθοδολογία αντιγραφής (με χρήση μεταλλογαλλικού μελανιού γραφής και εφαρμογή υγρασίας και πίεσης) προέκυψε ότι υπάρχει άμεση σχέση με τον τρόπο εφαρμογής και το αποτέλεσμα. Αχνά ή δυσδιάκριτα αντίγραφα μπορούν να προκύψουν από την εφαρμογή περιορισμένης ποσότητας υγρασίας ή ανεπαρκούς πίεσης, με αποτέλεσμα τη μη ενεργοποίηση του μελανιού γραφής και την αναποτελεσματική αποτύπωση του στο χαρτί αντιγραφής. Δυσανάγνωστα αντίγραφα προκύπτουν όταν εφαρμόζεται υπερβολική ή ανομοιόμορφη υγρασία. Στην περίπτωση αυτή προκαλείται έντονη διάχυση του μελανιού που αλλοιώνει τη μορφή των γραμμάτων ενοποιώντας γράμματα και λέξεις. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του γερμανού αρχαιολόγου H. Schliemann ο οποίος, αν και ήταν συστηματικός αντιγραφέας, ήταν ιδιαίτερα βιαστικός και άτσαλος με συνέπεια η ποιότητα των αντιγράφων του να είναι πολλές φορές κακή, λόγω της απρόσεκτης εφαρμογής της μεθόδου και όχι λόγω των υλικών [10].

Φθορές - Συνθήκες διατήρησης

Στα αντίγραφα αλληλογραφίας, το μελάνι αντιγραφής αποτελεί τον κυριότερο φθοροποιό παράγοντα. Ο τύπος του μελανιού αντιγραφής που έχει ευρύτερα χρησιμοποιηθεί έχει σύσταση παρόμοια με αυτή των μεταλλογαλλικών μελανιών γραφής με αποτέλεσμα τα αντίγραφα να παρουσιάζουν ανάλογες φθορές και στάδια διάβρωσης. Η διάβρωση που προκαλούν τα μεταλλογαλλικά μελάνια στο χαρτί είναι συνέπεια των αντιδράσεων της υδρόλυσης και οξειδωσης της κυτταρίνης του χαρτί που υποστρώματος. Η υδρόλυση προκαλείται λόγω της περισ-

σειας θεικού οξέος που παράγεται ως παραπροϊόν κατά την κατασκευή του μελανιού, ενώ η οξειδωση της κυτταρίνης καταλύεται από την παρουσία ιόντων δισθενούς σιδήρου³. Σταδιακά παρατηρούνται ρηγματώσεις στις μελανωμένες περιοχές, αποδυνάμωση του χάρτινου υποστρώματος έως και διάτρηση του κατά μήκος της γραφής [11]. Οι φθορές είναι εντονότερες στις περιπτώσεις που έχει χρησιμοποιηθεί μεγαλύτερη ποσότητα μελανιού, όπως όταν η γραφή είναι έντονη και παχιά, αλλά και

Εικόνα 7 Φθορές. Διακρίνεται διάτρηση του χαρτιού κατά μήκος της γραφής.

όταν έχει εφαρμοστεί περίσσεια υγρασίας. Ακόμα, παρατηρείται δυσχρωμία καφέ χρώματος περιμετρικά των γραμμάτων. Αυτό μπορεί να οφείλεται στη διάχυση του μελανιού λόγω κακής εφαρμογής ή στην αποικοδόμηση της κυτταρίνης. Η διάκριση των δυο φαινομένων αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης του ερευνητικού προγράμματος [12].

Η σημερινή κατάσταση διατήρησης του κειμένου και των βιβλίων γενικότερα διαμορφώνεται από την έκταση των φθορών, που έχουν επέλθει με την πάροδο του χρόνου, καθώς και από τις συνθήκες φύλαξης. Οι εξωγενείς παράγοντες φθοράς και κυρίως η υγρασία αποτελούν καθοριστικές παραμέτρους για την κατάσταση διατήρησης του βιβλίου και την έκταση της φθοράς των μελανωμένων περιοχών. Τα αντίγραφα αλληλογραφίας είτε ως λυτά έγγραφα ή σε μορφή βιβλίων θα πρέπει να είναι αποθηκευμένα διαρκώς σε αμετάβλητες συνθήκες θερμοκρασίας 18ο C και σχετικής υγρασίας 50%. Το χαμηλό ποσοστό υγρασίας είναι σημαντικό καθώς η περιορισμένη ποσότητα κολληρίσματος στο χαρτί, αλλά και η παρουσία της γλυκερίνης και άλλων υγροσκοπικών στοιχείων στο μελάνι ή το χαρτί των αντιγράφων απορροφούν υγρασία. Συστατικά του μελανιού, όπως η ζάχαρη, ευνοούν φθορές από ανάπτυξη βιολογικών παραγόντων.

³ Η όξινη υδρόλυση προκαλεί τον αποπολυμερισμό της κυτταρίνης, και κατά συνέπεια τη σταδιακή μείωση της μηχανικής αντοχής του χαρτιού. Η οξειδωση της κυτταρίνης έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία χρομοφόρων και όξινων ομάδων με συνέπεια τη μείωση της ικανότητας απορρόφησης νερού, το φθορισμό και την αλλαγή χρώματος του χαρτιού.

Ο συχνός χειρισμός και η έκθεση των αντιγράφων θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν. Ενδείκνυται η αποθήκευση τους στο σκοτάδι καθώς ορισμένα συστατικά του χαρτιού αντιγραφής μπορεί να είναι ιδιαίτερα φωτοευαίσθητα. Σε περίπτωση έκθεσης ο φωτισμός δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα 50 lux.

Η μικροφωτογράφιση και η ψηφιοποίηση αποτελούν το καλύτερο προτεινόμενο μέτρο για τον περιορισμό της χρήσης των τεκμηρίων.

Αναφορές

1. Cleveland, R.-R. (2000). Selected 18th, 19th and 20th century Iron Gall formulations developed in England, France, Germany and the United States, for the use with the Copy Press, process. In *The iron gall meeting, Newcastle upon Tyne, 4th & 5th September 2000: postprints* (Brown, A. Jean E. ed.), 23-30.
2. Stroud, J. (1985). Ink on Manuscripts and Documents. Proceedings of 4th Annual Seminar Conservation of Archival Materials, Harry Ransom Humanities Research Center, Austin, USA, 41-71.
3. Rhodes, B. and Streeter, W. (1999). *Before Photocopying: the art and history of mechanical copying 1780-1938*. Newcastle, DE: Oak Knoll Press.
4. *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, Πυρσός Α.Ε. Εκδόσεων και Γραφικών Τεχνών, Αθήνα, (1930).
5. Βάρδα, Χ. (1997). Βιβλία αντιγραφής επιστολών – μέθοδοι αντιγραφής. *Αρχαιακά Νέα*, Ενημερωτικό δελτίο της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας, 16, σελ. 20.
6. Τσελίκας, Α. (2000). Η εμπορική αλληλογραφία του Ιωάννη Γεωργίου Μαύρου από το Καστελλόριζο, *Εμείς και η Τράπεζα*, τχ. 16, Νοέμβριος 2000, σελ. 34-38.

7. Μελά, Κ. (1864). *Εμπορικών Εγχειρίδιον*, έκδοση δεύτερη, τυπογραφείο Σ. Κ. Βλαστού, Αθήνα.
8. Ζυγούρα, Ξ. (1870). *Ελληνική Εμπορική Επιστολογραφία*, Εμπορικής Βιβλιοθήκης τόμος πρώτος, τυπογραφείο «Η Ανατολή» Ευαγγελινού Μισαηλίδου, Κωνσταντινούπολη.
9. *Εγκυκλοπαιδικόν "Λεξικόν"*, Εκδοτικός οίκος Ελευθερουδάκης Α.Ε., Αθήνα (1927).
10. Kennel, S.A.H. (2002). The Schliemann Letters: Artifact to database, *Newsletter of the American School of Classical Studies*, Athens, 02-5, p.5.
11. Reibland, B. and Hofenk de Graaf, J. (2000). *Condition rating for paper objects with iron-gall ink*. ICN-Information, Number 1, Netherlands Institute for Cultural Heritage, 1-4.
12. Alexopoulou A., Banou P., Gerakari K, Kaminari A. & Stassinou A. (2006). Copy books: non-destructive documentation of the H. Schliemann copy letters archive, *The 2nd Iron gall meeting – MIP final conference, 24-27 of January 2006*, Newcastle upon Tyne. (in press)

Αθηνά Αλεξοπούλου

Δρ. Φυσικοχημείας, Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας

Πηνελόπη Μπάνου

Συντηρήτρια έργων τέχνης σε χαρτί, ΜΑ
Εργαστηριακή Συνεργάτιδα Τμ. ΣΑΕΤ

Αγγελική Στασινού

Συντηρήτρια βιβλιακού και αρχαιακού υλικού ΜΑ
Εργαστηριακή Συνεργάτιδα Τμ. ΣΑΕΤ

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Αν και συνήθως πιστεύουμε ότι κοινό των Αρχείων είναι σχεδόν αποκλειστικά οι ερευνητές, στην πραγματικότητα, οι αρχαιακοί φορείς απευθύνονται σε κάθε *διαχειριστή, χρήστη ή εν δυνάμει διαχειριστή ή χρήστη του αρχαιακού υλικού*¹.

Ξεκινώντας από τους ερευνητές και τη διοίκηση και φτάνοντας μέχρι τους «μη ειδικούς», εκείνους δηλαδή που δεν έχουν ειδικές σπουδές, που θα τους επέτρεπαν να εκμεταλλευτούν στο μέγιστο τις δυνατότητες που τους προσφέρουν τα αρχεία, αλλά έχουν δίψα να μάθουν και ν' ανακαλύψουν, έχουμε μπροστά μας ένα κοινό που πρέπει να κατακτηθεί. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η προσπάθεια διάθεσης του

υλικού των Αρχείων για χρήση από τους ερευνητές, την εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά και το ευρύ κοινό. Η προσπάθεια αυτή έχει πάρει τελευταία ώθηση με τα προγράμματα ψηφιοποίησης. Η ψηφιοποίηση μπορεί ασφαλώς να συμβάλει θετικά στη διατήρηση των αρχαιακών τεκμηρίων, περιορίζοντας τη μεταχείριση των πρωτοτύπων. Ωστόσο, για έναν αρχαιακό φορέα θα πρέπει να νοείται κυρίως ως μέρος μιας γενικότερης στρατηγικής αύξησης της πρόσβασης και δημιουργίας νέων χρηστών.

Από την άλλη, θα ήταν καλύτερα να μιλάμε για «ψηφιακό περιεχόμενο» παρά για «ψηφιοποίηση». Είναι βέβαιο ότι δεν μπορούμε να ψηφιοποιήσουμε το σύνολο του υλικού μας. Άλλωστε κάτι τέτοιο δεν γίνεται από καμιά εθνική αρχαιακή υπηρεσία. Όσο κι αν η ιδέα θα ήταν ελκυστική

¹ Τα Γ.Α.Κ. απευθύνονται σε κάθε διαχειριστή, χρήστη ή εν δυνάμει διαχειριστή ή χρήστη του αρχαιακού υλικού, όπως:

= Ερευνητές και ερευνητικά ιδρύματα. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται όχι μόνον οι ιστορικοί, αλλά οι ερευνητές γενικότερα, ανάλογα με το περιεχόμενο του κάθε αρχείου και τα ιδιαίτερα ερευνητικά ενδιαφέροντα (ενδεικτικά: ιστορικοί, κοινωνιολόγοι, οικονομολόγοι, αρχιτέκτονες, τοπογράφοι, μηχανολόγοι, χημικοί, γεωπόνοι, γιατροί κ.ά.). Σε αυτή την κατηγορία μπορούμε να συμπεριλάβουμε και άλλες κατηγορίες ερευνητών που αντλούν από τα αρχεία πληροφορίες χρήσιμες στη δουλειά τους, όπως δημοσιογράφοι, κινηματογραφιστές, σχεδιαστές μόδας κ.ο.κ.

= Φορείς της δημόσιας διοίκησης.

= Πολίτες που αναζητούν, χρησιμοποιούν αρχαιακό υλικό για τη διεκπεραίωση υποθέσεων τους (διοικητική χρήση των αρχείων).

= Φορείς της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί, μαθητές όλων των βαθμίδων, σπουδαστές, φοιτητές, διδακτικό / επιστημονικό προσωπικό ΤΕΙ – ΑΕΙ.

= Φορείς διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς.

= Αρχειονόμοι, συντηρητές, τεκμηριωτές κ.ά.

= Ευρύ κοινό.

κή, ψηφιακό περιεχόμενο δεν σημαίνει μόνο –ή μπορεί και να μη σημαίνει κυρίως– ψηφιοποίηση τεκμηρίων. Μπορεί να είναι διαθέσιμα σε ψηφιακή μορφή εργαλεία έρευνας, μεταδεδομένα αρχείων και συλλογών, χωρίς απαραίτητως να υπάρχουν και ψηφιακές απεικονίσεις των τεκμηρίων. Αυτή βέβαια δεν είναι σήμερα η κυρίαρχη λογική των προγραμμάτων ψηφιοποίησης που τρέχουν στη χώρα μας (Κοινωνία της Πληροφορίας κ.λπ.), ωστόσο λόγω της έκτασης και της ποικιλίας του αρχαιακού υλικού που διαχειρίζονται τα Γ.Α.Κ., θα πρέπει να υπάρξει μια ισορροπία στη βάση ενός προσεκτικού σχεδιασμού, με στόχο να δοθούν όσο το δυνατόν περισσότερα νέα αρχεία σε χρήση, να δημιουργηθεί νέο κοινό, νέοι χρήστες, πάντα όμως σε ισορροπία με τις άλλες ανάγκες της υπηρεσίας και χωρίς να ξεχνάμε την αναγκαιότητα ανάδειξης της σημασίας και του πλούτου των συγχρόνων αρχείων.

Πέραν αυτού όμως, Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) δεν σημαίνει μόνο ψηφιοποίηση τεκμηρίων, ή, γενικότερα, ψηφιακό περιεχόμενο. Είναι τέτοιος ο χαρακτήρας των αρχείων και τόσο μεγάλο το εύρος των αρμοδιοτήτων των Γενικών Αρχείων του Κράτους, αλλά και του κοινού στο οποίο απευθύνονται οι αρχαιακές υπηρεσίες, που τα εντασσόμενα στην ΚτΠ προγράμματα μπορούν, και θα πρέπει, να έχουν αντίστοιχη ποικιλία και εύρος.

Με αυτό το σκεπτικό παραθέτουμε μια σειρά προτάσεων που υποβλήθηκαν για την ένταξη των αρχαιακών υπηρεσιών σε προγράμματα της ΚτΠ, στο πλαίσιο διαφόρων αξόνων προτεραιότητας και μέτρων. Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται οι στόχοι-τρόποι υλοποίησης που ορίζονται από την ΚτΠ και οι προτάσεις για την ένταξη των αρχαιακών υπηρεσιών σε προγράμματα στο πλαίσιο αυτών των αξόνων / μέτρων.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	
<ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή εκπαιδευτικού συστήματος στις απαιτήσεις της τεχνολογίας. • Κατάρτιση εκπαιδευτικών και μαθητών. • Ανάπτυξη ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου. • Προώθηση του ελληνικού πνεύματος και πολιτισμού, μέσω της τεκμηρίωσης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς. • Υπηρεσίες προς όφελος των νέων που κατοικούν στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές της χώρας. • Πολιτιστική εκπαίδευση. 	
ΜΕΤΡΟ 1.1. Εξοπλισμός και δικτύωση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης²	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Εξασφάλιση γρήγορου Internet για ερευνητές και σπουδαστές. • Δημιουργία δημόσιων κέντρων πληροφόρησης μέσω διαδικτύου [για τους νέους σε δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας³]. 	<p>1.1.1. Γρήγορες συνδέσεις (αντίστοιχες γραμμές) και εξοπλισμός για πρόσβαση στις υπηρεσίες που προσφέρουν τα Γ.Α.Κ. (πρόσβαση στην πληροφορία, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.). Αναβάθμιση υπάρχουσας υποδομής.</p> <p>1.1.2. Δημόσια κέντρα πληροφόρησης. Έχουν ήδη δημιουργηθεί σε πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες. Αντίστοιχα μπορούν να δημιουργηθούν και για τα Γ.Α.Κ.</p>

² Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και εποπτευόμενοι φορείς. Βαρύτητα ως προς τον άξονα χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 30%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ.

³ Και στο εσωτερικό κάθε νομού, περισσότερο και λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

ΜΕΤΡΟ 1.2. Εισαγωγή και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ⁴	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη ή προμήθεια λογισμικού για την εκπαίδευση. • Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. • Τηλε-εκπαίδευση. 	<p>1.2.1. Διδακτική αξιοποίηση αρχειακού υλικού: ανάπτυξη εφαρμογών πολυμέσων και υπερμέσων, online εκπαιδευτικά προγράμματα⁵.</p> <p>1.2.2. Έκδοση εγχειριδίου για τα πιο πάνω (βλ. αντίστοιχο εγχειρίδιο Εθνικών Αρχείων Μεγάλης Βρετανίας)⁶.</p> <p>1.2.3. Σεμινάρια για εκπαιδευτικούς για διδακτική αξιοποίηση του αρχειακού υλικού μέσω εφαρμογών πολυμέσων και υπερμέσων και μέσω διαδικτύου⁷.</p> <p>1.2.4. Δημιουργία κόμικ κατά το πρότυπο του <i>Un día en el Archivo</i> (Αρχεία Ανδαλουσίας)⁸ και <i>Not Only 4 Kids</i> (Αρχεία Χαϊδελβέργης)⁹</p>
ΜΕΤΡΟ 1.3. Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού ¹⁰	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία υποδομών για την ψηφιοποίηση και επιστημονική τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς – ανάπτυξη πληροφορικών συστημάτων διαχειριστικής και επιστημονικής τεκμηρίωσης. • Δημιουργία και προώθηση πολύγλωσσων ηλεκτρονικών εκδόσεων με ελληνικό πολιτιστικό περιεχόμενο. • Δημιουργία σημείων πληροφόρησης του κοινού με την επί τόπου χρήση των ΤΠΕ σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. • Παροχή κινήτρων σε καλλιτέχνες-δημιουργούς για την παραγωγή πολυμεσικών έργων. 	<p>1.3.1. Δημιουργία εικονικών εκθέσεων στο διαδίκτυο.</p> <p>1.3.2. Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου. Ψηφιακά ευρετήρια αρχειακού υλικού. Ψηφιοποίηση αρχείων και συλλογών.</p> <p>1.3.3. Δημιουργία εφαρμογών πολυμέσων και υπερμέσων (σε CD ROM). Προμήθεια απαραίτητου εξοπλισμού.</p> <p>1.3.4. Αγορά εξοπλισμού (υπολογιστές, σκάνερ, βιντεοπρόβολείς, οθόνες κ.λπ.).</p> <p>1.3.5. Επέκταση EAD (Encoded Archival Description).</p> <p>1.3.6. Προσαρμογή SEPIADES (Safeguarding European Photographic Images for Access Data Element Set)¹¹. Μετάφραση - έκδοση εγχειριδίου.</p> <p>1.3.7. Κινητές εκθέσεις αρχειακού υλικού - αγορά αυτοκινήτου.</p> <p>1.3.8. Δημιουργία σημείων πληροφόρησης στα Αρχεία όπου λειτουργούν εκθεσιακοί χώροι κ.λπ.</p> <p>Βλ. και 1.2.4.</p>

4 Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και εποπτευόμενοι φορείς. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 43%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΚΤ.

5 Σημαντική θέση σε αυτά τα προγράμματα κατέχει και η δημιουργία νέου περιεχομένου.

6 *Teacher's Booklet (Free Guide on Learning Curve and ICT in History)*: <http://www.learningcurve.gov.uk/howto/teacherbooklet.htm> (τελευταία επίσκεψη: 16.10.2006).

7 Παρόμοια σεμινάρια πραγματοποιήθηκαν το 2001 από τα Αρχεία Νομού Ευβοίας για τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής Χαλκίδας («Πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην εκπαίδευση με τη χρήση νέων τεχνολογιών (με βάση την εμπειρία των Αρχείων Ν. Ευβοίας).

Έχουν επίσης πραγματοποιηθεί αρκετές συναντήσεις εργασίας για σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

8 Ana Melero Casado, Javier Hermida Ruiz, *Un día en el archivo*, Consejería de Cultura, Dirección General de Instituciones del Patrimonio, Sevilla 1999.

9 Peter Blum, Harry Niemann, Dieter Landenberger, Thomas Schuetz, *Not Only 4 Kids*, DaimlerCrysler Konzernarchiv und Heidelberger Staatarchiv, 2004.

10 Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Πολιτισμού. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργείο Πολιτισμού και εποπτευόμενοι φορείς του.

Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 27%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ. Στο πλαίσιο αυτού του μέτρου: Πρόσκληση 65 για την Κ.Υ. των Γ.Α.Κ.

11 <http://www.knaw.nl/ECPA/sepia/publications.html> (τελευταία επίσκεψη: 16.10.2006).

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ¹²
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης

- Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων σε πολίτες και επιχειρήσεις υπηρεσιών από τη δημόσια διοίκηση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (κυβέρνηση online).
- Ανάπτυξη των στελεχών της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να χειριστούν νέες τεχνολογίες.
- Καθιέρωση και υποστήριξη γεωγραφικών και περιβαλλοντικών χαρτογραφικών και διαχειριστικών συστημάτων και ενθάρρυνση καινοτομικών πιλοτικών ενεργειών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

ΜΕΤΡΟ 2.1. «Ηλεκτρονική διακυβέρνηση» για την εξυπηρέτηση του πολίτη: Επιχειρησιακά σχέδια, μελέτες και πιλοτικά έργα¹³

Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη πιλοτικών εφαρμογών σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. • Εκπόνηση επιχειρησιακών σχεδίων και σχεδίων δράσης. • Βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων σε πολίτες και επιχειρήσεις υπηρεσιών από τη δημόσια διοίκηση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (κυβέρνηση online). • Χρηματοδότηση πιλοτικών έργων. 	<p>2.1.1. Λειτουργία του θεσμού των υπαλλήλων-συνδέσμων¹⁴.</p> <p>2.1.2. Μελέτες για την οργάνωση, διαχείριση και για την αυτοματοποίηση των λειτουργιών των ενεργών και ημι-ενεργών αρχείων δημοσίων υπηρεσιών, Ο.Τ.Α. κ.λπ. Αξιοποίηση διεθνούς εμπειρίας (αρχειονόμοι σε αποστολή, ενδιάμεσα αρχεία κ.λπ.).</p> <p>2.1.3. Έκδοση εγχειριδίων (και σε ηλεκτρονική μορφή και online) για το πιο πάνω θέμα (για δ.υ. και Ο.Τ.Α.).</p> <p>2.1.4. Εκσυγχρονισμός των θεματολογίων των αρχείων δ.υ. και Ο.Τ.Α. (σε κεντρικό επίπεδο). Εκσυγχρονισμός των π.δ. για τις εκκαθαρίσεις των αρχείων δ.υ. και Ο.Τ.Α. (σε κεντρικό επίπεδο). Εκπόνηση εργαλείων δουλειάς (ηλεκτρονικών αλφαβητικών πινάκων κ.λπ.)¹⁵.</p> <p>2.1.5. Βελτίωση λογισμικού για ηλεκτρονικό πρωτόκολλο (θεματολογία-εκκαθαρίσεις).</p> <p>2.1.6. Πιλοτικά, οργάνωση αρχείων δημοσίων υπηρεσιών κ.ά. δημοσίων αρχείων (ενδεικτικά: πολεοδομιών, δήμων, Δ.Ο.Υ., δικαστικών υπηρεσιών, συμβολαιογραφείων κ.ά.) // αυτοματοποίηση λειτουργιών που έχουν σχέση με τη διαχείριση των αρχείων αυτών.</p> <p>2.1.7. Μελέτη για διατήρηση ηλεκτρονικών αρχείων.</p> <p>2.1.8. Μελέτη για πρόσβαση στα αρχεία. Διεπιστημονική μελέτη για τους περιορισμούς πρόσβασης σε κατηγορίες αρχειακού υλικού και για τις προθεσμίες άρσης τους.</p> <p>2.1.9. Μελέτες για ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και στα Αρχεία.</p>

12 Μερικά από τα αποτελέσματα των προτεινόμενων έργων για τη δημόσια διοίκηση και τον πολίτη:

- Μείωση διαφορών ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. όσον αφορά το επίπεδο εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης και ειδικότερα το κομμάτι που αφορά τα αρχεία, τα οποία, σύμφωνα και με τα επίσημα κείμενα της Ε.Ε., θεωρούνται βάση για τη λήψη αποφάσεων στο δημόσιο τομέα, η δε σωστή συντήρηση, διαχείριση και δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά συμβάλλουν σημαντικά στη δημοκρατική λειτουργία της κοινωνίας.

- Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τη δ.δ. (πρόσβαση στην πληροφορία, τεχνική υποστήριξη των δικαιωμάτων του κράτους και των πολιτών κ.λπ.).

- Μείωση φαινομένων ατασθαλιών, διαφθοράς κ.λπ., που εννοούνται ιδιαίτερα από την έλλειψη οργανωμένων αρχείων.

13 Φορείς υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου: ΥΠΕΣΔΔΑ και άλλα υπουργεία. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς τους, ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, φορείς κοινωνικής ασφάλισης, φορείς αυτοδιοίκησης. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημόσιας δαπάνης): 4%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ.

14 ν. 1946/1991, άρθρο 16.

15 Παρόμοια εργασία (αλφαβητικοί πίνακες με βάση τα θεματολόγια και τα π.δ. περί εκκαθαρίσεων) έχει γίνει από τα Αρχεία Ν. Ευβοίας κατά το διάστημα 1992-1994 για τα αρχεία διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών.

ΜΕΤΡΟ 2.2. «Ηλεκτρονική διακυβέρνηση» για την εξυπηρέτηση του πολίτη¹⁶	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη online εφαρμογών • Ηλεκτρονική δικτύωση φορέων δημόσιας διοίκησης σε κεντρικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο. • Απαιτούμενες για τη σωστή λειτουργία των συστημάτων εγκαταστάσεις. • Ολοκληρωμένα προγράμματα που περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> – εκπαίδευση και επανειδίκευση, – προμήθεια υλικού και λογισμικού – αξιοποίηση εξωτερικών ειδικών συμβούλων 	<p>2.2.1. Εκπαίδευση προσωπικού αρχειακών υπηρεσιών σε θέματα χρήσης προτύπων και νέων τεχνολογιών.</p> <p>2.2.2. Λειτουργία του θεσμού των υπαλλήλων-συνδέσμων. Επιμόρφωσή τους σε θέματα οργάνωσης και διαχείρισης δημοσίων αρχείων¹⁷.</p> <p>2.2.3. Δημιουργία ψηφιακών ευρετηρίων δικαστικών, συμβολαιογραφικών, ληξιαρχικών κ.ά. αρχείων.</p>

ΜΕΤΡΟ 2.4. Περιφερειακά γεωγραφικά πληροφοριακά συστήματα και καινοτομικές ενέργειες¹⁸	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις¹⁹
<ul style="list-style-type: none"> • Ενθάρρυνση καινοτομικών πιλοτικών ενεργειών που αφορούν στην ανάπτυξη εφαρμογών της ΚτΠ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. • Αξιοποίηση τοπικών ιδιαιτεροτήτων. • Ενίσχυση των επενδύσεων στους τομείς της υποδομής, της παραγωγής και της χρήσης προϊόντων, εφαρμογών και υπηρεσιών για την ΚτΠ. • Βελτίωση της ποιότητας ζωής. • Ενίσχυση της συμμετοχής των κατοίκων στα κοινά. • Δημιουργία γεωγραφικών χαρτογραφικών και διαχειριστικών πληροφοριακών συστημάτων με τη σύνταξη ψηφιακών χαρτών ως υπόβαθρο για την παραγωγή γενικών και θεματικών χαρτών. 	<p>2.4.1 Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου. Ψηφιακά ευρετήρια αρχειακού υλικού. Ψηφιοποίηση - επιστημονική τεκμηρίωση αρχείων και συλλογών²⁰.</p> <p>2.4.2 Δημιουργία πολιτιστικών χαρτών με βάση το υλικό των αρχείων και συλλογών που απόκεινται στα Γ.Α.Κ.</p> <p>2.4.3 Δημιουργία υλικοτεχνικής υποδομής για τα πιο πάνω // αναβάθμιση υπάρχουσας.</p> <p>2.4.4 Εκπαίδευση προσωπικού Γ.Α.Κ.</p> <p>Βλ. και 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.3.1., 1.3.3., 1.3.7., 1.3.8.</p>

16 Φορείς υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου: ΥΠΕΣΔΔΑ και άλλα υπουργεία. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς τους, ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, φορείς κοινωνικής ασφάλισης, φορείς αυτοδιοίκησης. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 43%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ.

17 Σεμινάρια επιμόρφωσης των υπαλλήλων - συνδέσμων δ.υ. σε τέτοια θέματα οργανώθηκαν το 1992 και 1994 (50 και 30 ωρών αντιστοίχως) από τα Αρχεία Ν. Ευβοίας και το 1993 από την κεντρική υπηρεσία των Γ.Α.Κ. Κατά το 2005 παρόμοια σεμινάρια οργανώθηκαν, σε μικρή κλίμακα, από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης-Ινστιτούτο Επιμόρφωσης.

18 Φορείς υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου: ΥΠΕΣΔΔΑ και ΥΠΕΧΩΔΕ. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς, φορείς αυτοδιοίκησης. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 12%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ.

19 Μέσω παρόμοιων έργων επιτυγχάνονται τα εξής αποτελέσματα:

- Διάδοση του πολιτιστικού περιεχομένου των αρχειακών συλλογών - ανάδειξη / τεκμηρίωση σημαντικών χαρακτηριστικών της περιοχής - ανάπτυξη θεματικού τουρισμού - ανάπτυξη πολιτιστικής ζωής - σχεδιασμός / υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων - αποθήκευση και διατήρηση του πολιτισμού αρχειακού υλικού - ανάδειξη και τεκμηρίωση της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας - διευκόλυνση ερευνητικής δραστηριότητας (σε ποικίλους τομείς) - παροχή ανάλογων υπηρεσιών εξ αποστάσεως. Επιτυγχάνονται επίσης η φυσική διατήρηση των τεκμηρίων (μείωση της χρήσης του πρωτοτύπου), ενώ ταυτόχρονα με τη διάθεσή τους μέσω του διαδικτύου εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή διάχυση, ενημέρωση και ανανέωση του έντονου ενδιαφέροντος που παρατηρείται για τις πηγές της πολιτιστικής και ιστορικής μας κληρονομιάς.

20 Με βάση το ψηφιοποιημένο υλικό θα δημιουργηθούν πολιτιστικοί χάρτες, ηχοράματα, εικονικά μουσεία, τίτλοι πολυμέσων κ.λπ. που, πέραν των άλλων, θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του θεματικού τουρισμού.

ΜΕΤΡΟ 2.5. Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης και μελέτες υποστήριξης του εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης²¹	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση δεξιοτήτων στελεχιακού δυναμικού του δημόσιου τομέα για ευκολότερη αποδοχή των παρεμβάσεων στο πλαίσιο των μέτρων 2.1.-2.4. και αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους. • Μελέτες για τη χρήση ΤΠΕ με στόχο τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης • Μελέτες για το πλαίσιο διάθεσης της δημόσιας πληροφορίας. • Κατάρτιση σε συνδυασμό με την υλοποίηση έργων πληροφορικής, ως μέρος της σύμβασης και από τους αναδόχους των αντίστοιχων έργων. • Κατάρτιση που αποσκοπεί στη διάχυση της χρήσης των συστημάτων, από τους αναδόχους των αντίστοιχων έργων ή από άλλους πιστοποιημένους φορείς κατάρτισης. • Ανάπτυξη δεξιοτήτων των υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης για την ΚτΠ. Η εκπαίδευση αυτή θα γίνει από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του ΕΚΔΔ και από άλλους πιστοποιημένους φορείς κατάρτισης (ΚΕΚ κ.λπ.). 	<p>Βλ. 2.1.1. – 2.1.9, 2.2.1.-2.2.2.</p>

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στόχοι - τρόποι υλοποίησης – προσδοκώμενα αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία συνθηκών για την ομαλή μετάβαση της χώρας στα δεδομένα της μεταβιομηχανικής, ψηφιακής οικονομίας που στηρίζεται στην παραγωγή, διανομή και χρήση γνώσης και πληροφορίας. • Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών. • Προώθηση της σύνδεσης του επιστημονικού και τεχνολογικού δυναμικού τα χώρας με την παραγωγή. • Ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. • Ενθάρρυνση της παραγωγής καινοτομικών προϊόντων ή / και διαδικασιών μέσω της διασύνδεσης έρευνας και παραγωγής με τη λειτουργία κοινοπραξιών ερευνητικών και παραγωγικών φορέων καθώς και η ενίσχυση - συμπλήρωση και διεύρυνση των υποδομών των ερευνητικών φορέων. • Ανάπτυξη βασικών γνώσεων πληροφορικής για τον ευρύτερο πληθυσμό μέσω ευέλικτων διαδικασιών. • Κατανόηση και χρήση των εφαρμογών της ΚτΠ και του Internet από τις γυναίκες, τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες πληθυσμού και τους ηλικιωμένους, σε συνδυασμό με την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, στην προώθηση της απασχόλησης και στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας σε τομείς της ΚτΠ. • Κατάρτιση σε νέες δεξιότητες, στη διάδοση και εφαρμογή της τηλε-εργασίας και τηλε-κατάρτισης κυρίως για γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές και το νησιωτικό χώρο. • Χρηματοδότηση καινοτομικών ενεργειών με ανοικτές προκηρύξεις, που προωθούν νέες μεθόδους και εργαλεία κατάρτισης στη βάση νέων εταιρικών σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και δομών εκπαιδευτικής και επαγγελματικής κατάρτισης. • Αναβάθμιση του υψηλής ταχύτητας εθνικού ερευνητικού δικτύου. • Κατάρτιση 5.000 ατόμων για την ανάπτυξη εξειδικευμένων δεξιοτήτων ΤΠΕ (“advanced ICT skills”). • Αύξηση του αριθμού τηλε-καταρτιζομένων από αμελητέο σε 15.000 συνολικά. • Ωφελούμενοι από προγράμματα Stage: 4.000 νέοι επιστήμονες των ΤΠΕ. • Ωφελούμενοι από προγράμματα σύνδεσης, κατάρτισης και απασχόλησης: 8.000 απόφοιτοι ΤΠΕ και συναφών σπουδών.

21 Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: ΥΠΕΣΔΔΑ. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς τους, ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, φορείς κοινωνικής ασφάλισης, φορείς αυτοδιοίκησης. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημόσιας δαπάνης): 11%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΚΤ.

ΜΕΤΡΟ 3.3: Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη για την Κοινωνία της Πληροφορίας ²²	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη δράσεων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε&ΤΑ), επίδειξης και αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε τομείς των ΤΠΕ. • ανάπτυξη και επέκταση δικτύων και προηγμένων υπηρεσιών τηλεματικής. • Δημιουργία και διάχυση περιεχομένου σχετικού με την έρευνα στις ΤΠΕ. • Ανάπτυξη προηγμένων υπηρεσιών τηλεματικής μεταξύ ερευνητικών φορέων. • Οργάνωση και διάχυση περιεχομένου (συγκέντρωση ταξινόμηση και αναδιανομή πληροφοριών, βάσεις δεδομένων) που είναι απαραίτητο στον τομέα της Ε&ΤΑ. 	<p>3.3.1. [Ορισμένες από τις προτάσεις στο πλαίσιο άλλων αξό-νων προτεραιότητας και μέτρων της ΚτΠ].</p> <p>3.3.2. Ανάπτυξη εφαρμογών εκπαίδευσης μέσω διαδικτύου.</p>

ΜΕΤΡΟ 3.4: Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού ²³	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη ενός εργατικού δυναμικού με κατάλληλες δεξιότητες ικανού να λειτουργήσει στο νέο περιβάλλον που δημιουργεί η ΚτΠ - προώθηση της απασχολησιμότητας. Οι ενέργειες του Μέτρου απευθύνονται τόσο σε άνεργους όσο και σε εργαζόμενους. • Προγράμματα ανάπτυξης βασικών δεξιοτήτων ΤΠΕ (basic ICT skills) στον τομέα της ΚτΠ (κατάρτιση, ελαφρύς εξοπλισμός, συμβουλευτικές υπηρεσίες), με αποκεντρωμένες διαδικασίες και με στόχο τη διάχυσή τους στο σύνολο του κοινωνικοοικονομικού ιστού της χώρας για αύξηση της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού. • Εκπαίδευση εκπαιδευτών και στελεχών Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΣΥΥ) στις νέες ΤΠΕ. • Προγράμματα ανάπτυξης εξειδικευμένων δεξιοτήτων ΤΠΕ (advanced ICT skills) σε νέα επαγγέλματα της ΚτΠ καθώς και σε τομείς όπως ο πολιτισμός ή/και η έρευνα. • Προώθηση της χρήσης της τηλε-κατάρτισης, με ανάπτυξη του εξοπλισμού, ιδιαίτερα σε νησιωτικές και σε απομονωμένες ορεινές περιοχές. 	<p>3.4.1. [Ορισμένες από τις προτάσεις στο πλαίσιο άλλων αξό-νων προτεραιότητας και μέτρων της ΚτΠ].</p> <p>3.4.2. Επιμόρφωση προσωπικού Αρχείων, υπαλλήλων-συνδέσμων κ.λπ.</p>

22 Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Ανάπτυξης. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Ερευνητικοί, παραγωγικοί και τεχνολογικοί φορείς. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 10%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΠΠΑ.

23 Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, υπουργείο Ανάπτυξης, υπουργείο Πολιτισμού. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, άλλα υπουργεία, εποπτευόμενοι φορείς. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 29%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΚΤ.

ΜΕΤΡΟ 3.5: Προώθηση της απασχόλησης στην Κοινωνία της Πληροφορίας²⁴	
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης	Προτάσεις
<ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας (Stage) για άνεργους νέους πτυχιούχους και προγράμματα σύνδεσης κατάρτισης και απασχόλησης ανέργων, με στόχο την προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της ΚτΠ. • Σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης νέων ερευνητών και απασχόλησης, με στόχο τη δημιουργία επιστημονικού και ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού σε ΤΠΕ και την προώθηση του δυναμικού αυτού στους παραγωγικούς φορείς. Η συμμετοχή νέων επιστημόνων ερευνητών θα μπορεί να συνδυάζεται με την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής με την προϋπόθεση υποστήριξης του έργου από φορέα χρήστη των αποτελεσμάτων της έρευνας (επιχείρηση ή άλλους φορείς). Επίσης, θα δοθεί η δυνατότητα εκπαίδευσης των νέων ερευνητών σε θέματα μεθοδολογίας της έρευνας, διαχείρισης της τεχνολογίας και της καινοτομίας, καθώς και ανάληψης πρωτοβουλιών επιχειρηματικότητας και management. • Προώθηση στις επιχειρήσεις νέων ερευνητών από ερευνητικούς οργανισμούς της Ελλάδας ή του εξωτερικού. Η δράση αφορά στην τοποθέτηση ερευνητών, κατόχων διδακτορικού διπλώματος, σε επιχειρήσεις, σε νεοδημιουργούμενες θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης με υψηλές απαιτήσεις. 	<p>3.5.1 [Ορισμένες από τις προτάσεις στο πλαίσιο άλλων αξόνων προτεραιότητας και μέτρων της ΚτΠ].</p> <p>3.5.2 Απασχόληση προσωπικού μέσω των προγραμμάτων Stage.</p> <p>3.5.3 Εκπόνηση διδακτορικών διατριβών με βάση αρχεία και συλλογές που απόκεινται στα Γ.Α.Κ. και για θέματα αυτοματοποίησης λειτουργιών των Γ.Α.Κ., χρήσης προτύπων, διαχείρισης των αρχείων και συλλογών που απόκεινται στο φορέα, ανάπτυξης εφαρμογών πολυμέσων και υπερμέσων κ.λπ.</p>

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης
<p>Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται ενέργειες διάχυσης αποτελεσμάτων και υπάρχουν πολλά χρήματα για διάθεση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάθεση μελετών για την τεκμηρίωση των προτάσεων που περιλαμβάνονται στους υπόλοιπους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ. • Υποστήριξη των έργων / ενεργειών που περιλαμβάνονται στους υπόλοιπους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ. • Διεξαγωγή ειδικών πραγματογνωμοσυνών. • Παροχή τεχνικής στήριξης. • Μετάκληση εξειδικευμένων στελεχών από διοικήσεις άλλων χωρών.

ΜΕΤΡΟ 5.2. Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ²⁵
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης
<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτες για την υποστήριξη της εφαρμογής του προγράμματος. • Ημερίδες και επιμορφωτικά σεμινάρια.

ΜΕΤΡΟ 5.3. Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ²⁶
Στόχοι - τρόποι υλοποίησης
<ul style="list-style-type: none"> • Συνδρομές και συμμετοχές σε συνέδρια και (ελληνικές και ξένες) εκθέσεις. • Παροχή υπηρεσιών από την ΚτΠ Α.Ε. προς τους φορείς υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από το Ε.Π.

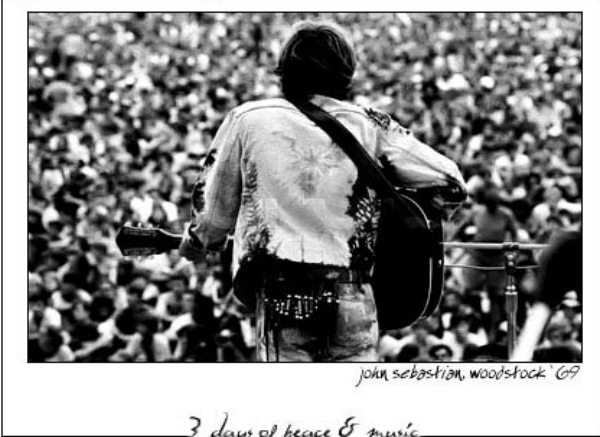
Κάλλια Χατζηγιάννη

²⁴ Φορέας υπεύθυνος για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εποπτευόμενοι φορείς, άλλα υπουργεία. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 19%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΚΤ.

²⁵ Φορείς υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Οικονομίας, ΥΠΕΣΔΔΑ. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς τους. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 27%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΚΤ.

²⁶ Φορείς υπεύθυνοι για την υλοποίηση του μέτρου: Υπουργείο Οικονομίας, ΥΠΕΣΔΔΑ. Ενδεικτικοί τελικοί δικαιούχοι: Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς τους. Βαρύτητα ως προς τον άξ. χρηματοδότησης (επί της δημοσίας δαπάνης): 30%. Ταμείο συγχρηματοδότησης: ΕΤΠΑ.

Woodstock '69

THE SWINGING SIXTIES:
φωτογραφικά αρχεία για την ιστορία του ροκ εν ρολ
χορεύουν στο διαδίκτυο

α) Στοιχεία για την κοινωνική ιστορία του ροκ εν ρολ

Τα sixties αποτελούν έναν αυτονομημένο χώρο των ιστορικών σπουδών στο δυτικό κόσμο ήδη από τη δεκαετία του '70¹. Από την πληθώρα των πραγμάτων στα οποία καλείται να εστιάσει ο μελετητής² αυτό που είναι, αν όχι το σημαντικότερο, σίγουρα ένα από τα πιο γοητευτικά και αντιπροσωπευτικά κεφάλαιά τους, είναι η ιστορία του ροκ εν ρολ και οι κοινωνικές του προεκτάσεις.

Το ροκ εν ρολ μπήκε για τα καλά στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ιστορικών, αλλά και άλλων κοινωνικών επιστημόνων³, από τη στιγμή που έγινε αντιληπτό ότι "rock can be something more than a product for consumption"⁴. Το βασικό θεωρητικό μοντέλο για την ένταξή του στα αντικείμενα της κοινωνικής ιστορίας του μεταπολέμου συμπυκνώνεται με μοναδικό τρόπο από τον Eric Hobsbawm στην «Εποχή των Άκρων»⁵. Σύμφωνα με τον Βρετανό ιστορικό, στις μεταπολεμικές κοινωνίες του δυτικού κόσμου συναντήθηκε με έναν τρόπο μοναδικό η οικονομική ανάπτυξη με την ανάδυση της νεολαίας ως μιας διακριτής κοινωνικής ομάδας. Η επιτομή αυτής της συνάντησης απεικονίζεται στην εμφάνιση και τη διάδοση της μουσικής ροκ εν ρολ.

Πολλές ήταν οι αιτίες αυτής της εξέλιξης, που βέβαια δεν είναι του παρόντος να αναλυθούν. Δύο λόγια μόνο. Στις αρχές της δεκαετίας του '50 είχαν ήδη ολοκληρωθεί, ιδίως στις ΗΠΑ και τη Βρετανία, όλες εκείνες οι εξελίξεις που θα αποτελέσουν

τις βασικές προϋποθέσεις του φαινομένου. Οι κοινωνίες αυτές θα γνωρίσουν, ήδη από το τέλος του παγκοσμίου πολέμου, μια ανεπανάληπτη αύξηση του αριθμού των γεννήσεων. Είναι ακριβώς ο φρενήρης ρυθμός τους που θα επιβάλει τον όρο "baby boom" ως προσδιοριστικό μιας ολόκληρης γενιάς, αν όχι εποχής.⁶

Οι νέοι αυτοί μεγάλωναν μέσα σε κοινωνίες που γνωρίζουν όχι μόνο την οικονομική άνθηση, αλλά και τα αγαθά του κοινωνικού κράτους, το οποίο επίσης γνωρίζει μέρες δόξας τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες στο δυτικό κόσμο. Επιπλέον, η αμερικανική κοινωνία, στις αρχές της δεκαετίας του '50 πάλλεται από έναν πρωτόγνωρο ενθουσιασμό, που τροφοδοτεί η ψυχολογική ανάταση μετά το τέλος του πολέμου και η απροσδόκητη υπερπαραγωγή καταναλωτικών αγαθών: μόνο το 1952 στις ΗΠΑ κτίζονται 1.000.000 καινούργια σπίτια, παράγονται 3.400.000 ψυγεία και περίπου 5.000.000 τηλεοράσεις⁷. Η σκληρή εμπειρία της οικονομικής κρίσης του '29 και του παγκοσμίου πολέμου είναι πια παρελθόν.

Οι baby-boomers που ανατράφηκαν μέσα σε ένα πλαίσιο ενθουσιασμού, αλλά και αυξημένης γονικής φροντίδας απέκτησαν δύο πολύ σημαντικά πράγματα, που δεν είχαν οι προηγούμενες γενιές: ελεύθερο χρόνο και εισόδημα. Η επέκταση της δυνατότητας πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έδινε πλέον την ευκαιρία σε χιλιάδες νέους να «παραιτούν» τη νεότητά τους αναβάλλοντας την εισοδή τους στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, ο νέος των fifties αποκτούσε εισόδημα, άρα και αγοραστική δύναμη. Οι δυνατότητες που παρείχε η οικονομική ανάπτυξη ήταν πολλές, και χιλιάδες νέοι βρήκαν την ευκαιρία να απασχοληθούν σε part time εργασίες, που τους επέ-

1 Για την ανάδυση του ενδιαφέροντος των ιστορικών σχετικά με την ιστορία των sixties βλ. Κατσάπης Κ., «Η μελέτη των sixties στο διαδίκτυο: αρχεαικοί φορείς και έρευνα», *Αρχεακά Νέα* 20 (Φεβρουάριος 2002) σελ. 18-21.

2 Παραπέμπω ενδεικτικά τον αναγνώστη στο πρόσφατο και πολύ ενδιαφέρον άρθρο της Daniela Calanca σχετικά με τις κοινωνικές διαστάσεις της μόδας στην Ιταλία της δεκαετίας του '50 και του '60, Calanca D., "Simboli e vesti nell' Italia del boom economico" *Storia e Futuro* 2 (Febbraio 2003) στο <http://www.storiaefuturo.com/2003/02/01/008>, τελευταία επίσκεψη: 2/9/2003.

3 Με το ροκ εν ρολ φαινόμενο έχουν ασχοληθεί επίσης κοινωνιολόγοι, μελετητές των cultural studies, ψυχολόγοι κλπ. Αξιοσημείωτη για τα ελληνικά πράγματα είναι η περίπτωση του Νικόλα Χρηστάκη, ο οποίος έχει ασχοληθεί με το ροκ από τη σκοπιά του κοινωνικού ψυχολόγου (βλ. Χρηστάκης Ν., *Μουσικές ταυτότητες. Αφηγήσεις ζωής μουσικών και συγκροτημάτων της ελληνικής ανεξάρτητης σκηνής ροκ*, Αθήνα 1994).

4 Meyer Graig, "Youth Culture and Alternative Rock Music" διαθέσιμο στο <http://sun.soci.niu.edu/~rocklist/other/thmeyer.txt>, τελευταία επίσκεψη: 9/1/2003.

5 Hobsbawm E., *Η εποχή των άκρων. Ο σύντομος εικοστός αιώνας 1914-1991*, Αθήνα 1997, σελ. 411-440.

6 Με τον όρο "baby boom" δηλώνεται η αύξηση που επήλθε στις γεννήσεις από το 1946 μέχρι το 1964, χρονικά όρια βέβαια καθαρά συμβατικά. Πράγματι εάν κοιτάξει κανείς τις επίσημες στατιστικές θα εντυπωσιαστεί. Με το 1957 να είναι το έτος των περισσότερων γεννήσεων (καταγράφηκαν περίπου 4.300.000 γεννήσεις στις ΗΠΑ) σε όλα τα έτη από το 1946 και μετά οι γεννήσεις παρουσιάζουν μια συνεχή ανοδική πορεία. Για τους baby boomers, την κουλτούρα της γενιάς τους, στατιστικά και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία βλ. <http://www.bbhq.com/index.htm>.

7 Βλ. "Fifties Boulevard: U.S. Economy" στο <http://paperpast-archives.com/fifties/50news>, τελευταία επίσκεψη: 28/8/2003.

τρεπαν να έχουν ένα μικρό εισόδημα χωρίς να τους στερείται ο ελεύθερος χρόνος τους⁸.

Η βιομηχανία της popular music, που ανθούσε στις ΗΠΑ ήδη από τον Μεσοπόλεμο, στάθηκε ικανή να αξιοποιήσει τα νέα αυτά δεδομένα. Την επαύριο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η μουσική βιομηχανία είχε ισχυροποιηθεί, ενώ παράλληλα, είχαν συντελεστεί και οι κατάλληλες τεχνολογικές προϋποθέσεις που μπορούσαν να οδηγήσουν στην έκρηξη του φαινομένου: το ραδιόφωνο είχε πάψει προ πολλού να είναι ανταγωνιστής του δίσκου, αντίθετα είχε αναδειχθεί σε αξιόπιστο «σύμμαχό» του, ενώ το βινύλιο, είτε ως 45άρι, είτε ως LP, είχε κάνει την εμφάνισή του παρέχοντας στο κοινό για πρώτη φορά έναν δίσκο ανθεκτικό, μεγάλης χωρητικότητας και -κυρίως- φτηνό⁹.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες το 1954 έκανε την εμφάνισή του το ροκ εν ρολ. Η επιτυχία του ήταν η επιτομή των βαθιών αλλαγών που είχαν επέλθει στην αμερικανική κοινωνία μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αλλαγές που ήταν εμφανείς ακόμη και στο επίπεδο των συλλογικών αντιλήψεων: όσοι είχαν μεγαλώσει στις δεκαετίες που είχαν προηγηθεί του πολέμου, ακολουθούσαν συγκεκριμένα πρότυπα, που συνήθως έβλεπαν τη νεότητα ως το προπαρασκευαστικό κομμάτι μιας ενήλικης ζωής, που περιστεφόνταν για μεν τους άντρες γύρω από την εργασία -και όταν χρειαζόταν, το καθήκον προς την πατρίδα-, για δε τις γυναίκες γύρω από τη μητρότητα. Τη δεκαετία του '50 το μοντέλο αυτό είχε αρχίσει να υποχωρεί, καθώς η νεότητα αναδεικνύονταν ως κάτι διακριτό όχι μόνο ηλικιακά¹⁰, που βέβαια πάντα ήταν, αλλά κυρίως κοινωνικά¹¹.

Οι γονείς για πρώτη φορά μαζικά ενδιαφέρονταν για όσα πράγματα ίσως οι ίδιοι στερήθηκαν, δηλαδή για τη μόρφωση των παιδιών τους και για τον ελεύθερο χρόνο τους και συνήθως αποποιούνταν τις αντιρρήσεις των προηγούμενων γενεών για το θέμα της διασκέδασης των παιδιών τους, την οποία αντιθέτως ήταν διατεθειμένοι να στηρίξουν οικονομικά. Έλεγε χαρακτηριστικά το 1958 ο Jo Stafford, διάσημος τραγουδιστής της εποχής: "Rock and Roll is an economic thing. Today's nine-

to fourteen year old group is the first generation with enough money given to them by their parents to buy records in sufficient quantities to influence the market. In my youth if I asked my father for 45 cents to buy a record, he'd have thought seriously about having me committed"¹².

Αυτή η καινούργια κουλτούρα των νέων, «ελευθεριάζουσα» και φυγόκεντρη από τις παραδοσιακές και αποδεκτές συμπεριφορές, αντιμετωπίστηκε αρχικά με επιφυλακτικότητα, αν όχι με μια πολεμική που υπέκρυπτε βαθύτερες ανησυχίες¹³. Παράλληλα όμως, έγινε αντιληπτή και η απαρχή μίας διαδικασίας που οδηγούσε στη συγκρότηση μιας νέας συλλογικότητας, η οποία έχοντας το δικό της εισόδημα μπορούσε να αποτελέσει ένα ιδανικό "target group" για τη μουσική -και όχι μόνο- βιομηχανία. Η πραγματικότητα αυτή αποτυπώθηκε εύγλωττα στο κινηματογραφικό πανί, όταν ταινίες, όπως ο «Επαναστάτης δίχως αιτία» (1954) ή η «Ζούγκλα του Μαυροπίνακα» (1955) προέβαλλαν ένα νέο πρότυπο συμπεριφοράς για τη νεότητα και επιπλέον μια σειρά από σύμβολά της¹⁴, που συγκροτούσαν ένα είδος κώδικα, ο οποίος στο μέλλον διαρκώς θα εμπλουτιζόταν.

Το ροκ εν ρολ, ένα υβρίδιο μουσικής κάντρι και ρυθμ εν μπλουζ, έγινε παγκόσμια γνωστό σπάζοντας τα όρια της αμερικανικής κοινωνίας με όχημα ακριβώς μια τέτοια κινηματογραφική ταινία¹⁵. Ωστόσο, η πρωτοφανής επιτυχία του Elvis και όλων των πιονέρων του δεν αρκούσε για να μεταβάλει σε κοινωνικό φαινόμενο αυτό το νέο μουσικό είδος. Αντιθέτως μάλιστα: το 1962 το ροκ εν ρολ φαινόταν μια εφήμερη επιτυχία, που έπνεε τα λούστια, όπως τόσες άλλες στο παρελθόν που είχαν παρέλθει. Ο Elvis υπηρετούσε τη στρατιωτική του θητεία, ο Buddy Holly είχε βρει τραγικό θάνατο «τη μέρα που πέθανε η μουσική»¹⁶, και τα charts κυριαρχούνταν από «άνοστες» παρουσίες, όπως οι Pat Boone και Ricky Nelson, που προσπαθούσαν απλώς να αξιοποιήσουν εμπορικά την επιτυχία των μεγάλων αστέρων της προηγούμενης δεκαετίας.

8 Η ίδια η έκρηξη της Beatlemania στη Βρετανία πρόει να βασιστηκε κυρίως στην πληθώρα εκείνων των νεαρών κοριτσιών που είχαν συγκεντρωθεί μετά τον πόλεμο στα αστικά κέντρα. Οι κοπέλες αυτές εργαζόνταν κυρίως σε καταστήματα και γραφεία εταιρειών, γεγονός που τους παρείχε τη δυνατότητα να έχουν και να ξοδεύουν αρκετά χρήματα για τη διασκέδασή τους. Μεγάλο τίμημα των χρημάτων αυτών φαίνεται πως διοχετεύτηκε στην αγορά δίσκων (βλ. Hobsbawm E., *ό.π.*, σελ. 420-421).

9 Ο δίσκος Long Playing ή πιο απλά LP παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1948 από την Columbia Αντικατέστησε το δίσκο 78 στροφών, που με την μικρή του χωρητικότητα και κατασκευασμένος από το εύθραστο υλικό σελάκ (shellac) δημιουργούσε πλείστα προβλήματα σε καλλιτέχνες και δισκογραφικές εταιρείες. Ένα χρόνο αργότερα ακολούθησε η RCA, ο βασικότερος ανταγωνιστής της Columbia, με το δίσκο 45 στροφών. Το 45άρι βασισμένο και αυτό στο βινύλιο επρόκειτο να γνωρίσει τεράστια επιτυχία όντας ο δίσκος που προοριζόταν κυρίως για τη νεολαία σε αντίθεση με το LP, που προοριζόταν να είναι ο δίσκος «της οικογένειας». Ας μην ξεχνάμε ότι τα χρόνια εκείνα ήταν εποχή τεράστιας επιτυχίας για το τζούμποξ, το οποίο βελτίωνε συνέχεια το μηχανισμό του επιλογής τραγουδιών αξιοποιώντας το μικρό μέγεθος του δίσκου 45 στροφών. Τεράστια η σχετική βιβλιογραφία και δικτυογραφία για τα ζητήματα αυτά. Παραπέμπω τον ενδιαφερόμενο ενδιαχικά στο "Recording Technology History" στο <http://history.acusd.edu/gen/recording/notes.html>, τελευταία επίσκεψη: 26/2/2003.

10 Για τις προσλήψεις της νεότητας σε παλαιότερες εποχές ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο κλασικό έργο του Aries P., *Centuries of Childhood*, New York 1962.

11 Αρκετά χρόνια αργότερα η διαδικασία αυτή θα οδηγήσει στην πλήρη εξιδανίκευση της νεότητας, η οποία θα θεωρηθεί κατά κάποιο τρόπο το τέλος κι όχι η αφετηρία της «ουσιαστικής» ζωής (βλ. Hobsbawm E., *ό.π.*, σελ. 417, όπου υπάρχει μια πολύ ωραία περιγραφή του πώς οδήγησαν σε αυτή την πρόσληψη μια σειρά από θάνατοι «ηρώων» της νεολαίας, από τον James Dean, έως τον Jim Morrison και την Janis Joplin).

12 "The Teenagers" στο www.the.history-of-rock.com/teenagers.htm, τελευταία επίσκεψη: 3/9/2003.

13 Στη Δυτική Γερμανία λόγω χάρη, η εμφάνιση του ροκ εν ρολ προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων εξαιτίας των φόβων που προκαλούσε η «μη ελεγχόμενη» σεξουαλικότητα των νεαρών κοριτσιών βλ. Poiger U., "Rock an roll, female sexuality and the Cold War Battle over German Identities", *The Journal of Modern History* 68 (September 1996) σελ. 577-616. Η ίδια η «τρέλα» του νεοροκισμού για τον Elvis προκαλούσε ανησυχίες σε πολλούς Γερμανούς ενήλικες σχετικά με τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει στους άρρενες νέους της χώρας η αντιληπτή από τους επικριτές του Elvis ως «ύποπτα θηλυπρεπής» συμπεριφορά του, που έτσι κι αλλιώς σκανδαλίζε.

14 Όπως το δεξιότατο τζάκετ, το τζιν παντελόνι ή η χρήση της μοτοσυκλέτας.

15 Πρόκειται για την ταινία "The Blackboard Jungle" (ή «Η ζούγκλα του μαυροπίνακα», όπως είναι γνωστή στην Ελλάδα), ταινία του 1955, στην οποία μουσική επένδυση υπήρξε το τραγούδι του Bill Haley "Rock around the Clock".

16 Βλ. χαρακτηριστικά τις αναλύσεις που υπάρχουν στο διαδίκτυο σχετικά με τους στίχους του "American Pie", τραγουδιού στο οποίο ο Don Mc Lean αντλεί τους στίχους του από τον τραγικό θάνατο των Buddy Holly, Richie Valens και Big Bopper σε αεροπορικό δυστύχημα το 1959.

Η ανανέωση για το ροκ εν ρολ ξεκίνησε το 1962, όταν άρχισε η δεύτερη μεγάλη φάση της ροκ μουσικής, γνωστή και ως “British Invasion”, δηλαδή «βρετανική απόβαση». Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, η δεύτερη αυτή φάση χαρακτηρίστηκε από την απόλυτη κυριαρχία των βρετανικών συγκροτημάτων¹⁷, τα περισσότερα από τα οποία γνωρίζοντας ήδη επιτυχία στη Βρετανία δοκίμασαν την τύχη τους και στην άλλη άκρη του Ατλαντικού με πρωτόγνωρη επιτυχία. Οι μπάντες αυτές όχι μόνο κατάφεραν να ανανεώσουν τον ήχο του ροκ εν ρολ, αλλά σταδιακά προσέδωσαν στο στίχο του το στίγμα ενός κοινωνικού προβληματισμού. Έκτοτε, οι συνθήκες θα μετέβαλαν το ροκ εν ρολ σε κύριο όχημα για την έκφραση των πολιτικών, κοινωνικών, αλλά και αισθητικών προταγμάτων της εποχής του...

*The time is right for fighting in the street...*¹⁸

Στα μέσα της δεκαετίας του '60 οι Stones και οι Beatles είχαν αποτελέσει ήδη μία περίφημη γέφυρα για τη μετάβαση του ροκ εν ρολ στην τρίτη φάση της «ενηλικιώσής» του, αυτήν της ψυχεδελίας. Την περίοδο αυτή η ροκ μουσική στις ΗΠΑ, και ιδίως στις δυτικές ακτές, κυριαρχήθηκε από μπάντες έντονα επηρεασμένες από το πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της εποχής τους.¹⁹ Στα μέσα της δεκαετίας εμφανίστηκε το πρότυπο του τραγουδοποιού-τραγουδιστή, με τους Bob Dylan και Joan Baez αναμφισβήτητους εκπροσώπους του, για να εμπλουτίσει τη ροκ μουσική ακόμη περισσότερο με έναν κοινωνικό προβληματισμό, που θα τροφοδοτεί συνεχώς η έκρυθμη πολιτική κατάσταση στις ΗΠΑ: καθώς ο πόλεμος του Βιετνάμ κλιμακώνεται, ένα κίνημα αμφισβήτησης σαρώνει τα πάντα από το 1965²⁰ και το ροκ αναδεικνύεται σε κύριο εκφραστή του.

Την εποχή αυτή το ροκ εν ρολ αρθρώθηκε με εμφατικό τρόπο στις πολιτικές και ιδεολογικές εξελίξεις. Η ιδεολογική ζύμωση των ύστερων sixties, αυτή που γέννησε την περίφημη αντικουλτούρα, έφτασε στα όρια της με το σχηματισμό χίπικων κοινοτήτων, αρχικά στις δυτικές ακτές των ΗΠΑ και κατόπιν σε όλο τον κόσμο²¹, οι οποίες με τη σειρά τους συγκρότησαν τον δικό τους κώδικα αισθητικής και επικοινωνίας. Καθώς το ροκ εν ρολ υπήρξε βασικό δομικό του συστατικό, αναδείχθηκε σε προνομιακό εκφραστή της κουλτούρας των χίπις. Γύρω στο 1967 αναβαπτίστηκαν στη νέα μουσική κολυμπήθρα του Σιλβάμ καλλιτέχνες και συγκροτήματα με αφητηρία στα «παρθένα» χρόνια του ροκ εν ρολ ή στις αρχές της δεκαετίας, στα χρόνια της British Invasion²².

Υπερόγραφο στα υπέροχα «καλοκαίρια της αγάπης» οι μεγάλες συναυλίες, όπως το Woodstock (1969), το Monterey Pop Festival (1967) ή το χαοτικό Altamont (1969). Η ουτοπική ατμόσφαιρα που κυριαρχούσε στις συναυλίες αυτές και κυρίως η απροσδόκητη τις περισσότερες φορές μαζικότητά τους απο-

τελεί απόληξη της ίδιας λεπτής κόκκινης κλωστής, που διαπερνά την κοινωνική ιστορία των δυτικών κοινωνιών του μεταπολέμου, στην ίδια ακριβώς που μπορεί κανείς να διακρίνει ρομαντικά πάρτι γύρω από ένα τζούκμποξ τη δεκαετία του '50 ή υστερικές εκδηλώσεις λατρείας από κοριτσόπουλα λίγα χρόνια αργότερα, για τέσσερις νεαρούς από το Liverpool.

β) Φωτογραφικές αποτυπώσεις του ροκ εν ρολ

1. Το αρχείο του Elliott Landy.

Ο Elliott Landy είναι ο πιο διάσημος φωτογράφος της «ψυχεδελικής» περιόδου του ροκ εν ρολ. Γεννημένος το 1942 στις ΗΠΑ, από τη νεαρή του ηλικία ασχολήθηκε ως φωτογράφος με την underground σκηνή της Νέας Υόρκης. Από το 1967 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας ο Landy φωτογράφησε με πάθος τόσο πάνω στη σκηνή, όσο και εκτός αυτής, τα σημαντικότερα ονόματα κυρίως της αμερικάνικης σκηνής, από τους Doors και τους Canned Heat, μέχρι τους Grateful Dead και τον Jimi Hendrix.

Οι χιλιάδες φωτογραφίες του Elliott συγκροτούν ένα καταπληκτικό αρχείο και καλύπτουν, όπως αναφέρθηκε, την ιστορία του ροκ εν ρολ της εποχής του όχι μονάχα «επί τω έργω», αλλά και σε στιγμές ανάπαυσης, σε στιγμές οικογενειακές, σε στιγμές συλλογικής ανάτασης. Με τον τρόπο αυτό ο Elliott αναδείχθηκε σε κάτι περισσότερο από απλός φωτογράφος της σκηνής του San Francisco: υπήρξε ένας χρονογράφος της εποχής του, αλλά και ένας βιογράφος, που κατάφερε να «αιχμαλωτίσει» στιγμιότυπα της καλλιτεχνικής ή προσωπικής ζωής του καλλιτέχνη εν της γενέσεως τους. Τα στιγμιότυπα αυτά, ανεκτίμητα τεκμήρια της κοινωνικής ιστορίας των sixties, του επιτρέπουν σήμερα να δημιουργεί μέσα από το αρχείο του παράγωγες δουλειές, που περιστρέφονται γύρω από τη ζωή εμβληματικών και αγαπημένων του καλλιτεχνών, όπως του Bob Dylan, της Janis Joplin ή του Van Morrison.

Ο Landy Elliott όμως δεν ενδιαφερόταν μόνο για το ροκ εν ρολ: ως γνήσιος baby-boomer ζούσε όλες τις παραμέτρους των ύστερων sixties, όντας στην καρδιά των εξελίξεων. Το ενδιαφέρον του για τις κοινωνικοπολιτικές ζυμώσεις δεν μπορούσε παρά να περισσεύει και τον οδήγησε στο να απαθανάτισε με το φακό του όλα τα μεγάλα γεγονότα της εποχής του, όπως τις κινητοποιήσεις ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ, την έκρηξη της αμφισβήτησης και τον ακτιβισμό του αμερικάνικου φοιτητικού κινήματος. Το 1969 ο πλήρης ενστερνισμός της χίπικης κουλτούρας και η συνεπής δουλειά του, επέτρεψαν στον Landy να είναι όχι απλά ένας ακόμη φωτογράφος, αλλά ο επίσημος φωτογράφος της συναυλίας του Woodstock. Από το 1970 και μετά τα ενδιαφέροντα του Elliott μετακινήθηκαν εστιάζοντας πλέον στην απεικόνιση ευχάριστων στιγμών του ίδιου και της οικογέν-

17 Με προεξάρχοντα τους Beatles, τους Rolling Stones, τους Kinks και τους Who.

18 Στίχος από το τραγούδι των Rolling Stones “Street Fighting Man” (1970).

19 Πρόκειται για συγκροτήματα όπως οι Doors, οι Grateful Dead και οι Jefferson Airplane, συγκροτήματα που επέβαλαν, ιδίως οι τελευταίοι με το LP τους “Surrealistic Pillow” (1967), έναν ήχο επηρεασμένο από την κουλτούρα –ή και τη χρήση– ουσιών και ένα στίχο που καταπαύονταν με τα μεγάλα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα της εποχής.

20 Για τη σχέση φοιτητικού κινήματος και ροκ μουσικής την εποχή αυτή ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο βιβλίο του Terry Anderson, βετεράνου του Βιετνάμ και καθηγητή Ιστορίας σήμερα στο Πανεπιστήμιο του Texas, Anderson T., *The Movement and the Sixties: Protest in America from Greensboro to Wounded Knee*, New York 1996.

21 Χαρατογράφηση των χίπικων κοινοτήτων σε όλων τον κόσμο επιχειρεί ο Skip Stone στο βιβλίο του, Stone S., *Hippies from A to Z: their Sex, Drugs, Music and Impact on Society From the Sixties to the Present*, Silver City 2000, σελ. 105-121.

22 Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελεί η κυκλοφορία του “Stg Peppers” από τους Beatles, ένα LP που εκφράζει με ανεπανάληπτο τρόπο την κουλτούρα του χίπικου κινήματος.

νείας του σε ταξίδια σε χώρες της Ευρώπης και της Ανατολής, κληρονομιά κι αυτά των χίπικων καταβολών του²³.

Το αρχείο που συγκρότησε όλα αυτά τα χρόνια, είναι, όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, τεράστιο. Τα τελευταία χρόνια ο Elliott Landy αξιοποιώντας τις δυνατότητες του διαδικτύου «άνοιξε» μέρος του αρχείου του στην παγκόσμια κοινότητα μέσα από τις σελίδες του δικτυακού του τόπου (www.landyvision.com). Στις σελίδες αυτές ο ενδιαφερόμενος μπορεί να πλοηγηθεί μέσα από τέσσερις κύριες κατηγορίες, στις οποίες έχει ταξινομηθεί το φωτογραφικό υλικό: φωτογραφίες που αφορούν τη ροκ μουσική και οι οποίες αποτελούν ίσως το πιο ενδιαφέρον κομμάτι της συλλογής του, φωτογραφίες που έχουν τραβηχτεί κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του τη δεκαετία του '70 και μία ιδιαίτερη συλλογή από φωτογραφίες λουλουδιών. Μια τελευταία κατηγορία -ό,τι ο ίδιος ονομάζει «εικόνες-καλειδοσκόπιο»- συγκροτείται από φωτογραφίες, τις οποίες ο Landy έχει επεξεργαστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργούν την εντύπωση ότι τις παρατηρεί κανείς, ή ότι έχουν τραβηχτεί, μέσα από καλειδοσκόπιο²⁴.

Οι φωτογραφίες που αφορούν τη ροκ μουσική είναι ταξινομημένες κυρίως με βάση τα συγκροτήματα ή τους καλλιτέχνες που απαθανατίζουν. Έτσι, από τις περίπου πενήντα υποκατηγορίες, οι σαράντα τρεις αφορούν καλλιτέχνες της ροκ ή των μπλουζ, όπως τον John Lee Hooker και τον B.B. King. Δύο υποκατηγορίες έχουν συγκροτηθεί με βάση τις μνημειώδεις κινητοποιήσεις του αντιπολεμικού κινήματος ("*Anti War & 60's celebrity photos*" και "*Movie Stars & Peace Demonstrations*") ενώ άλλες δύο με βάση τις μεγάλες συναυλίες τις οποίες ο Elliott φωτογράφησε ("*Newport Folk Festival-1968*" και "*Woodstock Festival-1969*"). Ξεχωριστές υποκατηγορίες ακόμη έχουν συγκροτηθεί με βάση συγκεκριμένες δραστηριότητες καλλιτεχνών ("*Beatles Press Conference*"²⁵) ή για να συμπεριλάβουν φωτογραφίες που δεν μπορούν να ταυτοποιηθούν με σιγουριά, ώστε να ενταχθούν σε κάποια άλλη²⁶.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε, ότι το τεράστιο φωτογραφικό αρχείο του Elliott Landy, τμήμα μόνο του οποίου εξάλλου είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο, τον έχει οδηγήσει στην έκδοση ή τη φωτογραφική τεκμηρίωση βιβλίων και CD ROM με θέμα -τι άλλο;- τη συναυλία του Woodstock και τη ροκ σκηνή της εποχής²⁷. Εσχάτως, στο δικτυακό του τόπο

έχει ξεκινήσει να λειτουργεί και ένα ενδιαφέρον ηλεκτρονικό forum, στο οποίο ο συμμετέχων μπορεί να ανταλλάξει απόψεις σχετικά με ζητήματα που θίγει η δραστηριότητα του Landy.

2. "A Labor of Love": Το αρχείο του Michael Ochs.

Η περίπτωση του Michael Ochs είναι διαφορετική, καθώς διαφορετική είναι η αφετηρία του σε σχέση με αυτή του Landy Elliott. Ο Michael Ochs δεν υπήρξε στα ιατά του ούτε φωτογράφος, ούτε άσκησε κάποιου είδους ακτιβισμό τη δεκαετία του '50 ή του '60. Υπήρξε απλώς ένας εραστής του ροκ εν ρολ, γεγονός που τον οδήγησε στη συλλογή δίσκων βινυλίου και φωτογραφιών με αποτέλεσμα να θεωρείται σήμερα ο κάτοχος του μεγαλύτερου αρχείου φωτογραφιών σχετικά με τη ροκ μουσική στις ΗΠΑ.

Έχοντας ως πυρήνα των συλλογών του τις δεκάδες χιλιάδες φωτογραφίες και δίσκους που κατέχει, ο Michael Ochs ίδρυσε τη δεκαετία του '80 τα Michael Ochs Archives (M.O.A.). Με την πάροδο του χρόνου οι συλλογές εμπλουτίστηκαν με νέες προσκτήσεις και σήμερα τα M.O.A. θεωρούνται ο μεγαλύτερος προμηθευτής φωτογραφιών που χρησιμοποιούνται τόσο στην έρευνα, όσο και από επιχειρήσεις, όπως λόγου χάρι διακογραφικές, εκδοτικές ή διαφημιστικές εταιρείες, τηλεοπτικά κανάλια κλπ.

Τα M.O.A. μέσα από το δικτυακό τους τόπο (www.michaelochsarchives.com) λειτουργούν ως ένα αρχείο που έχει παράλληλα μια διπλή δραστηριότητα: αφενός μεν τεκμηριώνει τη ροκ εν ρολ κουλτούρα²⁸, αφετέρου δε παρέχοντας στον επισκέπτη μία πλουσιότερη βάση δεδομένων που αποτελείται από εκατοντάδες ονόματα καλλιτεχνών- λέξεις κλειδιά, καλούν τον ενδιαφερόμενο να αποκτήσει αντίγραφο των φωτογραφιών που διαθέτουν, με ένα συγκεκριμένο τιμολόγιο που καθορίζει διαφορετικές τιμές για διαφορετικές χρήσεις.

Η δουλειά του Michael Ochs, ο οποίος ειρήσθω εν παρόδω έχει διδάξει ως επισκέπτης καθηγητής ιστορία του ροκ εν ρολ σε αρκετά αμερικανικά πανεπιστήμια έως σήμερα, έχει δώσει κι αυτή παράγωγες δουλειές, όπως συμβαίνει και με εκείνη του Landy Elliott. Ο ίδιος ο «αρχιόντομος του ροκ εν ρολ», όπως αρέσκεται να αυτοαποκαλείται ο Ochs, έχει συγγράψει ή έχει συμμετάσχει σε μια σειρά από εκδόσεις, που κινούνται γύρω από τις συλλογές και τα ενδιαφέροντά του²⁹.

23 Οι φωτογραφίες του Elliott Landy έχουν δημοσιευθεί σε περιοδικά όπως το *Rolling Stone* ή το *Life*, ενώ έχουν αξιοποιηθεί κατά κόρον σε εκδόσεις και ντοκιμαντέρ που αφορούν τα sixties και ιδίως τη συναυλία του Woodstock.

24 Τη στιγμή που γράφεται το κείμενο αυτό ο επισκέπτης του δικτυακού του τόπου έχει πρόσβαση μόνο στην πρώτη από τις τέσσερις κατηγορίες, αφού οι υπόλοιπες τρεις βρίσκονται υπό κατασκευή. Μια επίσημη ανακοίνωση στο σημείο αυτό. Νομίζω ότι δεν είναι συμπτωματικό το γεγονός ότι και οι τέσσερις τομείς των ενδιαφερόντων του Landy (ροκ μουσική, ταξίδια, λουλούδια και εικόνες-καλειδοσκόπιο) αποτελούν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό βασικά συστατικά στοιχεία της κουλτούρας των hippies.

25 Οι φωτογραφίες αυτές αφορούν τη συνέντευξη τύπου που έδωσαν το 1968 τα «σαθάρια», για να ανακοινώσουν την ίδρυση της διοργανωτικής εταιρείας "Apple Records".

26 Πρόκειται για την κατηγορία "Crowd zoom photos" με φωτογραφίες κοινού από διάφορες συναυλίες.

27 Πρόκειται για τα εξής βιβλία: Landy E., *Woodstock Vision. The Spirit of a Generation*, 1994, (του ίδιου), *Woodstock 69. The First Festival*, 1994, (του ίδιου), *Dylan in Woodstock*, 2000, (του ίδιου), *Moondance: Van Morrison*, 2001, (του ίδιου), *Woodstock Dream*, 2000, (του ίδιου), *Woodstock Festival Remembered*, 1979 και τέλος (του ίδιου), *Remembering Woodstock: 30 years later*, 1999.

28 Η τεκμηρίωση γίνεται κυρίως μέσα από αφερόματα σε καλλιτέχνες ή φωτογράφους ή με την ύπαρξη θεματικών ενότητων του τύπου «γενέθλια καλλιτεχνών κατά μήνα» ή «τα καλύτερα εξώφυλλα δίσκων που υπήρξαν ποτέ» κλπ.

29 Ochs M., *Rolling Stone: the Decades of Rock an Roll*, 2001, Ochs M., *1000 Record Covers*, 2001, Ochs M., *Music Librarianship in America*, 1991, Cajiao T.; Rijff G.; Ochs M., *Shock, Rattle and Roll*, 1998, Ochs M.; Bronson H., *Rock Explosion*, 1984, και Ochs M., *Rock Archives: a Photographic Journey through the First Two Decades of Rock an Roll*, 1988.

Μισόν αιώνα περίπου μετά την εμφάνιση του ροκ εν ρολ η ιστορική, πολιτισμική και κοινωνική του διάσταση έχει βρει την αναγνώριση που της αρμόζει. Οι στίχοι και η μουσική των πρωταγωνιστών του διδάσκονται σε αμερικανικά, και όχι μόνο, πανεπιστήμια³⁰, ενώ τα τεκμήρια της ιστορίας του παρουσιάζονται σε διακεκριμένα μουσεία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο φωτογραφικές συλλογές σαν αυτές που αναφέραμε, έχουν τη δική τους ιδιαίτερη αξία³¹. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 η αξιοποίηση του διαδικτύου και η διάχυση της πληροφορίας σε ένα παγκόσμιο πλέον κοινό, έδωσε μια ακόμη ώθηση για την αξιοποίηση των γοητευτικών αυτών τεκμηρίων της σύγχρονης κοινωνικής ιστορίας. Σήμερα τα sixties χορεύουν και πάλι στο διαδίκτυο...

Κώστας Κατσάπης
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ Ε.Λ.Ι.Α.
Τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση των φωτογραφιών
της συλλογής**

Όπως είναι γνωστό, τα τελευταία δύο χρόνια ο κόσμος των Αρχείων της χώρας μας ζει στους ρυθμούς της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.) συμμετέχει, μαζί με άλλα 146 πολιτιστικά ιδρύματα και φορείς κατόχους αρχειακών συλλογών, στην πρόσκληση 65 του Μέτρου 1.3 «Πολιτισμός» του επιχειρησιακού προγράμματος *Κοινωνία της Πληροφορίας*. Το έργο που υλοποιεί έχει τίτλο: *Ψηφιοποίηση, Αξιοποίηση, Ανάδειξη των πολιτιστικών συλλογών του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου*, και χωρίζεται σε υποέργα. Το πρώτο από αυτά, η «Δημιουργία ολοκληρωμένων ψηφιακών συλλογών», συνίσταται στην τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση των συλλογών.

Με την πάροδο δύο ετών από την έναρξη του έργου, τον Σεπτέμβριο του 2004, μπορούμε να επιχειρήσουμε έναν πρώτο απολογισμό.

Τέσσερις διακριτές συλλογές εντάχθηκαν στο πρόγραμμα και αποφασίστηκε να τεκμηριωθεί και να ψηφιοποιηθεί ένα σύνολο 84.500 τεκμηρίων, με την ακόλουθη κατανομή ανά συλλογή:

1. Φωτογραφικό Αρχείο: 48.000 τεκμήρια και 10.000 cartes postales,
2. Συλλογή Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής: 12.300 τεκμήρια (θεατρικά προγράμματα, κινηματογραφικές αφίσες και παρτιτούρες),
3. Συλλογή Τύπου: 11.200 τεκμήρια (εφημερίδες, περιοδικά, ημερολόγια),
4. Εφήμερα: 3.000 τεκμήρια.

Το παρόν σημείωμα ασχολείται μόνο με τη συλλογή του

Φωτογραφικού Αρχείου και θίγει κάποια από τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση του έργου. Ελπίζουμε ότι μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, που αναμένεται τον Ιανουάριο του 2007, θα έχουμε την ευκαιρία να παρουσιάσουμε συνολικά το έργο.

Θυμίζουμε ότι η συλλογή του Φωτογραφικού Αρχείου του Ε.Λ.Ι.Α. εκτείνεται χρονικά από το 1860 έως σήμερα και περιλαμβάνει 300.000 περίπου φωτογραφίες. Με δεδομένο ότι στο πρόγραμμα εντάχθηκαν 48.000 φωτογραφίες, ένα πλήθος που ενώ εμφανίζεται υψηλό δεν αντιπροσωπεύει παρά το 16% περίπου του συνόλου της συλλογής, γίνεται φανερό ότι έπρεπε να γίνει μια πολύ αυστηρή επιλογή του υλικού.

Εδώ τίθεται ένα μεγάλο ζήτημα το οποίο δεν μπορεί να συζητηθεί στο πλαίσιο της σύντομης αυτής παρουσίασης: το γιατί επιλέγουμε αυτήν και όχι κάποια άλλη φωτογραφία, ποιος αποφασίζει και με ποια κριτήρια. Επιγραμματικά, θα λέγαμε ότι το άτομο που θα αναλάβει αυτή τη δουλειά πρέπει πριν απ' όλα να έχει μια άριστη εποπτεία του συνόλου της συλλογής. Θα πρέπει ακόμα να γνωρίζει τι ζητούν οι ερευνητές και το κοινό γενικότερα.

Επιλογή του υλικού

Στην περίπτωση μας δύο άτομα συνεργάστηκαν για την επιλογή του υλικού. Η υπεύθυνη του Φωτογραφικού Αρχείου και η επιστημονική υπεύθυνη του προγράμματος Χριστίνα Βάρδα. Θεσπίστηκαν κάποια κριτήρια επιλογής. Δόθηκε προτεραιότητα στον 19ο αι., ενώ αποφασίσαμε να μην σκανάρουμε υλικό μετά το 1985. Από την άποψη του είδους του υλικού, δόθηκε προτεραιότητα στα γυάλινα αρνητικά, στα πιο επισφαλής πλαστικά αρνητικά διοξικής και νιτρικής κυτταρίνης (diacetates, nitrates), καθώς και στα λευκώματα, των οποίων οι βιβλιοδεσίες καταπονούνται με τη χρήση. Το επιλεγμένο υλικό σημάνθηκε με παστίλιες συγκεκριμένου χρώματος, με τρόπο ώστε να γίνεται αμέσως αντιληπτό μέσα στο χώρο φύλαξης. Μετά την επιλογή, η επιμέρους κατανομή του υλικού προς ψηφιοποίηση διαμορφώθηκε ως εξής: από τα 48.000 τεκμήρια του Φωτογραφικού Αρχείου, τα 32.000 θα ήταν φωτογραφίες σε χαρτί, 10.000 θα ήταν πλαστικά αρνητικά και 6.000 γυάλινα αρνητικά.

Εκτίμηση του πλήθους

Το επόμενο βήμα δεν ήταν ευκολότερο από το πρώτο. Δεν αρκούσαν αυτές οι ποσότητες, έπρεπε να δοθούν αναλυτικοί πίνακες που θα συσχετιζαν τρεις παραμέτρους: το είδος του υλικού, το μέγεθός του και το πλήθος από το καθένα.

Τα δεδομένα αυτά ήταν απαραίτητα προκειμένου να γίνει ο υπολογισμός του κόστους και του χρόνου υλοποίησης.

Τα είδη τα διακρίναμε σε γυάλινα ή πλαστικά αρνητικά, λυτές φωτογραφίες σε χαρτί, δεμένες φωτογραφίες σε λευκώμα και πανοραμικές φωτογραφίες. Τα μεγέθη των αρνητικών κινήθηκαν με μικρές αποκλίσεις ανάμεσα στα καθιερωμένα formats 13x18, 10x15, 9x12, 6x6, 35mm, ενώ οι φωτογραφίες σε χαρτί ταξινομήθηκαν ανάλογα με τα καθιερωμένα μεγέθη $\geq A4$, $\geq A3$ κλπ.

30 Βλ. για παράδειγμα την ύλη του μαθήματος που διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο της Indiana σχετικά με τη ροκ μουσική, στην ιστοσελίδα <http://www.music.indiana.edu/som/courses/rock/>.

31 Δεν είναι συμπτωματικό το ότι η Universal Art Gallery της California, γαλεορί που φημίζεται για την εξειδίκευσή της στην pop art, φιλοξένησε το 2001, εκατό φωτογραφίες από τις συλλογές των Michael Ochs Archives. Πρόκειται για την έκθεση "The Michael Ochs Archives. Greatest Hits - A Century of Classic". Για μια εικονική περιήγηση στην έκθεση βλ. <http://www.framegallery.com/ochs/index/cfm>, τελευταία επίσκεψη: 11/9/2003.

Μέχρις αυτού του σημείου τα πράγματα ήταν σχετικά απλά. Γνωρίζαμε τι έχουμε και σε τι μεγέθη. Δεν αρκούσε όμως αυτό. Έπρεπε να δηλώσουμε ποσότητες από κάθε είδος και μέγεθος. Δηλαδή καλούμασταν να απαντήσουμε σε ερωτήματα του τύπου: πόσα πλαστικά αρνητικά 9x12 έχετε και πόσες λυτές φωτογραφίες μεγαλύτερες από Α3 και μικρότερες από 60x70, κ.ο.κ.

Στο σημείο αυτό γίνεται αντιληπτό πόσο δύσκολο είναι να απαντηθούν τέτοια ερωτήματα για μια συλλογή που δεν έχει καταγραφεί σε βάση δεδομένων.

Επειδή όμως τόσο το κόστος, όσο και ο χρόνος και τα μέσα που θα διατεθούν εξαρτώνται από τις ποσότητες ανά είδος, όσο πιο ακριβείς είναι, τόσο ο σχεδιασμός του προγράμματος θα είναι επιτυχής.

Τέλος, μια τέταρτη παράμετρος χρειάστηκε να ληφθεί υπόψη σε αυτή την προπαρασκευαστική φάση. Το πώς θα δίνεται το υλικό για σκανάρισμα. Σε τι συσκευασία. Θα είναι ένα τεκμήριο ανά φάκελο ή πολλά. Ο κωδικός θα αναγράφεται πάνω στο τεκμήριο ή έξω από τον φάκελο; κ.ά.

Καταγραφή και τεκμηρίωση

Μια συλλογή μπορεί να ψηφιοποιηθεί μόνο εφόσον είναι ταξινομημένη, καταλογωγραφημένη και τεκμηριωμένη σε βάση δεδομένων. Η καταγραφή είναι απαραίτητο να γίνει σε επίπεδο τεκμηρίου και όχι φακέλου. Κάθε τεκμήριο που ψηφιοποιείται πρέπει να φέρει έναν και μοναδικό αριθμό. Αποφασίσαμε ότι ο αριθμός αυτός θα αποτελέσει και το όνομα του ψηφιακού αρχείου με την εικόνα του τεκμηρίου για την αποφυγή λαθών στην αντιστοίχιση.

Ξεκινήσαμε την καταγραφή και τεκμηρίωση στη βάση δεδομένων Microsoft Access® μέχρι να ετοιμασθεί το λογισμικό τεκμηρίωσης που προβλεπόταν στο πρόγραμμα. Για το σχεδιασμό των πεδίων της βάσης συμβουλευθήκαμε τα πρότυπα ISAD-G (ΔΙΓΑΠ), Dublin Core (για την ανταλλαγή μεταδεδομένων) και το πρότυπο λογισμικό SEPIADES. Πολύ χρήσιμη ήταν και η συμβουλή ηλεκτρονικών καταλόγων φωτογραφικών συλλογών άλλων χωρών μέσω Internet. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι το SEPIADES είναι το μόνο πρότυπο λογισμικό που έχει σχεδιασθεί ειδικά για τα φωτογραφικά τεκμήρια και είναι πράγματι πληρέστατο, λειτουργικό και επιπλέον διατίθεται δωρεάν (!). Η χρήση του όμως ήταν αδύνατη, γιατί προς το παρόν δεν υποστηρίζει την ελληνική γλώσσα.

Το νέο λογισμικό που χρησιμοποιούμε είναι το LibSolution® της εταιρείας Infolib και είναι συμβατό με τα πρότυπα Unimarc, ISAD-G και το ISO 2709. Σε αυτό έγινε με επιτυχία η μετάπτωση των δεδομένων από την αρχική μας βάση. Εάν όμως δεν είχαμε ακολουθήσει πρότυπα στην αρχική μας καταγραφή οι προγραμματιστές που κλήθηκαν να κάνουν τη μετάπτωση θα αντιμετώπιζαν ανυπέροβλητες δυσκολίες.

Ένα σημαντικό τμήμα της εργασίας της τεκμηρίωσης είναι η δημιουργία θησαυρών καθιερωμένων όρων και κυρίων ονομάτων. Για το σκοπό αυτό συμβουλευθήκαμε το *Αρχείο Καθιερωμένων Επικεφαλίδων* της Ε.Β.Ε., έκδοση 2003, και τον *Θησαυρό Ελληνικών Όρων* του Ε.Κ.Τ., έκδοση 2005, και εναρμονισθήκαμε με αυτούς τους θησαυρούς στο βαθμό που αυτό ήταν δυνατό. Οι παραπάνω θησαυροί είναι ευρείας εφαρμογής και δεν μας καλύπτουν στις περιπτώσεις που λόγω υλικού απαιτείται εξειδίκευση.

Επιχειρήθηκε μια τυποποίηση των περιγραφών των φωτογραφιών και ακολούθησε η εκπαίδευση των τεκμηριωτών. Είμαστε ικανοποιημένοι από το αποτέλεσμα, αν και συνεχίζουμε την έρευνα και στην πορεία αναθεωρούμε κάποιες από τις πρακτικές που αρχικά ακολουθήσαμε.

Ψηφιοποίηση

Η ψηφιοποίηση του υλικού πραγματοποιείται στο κτίριο του Ε.Λ.Ι.Α. από την εταιρεία Α.Μ.Σ., Μ. Σαρίμβεης & Σία Ο.Ε., που μετέφερε στο χώρο μας τον εξοπλισμό της. Αυτός περιλαμβάνει ένα σκάνερ Microtek i900 για τα γυάλινα αρνητικά, ένα Microtek ArtixScan 120tf για τα φιλμ και δύο σκάνερς A2-sized Widetek για τις φωτογραφίες. Δημιουργούνται τρία ψηφιακά αρχεία:

1. Ένα υψηλής ανάλυσης TIFF ασυμπίεστο (master file) σε 4.500 pixels στη μεγάλη διάσταση και σε 16 εκατομμύρια χρώματα.
2. Ένα αρχείο προβολής JPEG σε ~600 pixels στη μεγάλη διάσταση και
3. Ένα αρχείο προεπισκόπησης JPEG σε ~150 pixels στη μεγάλη διάσταση.

Στον καθορισμό της μεθόδου ψηφιοποίησης ανά τύπο υλικού μας προβληματίσε η περίπτωση των αρνητικών, επειδή δεν δόθηκαν σχετικές οδηγίες από την Κοινότητα της Πληροφορίας. Μετά από έρευνα και ανταλλαγή απόψεων με άλλους φορείς, καταλήξαμε στις εξής πρακτικές:

- α) Τα master files TIFF να είναι σε αρνητική μορφή, ενώ τα αρχεία προεπισκόπησης JPEG να είναι ανεστραμμένα σε θετικά.
- β) Ειδικά τα γυάλινα αρνητικά να σαρώνονται σε RGB, σαν να ήταν δηλαδή έγχρωμα, επειδή με αυτό τον τρόπο αποθηκεύεται η μέγιστη πληροφορία.
- γ) Τα πλαστικά αρνητικά να σαρώνονται σε Grayscale.

Η παράδοση και παραλαβή του υλικού προς ψηφιοποίηση γίνεται άπαξ την εβδομάδα και συνοδεύεται από το σχετικό πρωτόκολλο. Κατά την πορεία της ψηφιοποίησης πραγματοποιούμε δειγματοληπτικό έλεγχο της ποιότητας της εικόνας. Επίσης ελέγχεται η ορθή αντιστοίχιση ψηφιακού αρχείου και πρωτοτύπου. Τα master files αποθηκεύονται σε servers και μονάδα back up ωφέλιμης χωρητικότητας 10TB. Αντίγραφα των master files μας παραδίδονται και σε DVD, ως πρόσθετο μέτρο ασφάλειας.

Οι ψηφιοποιημένες συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. στο διαδίκτυο

Από τα τέλη Αυγούστου 2006 δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης στις ψηφιοποιημένες συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. από το διαδικτυακό του τόπο: www.elia.org.gr.

Εδώ ο ερευνητής μπορεί μέσα από τη μηχανή αναζήτησης να πλοηγηθεί στις εικονογραφημένες βάσεις της καταγραφής μας, οι οποίες με την ολοκλήρωση του έργου θα αριθμούν 84.500 τεκμήρια από τις τέσσερις συλλογές που μετείχαν στο πρόγραμμα.

Βασιλική Χατζηγεωργίου

Υπεύθυνη Φωτογραφικού Αρχείου
του Ε.Λ.Ι.Α.

ΣΤΗΝ ΠΥΡΑ!**Για την εκκαθάριση των αρχείων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών**

Μέχρι το 1992, η διαδικασία εκκαθάρισης των αρχείων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) διεπόταν από τα οριζόμενα στα π.δ. 162/1979, 81/1987 και 57/1979: η επιτροπή που διενεργούσε την εκκαθάριση, αφού αποχώριζε το υλικό το οποίο, σύμφωνα με τα πιο πάνω διατάγματα, δεν είχε πλέον υπηρεσιακή χρησιμότητα (*ανενεργό αρχείο*), το κατέγραφε σε πίνακες και *καλούσε τα Γενικά Αρχεία του Κράτους* για να επιλέξουν το υλικό που θα έκριναν *διατηρητέο*. Επιπλέον, σύμφωνα με το ν. 1946/1991 «Περί Γενικών Αρχείων του Κράτους (Γ.Α.Κ.) και άλλες διατάξεις» τα Γ.Α.Κ. είναι η *αρμόδια υπηρεσία* για το χαρακτηρισμό και την επιλογή του αρχειακού υλικού που παρουσιάζει *ιστορικό ενδιαφέρον* μετά τη λήξη της υπηρεσιακής του χρησιμότητας. Ο ίδιος νόμος καθορίζει και τη διαδικασία για το χαρακτηρισμό, τον αποχωρισμό κλπ. του ανενεργού αρχειακού υλικού που πρέπει να παραδοθεί στα Γ.Α.Κ..

Ωστόσο, από το 1992 εξαιρέθηκε από τον έλεγχο και την επιλογή από τα Γ.Α.Κ. κατά τη διαδικασία το αρχειακό υλικό των Δ.Ο.Υ. που αφορά:

- φορολογία εισοδήματος φυσικών, νομικών προσώπων και πλοίων,
- φορολογία κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών,
- φορολογία μεταβίβασης ακινήτων,
- φορολογία ακίνητης περιουσίας,
- φορολογία αυτόματου υπερτιμήματος.

Το 1992 ψηφίζεται ο νόμος 2065 «Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 113/30-6-1992), ο οποίος περιέχει *εξουσιοδοτική διάταξη* (άρθρο 57 παρ. 2), σύμφωνα με την οποία:

- «Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται, *κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων*, ο τρόπος, η διαδικασία, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εκκαθάριση των αρχείων των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών από στοιχεία που αφορούν υποθέσεις που έχουν παραγραφεί ή παραγράφονται εκάστοτε».

Τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς εκδίδεται η με αριθ. Υ. 1847/1078399/1182/0001 απόφαση «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στους Υφυπουργούς Οικονομικών» (ΦΕΚ Β' 525/ 14-8-1992) και ένα μήνα μετά, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 57 παρ. 2 του ν. 2065/1992, η με αριθ. 1086260/1023/0006 Β/ΠΟΛ 1176/3-9-1992 απόφαση υφυπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 571/21-9-1992) «Εκκαθάριση των αρχείων των Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών και του Κ.Ε.Π.Υ.Ο.», σύμφωνα με την οποία:

- επειδή «υπάρχει ανάγκη απαλλαγής των Φορολογικών Υπηρεσιών από μεγάλο όγκο στοιχείων άχρηστων από φορολογικής πλευράς και απελευθέρωσης χώρων για αρχειοθέτηση των δηλώσεων που βρίσκονται για έλεγχο»¹ και

- επειδή, κατά το υπουργείο Οικονομικών, «τα αρχεία των φορολογικών υπηρεσιών δεν περιέχουν ιστορικού ενδιαφέροντος στοιχεία»,

- το αρχειακό υλικό που κρίνεται από τις επιτροπές εκκαθάρισης των Δ.Ο.Υ. ότι στερείται πλέον υπηρεσιακής χρησιμότητας (ανενεργό) καταστρέφεται όλο με συνοπτικές διαδικασίες, με *πολιτοποίηση ή διά πυράς* (άρθρο 4), *χωρίς προηγουμένως τα Γ.Α.Κ. να το αξιολογήσουν και να επιλέξουν το υλικό που θα κρίνουν ότι πρέπει να διατηρηθεί από την αρχειακή υπηρεσία*.

Σε ό,τι αφορά τη νομική πλευρά του θέματος, θα πρέπει να σημειωθούν επιπλέον τα εξής:

Κατ' αρχάς, τα της αρμοδιότητας για την αξιολόγηση του υλικού των δημοσίων αρχείων, του χαρακτηρισμού του ως εμφανιζόντος ιστορικό ενδιαφέρον καθορίζονται, ως γνωστόν, από το ν. 1946/1991:

- Σύμφωνα με το άρθρο 9, σκοπός της υπηρεσίας των Γ.Α.Κ. είναι, πρώτα απ' όλα, η *εποπτεία, διάσωση, συγκέντρωση, συντήρηση, καταγραφή, μικροφωτογράφιση, ταξινόμηση και ευρετηρίαση του αρχειακού υλικού της χώρας, η διάθεση προς μελέτη όλων των δημοσίων και ιδιωτικών αρχείων, εγγράφων και χειρογράφων, τα οποία αναφέρονται στην ιστορία και στην πολιτιστική κληρονομιά του ελληνικού έθνους και σε ό,τι έχει σχέση με τη διοικητική, οικονομική και κοινωνική ζωή του ελληνικού κράτους*.

- Ο ν. 1946/1991 ορίζει επακριβώς τη διαδικασία και την αρμοδιότητα για τον καθορισμό των κριτηρίων της επιλογής εγγράφων ιστορικού ενδιαφέροντος και τον τρόπο αποχωρισμού καταγραφής και ταξινόμησης των εγγράφων που πρέπει να παραδοθούν στα Γ.Α.Κ. μετά τη λήξη της υπηρεσιακής τους χρησιμότητας. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 41, τα ζητήματα αυτά ρυθμίζονται με *προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από αιτιολογημένη γνώμη της Εφορείας των Γ.Α.Κ.*

- Το άρθρο 36 ορίζει ότι μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Εφορείας των Γ.Α.Κ. είναι και η *παροχή των αναγκαίων οδηγιών για τον τρόπο επιλογής, ταξινόμησης και καταγραφής των υπηρεσιακών αρχείων που έχουν ιστορικό ενδιαφέρον*.

- Τέλος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12, στις αρμοδιότητες του Τμήματος Συγχρόνων Αρχείων περιλαμβάνονται και οι εξής:

- α) Η εποπτεία και απογραφή των αρχείων των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα και η εποπτεία των ενεργών αρχείων για την πρόληψη απωλειών και καταστροφών δημοσίων εγγράφων.
- β) Η παρακολούθηση των εκκαθαρίσεων των αρχείων των δημοσίων υπηρεσιών και η μέριμνα για την εισαγωγή των διατηρητέων αρχείων στα Γ.Α.Κ.
- γ) Η μέριμνα για την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων κατά το άρθρο 41 παρ. 2.

Είναι εμφανές, λοιπόν, ότι οι αρμοδιότητες που αναφέραμε *ανήκουν στα Γ.Α.Κ.*, αυτοτελή δημόσια υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

¹ Όσον αφορά την καταγραφή του ανενεργού υλικού σε πίνακες, σύμφωνα με το π.δ. 162/1979 γίνεται σε επίπεδο εγγράφου, ενώ με το π.δ. 87/1981, που τροποποιεί το π.δ. 162/1979, γίνεται σε επίπεδο φακέλου. Πολλές υπηρεσίες αγνοούν την τροποποίηση αυτή, γεγονός που είναι ανασταλτικός παράγοντας για πραγματοποίηση των εκκαθαρίσεων. Οι περί εκκαθαρίσεων εγκύκλιοι και τα άλλα έγγραφα του υπουργείου Οικονομικών που γνωρίζουμε (π.χ. 1041640/666/0001/Π.Ο.Α. 1113/3-4-1996) δεν μνημονεύουν καν το π.δ. 87/1981, αλλά μόνον το 162/1979.

και ότι ο ν. 1946/1991 ορίζει επακριβώς τη διαδικασία για τον καθορισμό των κριτηρίων της επιλογής εγγράφων ιστορικού ενδιαφέροντος.

Όσον αφορά την *εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 57 παρ. 2 του ν. 2065/1992*, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι αφορά συνολικά το θέμα των εκκαθαρίσεων, συνεπώς και το ζήτημα του καθορισμού των τεκμηρίων που παρουσιάζουν ιστορικό ενδιαφέρον και των αρμοδίων γι' αυτό φορέων και οργάνων, τότε:

- τροποποιεί το ν. 1946/1991, άρθρο 41 κ.ά. (τροποποιεί τη διαδικασία καθορισμού, επιλογής, αποχωρισμού κλπ. των τεκμηρίων ιστορικού ενδιαφέροντος σε ό,τι αφορά τα αρχεία του υπουργείου Οικονομικών –με έκδοση υπουργικής απόφασης και όχι π.δ.– μεταβιβάζει αρμοδιότητες του υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στον υπουργό Οικονομικών κλπ.), και, συνεπώς, *αντίκειται στο άρθρο 74 παρ. 4 του Συντάγματος*, σύμφωνα με το οποίο «δεν εισάγεται για συζήτηση νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αποσκοπεί στην τροποποίηση διάταξης νόμου, εάν δεν έχει καταχωριστεί στην αιτιολογική έκθεση ολόκληρο το κείμενο της διάταξης που τροποποιείται και στο κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης, ολόκληρη η νέα διάταξη, όπως διαμορφώνεται με την τροποποίηση»².

Αν θεωρηθεί ότι η εξουσιοδοτική διάταξη του ν. 2065/1992 προβλέπει την έκδοση υπουργικών αποφάσεων για το θέμα των εκκαθαρίσεων κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων μόνο σε ό,τι αφορά ζητήματα αρμοδιότητας του υπουργείου Οικονομικών, τότε:

- η με αρ. 1086260/1023/0006 Β/ΠΟΛ 1176/1992 απόφαση του υφυπουργού Οικονομικών (καθώς και κάθε άλλη όμοια που πρόκειται να εκδοθεί στο μέλλον), καθ' ο μέρος αφορά σε άλλα θέματα πέραν του καθορισμού του χρόνου υπηρεσιακής χρησιμότητας του αναφερομένου αρχαιακού υλικού και άλλων ζητημάτων αρμοδιότητας υπουργείου Οικονομικών (τρόπο καταγραφής του ανενεργού υλικού, πρόσκληση ή όχι του Ο.Δ.Δ.Υ. κλπ.), εκδόθηκε *καθ' υπέρβαση των ορίων της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 57 παρ. 2 του ν. 2065/1997*

- η απόφαση του υφυπουργού *εξεδόθη χωρίς τη σύμπραξη του συναρμόδιου υπουργού* Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

- με την απόφαση Υ. 1847/1078399/1182/0001/1992 ο υπουργός Οικονομικών δεν μπορεί να μεταβιβάζει στον υφυπουργό Οικονομικών αρμοδιότητα για αντικείμενο για το οποίο *ουδόλως ορίζεται ως αρμόδιο όργανο* (χαρακτηρισμό τεκμηρίων ως εχόντων ή όχι ιστορικό ενδιαφέρον).

Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι ο ν. 2065/1992, ενώ υπογράφεται από τους υπουργούς Προεδρίας, Οικονομικών, Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών, Δικαιοσύνης, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γεωργίας, Πολιτισμού, Δημόσιας Τάξης, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Εμπορίου, Μεταφορών και Επικοινωνιών και Εμπορικής Ναυτιλίας, καθώς και από τους υφυπουργούς Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας

και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, *δεν υπογράφεται από τον υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων*, τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό για τα ζητήματα του καθορισμού και της επιλογής των ιστορικού ενδιαφέροντος εγγράφων κ.λπ.

Τον Μάρτιο του 2000 τα Γ.Α.Κ.-Αρχεία Νομού Ευβοίας, που ενημερώθηκαν για τις πιο πάνω ρυθμίσεις από υπάλληλο-σύνδεσμο σε Δ.Ο.Υ. του νομού, υπέβαλαν υπόμνημα στην Εφορεία των Γενικών Αρχείων του Κράτους, στη διεύθυνση των Γ.Α.Κ. και στο Τμήμα Συγχρόνων Αρχείων της Κεντρικής Υπηρεσίας, επισημαίνοντας και περιγράφοντας το πρόβλημα, της νομικής πλευράς συμπεριλαμβανομένης, και προτείνοντας ορισμένα μέτρα αντιμετώπισης, που περιλάμβαναν διοικητικές ενέργειες και ενέργειες ενημέρωσης της κοινότητας των ερευνητών. Απ' όσο μπορούμε να γνωρίζουμε, τα Γ.Α.Κ. απέστειλαν στο υπουργείο Οικονομικών σχετικό έγγραφο. Η κρατική αρχαιακή υπηρεσία δεν προέβη σε καμία άλλη ενέργεια.

Την ίδια χρονιά εκδίδεται το π.δ. 276 «*Περί εκκαθάρισης των αρχείων των Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών*»³. Στο προεδρικό διάταγμα αναφέρεται ο «χρόνος διατήρησης» (υπηρεσιακής χρησιμότητας δηλαδή) των εγγράφων των υπηρεσιών του Υπουργείου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι επίμαχες κατηγορίες αρχαιακού υλικού. Στο άρθρο 5 «*Διαδικασία καταστροφής ή διατήρησης των εγγράφων*» προβλέπεται η πρόσκληση των Γ.Α.Κ. για την επιλογή των «ιστορικού ενδιαφέροντος εγγράφων», που αφορά όλα τα αρχεία όλων των υπηρεσιών του Υπουργείου, χωρίς να διαφοροποιείται η διαδικασία εκκαθάρισης για τα αρχεία των φορολογικών υπηρεσιών. Στο σκεπτικό μάλιστα του διατάγματος γίνεται αναφορά στο άρθρο 41 του ν. 1946/1991 που αφορά την επιλογή «εγγράφων ιστορικού ενδιαφέροντος». Ωστόσο, σε μεταγενέστερο έγγραφο του υπουργείου Οικονομικών⁴ επισημαίνεται ότι για τη διαδικασία εκκαθάρισης των αρχείων των Δ.Ο.Υ. που αφορούν υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος και κεφαλαίου εξακολουθεί να ισχύει η υπουργική απόφαση του 1992 που αναφέρθηκε. Στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα: υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στην υπουργική απόφαση και το προεδρικό διάταγμα; Το (μεταγενέστερο) προεδρικό διάταγμα καταργεί την υπουργική απόφαση ως προς το επίμαχο ζήτημα ή η υπουργική απόφαση, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση νόμου, ως ειδικότερη, εξακολουθεί να υπερισχύει του προεδρικού διατάγματος;

Έτσι, ως συνέπεια των όσων σημειώθηκαν πιο πάνω, από το 1992 μέχρι σήμερα, τα αρχεία φορολογικού περιεχομένου των Δ.Ο.Υ. καταστρέφονται με συνοπτικές διαδικασίες. Σε ελάχιστες περιπτώσεις-εξαιρέσεις έχει πραγματοποιηθεί επιλογή του διατηρητέου υλικού από περιφερειακές υπηρεσίες των Γ.Α.Κ., μετά από διαπραγμάτευση με τους προϊσταμένους των Δ.Ο.Υ.⁵, σε προθεσμίες ασφικτικές⁶, οι οποίες καθίστανται ασφικτικότερες αν υπολογίσει κανείς το πρόβλημα της έλλειψης προσωπικού των Γ.Α.Κ.

2 Η εισηγητική έκθεση και το νομοσχέδιο θα πρέπει βέβαια να ελεγχθούν από αυτή την άποψη, δεν νομίζουμε όμως ότι θα περιλαμβάνουν κάτι σχετικό, γιατί μάλλον αγνοήθηκε παντελώς ο ν. 1946/1991.

3 Π.Δ. 276/2000 (ΦΕΚ 226/20-10-2000).

4 Έγγραφο (Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης, Διεύθυνση 6η Οργάνωσης, Τμήμα Γ) με αρ. πρωτ. 1110915/1387/0006Γ/23-11-2001.

5 Ενδεικτικά αναφέρουμε την εκκαθάριση και επιλογή που πραγματοποιήθηκε από τα Γ.Α.Κ.-Αρχεία Νομού Ευβοίας στο αρχείο της Δ.Ο.Υ. Χαλκίδας, εν όψει της μετακόμισης της υπηρεσίας, τον Ιούλιο του 2005.

6 Στην περίπτωση της εκκαθάρισης του αρχείου της Δ.Ο.Υ. Χαλκίδας κατά το 2005, η προθεσμία που δόθηκε στην υπηρεσία μας ήταν 5 ημέρες για έναν πολύ μεγάλο όγκο αρχαιακού υλικού στο οποίο έπρεπε να πραγματοποιηθούν δειγματοληψίες με ποικίλα κριτήρια.

Είναι ασφαλώς γνωστό ότι στη σύγχρονη εποχή και για μεγάλο διάστημα το αρχειακό υλικό φορολογικού χαρακτήρα αποτελούσε *απόρρητο* της διοίκησης, η οποία το κατέστρεφε γρήγορα και με συνοπτικές διαδικασίες, στερώντας έτσι την έρευνα από ένα υλικό πολύτιμο για την οικονομική και κοινωνική ιστορία. Ωστόσο, και με άλλη ευκαιρία έχει επισημανθεί ότι επειδή για ορισμένες κατηγορίες τεκμηρίων, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις, υφίσταται ζήτημα απορρήτου ή υπάρχουν ποικίλοι περιορισμοί πρόσβασης δεν σημαίνει ότι αυτά τα τεκμήρια πρέπει να καταστρέφονται όταν καταστούν ανενεργά⁷. Η θεσμοθέτηση της συνοπτικής διαδικασίας εκκαθάρισης των αρχείων των Δ.Ο.Υ. το 1992 αποτελεί *σοβαρή οπισθοδρόμηση*, μετά τα θετικά βήματα που είχαν πραγματοποιηθεί με τη διαδικασία εκκαθάρισης των δημοσίων αρχείων η οποία είχε καθιερωθεί από το 1979 και μετά και την ψήφιση του ν. 1946/1991.

Πέραν της νομικής πλευράς του θέματος, με κύριο το ερώτημα αν οι επίμαχες νομοθετικές ρυθμίσεις πάσχουν από ακυρότητα κλπ., η ουσία παραμένει: η έρευνα θα στερηθεί μια πολύ σημαντική κατηγορία πηγών. Για το λόγο αυτό πιστεύουμε ότι άμεσα θα πρέπει να γίνει *διάβημα* στο *Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων* από τα *Γενικά Αρχεία του Κράτους*, αλλά και την *Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία*, δεδομένου ότι αυτοί οι φορείς αποτελούν μέλη πρώτης και δεύτερης κατηγορίας, αντίστοιχα, του Δ.Σ.Α. Ανάλογο διάβημα θα πρέπει να γίνει και στα όργανα της *Ευρωπαϊκής Ένωσης*⁸, επίσημα κείμενα των οποίων:

- χαρακτηρίζουν το αρχειακό υλικό *ουσιώδες στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς*,
- τονίζουν ότι οι χώρες μέλη πρέπει να αποφεύγουν φαινόμενα κατά τα οποία αρχειακό υλικό οδηγείται άκριτα στην καταστροφή, επειδή δεν παρουσιάζει άμεσο ενδιαφέρον (υπηρεσιακή χρησιμότητα) για τις υπηρεσίες που το παρήγαγαν ή επειδή στοιβάζεται σε χώρους που είναι απαραίτητοι στις υπηρεσίες για την τρέχουσα εργασία τους και ότι θα πρέπει να προλαβαίνουμε ανεπανόρθωτες απώλειες και
- τονίζουν την ανάγκη διαφάνειας σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στα αρχεία.

Τέλος, θα πρέπει να ενημερωθεί σχετικά η κοινότητα των ερευνητών (η οποία θίγεται άμεσα από αυτή τη ρύθμιση), προκειμένου να αντιδράσει, με όσο το δυνατόν συλλογικότερο τρόπο, και να πραγματοποιήσει διαβήματα στους αρμόδιους φορείς, προσδίδοντας στο θέμα και την ανάλογη δημοσιότητα. Η ανάπτυξη ενός δημόσιου διαλόγου γύρω από αυτό το ζήτημα είναι, νομίζουμε, επιβεβλημένη, τόσο επειδή το θέμα αυτό αφορά σε τελευταία ανάλυση την κοινωνία στο σύνολό της όσο και επειδή μπορεί να διευκολύνει την επίλυσή του.

Κάλλια Χατζηγιάννη

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας

Η έκθεση *Ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος. Μια δι-αδρομή, 1822-2002* προσέλκυσε το ενδιαφέρον όχι μόνο συλλεκτών και γενικού κοινού αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας, συγκεκριμένα σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Με γνώμονα το σεβασμό στις ανάγκες και τις δυνατότητες της κάθε ηλικίας, αλλά και τις σύγχρονες αντιλήψεις γύρω από την έννοια του μουσείου που οφείλει να λειτουργεί όχι μόνο ως «κιβωτός» γνώσης αλλά και ως χώρος έμπνευσης, μελέτης και ψυχαγωγίας, σχεδιάστηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα που ενισχύουν τον επικοινωνιακό ρόλο που μπορεί να έχει ένας χώρος πολιτισμικής αναφοράς.

Αναμφισβήτητα η περιήγηση στη συγκεκριμένη έκθεση παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Ο επισκέπτης θα ενημερωθεί ή θα ανακαλέσει στη μνήμη του σημαντικές περιόδους της ιστορίας του νεοελληνικού κράτους και θα βρεθεί μπροστά σε ένα πλήθος πληροφοριών: ιστορικών, δημοσιονομικών, οικονομικών αλλά και σχετικών με τις εικαστικές και συλλεκτικές τάσεις, τις κατασκευαστικές τεχνικές, την κιβδηλεία ή την ιδεολογία όπως αυτές αποτυπώθηκαν πάνω στα τραπεζογραμμάτια.

Η έκθεση εν τάξει...

Η έκθεση αποτελείται από χαρτονομίσματα και τραπεζογραμμάτια, τα οποία έχουν αντληθεί από τη συλλογή του Κοινωνικού Ιδρύματος Κοινωνικού και Πολιτιστικού Έργου, η οποία σήμερα θεωρείται μία από τις σημαντικότερες και πληρέστερες συλλογές ελληνικού χαρτονομίσματος, καθώς και από τη συλλογή της Εθνικής Τράπεζας, που περιλαμβάνει και τα μοναδικά *specimens* των πρώτων δικών της εκδόσεων. Το σύνολο των εκθεμάτων αυτών αποτελούν την πληρέστερη συλλογή ελληνικού χαρτονομίσματος που έχει ποτέ εκτεθεί δημοσίως.

Οι επισκέπτες, εκτός από τα τραπεζογραμμάτια των πέντε εκδοτικών τραπεζών που κατά καιρούς είχαν το εκδοτικό προνόμιο στη χώρα μας (Εθνική Τράπεζα, Ιονική Τράπεζα, Προνομιοχός Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας, Τράπεζα Κρήτης και Τράπεζα της Ελλάδος), ανακαλύπτουν χαρτονομίσματα και άλλα συναλλακτικά μέσα που κυκλοφόρησαν την εποχή της Επανάστασης του 1821, την καποδιστριακή περίοδο, αλλά και σε περιόδους ταραγμένες, όταν ξένοι κατακτητές και οι αντιστασιακές οργανώσεις της Ελεύθερης Ελλάδας κυκλοφόρησαν τα δικά τους μέσα συναλλαγής.

Η έκθεση υποστηρίζεται από σημαντικά τεκμήρια του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας, το οποίο διαθέτει τις αρχειακές σειρές των Νομισματικών των τριών από τις πέντε εκδοτικές τράπεζες που λειτούργησαν στη χώρα μας, από τη μακέτα και τα κατασκευαστικά δείγματα που αφορούν σε όλες τις φάσεις παραγωγής ενός τραπεζογραμματίου μέχρι το τελικό προϊόν καθώς και διάφορα άλλα ενημερωτικά κείμενα.

⁷ Πρβλ. Κάλλια Χατζηγιάννη, εισήγηση στην ημερίδα με θέμα *Δικαίωμα στην πληροφορηση: νέα όρια και αντιφάσεις*, Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 21.
⁸ Από τις ευρωπαϊκές χώρες, μόνο στην Πορτογαλία το υπουργείο Οικονομικών έχει δική του αρχειακή υπηρεσία. Και στην περίπτωση αυτή, όμως, η εθνική αρχειακή υπηρεσία διατηρεί την εποπτεία των αρχείων αυτών και έχει αρμοδιότητα για τον κύκλο ζωής των τεκμηρίων (καθορισμός διατηρητέου υλικού κ.λπ.). Βλ. σχετικά European Commission, *Report on archives in the enlarged European Union. Increased archival cooperation in Europe: action plan*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005.

Ο σχεδιασμός, η εποπτεία και ο γενικός συντονισμός της Έκθεσης ανήκει στον κ. Γεράσιμο Νοταρά, επικεφαλής του Ιστορικού Αρχείου, την επιμέλεια της έκθεσης, την αρχαιολογική έρευνα και τη συγγραφή των κειμένων έκανε ο κ. Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, την επιστημονική τεκμηρίωση ο κ. Αντώνιος Λιναρδάκης, την επιλογή των εκθεμάτων οι κ.κ. Ευάγγελος Βυζάς και Ζήσιμος Συνοδινός, ενώ τη μουσειακή μελέτη οι αρχιτέκτονες κ.κ. Σόνια Χαραλαμπίδου-Διβάνη, Ειρήνη Χαραλαμπίδου και Κριστιάν Λασκαρίδης. Επίσης, η ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνων αρχείου έγινε από τον κ. Δημήτρη Χατζημαρινάκη, η επιμέλεια των κειμένων και οι διορθώσεις από τον κ. Στέφανο Στεφάνου ενώ τη συντήρηση των εκθεμάτων ανέλαβε το εργαστήριο Συντήρησης Χάρτινου Υλικού του MIET. Τέλος, ο σχεδιασμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που συνοδεύουν την εκπαιδευτική επίσκεψη έγινε από τη συτάκτρια του παρόντος κειμένου.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα για την ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος

Στόχος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της έκθεσης για την ιστορία του χαρτονομίσματος είναι να συμβάλλουν στην αποκωδικοποίηση των προαναφερόμενων πληροφοριών, στην επεξεργασία τους μέσα από αναλυτικές και ερμηνευτικές διαδικασίες, στην εξοικείωση των μαθητών με μεθόδους επιμόρφωσης που απαιτούν την ενεργό συμμετοχή τους, στην αποκατάσταση, τελικά, μιας δυναμικής επικοινωνίας του παιδιού με το ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον της χώρας του, μιας συναισθηματικής σύνδεσής του με την πολιτιστική του κληρονομιά.

Η άτυπη παιδεία που μπορεί να προσφέρει μια τέτοια έκθεση μπορεί να συνδυασθεί με την επίσημη παιδεία που παρέχουν τα σχολεία καθώς, με βάση τα αναλυτικά προγράμματα Γυμνασίου και Λυκείου, η εκπαιδευτική επίσκεψη στην έκθεση θα μπορούσε να λειτουργήσει υποστηρικτικά στη διδασκαλία γνωστικών αντικειμένων, όπως της Ιστορίας, της Αισθητικής Αγωγής, της Αγωγής του Πολίτη και της Πολιτικής Οικονομίας.

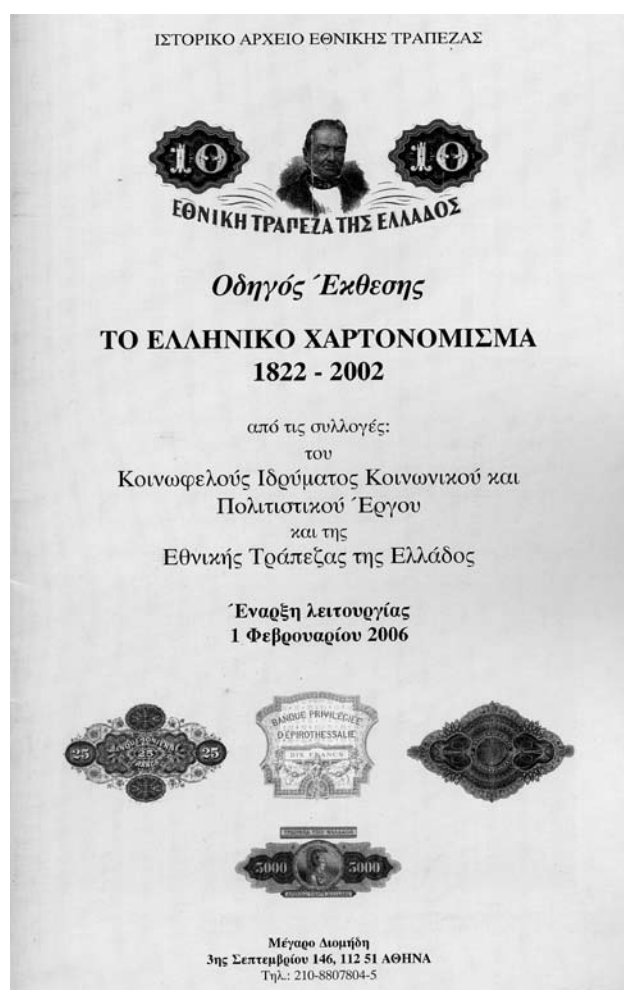
Σχεδιάστηκαν τρία διαφορετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, ένα για το Δημοτικό, ένα για το Γυμνάσιο κι ένα για το Λύκειο, σύμφωνα με την ηλικία και τη διδακτέα ύλη, τα οποία περιλαμβάνουν ποικίλες δραστηριότητες (ερωτήσεις που απαιτούν την αναζήτηση των στοιχείων μέσω περιήγησης στον εκθεσιακό χώρο, ερωτήσεις συνδυαστικές, κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, κατασκευές κ.ά.) και απαιτούν την ενεργοποίηση των μαθητών, άσκηση παρατηρητικότητας, εφευρετικότητα και... θετική διάθεση για μάθηση και παιχνίδι!

Οι δραστηριότητες που αναφέραμε αποτελούν το τελευταίο στάδιο της εκπαιδευτικής τους επίσκεψης. Προηγούνται μια παρουσίαση –πάντα με τη μορφή ερωταποκρίσεων και με παράλληλη προβολή εικόνων– της ιστορίας του χαρτονομίσματος (από τον αντιπραγματισμό στο νόμισμα και από το ιπτάμενο χρήμα των Κινέζων του 10ου αι. στα σύγχρονα χαρτονομίσματα των κεντρικών τραπεζών), πληροφορίες σχετικά με την κατασκευή του, μια παρουσίαση σημαντικών σταθμών στην ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος καθώς και κάποιες αναφορές στις επιλογές των θεμάτων που απεικονίζονται επάνω τους.

Όπως και τα νομίσματα, τα χαρτονομίσματα αποτελούν πολύτιμες μαρτυρίες του παρελθόντος και συμβάλλουν στην πληρέστερη κατανόηση της ιστορίας και της οικονομίας μιας περιοχής ή χώρας. Αν «διαβασθούν» σωστά είναι δυνατό να μας

αποκαλύψουν πολλά στοιχεία του πολιτισμού, των επιλογών της εκδίδουσας αρχής, της οικονομικής πραγματικότητας ενός τόπου σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Το χαρτονόμισμα λόγου χάρη που απεικονίζει την Αγία Σοφία χωρίς τους μιναρέδες θα αποτελέσει παράδειγμα ιδεολογικής χρήσης του χαρτονομίσματος. Στο συγκεκριμένο χαρτονόμισμα, το οποίο κυκλοφόρησε λίγο πριν από τη Μικρασιατική καταστροφή, προπαγανδίζεται φυσικά η Μεγάλη Ιδέα.

Το διχοτομημένο, λόγω του εσωτερικού αναγκαστικού δανείου του 1922, χαρτονόμισμα θα αποτελέσει αφορμή για αναφορά στην ιστορικο-οικονομική πραγματικότητα της Ελλάδας λίγο πριν και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή.

Τα χαρτονομίσματα της πέμπτης έκδοσης της Εθνικής Τράπεζας του 1870 θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον των μαθητών καθώς διαπιστώνουν πως στην οπίσθια όψη ο τίτλος είναι γραμμένος στα γαλλικά και η αξία εκφρασμένη σε γαλλικά φράγκα κι όχι σε δραχμές. Μέσω της «εκπαίδευσης του βλέμματος» δίδεται η αφορμή για αναφορά στη Λατινική Νομισματική Ένωση.

Η άσκηση της παρατηρητικότητας θα αποκαλύψει την εικαστική τάση που υπάρχει στα κατοχικά χαρτονομίσματα να συνδυάζονται στην πρόσθια και στην οπίσθια όψη του ίδιου χαρτονομίσματος αρχαιοελληνικά και νεοελληνικά θέματα. Π.χ. στο κατοχικό χαρτονόμισμα των 5.000 δρχ. απεικονίζεται η Νίκη της Σαμοθράκης ανάμεσα σε εργάτη και αγρότη στην πρόσθια όψη και στην οπίσθια ένας σπορέας και αγρότης που οργώνει χωράφι.

Στο χαρτονόμισμα των 10.000 δρχ. του 1943 απεικονίζονται στην πρόσθια όψη ζεύγος χωρικών από τους Δελφούς και στην οπίσθια όψη ο θησαυρός των Αθηναίων στους Δελφούς.

Η παρατήρηση πως χαρτονομίσματα διαφορετικών κρατών, που είχαν όμως κατασκευαστεί από την ίδια εταιρεία, έχουν πανομοιότητες βινιέτες στη διακόσμηση τους, θα οδηγήσει σε αναφορές τόσο στη θεματολογία των προκατασκευασμένων χαρακτηριστικών (αλληγορικές παραστάσεις ή απεικονίσεις με μυθολογικές αναφορές), όσο και στην ανάθεση στη δεκαετία του 1920 πρωτογενών σχεδιάσεων σε σημαντικούς έλληνες καλλιτέχνες με ευρεία και πλούσια θεματολογία, με παραστάσεις από αρχαία νομίσματα και εικόνες αρχαιολογικών μνημείων που έφταναν μέχρι και τους βυζαντινούς χρόνους, εικόνες ελληνικών τοπίων, μυθολογικές και ιστορικές μορφές αλλά και σημαντικά πρόσωπα της νεότερης ιστορίας της Ελλάδας.

Τα παραπάνω παραδείγματα είναι ενδεικτικά του υλικού που επιλέγεται να χρησιμοποιηθεί κάθε φορά στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Καθώς επιδιώκεται οικονομία και ιεράρχηση των πληροφοριών που θα δοθούν στους μαθητές αλλά και προσαρμογή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε μαθητικής ομάδας, επιλέγονται συγκεκριμένες θεματικές ενότητες και άρα φωτίζονται και συμπληρώνονται με λόγο και παιχνίδια διαφορετικές κάθε φορά οριζόντιες και κάθετες προθήκες.

Για τη σχολική χρονιά 2006 - 2007 πραγματοποιείται ένα επιπλέον εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο συνδυάζεται με το πρόγραμμα της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού που έχει τίτλο «Η βυζαντινή Αθήνα, το παράδειγμα της Καπνικαρέας» και πραγματοποιείται στο χώρο της Καπνικαρέας. Τα δύο προγράμματα απευθύνονται σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Δ' Δημοτικού - Γ' Λυκείου). Οι μαθητές, με αφετηρία το κατοχικό χαρτονόμισμα που απεικονίζει το μνημείο της Καπνικαρέας, θα γνωρίσουν το ελληνικό χαρτονόμισμα και την ιστορία του.

Ο συνδυασμός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων δύο πολιτιστικών φορέων επιδιώκει να κατανοήσουν οι μαθητές την αξία των ιστορικών πηγών με την παράλληλη μελέτη και διεπιστημονική προσέγγιση των μνημείων και των αρχείων.

Ο σχεδιασμός όλων των παραπάνω εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αφορούν στην ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος στόχο έχει να βοηθήσει στη συνειδητοποίηση από την πλευρά των μαθητών της αξίας ενός πολιτισμικού αγαθού και να προκαλέσει το ενδιαφέρον τους γι' αυτό το μικρό, χαρτίνο παραλληλόγραμμο που κατά σύμβαση αποτελεί συναλλακτικό μέσο, στον περιορισμένο χώρο του οποίου εγγράφεται απίστευτο πλήθος συμβολισμών και στοιχείων, ιστορικών, οικονομικών, αισθητικών...

Μαρία Λεμπέση
Ιστορικό Αρχείο
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΕΝΑΣ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΟΣ ΑΡΧΕΙΑΚΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ως αποτέλεσμα των έντονων, σε πολλούς τομείς, σχέσεων μεταξύ Ελλήνων και Ρουμάνων σώζονται σε διάφορα ιδρύματα, μουσεία, μητροπόλεις, επισκοπές ή εκκλησίες της Ελλάδος¹ πολυάριθμα ρουμανικά έγγραφα ή τεκμήρια διαφόρων ρουμανικών αρχείων γραμμένα σε άλλες γλώσσες (ελληνικά, ρωσικά, γαλλικά, σλαβονικά).

Παρόμοια αρχεία σώζονται τόσο στην Αθήνα όσο και στην Ήπειρο, τα Μετέωρα, την Πάτμο και σε διάφορα νησιά. Διατηρούνται επίσης ρουμανικά έγγραφα στο Σινά, στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και σε άλλα σημαντικά κέντρα της Ορθόδοξης².

Τα περισσότερα σε όγκο ρουμανικά έγγραφα διασώζονται στο Άγιον Όρος, χώρο με τον οποίο οι ρουμανικές περιοχές είχαν εντονότερες, ποικίλες και μακροχρόνιες σχέσεις. Παρουσιάζουμε τον αριθμό των ρουμανικών εγγράφων στο Πρωτάτο και σε κάθε μονή ξεχωριστά³, αποτέλεσμα, κυρίως, προσωπικών ερευνών, στα πλαίσια ενός έργου που μου έχει ανατεθεί από το Κέντρο (σήμερα Ινστιτούτο) Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και επιτελώ από το 1985.

Στο Πρωτάτο λοιπόν διασώζονται 1.100 περίπου έγγραφα, στη Μονή Μεγίστης Λαύρας 1.000, στο Βατοπαίδι 13.500 περίπου, στην Ιβήρων λιγότερα από 1.850, στο Χιλανδάρειο 30, στη Μονή Διονυσίου λιγότερα από 100, στο Κουτλουμούσι 150, στη Μονή Παντοκράτορος 10, στην Ξηροποτάμου 2.600 περίπου (1.000 λυτά και 1.600 σε κατάστιχα), στη Μονή Ζωγράφου δεν έχω ερευνήσει ακόμα το αρχείο, στη Μονή Δοχειαρίου περί τα 950, στην Καρακάλλου όπως και στη Φιλοθέου δεν φυλάσσονται καθόλου παρόμοια έγγραφα, στη Σιμωνόπετρα γύρω στα 800, στον Άγιο Παύλο περίπου 1.000, στη Σταυρονικήτα περίπου 100, στην Ξενοφώντος 125, στη Μονή Γρηγορίου 30, στην Εσφιγμένου περί τα 600 ενώ στις τελευταίες (ιεραρχικά) δύο μονές, Ρωσική και Κωνσταμονίτου δεν είχα ακόμα πρόσβαση⁴.

Έχω ερευνήσει το ρουμανικό αρχείο του Πρωτάτου και 12 ακόμα μονές ξεχωριστά. Σε δύο (Χιλανδαρίου και Γρηγορίου) οι έγκυρες πληροφορίες προέρχονται από λεγόμενα μοναχών ή συναδέλφων, ενώ στη Μονή Εσφιγμένου έχω δει μέρος του υλικού. Δύο μονές, όπως προανέφερα, δεν κατέχουν ρουμανικά έγγραφα ενώ σε άλλες τρεις δεν έχω ερευνήσει ακόμα το ρουμανικό τους αρχείο.

Θα αναφερθώ εν συνεχεία στον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζομαι τα ρουμανικά έγγραφα.

α) Στο μοναστήρι:

- 1) ταξινόμηση του αρχείου ανά φάκελο και εκεί που σώζονται ανά δεσμίδα, η οποία συνήθως αντιστοιχεί σε μία υπόθεση, συμπεριλαμβανομένης και της αρίθμησης των εγγράφων

1 Βλ. ενδεικτικά την ανακοίνωσή μου με τίτλο «Des documents roumains dans les archives grecques» δημοσιευμένη στον τόμο *Relations gréco-roumaines. Interculturalité et identité nationale* (επιμ. Ρ.Μ. Kitromilidès και Anna Tabaki), Αθήνα 2004, κυρίως σ. 221-222.

2 Σε ένα μοναδικό στο είδος έργο ο γνωστός ρουμάνος ακαδημαϊκός Virgil Cândea συγκέντρωσε όλων των ειδών τις ρουμανικές μαρτυρίες στο εξωτερικό. Το κεφάλαιο Ελλάδα περιλαμβάνει στον πρώτο τόμο του 1991 (στις σ. 403-592) 2.755 λήμματα, ενώ στον δεύτερο τόμο του 1998 (στις σ. 102-131) 343 λήμματα.

3 Εκτός από ρουμανικά έγγραφα (με την ευρύτερη έννοια) σε κάθε μοναστήρι φυλάσσονται ελληνικά έγγραφα που έχουν άμεση σχέση με τον ρουμανικό χώρο. Πρόκειται κυρίως για αλληλογραφία των εν Μολδοβλαχία μετοχιάρηδων με τις μονές που είχαν τη μετάνοιά τους.

4 Ο αριθμός των ρουμανικών εγγράφων της κάθε μονής σχετίζεται ίσως με την παρουσία της κάθε μονής στη σημερινή Ρουμανία, την ικανότητα των μετοχιάρηδων να τηρούν καλά οργανωμένα αρχεία, την ικανότητα να εξάγουν τα έγγραφα πριν το 1863, η ακόμη και με κάποια πυροκαλάκη στο αγιορειτικό μοναστήρι που κατέστρεψε τμήμα αυτών.

- 2) διπλωματική περιγραφή για όλα τα έγγραφα μέχρι και το έτος 1800
- 3) εκτύπωση σε χαρτί (από την εκάστοτε μονή) των εγγράφων.

β) Στην Αθήνα:

- 1) Σύνταξη περιληψης για κάθε έγγραφο του αρχείου
- 2) σύνταξη ευρετηρίων, εισαγωγής, γλωσσαρίου, μορφολογικής περιγραφής και ταξινόμικού δένδρου.

Από το 1985 που ανέλαβα την εκτέλεση του έργου έχω δημοσιεύσει τέσσερις τόμους, για το Αρχείο του Πρωτάτου (2001) και των Μονών Ξηροποτάμου (1997), Κουτλουμουσίου (1998) και Αγίου Παύλου (2002), καθώς και συνοπτικές εκθέσεις για τα ρουμανικά αρχεία, τα οποία δημοσιεύθηκαν σε συλλογικούς τόμους, του Βατοπαιδίου το 1996 και του Πρωτάτου και της Δοχειαρίου το 2001.

Έχω έτοιμο ακόμη ένα δίτομο έργο για το ρουμανικό αρχείο της Μονής Ιβήρων και ένα άλλο για το αρχείο της μονής Διονυσίου. Σε τελικό στάδιο βρίσκεται το βιβλίο σχετικά με το αρχείο της Μονής Δοχειαρίου, ενώ σε προχωρημένο στάδιο βρίσκεται το βιβλίο για το αρχείο της Μονής Ξηροποτάμου (β' τόμος). Το ίδιο και εκείνο για το ρουμανικό αρχείο της Μονής Ξενοφώντος, η έκδοση του οποίου δεν συμπεριλαμβάνεται προς το παρόν στις προτεραιότητες του μοναστηριού. Ως προς το ρουμανικό αρχείο της Μονής Βατοπαιδίου, ο τεράστιος όγκος του υλικού δεν προσφέρεται για σύνταξη καταλόγου περιλήψεων, όπως σε άλλα μοναστήρια, αλλά στη σύνταξη συνθετικών (θεματικών) έργων, τα οποία είναι σε εξέλιξη.

Πώς εξηγείται η ύπαρξη τόσο μεγάλου ρουμανικού αρχειακού υλικού στο Άγιον Όρος; Η απάντηση είναι ότι ανάμεσα στις δύο περιοχές υπήρξαν, από τον 14ο αιώνα και μέχρι αργά, προς τα τέλη του 19ου αιώνα, πολύ στενές σχέσεις. Πολλοί ηγεμόνες της Βλαχίας και της Μολδαβίας, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, ενίσχυσαν ποικιλοτρόπως τόσο το Άγιον Όρος όσο και άλλα μοναστικά κέντρα της Ορθοδόξου Ανατολής. Προσέφεραν μεγάλα χρηματικά ποσά για την τροφή των μοναχών ή για τη λειτουργία εκεί νοσοκομείων, άλλα ποσά για κατασκευαστικά έργα (οικοδόμηση ναών, παρεκκλησιών, τραπεζών, πύργων, ταρσανάδων, ή και επισκευή αυτών). Η πλέον συνηθισμένη, και ίσως η πιο κερδοφόρα, μορφή της βοήθειας προς το Πρωτάτο και προς διάφορες αγιορείτικες μονές αποτέλεσε η αφιέρωση μονών, εκκλησιών ή σκητών της Μολδαβίας και της Βλαχίας. Συνολικά, από προσωπικές μου έρευνες, προκύπτει ότι πάνω από 130 εκκλησιαστικά ιδρύματα των δύο πριγκιπάτων (συμπεριλαμβανομένης και της Βεσσαραβίας, τμήματος της Μολδαβίας για πολλούς αιώνες) αφιερώθηκαν στο Άγιον Όρος. Αποδέκτες υπήρξαν η μεγάλη πλειοψηφία των μονών. Ο αριθμός αυτών ποικίλει από μοναστήρι σε μοναστήρι. Τα περισσότερα είχε η Μονή Βατοπαιδίου (γύρω στα 50), ενώ ακολουθούσαν η Μονή Ιβήρων (γύρω στα 25) και το Πρωτάτο (14). Για αιώνες τα χρήματα που έστελναν οι μετοχιάρηδες (τις περισσότερες φορές άνθρωποι υψηλού πνευματικού επιπέδου και μεγάλης επιρροής στο χώρο που δρούσαν) αποτελούσαν σανίδα σωτηρίας για τα αγιορείτικα μοναστήρια.

Το 1863 η κυβέρνηση της Ρουμανίας υπό τον Αλέξανδρο Κούζα προέβη με διάταγμα σε αναγκαστική απαλλοτρίωση της περιουσίας των ντόπιων και αφιερωμένων μονών της χώρας, πράξη που τη θεωρούσε αναγκαία για την ανάπτυξη του νέου κράτους (η Μολδαβία και η Βλαχία είχαν ενωθεί υπό την ίδια κυβέρνηση το 1859, ενώ διοικητικά η ένωση ολοκληρώθηκε το 1862). Το μέτρο αυτό στέρησε από τη μία πλευρά τα αγιορείτικα μοναστήρια από μία σημαντική πηγή εσόδων, ενώ από την άλλη προκάλεσε μια σειρά διαμαρτυριών και υπομνημάτων προς τις μεγάλες δυνάμεις ή προς τους επικεφαλής των Πατριαρχείων, χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα όμως⁵.

Ποιες θεματικές ενότητες πραγματεύονται τα ρουμανικά έγγραφα;

1) Την ποικίλη ρουμανική βοήθεια προς το Πρωτάτο και προς όλες τις μονές του Αγίου Όρους. Εκτός από τη χρηματική ενίσχυση, τη βοήθεια για συγκεκριμένες οικοδομικές εργασίες και την αφιέρωση μετοχιών, οι σχέσεις μεταξύ Αγίου Όρους και ρουμανικών πριγκιπάτων, περιελάμβαναν, ανεξάρτητα εάν σώζονται έγγραφα ή όχι, και αφιέρωση ιερών υφασμάτων (κυρίως επιτραχειλία, αέρες, ποδέες), καθώς και (σλαβονικών) χειρογράφων, με χρυσή επένδυση των εξωφύλλων τους

2) Την παρουσία των Ελλήνων στη σημερινή Ρουμανία. Με αφετηρία τον 14ο αιώνα ένας πολύ μεγάλος αριθμός Ελλήνων, επιφανείς και μη, ποικίλων κοινωνικών στρωμάτων, από ηγεμόνες, αξιωματούχους και εκπροσώπους της οικονομικής ζωής μέχρι κληρικούς, εκμισθωτές, ιατρούς, δικηγόρους ή καθηγητές, εγκαταστάθηκαν στις περιοχές της Βλαχίας ή της Μολδαβίας, όπου ανέπτυξαν τις δραστηριότητές τους

3) Την παρουσία Αγιορειτών μοναχών στον ίδιο χώρο, είτε με την ιδιότητα των μετοχιάρηδων, είτε με εκείνη των ιερέων στις εκκλησίες των ελληνικών κοινοτήτων του Μπρασόβ και του Σιμπίου (πόλεις της Τρανσυλβανίας) είτε με εκείνη των εξάρχων, είτε μεταφέροντας άγια λείψανα ή τεμάχια του Τιμίου Ξύλου

4) Την παρουσία Ρουμάνων μοναχών στο Άγιον Όρος, (από το 14ο αιώνα μέχρι και τον 19ο) σε μονές, σκήτες ή σε διάφορα κελιά

5) Τη δραστηριότητα Ελλήνων μοναχών ως διαπραγματευτών στις δύσκολες επαφές με τους εκπροσώπους των ρουμανικών Αρχών που σχετίζονταν με την αναγκαστική απαλλοτρίωση των περιουσιών των μονών.

Κλείνω εδώ τη σύντομη αυτή παρουσία των ρουμανικών εγγράφων του Αγίου Όρους. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ανακαλύψουν και άλλα θέματα που πραγματεύονται, διαβάζοντας τις εκτεταμένες εισαγωγές των βιβλίων που έχω έως τώρα εκδώσει.

Φλορίν Μαρινέσκου

Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών
του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

⁵ Λίγο πριν το διάταγμα ο Κούζα είχε δώσει εντολή προς τους ηγούμενους να στείλουν όλα τους τα δικαιολογητικά για τα κτήματα σε δύο καλά φυλαγμένες μονές. Οι περισσότεροι αγιορείτες πρόλαβαν και τα έστειλαν στις μονές τους

Αρχεία ελληνικών πολιτικών κομμάτων
και πολιτικών προσωπικοτήτων
Διαχείριση και πρόσβαση

ΗΜΕΡΙΔΑ

Αμφιθέατρο
Γενικής Συννομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.)
Αθήνα 14 Μαΐτιου 1998

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ ΠΑΝΑΓΗΣ ΚΟΥΤΟΥΦΑΣ
ΞΕΝΗ ΜΠΙΛΑΣΤΗ ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΛΛΟΥ ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΤΡΙΑΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΟΥΛΛΑΚΗΣ
ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ ΒΑΛΕΝΤΙΝΗ ΤΣΕΛΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

«Δικαίωμα στην πληροφόρηση:
νέα όρια και αντιφάσεις»

ΗΜΕΡΙΔΑ

Αμφιθέατρο Εθνικού Ιδρυματος Εργαίων
Αθήνα, 2 Μαρτίου 2001

Έφη Αβδάλι
Νίκος Αιφίλατος
Σπύρος Ασδραγάσης
Δημήτρης Παπαδημητρίου
Καλλιόπη Χατζηγιάννη

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2002

Η ΔΙΑΧΕΙ-
ΡΙΣΗ ΤΩΝ
ΑΡΧΕΙΩΝ

JUDITH ELLIS (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΤΥΠΩΘΕΤΩ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ

Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής
Περιγραφής (Γενικό)

Οριστική έκδοση, Οτάβα 1994

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ
Αρχεία και αρχειακοί:
ένας ιστός

Κέρκυρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η φυσιογνωμία
του αρχειακού

Eckhart G. Franz
Bruno Delmas
Peter J. Sigmund
Carol Couture

Paule René-Bazin
Angelika Menne-Haritz
Paola Carucci
Anne Thurston

Επιμέλεια - Μετάφραση:
Νέστορας Μπαμίδης - Αίτσα Μπαρφούνη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η πρόσβαση στα αρχεία:
δυνατότητες, δεοντολογία, απόρρητο

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Εντευκτήριο Εκδηλώσεων Σχολής Μισοαίτη
Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1998

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΠΙΛΑΚΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ

ΑΙΛΙΑΝ ΜΗΤΡΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ
ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

ΣΥΝΟΡΓΑΝΩΤΕΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ
ΑΡΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

ΕΡΑΛΔΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Τριάντα χρόνια από την ίδρυσή της

Η Εραλδική και η Γενεαλογία ανάγουν τις ρίζες του δικού τους γενεαλογικού δέντρου στην αρχαία Ελλάδα, όπως είχε επισημάνει ο ακαδημαϊκός Διονύσιος Ζακυνθινός¹. Η πλούσια προγονική κληρονομιά πιστοποιεί τη γένεση και την εξέλιξή τους στο απώτερο παρελθόν. Η ελληνική μυθολογία, η αρχαία ιστορία και τέχνη και στη συνέχεια η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη βρίθουν γενεαλογικών και εραλδικών στοιχείων από τα οποία αντλούνται πολύτιμες πληροφορίες για πολλαπλά θέματα της ιστορίας και της θρησκείας².

Η επινόηση από τους αρχαίους Έλληνες των «λαλούντων» συμβόλων λειτούργησε ως αγωγός που διοχέτευσε ιδέες, σύμβολα και εραλδικά συμπλέγματα στους απογόνους τους και τροφοδοτεί την Εραλδική μέχρι σήμερα που κυριολεκτικά έχουμε κατακλυσθεί από αυτές τις παραστάσεις (εθνόσημα, εμβλήματα κομμάτων, ενόπλων δυνάμεων, εκκλησιών, δήμων, πόλεων, εμπορικών οίκων, ξενοδοχείων, κ.ά).

Στην αρχαιότητα, επίσης, συντελείται και η γένεση της Γενεαλογίας και ως πρώτοι γενεαλόγοι αναγνωρίζονται οι αοιδοί. Τα σωζόμενα πολύκλαδα γενεαλογικά δένδρα και οι πολυδαίδαλοι γενεαλογικοί πίνακες παρέχουν πλήθος από γόνιμες πληροφορίες που δεν αφορούν μόνο ευγενείς, αλλά και αστικές οικογένειες και γενικά ολόκληρο το κοινωνικό φάσμα, δεδομένου ότι οι ρίζες πολλών οικογενειών διαφόρων τάξεων αλληλοδιαπλέκονται και συγγενεύουν στο βάθος του χρόνου.

Η αναδίφηση στις ιστορικές πηγές της αρχαιότητας καθιστά επομένως πασιδήλο ότι η Εραλδική και η Γενεαλογία οικοδομήθηκαν στα σταθερά θεμέλια του αρχαίου κόσμου και σε όλη τη διάρκεια των ιστορικών περιόδων δίνουν έντονο παρών και ακολουθούν, σύμφυτες με την πρακτική ζωή, την εξελικτική τους πορεία στο πέρασμα των αιώνων.

Κατά τη μακραίωνη διαδρομή τους, προσαρμοσμένες πάντα στα ιστορικά δρώμενα κάθε εποχής, εξελίχθηκαν συστηματικά και τέλος αυτονομήθηκαν ως ιστορικές επιστήμες. Σήμερα, με τις διαστάσεις που έχουν προσλάβει, προσφέρουν πολύτιμα στοιχεία σχετικά με τη δημογραφία, τη νομική, τη νομισματική, την ονοματολογία, τη στατιστική, την ιατρική και κυρίως την ιστορία.

Στην Ελλάδα αμέσως μετά την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους έντονη εκδηλώνεται η μέριμνα για τη μελέτη της ιστορίας και του πολιτισμού, τόσο του παρελθόντος όσο και της σύγχρονης εποχής, με σκοπό να διαφανεί η αδι-

άλειπτη πορεία του Ελληνισμού και να γνωρίσει το ελληνικό έθνος την ιστορία του στην ευρύτατη της έννοια. Πλειάδα άξιων ιστορικών της εποχής συνέγραψαν μνημειώδη ιστορικά συγγράμματα και επιστημονικοί σύλλογοι και εταιρείες ανέλαβαν την ευθύνη να αποθησαυρίσουν αρχειακό υλικό. Ανάμεσα σε αυτούς ιδιαίτερη θέση κατέχει η *Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος* (ΙΕΕΕ), η οποία ιδρύθηκε το 1882 από επιφανείς εκπροσώπους της Επιστήμης, των Γραμμάτων και της Τέχνης. Η ΙΕΕΕ ήταν ο πρώτος συλλογικός φορέας που ενδιαφέρθηκε για τη Γενεαλογία και την Εραλδική και στους καταλόγους εισαγωγής, τόσο του έγγραφου αρχειακού της υλικού, όσο και των μουσειακών της συλλογών, έχουν καταγραφεί, από τον πρώτο χρόνο της ίδρυσής της, γραπτά μνημεία του λόγου και κειμήλια σχετικά με τις δύο αυτές επιστήμες. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1919 οργάνωσε ένα ιδιαίτερο τμήμα Εραλδικής του οποίου πρόεδροι διετέλεσαν ο Ευγένιος Ρίζος Ραγκαβής, ο Γεώργιος Τυπάλδος-Αλφονσάτος και ο Ιωάννης Κεφαλάς.

Επίσης, κατά το διάστημα του μεσοπολέμου ιδρύθηκε στην Αθήνα Εραλδική Εταιρεία με πρόεδρο τον Αλέξανδρο Φιλαδελφέα, της οποίας όμως ο βίος υπήρξε βραχύς. Ακολουθεί μεγάλο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η έρευνα της Εραλδικής επιστήμης παρουσιάζει κάμψη, λόγω των ιστορικών συγκυριών. Κατά τη δεκαετία όμως του 1970 η μελέτη των γενεαλογικών και εραλδικών θεμάτων αναζωπυρώνεται με την ίδρυση της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας η οποία αποτέλεσε φυτώριο νέων ερευνητών.

Συγκεκριμένα, το 1975 ιδρύθηκε στην Αθήνα η *Εραλδική και Γενεαλογική Εταιρεία της Ελλάδος*³, επιστημονικό μη κερδοσκοπικό σωματείο, με ενδιαφέροντα που εγγράφονται στο ευρύτερο πεδίο της ιστορικής έρευνας, διοικούμενο από 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο. Οι σκοποί της Εταιρείας, σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού της είναι «... 1) η επί καθαρώς επιστημονικού επιπέδου μελέτη και ιστορική εξέταση της εραλδικής και γενεαλογικής επιστήμης, 2) η έρευνα, εν Ελλάδι και εν τη αλλοδαπή, και η δημιουργία γενεαλογικού και οικοσημολογικού αρχείου, ως και μουσείου, εχόντων ως σκοπόν την διατήρσιν παντός είδους εγγράφων οικογενειακών, ιδιωτικών αρχείων και αντικειμένων, προς αποφυγήν της ολοέν καταστροφής αυτών...». Επίσης στους σκοπούς της εντάσσεται και η ανάδειξη πτυχών της ιστορίας του Ελληνισμού μέσα από τις σχέσεις του με τη λατινική Δύση και μέσα από τις πολύμορφες αλληλεπιδράσεις (πολιτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές) που συντελέστηκαν σε μια μεγάλη χρονική περίοδο, από τη διάρκεια του Μεσαίωνα έως τους νεότερους χρόνους.

1 Δελτίον της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας Ελλάδος, τόμ. 8, Αθήνα 1992, σ. 19-23.

2 Βλ. σχετικά με τις επιστήμες της Εραλδικής και της Γενεαλογίας, Encyclopedie de la Pleiade, *Ιστορία και μέθοδοί της. Μεθοδική αναζήτηση των μαρτυριών*, τόμος Β', Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1981, σ. 339-380.

3 Τα ιδρυτικά της μέλη ήταν οι: Ερρίκος Μοιάτσος, Γεώργιος Καρέ, Ιωάννης Λασκαράτος-Τυπάλδος, Δημήτριος Σούτζος, Μαυρίη Σολομού, Αλέξιος Σολομός, Παναγής Άννινος-Καβαλιεράτος, Διονύσιος Λασκαράτος-Τυπάλδος, Αιχατερίνη Μάντζαρη, Νικόλαος Λούντζης, Γεράσιμος Πεντόγαλος, Λαυρέντιος Μερκάτης, Ιωάννης Παπαδάτος, Μερόπη Μερκάτη, Δημήτριος Στεφάνου-Πετροκόζανος, Αντώνιος Δελένδας, Παναγής-Ευάγγελος Μαρίνης, Διονύσιος-Αγγέλος Μινότος, Στέφανος Αγγελάτος, Νικόλαος-Φωζάς Κοσμετάτος, Χριστίνα Άννινου-Χωραφά.

Η Εραλδική και Γενεαλογική Εταιρεία της Ελλάδος, στοχεύοντας να συμβάλει ουσιαστικά στην προαγωγή των δύο επιστημών, της Εραλδικής που ασχολείται με την μελέτη των εμβλημάτων και κληρονομικών συμβόλων και της Γενεαλογίας που έχει ως αντικείμενο έρευνας τη μελέτη της αλληλουχίας των όντων και της διαδοχής των γενεών, κατά τη τριακονταετή διαδρομή της αθόρυβα, αλλά αποτελεσματικά, υπηρετεί τις δύο αυτές αυτοτελείς ιστορικοκοινωνικές επιστήμες.

Από το 1979 εκδίδει το επιστημονικό της δελτίο, *Δελτίον της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας Ελλάδος*, έχει οργανώσει τέσσερα επιστημονικά συμποσία κατά τα έτη 1986, 1992, 1998, 2005, καθώς και σειρά διαλέξεων και εκδηλώσεων σχετικών με το αντικείμενό της. Στα επιτυχή συμποσία της⁴ ειδικοί Έλληνες και ξένοι επιστήμονες, καθώς και άλλοι μελετητές, παρουσίασαν ανακοινώσεις που κάλυψαν το εκάστοτε φάσμα της καθορισμένης θεματολογίας τους, ενώ σημαντικός αριθμός επιστημόνων από όλη την Ελλάδα παρακολούθησε τις εργασίες τους. Η ελληνική αρχαιότητα, ο βυζαντινός και μεταβυζαντινός Ελληνισμός, ο μείζων Ελληνισμός της Βαλκανικής και της Διασποράς, καθώς και ο νεότερος και σύγχρονος ελληνικός κόσμος υπήρξαν οι κύριοι άξονες που αρθρωνόταν η θεματολογία τους.

Παράλληλα, η Εταιρεία έχει συλλέξει τεκμήρια που εκτείνονται στο χρόνο, από τη μεσαιωνική εποχή μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, και στο χώρο, από τα Επτάνησα και τα νησιά του Αιγαίου μέχρι την Κρήτη και την Κύπρο. Άμεσος στόχος της είναι να ενσωματώσει με πληρότητα στο Αρχείο της όλα τα υπάρχοντα στοιχεία, ώστε με τη ψηφιοποίησή τους, να καταστούν προσβάσιμα μέσα από το διαδίκτυο στον καθένα.

Τέλος, η Εταιρεία έχει αναπτύξει δεσμούς συνεργασίας με ανάλογους φορείς του εξωτερικού και με τη *Διεθνή Ομοσπονδία Γενεαλογίας και Εραλδικής*, της οποίας ο τότε πρόεδρος της S. de Vajay, ο οποίος συμμετείχε με ανακοίνωσή του στο δεύτερο Πανελλήνιο Συμπόσιο της, της απένειμε το μετάλλιο της Ομοσπονδίας.

Μαριέττα Μινώτου

Αντιπρόεδρος της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας της Ελλάδος

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΞΟΡΙΣΤΩΝ ΑΪ-ΣΤΡΑΤΗ

Το όραμα κάποιων παλιών εξοριστών στον Αϊ-Στράτη και σε άλλους τόπους κράτησης για τη δημιουργία ενός χώρου διάσωσης και προβολής της νεότερης πολιτικής ιστορίας –με επίκεντρο το θεσμό της εξορίας, τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και τις διώξεις για πολιτικούς λόγους– στάθηκε η αιτία της ίδρυσης το 1988 του «Μουσείου Πολιτικών Εξοριστών Αϊ-Στράτη». Σε ενίσχυση αυτής της προσπάθειας, η πολιτεία παραχώρησε τον πρώτο όροφο του νεοκλασικού κτιρίου της οδού Αγίων Ασωμάτων 31 για να στεγαστούν τα αρχεία και οι συλλογές του φορέα και να λειτουργήσει το «Μουσείο Πολιτικών Εξοριστών Αϊ-Στράτη».

Με το άνοιγμά του στο κοινό το Μουσείο στοχεύει να λειτουργήσει ως σύγχρονο κέντρο έρευνας, ανάδειξης και προ-

βολής στοιχείων που αφορούν την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ειδικότερα, αποτελεί τον πρώτο μουσειακό και ερευνητικό χώρο εξειδικευμένο αποκλειστικά σε θέματα εξορίας. Μεταξύ των σκοπών του είναι η διοργάνωση δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων με θέματα από την ελληνική και διεθνή πολιτική και κοινωνική ιστορία του 20ού αιώνα. Για τη δημιουργία του συνέβαλαν πολιτικοί εξόριστοι, ιστορικοί, μουσειολόγοι, ερευνητές, πανεπιστημιακοί και εθελοντές άλλων ειδικοτήτων.

Ειδικότερα, στο χώρο του Μουσείου παρουσιάζονται στοιχεία της ιστορίας των διώξεων και ο κόσμος της εξορίας, η οργάνωση των στρατοπέδων συμβίωσης και ο αγώνας σε ατομικό, συλλογικό και κοινωνικό επίπεδο για την κατάργηση των ίδιων των στρατοπέδων και τη βελτίωση των μέτρων κράτησης, εκτόπισης, την αντιμετώπιση των προσπαθειών εξόντωσης για πολιτικούς λόγους. Παράλληλα παρουσιάζονται πλευρές του υλικού πολιτισμού των εξοριστών, εκτίθενται αντικείμενα χρήσης που κατασκεύασαν οι ίδιοι, εικόνες της καθημερινότητας και στοιχεία του αγώνα για επιβίωση. Επίσης παρουσιάζονται εικόνες της μορφωτικής ασχολίας, της πνευματικής και πολιτιστικής δημιουργίας, και παραγωγής καλλιτεχνικού έργου.

Κάθε αίθουσα φιλοξενεί μια ιδιαίτερη θεματική ενότητα και, για την ενημέρωση των ερευνητών και του κοινού, λειτουργεί εξειδικευμένη βιβλιοθήκη. Στο πλαίσιο λειτουργίας του Μουσείου προβλέπεται η καταγραφή και ανάδειξη του αρχαιακού υλικού και των εκθεμάτων με σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα.

Το Μουσείο είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και διοικείται από Δ.Σ. που αποτελείται από τους: Α. Τσουκνίδα, Χ. Σισμάνη, Η. Νικολακόπουλο, Στ. Στεφάνου, Π. Κουλουφάκο, Φρ. Πρωτογερέλη, Ηλ. Τσιακίρη, Κ. Τζανετέα, Νότα Πάντζου και Ζωή Πετροπούλου.

Από τον Ιανουάριο του 2006 έγιναν οι παρακάτω εργασίες:

- Προετοιμασία και επιλογή των αποκτημάτων του Μουσείου σε αρχαιακό και μουσειακό υλικό προς ψηφιοποίηση. Στο αρχαιακό υλικό ανήκουν όλα τα έντυπα και χειρόγραφα τεκμήρια, ενώ στο μουσειακό όλα τα καλλιτεχνικά έργα, χειροτεχνίες και αντικείμενα καθημερινής διαβίωσης. Οι φωτογραφίες ανήκουν και στις δύο ενότητες.
- Ταξινόμηση και κατηγοριοποίηση του μουσειακού υλικού σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ταξινόμησης/κωδικοποίησης.
- Συγγραφή των πεδίων με τις επιμέρους παραμέτρους που συμπληρώνουν τις αναγκαίες πληροφορίες περιγραφής του μουσειακού υλικού.
- Παραμετροποίηση των φορμών διαχείρισης της τράπεζας δεδομένων σύμφωνα με τα παραπάνω πεδία.
- Ψηφιοποίηση μέρους του υλικού.

Ταξινόμηση/Κατηγοριοποίηση

Η κατηγοριοποίηση του υλικού (έντυπου και οπτικοακουστικού) ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα αρχαιακής περιγραφής όπως περιγράφονται στο ΔΙΠΑΠ (Διεθνές Πρότυπο Αρχαιακής Περιγραφής) [ISAD (G): General International Standard Archival Description] και [ISAAR (CPF): International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families] και έγινε συνδυαστικά με το σχεδιασμό της βάσης δεδομέ-

⁴ Τα πρακτικά των τριών συμποσίων έχουν δημοσιευθεί στους 8ο, 10ο και 11ο τόμους του *Δελτίου* της.

νων και της μελλοντικής εμφάνισής της (τμήμα) στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Μουσείου (Site). Οι κωδικοί καταχώρησης των τεκμηρίων ακολουθούν το πρότυπο UNIMARC (Universal Bibliographic Control and International MARC Core Programme) και για την καταγραφή των μεταδεδομένων το πρότυπο Dublin Core.

Τα επίπεδα ταξινόμησης του αρχείου και των συστατικών του μερών οργανώθηκαν στα εξής περιγραφικά πεδία:

- Πεδίο αναγνώρισης
(δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες για την αναγνώριση/ ταύτιση της ενότητας περιγραφής)
Κωδικός αναγνώρισης
Τίτλος
Χρονολογία
Περιγραφή (ποσότητα, διαστάσεις)
Επίπεδο περιγραφής
 - Αρχείο
 - Υπο-αρχείο
 - Σειρά
 - Υπο-σειρά
 - Φάκελος
 - Τεκμήριο
- Πεδίο πλαισίου παραγωγής
(δίνει πληροφορίες για την προέλευση και τη διατήρηση/ εποπτεία της ενότητας περιγραφής)
Όνομα παραγωγού / δημιουργού
Βιογραφικό σημείωμα
Πηγή προέλευσης
Περιεχόμενα
- Πεδίο περιεχομένου και διάρθρωσης
(δίνει πληροφορίες στο χρήστη για το εύρος και τη σημασία της ενότητας περιγραφής)
Περίληψη περιεχομένου
Επιλογές, εκκαθαρίσεις και τελική διατήρηση
- Πεδίο όρων πρόσβασης και χρήσης
(δίνει πληροφορίες για τις δυνατότητες πρόσβασης στην ενότητα περιγραφής)
Όροι πρόσβασης
Γλώσσα
Περιεχόμενα
Copyright
Φυσικά/τεχνικά χαρακτηριστικά
- Πεδίο συμπληρωματικών πηγών
δίνει πληροφορίες για αρχειακό υλικό που έχει σημαντική σχέση με την ενότητα περιγραφής)
Εντοπισμός / θέση πρωτοτύπων
Εντοπισμός αντιγράφων
Δημοσιεύσεις
Βιβλιογραφία
- Πεδίο παρατηρήσεων
Παρατηρήσεις
(παρέχεται εξειδικευμένη πληροφόρηση ή στοιχεία που δεν μπορούν να δοθούν στα υπόλοιπα πεδία)

- Πεδίο ελέγχου εργασιών της περιγραφής
(δίνει πληροφορίες για τον τρόπο, το χρόνο και το συντάκτη της αρχειακής περιγραφής)
Όνομα τεκμηριωτή
Χρονολογία περιγραφής/καταχώρισης

Έτσι, ως κωδικός αναγνώρισης όλων των τεκμηρίων του Μουσείου έχει οριστεί το:

Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αι-Στράτη

Επιπλέον, δημιουργήθηκαν οι φόρμες καταχώρισης: αρχεία Εξορίστων, Τόπων Εξορίας, Νομικού Πλαισίου κράτησης και Βιβλίων/Περιοδικών/Εφημερίδων με τη δυνατότητα δυναμικών πεδίων και συσχετισμών συνόλων για τη βάση δεδομένων και το εργαλείο της αναζήτησης όταν μέρος της βάσης δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Μουσείου.

Φόρμες και πεδία

Οι φόρμες που συγκροτούν τον κορμό της βάσης δεδομένων περιγράφουν το σύνολο των αρχείων και πολλά από τα πεδία τους είναι κοινά και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα περιγραφής αρχείων καθώς και με τα μεταδεδομένα αυτών. Συγκεκριμένα έχουν οργανωθεί οι παρακάτω φόρμες:

- Αρχείο Εξορίστων
 - Κατερίνας Χαριάτη Σισμάνη, Τάσου Τσουκνίδα, Θανάση Κωνσταντινίδη, Τάκη Τζανετέα, Γιώργου Φαρσακίδη, Ίρμας Τερζάκη Βουδούρη, Ερμή Ευαγγελίδη, Αχιλλέα Καλιακάτσου, Κατερίνας Σηφακάκη κ.ά.)
- Αρχείο Τόπων Εξορίας (Αι-Στράτης, Χίος, Τρίκερι, Μακρόνησος, Γιούρα, Λέρος κ.ά.)
- Έντυπα – Έγγραφα
 - Χειρόγραφες σημειώσεις (τετράδια κρατουμένων/εξορίστων, πολιτικά άρθρα, μαθήματα κ.ά.)
 - Αλληλογραφία (επιστολές, ταχυδρομικά δελτάρια, κάρτες, χειροποίητες κάρτες)
 - Δημόσια έγγραφα (αποφάσεις εκτόπισης, ταυτότητες κρατουμένων κ.ά.)
 - Προκηρύξεις (χειρόγραφες, πολύγραφος φυλακής κ.ά.)
 - Εφημερίδες
 - Περιοδικά
 - Βιβλία
- Φωτογραφικό αρχείο Μουσείου
- Καλλιτεχνικά έργα
 - Σχέδια
 - Λάδια
 - Γλυπτά
 - Κατασκευές
 - Σκηνικά
- Χειροτεχνίες/Χρηστικά αντικείμενα
 - Είδη καθημερινής χρήσης (οικιακά σκεύη, λάμπες, καμινέτα κ.ά.)
 - Ρουχισμός (κουβέρτες, θεατρικά κουστούμια)
 - Εργαλεία (πυρογράφοι, εργαλεία χαρακτικής, γλυπτικής, ζωγραφικής κ.α.)
 - Χειροτεχνίες (κάρτες, σελιδοδείκτες, κοσμήματα, διακοσμητικά κ.ά.)
- Οπτικοακουστικό υλικό
 - Super 8 ταινίες
 - Βιντεοσκοπημένες μαρτυρίες

Ενδεικτικά, για τη φόρμα των Εντύπων-Εγγράφων έχουν δημιουργηθεί τα παρακάτω πεδία:

Τίτλος
Υπότιτλος
Αρχειακή θέση
Είδος υλικού
Φυσική περιγραφή
Συντάκτης
Αποδέκτης
Ημερομηνία σύνταξης
Τόπος σύνταξης
Τόπος αποστολής
Γλώσσα
Έκταση
Περίληψη
Θέματα
Λέξεις-κλειδιά
Πηγή προέλευσης / Συλλογές
Θέση πρωτοτύπου
Copyright
Παρατηρήσεις
Διασύνδεση
Ημερομηνία τεκμηρίωσης
Τεκμηριωτής

Εκδηλώσεις-Δραστηριότητες

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του Μουσείου, από τις 12 Απριλίου του 2006 που το εγκαινίασε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κύριος Κάρολος Παπούλιας, πραγματοποιήθηκαν: 1) Εκδήλωση μνήμης για τον Παύλο Νεφελούδη, στις 22 Μαΐου 2006, 2) Παρουσίαση του βιβλίου του Νίκου Οικονομάκου «Σεβάχ ο αριστερός» από τις εκδόσεις της Εστίας, στις 13 Ιουνίου 2006 με κεντρικούς ομιλητές τους Θ. Πάγκαλο, Λ. Κύρκο, Α. Καρκαγιάννη και Τ. Σακελλαρόπουλο.

Συνεργάτες

Η μουσειολογική μελέτη για το Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αϊ-Στράτη και η μελέτη για την πρώτη θεματική ενότητα έναρξης του μουσείου έγινε από τη μουσειολόγο Νότα Πάντζου. Για το έργο συγγραφής προδιαγραφών και προτύπων καταγραφής, καταλογογράφησης και παραμετροποίησης της βάσης δεδομένων σύμφωνα με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του Μουσείου, συνεργάζονται οι Στέφανος Κασσαπίδης, μαθηματικός, και η Μαρία Πεσλή, ειδικός στην ψηφιοποίηση καλλιτεχνικών έργων. Για την επιστημονική τεκμηρίωση συνεργάζεται η Κατερίνα Κουτσογιαννάκη, υποψήφια διδάκτωρ στο ΠΙΕΔΔ της Νομικής Αθηνών.

Η υλοποίηση του έργου ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη.

Άρης Τσουκνίδας
Χαρίλαος Σισμάνης

Μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Αϊ Στράτη

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΞΥΔΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η ολοκλήρωση της ταξινόμησης της συλλογής του Αλέξανδρου Γ. Ξύδη (1917-2004) από τον Κώστα Πουλόπουλο πλουτίζει τα εργαλεία της έρευνας με τον αναλυτικό κατάλογο του αρχείου μιας σημαντικής προσωπικότητας των πρόσφατων χρόνων. Στο πλαίσιο της πάγιας πολιτικής των ΑΣΚΙ για «ανοιχτά» αρχεία, η συλλογή του Α. Γ. Ξύδη είναι στη διάθεση των ιστορικών και κάθε ενδιαφερόμενου, με εξαίρεση τα αρχειακά τεκμήρια της επαγγελματικής του δράσης που υπάγονται στην αρχή της τριακονταετίας.

Η πολυσχιδής δράση του Αλέξανδρου Ξύδη αντανακλάται σε μεγάλο βαθμό στο αρχειακό υλικό που κατέθεσε στα Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (Α.Σ.Κ.Ι.). Μέσα στα 46 ταξινομικά κουτιά του αρχείου του βρίσκονται τεκμήρια της πολιτικής-κοινωνικής, διπλωματικής, πνευματικής και συγγραφικής του δραστηριότητας από τη δεκαετία του 1940 έως το θάνατό του.

Η διπλωματική δράση του Αλ. Ξύδη αναπτύσσεται αρχικά στη Μέση Ανατολή (Κάιρο 1941-1945), απ' όπου υπάρχουν χειρόγραφα έντυπα, υπομνήματα, ανακοινώσεις του Υπουργείου Εξωτερικών καθώς και φωτογραφίες από την Συνδιάσκεψη του Λιβάνου. Λιγστά τεκμήρια υπάρχουν από την παραμονή του στην Ελλάδα (1945-1956) όπως για παράδειγμα Δελτία Τύπου από το Υπουργείο Τύπου και Πληροφοριών. Η τριετής θητεία του, ως πρέσβη, στο Λονδίνο (1957-1960) πλουτίζει το αρχείο με αλληλογραφία, εμπιστευτικά σημειώματα, αρθρογραφία και το έντυπο *News from Greece*. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα τεκμήρια σχετικά με την απόλυση (1969), τον επαναδιορισμό (1974) και την οριστική παραίτησή του από το Υπουργείο Εξωτερικών (1976).

Σημαντικό τμήμα του αρχείου περιέχει στοιχεία από την περίοδο της επτάχρονης δικτατορίας (1967-1974). Ο Αλ. Ξύδης συμμετείχε στον αντιδικτατορικό αγώνα, αναλαμβάνοντας ανάμεσα σε άλλα, μαζί με τη γυναίκα του Δωροθέα, την αποστολή στοιχείων στο εξωτερικό σε θέματα που αφορούν τους πολιτικούς κρατούμενους και εκτοπισμένους της χούντας. Από τη δραστηριότητά του αυτή είχε φυλάξει ατομικά και συλλογικά υπομνήματα κρατουμένων από τις φυλακές, καθώς και τεκμήρια από τις συλλήψεις και τους εκτοπισμούς. Διασώζονται ακόμη μοναδικές σειρές με ονομαστικές καταστάσεις εκτοπισμένων και συλληφθέντων, καθώς και η σχετική αλληλογραφία της αποστολής τους στο εξωτερικό. Σημαντική είναι και η σειρά της αλληλογραφίας του Αλ. Ξύδη με σημαίνουσες προσωπικότητες και στελέχη του αντιδικτατορικού αγώνα. Σημειώνουμε ενδεικτικά τους: Σπύρο Κυπριανού, Αλέξη Στεφάνου, J. W. Fulbright, John Hicks. Επιπλέον σώζονται τεκμήρια από τη δράση του ως συνδέσμος με ξένους διπλωμάτες και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και τεκμήρια από εκστρατείες για συλλογή υπογραφών εναντίον της χούντας.

Ο αντιδικτατορικός αγώνας σκιαγραφείται σε διεθνές επίπεδο μέσα από κινήσεις, διαβήματα και έρευνες διεθνών οργανισμών και δηλώσεις ξένων προσωπικοτήτων εναντίον του καθεστώτος. Ενδεικτικά, σώζεται υπόμνημα της *Δημοκρατικής Λίγκας*, έκθεση της *Διεθνούς Επιτροπής Νομικών* για τα βασανιστήρια των πολιτικών κρατουμένων στην Ελλάδα, υπόμνημα προς τα μέλη της *Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων* για την Ελλάδα από την Ένωση Δημοκρατικών Δικηγόρων καθώς

επίσης και η αλληλογραφία του D. Tonge για την συνέντευξη του με τον Μίκη Θεοδωράκη. Τέλος, περιλαμβάνονται τεκμήρια από τη δράση αντιστασιακών οργανώσεων και κομμάτων κατά τη συγκεκριμένη περίοδο (Ε.Δ.Α., Δημοκρατική Άμυνα, ΠΑΚ.). Ο Αλ. Ξύδης υπήρξε άλλωστε μέλος της παράνομης Δημοκρατικής Άμυνας.

Υπήρξε ακόμη ενεργό μέλος της *Εταιρείας Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων* (Ε.Μ.Ε.Π. 1970-1971), μια από τις πρώτες νόμιμες οργανώσεις που επιχείρησε, εκμεταλλευόμενη την άρση της λογοκρισίας, να διατυπώσει ένα «νόμιμο» αντιδικτατορικό λόγο. Ο σχετικός φάκελος αποτελείται από το καταστατικό της οργάνωσης, επιστολές, προσκλήσεις, σημειώματα κ.ά.

Αξιόλογη έκταση καταλαμβάνουν τα τεκμήρια από την συμμετοχή του Αλ. Ξύδη σε πολιτικές οργανώσεις και κινήσεις την περίοδο της μεταπολίτευσης. Στο αρχείο της μεταπολιτευτικής περιόδου σώζονται τεκμήρια από τη συμμετοχή του στη Δημοκρατική Άμυνα (1974-1975), όταν ο Αλ. Ξύδης προσχώρησε στο ΠΑΣΟΚ για να διαγραφεί τον Ιούνιο του 1975 μαζί με αρκετά από τα μέλη της οργάνωσης. Στη συνέχεια αποτέλεσε μέλος της Σοσιαλιστικής Πορείας (1976-1978) απ' όπου σώζονται πολυάριθμα στοιχεία για τη δράση της όπως εισηγήσεις, έγγραφα από συνδιασκέψεις, αλληλογραφία, κριτικές για τα αποτελέσματα των εκλογών του 1977, αποκόμματα οικονομικής στήριξης κ.ά. Ενδιαφέρουσα είναι η πολιτική αρθρογραφία του Αλ. Ξύδη στην ομώνυμη εφημερίδα της Σοσιαλιστικής Πορείας κατά την ίδια περίοδο. Συμμετείχε στην Επιτροπή Πολιτών για τα εθνικά θέματα (Ε.Π.Ε.Θ. 1988-1991), ενώ την πενταετία 1992-1997 ήταν μέλος της δημοτικής παράταξης Πολίτες για την Αθήνα. Τον σημαντικότερο όμως σταθμό στην πολιτική σταδιοδρομία του αποτέλεσε η συμμετοχή του στον Συνασπισμό (1989-1997), με τον οποίο εκτέθηκε για πρώτη φορά υποψήφιος σε βουλευτικές εκλογές (1989). Συνεργάστηκε κυρίως με το Τμήμα Εξωτερικής Πολιτικής από το οποίο υπάρχει ποικίλο υλικό από ανακοινώσεις, εισηγήσεις, προγράμματα εκδηλώσεων, αλληλογραφία, αποκόμματα τύπου και υλικό για τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ο.Κ. στη Μαδρίτη το 1989. Σώζονται επιπλέον τα πρακτικά και οι εισηγήσεις από αρκετά συνέδρια και εκδηλώσεις όπως: *ΣΥΝ Πανελλαδική Συνέλευση* (27-30/6/1991) και *ΖΑΠΠΕΙΟ Διήμερο με θέμα το Κυπριακό* (11/12/1997). Τέλος, υπάρχει σημαντικός αριθμός εσωτερικών κειμένων του Συνασπισμού όπως ενημερωτικά φυλλάδα, προκηρύξεις, ψηφοδέλτια, ανακοινώσεις.

Έντονη ήταν η ενασχόληση του Αλ. Ξύδη με τα διεθνή δρώμενα (συνέδρια, διεθνείς συμφωνίες κ.ά.) και με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις κυρίως στις κρίσιμες δεκαετίες 1980 και 1990. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον επέδειξε για τη συμφωνία αμυντικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας- Η.Π.Α. (8 Σεπτεμβρίου 1983), συλλέγοντας πλούσιο υλικό (καταστατικό συμφωνίας, ανακοινώσεις συνεδρίων, αλληλογραφία κ.ά.). Η μερίμνά του για τα διεθνή-ελληνοτουρκικά θέματα δικαιολογεί τον σχετικά μεγάλο αριθμό συμμετοχών σε διεθνή συνέδρια, από όπου διαφύλαξε και πολλά τεκμήρια. Ενδεικτικά αναφέρονται: *Συνέδριο- σεμινάριο για τα ελληνοτουρκικά*, Πάντειος 3-

5/3/1989, συνέδριο *“U.S.A., Greece, Turkey, in the Emerging International System”* 17-20/6/1993, *Τουρκία Διεθνής Αμνηστία* 5/1993- 9/1994, συνέδριο: *Η Ελλάδα προετοιμάζεται για τον 21ο αιώνα* 4-7/5/1999, *Ευρωπαϊκή Εκστρατεία για την αλληλεξάρτηση Βορρά- Νότου 1986*, Strasbourg Nord- Sud 1986.

Το Κυπριακό αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες μέριμνες του Αλ. Ξύδη. Στο σχετικό τμήμα του αρχείου του σώζεται μεγάλος αριθμός τεκμηρίων, τα οποία αναφέρονται στην προσωπική του εμπλοκή στο Κυπριακό ζήτημα (αλληλογραφία, υπομνήματα, κείμενα εκθέσεων κ.ά.). Επιπροσθέτως, σώζεται πλήθος δημοσιευμάτων του ίδιου σχετικά με το Κυπριακό, κυρίως στο περιοδικό *Αντί* αλλά και σε αρκετές εφημερίδες. Συστηματική ήταν η συλλογή μελετών για το Κυπριακό στην ελληνική και την αγγλική, κυρίως, γλώσσα (πρακτικά συνεδρίων, προγράμματα εκθέσεων, εισηγήσεις κ.ά.) καθώς και η αρθρογραφία ειδικών επιστημόνων πάνω στο ίδιο ζήτημα. Τέλος, ιδιαίτερης σημασίας είναι τα στοιχεία από το χειρισμό και τις συζητήσεις για το Κυπριακό ζήτημα στα Ηνωμένα Έθνη (1974-1976), τα οποία αποτελούν κατάλοιπα από την συμμετοχή του αδελφού του, Στέφανου Ξύδη, στις σχετικές συνδιασκέψεις του Ο.Η.Ε.

Στο αρχείο σώζονται τεκμήρια από τη δράση συλλόγων, σωματείων, επιτροπών και εταιρειών, των οποίων υπήρξε μέλος ο Αλ. Ξύδης. Ανάμεσα σε άλλες η *Διεθνής Αμνηστία* (1975-1998), η *Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και του Πολίτη* (1975-1980) και η *Ελληνική Επιτροπή για τη βαλκανική συνεννόηση και συνεργασία* (1975-1978).

Στο αρχείο του Αλ. Ξύδη σώζονται ακόμη προσωπικά και οικογενειακά έγγραφα της οικογένειας Ξύδη και Κριεζή από το 1934 έως το 1961 (αλληλογραφία, οικονομικά τεκμήρια κ.ά.). Επιπλέον υπάρχει τμήμα της προσωπικής αλληλογραφίας του Στ. Ξύδη (επιστολές προς την μητέρα του 1925-1978) καθώς επίσης και κατάλοιπα της επιστημονικής του δράσης (1973-1974).

Στο αρχείο περιλαμβάνονται μοναδικά υλικά από την έκδοση του περιοδικού *Τετράδιο* 1945-1947¹ καθώς και από την έκδοση των ημερολογίων (*Πολιτικό Ημερολόγιο, Ημέρες Δ'*, 1960-1994) του Γεωργίου Σεφέρη, των οποίων ο Αλ. Ξύδης είχε την επιμέλεια. Σώζονται τυπογραφικά δοκίμια, δακτυλόγραφες σημειώσεις και κείμενα με διορθώσεις.

Το φωτογραφικό αρχείο συγκροτείται από τις συλλογές της οικογένειας Στέφανου Δραγούμη και Γεωργίου Ξύδη, της Φανύς Ξύδη καθώς και τη συλλογή του Επαμεινώνδα Α. Κριεζή².

Μέσα από ένα πλήθος περίπου 3.500 φωτογραφιών, ο μεγαλύτερος αριθμός των οποίων αναφέρεται στις τρεις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, δίνεται μια χαρακτηριστική εικόνα της οικογένειας του Αλ. Ξύδη και του οικογενειακού κύκλου στον οποίο μεγάλωσε. Η μεγαλοαστική καταγωγή της οικογένειας Δραγούμη, η ιδιαίτερη κοινωνική της θέση καθώς και η οικονομική της ευρωστία γίνεται φανερή με άμεσο τρόπο μέσα από τις φωτογραφίες. Σκιαγραφείται η καθημερινή ζωή της οικογένειας στο πατρικό σπίτι του Αλ. Ξύδη και στο σπίτι του παππού του, Στ. Δραγούμη. Μεγάλο μέρος καταλαμβάνουν οι φωτογραφίες από τα πολλά ταξίδια της οικογένειας σε εξωτερικό (Λονδίνο, Λίβερπουλ, Ινδίες, Βενετία, Ν. Αφρική κ.ά.) και εσωτε-

1 Βαγγέλης Καραμανωλάκης, «Ο σύντομος βίος του περιοδικού *Τετράδιο* (1945-1947): ανάμεσα στον «πρόσφατο πόλεμο» και στην «τραγωδία που έμελλε να ακολουθήσει», *Αρχειοτάξιο* 4 (2002), σ. 44- 60.

2 Τάσος Σακελλαρόπουλος, Οικογένεια Κριεζή (1811-1943). Το αρχείο μας ναυτικής οικογένειας στα ΑΣΚΙ, *Αρχειοτάξιο* 7 (2005), σ. 77- 81.

ρικό (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Κέρκυρα, Μύκονος κ.ά.). Σώζονται, ακόμη, φωτογραφίες από κοινωνικές εκδηλώσεις (γάμοι, εθνικοί εορτασμοί κ.ά.) αλλά και φωτογραφίες σημαντικών προσώπων της περιόδου (βασιλιάς Ζόγου, Γεώργιος Β' κ.ά.).

Η συλλογή της Φανύς Ξύδη αποτελείται από φωτογραφίες-τεκμήρια της δραστηριότητάς της ως αθλήτρια του τένις. Περιλαμβάνει φωτογραφίες από αθλητικούς αγώνες, σχετικά αποκόμματα από τον τύπο και καρτ-ποστάλ από πολλά από τα ταξίδια της Φ. Ξύδη (1925-1938).

Στη συλλογή του Επ. Κριεζή υπάρχουν 370 καρτ-ποστάλ με ελληνικά και ξένα ιστοφόρα καθώς και αρκετές φωτογραφίες της οικογένειας Κριεζή, ανάμεσα στις οποίες και μία σπάνια οικογενειακή φωτογραφία του 1863³.

Κώστας Πουλόπουλος

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΜΑΝΕΣΗ

Ο Αριστόβουλος Μάνεσης (1922-2000) ήταν νομικός, συνταγματολόγος, καθηγητής Πανεπιστημίων της Ελλάδας (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Αθηνών) και της Γαλλίας (Amien), και ανώτερων σχολών (Ταχυδρομική Σχολή, Ανωτέρα Σχολή Πολέμου). Υπέρμαχος της συνταγματικής τάξης και των λαϊκών ελευθεριών, αντιτάχθηκε στο καθεστώς της 21ης Απριλίου 1967, με αποτέλεσμα να απολυθεί από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1968) και να εκτοπιστεί. Διατέλεσε μέλος του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου και της Ακαδημίας Αθηνών, και γνωμάτευσε για πολύ σημαντικά νομοθετήματα και αναθεωρήσεις συνταγμάτων μετά τη μεταπολίτευση. Μέλος πολλών επιστημονικών εταιριών, πολυγραφότατος, θεωρείται από τους μεγαλύτερους νομικούς της Ελλάδας.

Το αρχειακό υλικό

Το αρχείο του Αριστόβουλου Μάνεση δημιουργήθηκε από το προσωπικό αρχείο μιας ζωής, κατά τη διάρκεια της οποίας ο Μάνεσης συγκέντρωνε υλικό για θέματα σχετικά με τη νομική επιστήμη, την πολιτική ζωή της χώρας, αλλά και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ αρχειοθετούνται και προσωπικά του αντικείμενα, όπως αλληλογραφία του με πρωταγωνιστές της πολιτικής και της επιστήμης του 20ού αιώνα αλλά και φωτογραφίες. Το αρχειακό υλικό, του οποίου διαχειριστής είναι ο «Όμιλος Αριστόβουλος Μάνεσης», μετά την επεξεργασία του από τον Χρήστο Παπατσικουράκη, βρίσκεται έτοιμο προς χρήση στον πρώτο όροφο της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ. και σύντομα θα υπάρχει η δυνατότητα εντοπισμού του και από το διαδίκτυο.

Προετοιμασία για την καταγραφή του υλικού

Μετά το θάνατο του Αριστόβουλου Μάνεση το υλικό δωρίθηκε από τη σύζυγό του στον νεοσυσταθέντα «Όμιλο», ο οποίος έχει απαρτισθεί κυρίως από συναδέλφους του επιστήμονες, και αποφασίστηκε η αξιοποίησή του.

Μετά το άνοιγμα των κιβωτίων το υλικό κατατάχθηκε σε μεγάλες θεματικές ενότητες μέσα στο χώρο του αρχείου, ξεχωρίστηκε και αποσύρθηκε το υλικό συσκευασίας των τεκμηρίων

(πλαστικοί φάκελοι, διαφανείς θήκες, συνδετήρες κ.λπ.). Στη συνέχεια ταξινομήθηκε σε 23 φακέλους και 103 υποφακέλους, αντιπροσωπευτικούς των 1.500 περίπου τεκμηρίων του αρχείου. Ενδεικτικά οι 23 φάκελοι αφορούν τα εξής θέματα:

- Νομική Σχολή Α.Π.Θ.
- Συνταγματικές ελευθερίες
- Συνταγματικό δίκαιο
- Γλώσσα
- Πολιτική ιστορία της Ελλάδας
- Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών
- Επιστημονικό Συμβούλιο της Βουλής
- Ιδρύματα-Ενώσεις
- Ακαδημία Αθηνών
- Δημοσιεύσεις
- Αλληλογραφία
- Νόμοι για τα Α.Ε.Ι.
- Κύπρος
- Δικηγορικές υποθέσεις
- Γνωμοδοτήσεις
- Θεωρίες για το κράτος και τη δημοκρατία
- Επιτροπή ισονομίας ανδρών και γυναικών στον αστικό κώδικα (ν.1329/1983)
- Βιογραφικά στοιχεία και προσωπικά έγγραφα
- Σύγχρονα θέματα πολιτικής
- Αναθεωρήσεις συνταγμάτων
- Συνέδρια
- Εθνικές επέτειοι.

Χαρακτηριστικό του αρχείου είναι η παράθεση παραπομπών του τύπου «βλέπε επίσης». Έτσι, αν έχουμε ένα τεκμήριο το οποίο έχει ευρετηριασθεί από τον αρχειονόμο με ένα θέμα φακέλου, αλλά είναι συναφές και με τα περιεχόμενα ενός άλλου φακέλου, δίνεται στο τέλος των περιεχομένων του δεύτερου φακέλου (όπου φυσικά δεν βρίσκεται μέσα το τεκμήριο) και η αναγραφή του τεκμηρίου με την επισήμανση «βλέπε επίσης». Έτσι π.χ. τεκμήρια για τη χορήγηση βραβείου με την ονομασία «Μνήμη Ελευθερίου Βενιζέλου» (εκθέσεις για το θέμα, εισηγήσεις κ.ά.) βρίσκονται στο φάκελο «Επιστημονικό Συμβούλιο της Βουλής», αλλά παραπομπή «βλέπε επίσης» βρίσκεται και στο τέλος των περιεχομένων του υποφακέλου «Ελευθέριος Βενιζέλος» στο φάκελο «Πολιτική ιστορία της Ελλάδας». Με αυτό τον τρόπο κάποιος χρήστης του αρχείου είναι ασφαλής, ώστε να μην παραβλέψει κάποιο σημαντικό τεκμήριο όταν ερευνά στα περιεχόμενα ενός φακέλου, επειδή ο αρχειονόμος το έχει καταχωρίσει σε έναν άλλο φάκελο συναφούς θέματος.

Κάτι που βοηθά επίσης το χρήστη του αρχείου είναι η παράθεση, στα περιεχόμενα του φακέλου, διαφόρων διευκρινίσεων ή σύντομου σχολιασμού από τον αρχειονόμο για το περιεχόμενο του κάθε τεκμηρίου, όταν αυτό απαιτείται, π.χ.

8.88 Έγγραφο για χορήγηση βραβείου με την ονομασία «Μνήμη Ελ. Βενιζέλου».

Περιέχει έκθεση αξιολόγησης του Κρατερού Ιωάννου και τρεις μελέτες για τη συμβολή του Ελ. Βενιζέλου στην κατοχύρωση των συνόρων της Ελλάδας.

³ Τ. Σακελλαρόπουλος, *ό.π.*, σ. 80.

Σε πολλές αναγραφές των τεκμηρίων δίνονται επίσης πληροφορίες όπως: «Περιέχει χειρόγραφες σημειώσεις» κ.ά., ενώ και οι τίτλοι των τεκμηρίων είναι εντελώς διευκρινιστικοί για το περιεχόμενο των τεκμηρίων.

Καταγραφή του αρχείου σε ηλεκτρονική μορφή

Η απλή καταγραφή των τεκμηρίων, η οποία χρησιμοποιείται για τα περιεχόμενα στην έντυπη μορφή, έγινε στο Excell του Microsoft Office. Για την ηλεκτρονική καταγραφή και ευρετηρίαση χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό ABEKT. Το συγκεκριμένο σύστημα, αν και χρησιμοποιείται περισσότερο σε βιβλιοθήκες, καταγράφοντας μονογραφίες και οπτικοακουστικό υλικό, είναι πολύ εύχρηστο και για την καταγραφή τεκμηρίων αρχείου. Ερευνώντας για τον εντοπισμό αρθρογράφου ή συγγραφέα (όταν πρόκειται για μονογραφίες ή άρθρα άλλων εκτός του Αρ. Μάνεση που υπάρχουν στο αρχείο), τον τίτλο, το θέμα ή γενικότερα (και αυτό που χρησιμοποιείται περισσότερο) με λέξη-κλειδί, μπορούν να δοθούν αποτελέσματα σε μορφή MARC, συνοπτική ή πλήρη. Η αναζήτηση μέσα από το λογισμικό γίνεται από υπολογιστή της Βιβλιοθήκης της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ακόμη όμως και η αναζήτηση χωρίς την βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι εύκολη, αφού υπάρχουν αναλυτικά τα περιεχόμενα του αρχείου σε ειδικό φάκελο-κουτί, τον πρώτο πριν τους αριθμημένους, ενώ και σε κάθε φάκελο-κουτί υπάρχουν τα αναλυτικά περιεχόμενα του συγκεκριμένου φακέλου.

Η επόμενη φάση επεξεργασίας

Αν και το αρχείο σε αυτή τη μορφή θεωρείται επαρκώς επεξεργασμένο, έχει ανατεθεί πτυχιακή εργασία σε σπουδάστριες του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, υπό την επίβλεψη του γράφοντος, για τη θεματική επεξεργασία των τεκμηρίων σύμφωνα με τους θεματικούς κανόνες της Library of Congress (27η έκδοση), καθώς και την καταγραφή των αναγραφών σύμφωνα με τη μηχαναγνώσιμη μορφή MARC21 στην ηλεκτρονική σελίδα του Α.Τ.Ε.Ι.Θ. Έτσι, ο χρήστης θα μπορεί να ερευνά για το υλικό του αρχείου από τον δικό του υπολογιστή, επισκεπτόμενος την ηλεκτρονική σελίδα του Α.Τ.Ε.Ι.Θ. (www.lib.teithe.gr) και ενεργοποιώντας την επιλογή «Έρευνα σε ελληνικά άρθρα»¹.

Συμπέρασμα

Στο «Αρχείο Αριστόβουλου Μάνεση» με τα 1.500 περίπου τεκμηρία του, το οποίο ίσως εμπλουτισθεί με ακόμη περισσότερα αργότερα, μπορεί ο χρήστης να βρει εκτός από υλικό από την πορεία, προσωπική και επιστημονική, του Αριστόβουλου Μάνεση, υλικό για την πολιτική ζωή του τόπου μας από την Κατοχή και μετά, υλικό για τη νομική επιστήμη από το δεύτερο μισό του προηγούμενου αιώνα, αλλά, κυρίως, υλικό για τη δομή των συνταγμάτων της χώρας μας και τις αναθεωρήσεις τους. Η ευχρηστία του αρχείου βοηθά το μελετητή να εντοπίσει ακριβώς αυτό που ζητά, αν υπάρχει, προτείνοντάς του ακόμη παρεμφερές υλικό μέσω των παραπομπών.

Χρήστος Παπασικουράκης

Έκτακτος Καθηγητής
Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης

**Η ετήσια συνδρομή σας είναι το μοναδικό σταθερό έσοδο
της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας για την κάλυψη
των τρεχουσών και εκτάκτων δαπανών.**

Μην την αμελείτε!

¹ Στην ίδια σελίδα υπάρχουν ευρετηριασμένα άρθρα πολλών ελληνικών επιστημονικών περιοδικών, χρήσιμο εργαλείο για τον ερευνητή. Η ευρετηρίαση γίνεται στα πλαίσια πτυχιακών εργασιών των σπουδαστών-τριών του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης και ελέγχονται και διορθώνονται από τους βιβλιοθηκονόμους της Βιβλιοθήκης του Α.Τ.Ε.Ι.Θ.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟ Παρουσίαση μιας διάλεξης

Το βράδυ της Παρασκευής 15 Σεπτεμβρίου 2006, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος άνοιξε τις πόρτες της για να φιλοξενήσει την παρουσία του ειδικού των Νεοελληνικών Σπουδών του Ευρωπαϊκού Τμήματος της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, Harold M. Leich, που έδωσε διάλεξη με θέμα «Νεοελληνικές Συλλογές στις Η.Π.Α.: Νέες κατευθύνσεις, νέες ευκαιρίες». Την εκδήλωση συνδιοργάνωσαν ο Ενιαίος Διοικητικός Τομέας Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας, Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης, Βιβλιοθηκών και Ιστορικών Αρχείων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος με τη συνεργασία της Πρεσβείας των Η.Π.Α. στην Ελλάδα.

Η διάλεξη δόθηκε στο επιβλητικό Αναγνωστήριο των Εντύπων. Μια σειρά από πανύψηλες ιωνικές κολώνες χωρίζει τα τραπέζια ανάγνωσης -όπου κάθισαν οι ακροατές της Παρασκευής- από τις έντυπες συλλογές που φυλάσσονται στο χώρο του Αναγνωστηρίου και ντύνουν με το πολύτιμο υλικό τους, σαν ταπετσαρία, τους τοίχους ολόγυρα σε ύψος δύο ορόφων. Ατμόσφαιρα πραγματικά υποβλητική που αποπνέει το πνεύμα της έρευνας και της γνώσης. Σε αυτή την ατμόσφαιρα η τεχνολογία είχε εισχωρήσει με όρους διακριτικούς. Έχουν προστεθεί υποδοχές για τους χρήστες ηλεκτρονικών υπολογιστών στα τραπέζια και υπάρχει πρόβλεψη για ηλεκτρονική αναζήτηση του καταλόγου, και φωτογράφιση. Η μακρόστενη αίθουσα ήταν γεμάτη από ένα κοινό γεμάτο ενδιαφέρον. Κάθε τραπέζι και πηγαδάκι επικοινωνίας. Παλιοί άνθρωποι των βιβλιοθηκών και αρχείων που έχουν αφιερώσει χρόνια και χρόνια από τη ζωή τους στο ζήτημα της φύλαξης και οργάνωσης της ελληνικής πνευματικής παραγωγής και των πηγών, μαζί με νέα πρόσωπα που ζητούν να πάρουν την σκυτάλη.

Διαλέξεις υπάρχουν πολλών ειδών. Άλλες αποσκοπούν στη μετάδοση γνώσεων -η από καθέδρας διδασκαλία, πανεπιστημιακή και εκλαϊκευτική-, άλλες σκοπό έχουν την πληροφόρηση και την ενημέρωση, όπως είναι για παράδειγμα οι παρουσιάσεις νέων εκδόσεων. Οι επετειακές διαλέξεις αποτελούν ξεχωριστό είδος που κύριο στόχο έχουν, με την ευκαιρία ενός καθοριστικού ιστορικού γεγονότος, να ανατρέξουν στο παρελθόν, μακρινό ή και πιο πρόσφατο, να το αναλύσουν και με τον τρόπο αυτό να το τιμήσουν (25η Μαρτίου, 28η Οκτωβρίου, 17 Νοέμβρη) ή και να το επικρίνουν (μαύρη επέτειος η 21η Απριλίου, αποφράδα ημέρα η ημέρα πτώσης της Πόλης). Λόγοι-διαλέξεις δίνονται και σε θρησκευτικές εορτές (των Τριών Ιεραρχών). Η διάλεξη της Παρασκευής είχε διαφορετικό χαρακτήρα: καταρχήν ενημερωτική, ήταν στη βάση της ένα κάλεσμα συνεργασίας και σύμπραξης υπέρ των νεοελληνικών συλλογών. Και εδώ θα πρέπει να σημειωθεί η εκφρασμένη βούληση της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου να δοθεί προσοχή σε όλες τις γλώσσες της παγκόσμιας κοινότητας, ακόμα και σε εκείνες που δεν διαθέτουν σύστημα αλφαβήτου, τις προφορικές.

Η Αικατερίνη Κορδούλη Αναπληρώτρια Γενική Διευθύντρια της Εθνικής υποδέχθηκε θερμά το κοινό, η Ευγενία Κεφαλληνάου Ειδική Γραμματέας Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας, Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης, Βιβλιοθηκών και Ιστορικών Αρχείων του Υπουργείου Παιδείας απεύθυνε χαιρετισμό τονίζοντας τη σημασία της ενίσχυσης της διάδοσης της ελληνικής γλώσσας και διάβασε τον χαιρετισμό της Υπουργού Παιδείας, Μαρίας Γεωργιάδου που λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων δεν μπόρεσε να είναι παρούσα. Στη συνέχεια η Αικ. Κορδούλη παρουσίασε τον ομιλητή. Με πρώτο πτυχίο στην Ανθρωπολογία το 1969, συνέχισε τις σπουδές του στο πεδίο της Γλωσσολογίας στις αρχές της δεκαετίας του 1970 με ειδικότητα τις σλαβικές γλώσσες και τα ελληνικά για να περάσει μετά στην Βιβλιοθηκονομία που σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Illinois, όπου συγχρόνως εργαζόταν. Από το 1997 είναι Υπεύθυνος στο Ευρωπαϊκό Τμήμα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου με χώρα αρμοδιότητας τη Ρωσία και από το 1999 είναι υπεύθυνος βιβλιογράφος και της νεοελληνικής συλλογής που περιλαμβάνει και την κυπριακή έντυπη παραγωγή, με ειδική έμφαση στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες.

Ο Harold Leich διάβασε την παρουσίασή του στα άπαιστα ελληνικά του, με πολύ ελαφρά χαρακτηριστική αμερικανική προφορά. Ευθύς αμέσως, στο ξεκίνημα διατύπωσε τον στόχο της ομιλίας του: τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό των ελληνικών συλλογών που βρίσκονται στην Αμερική. Μέρος της αποστολής του στην Αθήνα είναι να συναντήσει Έλληνες εκδότες προκειμένου να έρθει σε συμφωνία μαζί τους. Απαρίθμησε τις δεκαπέντε κύριες αμερικανικές βιβλιοθήκες που διαθέτουν νεοελληνικές συλλογές (Congress, New York Public Library, University of Harvard, University of Yale, Dumbarton Oaks, University of Illinois, University of Cincinnati, University of Chicago, University of Ohio, University of Columbia, University of New York, University of Sacramento). Οι παραπάνω βιβλιοθήκες είχαν κοινά προγράμματα δράσης. Το 1999 η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου οργάνωσε ένα συνέδριο περιλαμβάνοντας και συμμετοχές από διάφορες ελληνικές βιβλιοθήκες. Τα Πρακτικά της συνάντησης βρίσκονται στο διαδίκτυο αλλά ο αποφάσεις δεν μπήκαν σε εφαρμογή.

Τον Νοέμβριο του 2004 πραγματοποιήθηκε νέα συνάντηση στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ. Εκεί έγιναν μονιμότερες συμφωνίες και δημιουργήθηκε το Consortium of Hellenic Libraries που περιλαμβάνει βιβλιοθήκες που διαθέτουν, εκτός από νεοελληνικές συλλογές, και συλλογές της αρχαίας και της βυζαντινής γραμματείας. Βασικοί στόχοι δράσης ορίστηκαν: η καταλογογράφηση, οι ελληνικές εφημερίδες και περιοδικά, τα αρχεία και η αλληλογραφία Jefferson-Κοραή.

Η επόμενη προγραμματισμένη συνάντηση έγινε ένα χρόνο αργότερα, τον Νοέμβριο του 2005 στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, όπου παρουσιάστηκε η πρόδος και τα νέα προϊόντα που είχαν στο μεταξύ προκύψει. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχε ο τότε διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης, Γ. Ζάχος και η Μαρία Γεωργοπούλου της Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Ο Harold

Leich ανακοίνωσε ότι εργαζόταν για τη σύνταξη ενός εγχειριδίου με αποδέκτες Αμερικανούς μελετητές προκειμένου να βοηθηθούν στον εντοπισμό υλικού ελληνικού ενδιαφέροντος. Τα αποτελέσματα της έρευνάς του, είπε, δεν θα κυκλοφορήσουν σε έντυπη μορφή αλλά θα είναι προσιτά στο διαδίκτυο.

Το 2006 έγινε μία συνάντηση στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, όπου συμμετείχαν η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, University of Sacramento, και University of Yale και διατυπώθηκαν προγράμματα νεοελληνικών πηγών, και συζητήθηκαν θέματα καταλογογράφησης, ψηφιοποίησης, βιβλιογραφικού ελέγχου, ανταλλαγής βιβλιογραφικών δεδομένων, διαδανεισμού, και ευρετηρίασης του ελληνικού Τύπου. Επόμενη συνάντηση έχει οριστεί να γίνει στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2006.

Στη συνέχεια, ο ομιλητής αναφέρθηκε με συντομία στο ιστορικό της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου και της εκεί νεοελληνικής συλλογής που άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά μετά το 1930. Ο ίδιος ανέλαβε τη θέση του υπευθύνου της νεοελληνικής και ρωσικής συλλογής του Κογκρέσου το 1999. Χρήστες της συλλογής είναι εκτός από την πανεπιστημιακή κοινότητα και τους ερευνητές, υπουργεία και κοινό ελληνικής καταγωγής που συχνά δεν μιλά την ελληνική γλώσσα. Ως στόχους ανέφερε:

- την αγορά παλαιότερων εκδόσεων βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών σε έντυπη μορφή, ή μικροφωτογραφημένων ή σε ηλεκτρονική μορφή,
- την αγορά έτοιμων ελληνικών records, καθώς η πλήρης καταλογογράφηση είναι ακριβή,
- η διεύρυνση της συνεργασίας με ελληνικές βιβλιοθήκες σε προγράμματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως είναι η ευρετηρίαση, η μικροφωτογράφηση και η ψηφιοποίηση.

Κλείνοντας την ομιλία του ο Harold Leich έθεσε τέσσερα ερωτήματα:

- Τι είδους συνεργασία θα επιθυμούσαν οι ελληνικοί φορείς με το Consortium of Hellenic Libraries,
- Ποιες είναι οι κυριότερες ανάγκες των ελληνικών βιβλιοθηκών,
- Πώς αντιμετωπίζεται η επανάσταση της Πληροφορικής, και
- Πώς θα μπορούσαν να συνεργαστούν οι Έλληνες με ξένους συναδέλφους.

Δημιουργήθηκε μεγάλη ουρά ανθρώπων για να συγχαρούν τον H. Leich, με τον οποίο αντάλλαξαν σύντομες κουβέντες και τα στοιχεία τους για περαιτέρω επαφή.

Ακολούθησε δεξίωση στο κεφαλόσκαλο που καταλήγουν οι διπλές μαρμάρινες σκάλες της Εθνικής, ανάμεσα στις φωτισμένες δωρικές κολώνες, με θέα τη νυχτερινή Ακαδημία. Με ένα ποτήρι στο χέρι οι ακροατές είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν καλοδιάθετα τις απόψεις τους και να παρατηρήσουν πόσο επιθυμούν να συμβάλουν σε προγράμματα αναμφίβολα δημιουργικά και επωφελή για την ελληνική γλώσσα και τον σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό αλλά δεν επαρκούν να ανταποκριθούν καν στην καθημερινότητα.

Έλλη Δρούλια

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ του ΚΡΑΤΟΥΣ στα Προγράμματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας

Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006 του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, και στους Άξονες 1 (ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ) και 2 (ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ) εντάχθηκαν αντίστοιχα το Μέτρο 1.3 «Τεκμηρίωση, αξιολόγηση και ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού» και Μέτρο 2.4 «Περιφερειακά, Γεωγραφικά, Πληροφοριακά Συστήματα και Καινοτόμες Ενέργειες».

Κατά την περίοδο 2003-2004, μέσα από μοναχικές πορείες, ελλείψεις, δυσχέρειες επικοινωνίας και τις υπόλοιπες γνωστές αντιξοότητες των δημόσιων αρχαικών υπηρεσιών, ορισμένες κατόρθωσαν να υποβάλουν προτάσεις για προγράμματα που εντάσσονταν στα παραπάνω μέτρα, και συγκεκριμένα ως εξής:

1. «Ανάπτυξη & διάθεση ολοκληρωμένης ψηφιακής συλλογής του πολιτιστικού αποθέματος των Γενικών Αρχείων του Κράτους – Κεντρική Υπηρεσία».
2. «Ανάπτυξη & διάθεση ολοκληρωμένης ψηφιακής συλλογής του πολιτιστικού αποθέματος των Αρχείων Ν. Εύβοιας».
3. «Ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και προβολή πολιτιστικού υλικού και τουριστικού προϊόντος των Αρχείων Ν. Σάμου».
4. «Ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση προβολή και διάθεση πολιτιστικού υλικού και τουριστικού προϊόντος των Αρχείων Ν. Κέρκυρας».
5. Ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση και διάθεση συλλογής των συμβολαιογραφικών αρχείων Μεσολογίου των Αρχείων Ν. Αιτωλοακαρνανίας».
6. «Ψηφιοποίηση του Ιστορικού Αρχείου – Μουσείου Ύδρας».

Όλες οι παραπάνω πράξεις βρίσκονται σε διάφορα στάδια υλοποίησης, από την υποβολή του τεχνικού δελτίου μέχρι τη διενέργεια διαγωνισμού για την ανάδειξη αναδόχου του έργου. Η πορεία ορισμένων από αυτές εξαρτάται σε ένα βαθμό από την εξέλιξη του έργου της Κεντρικής Υπηρεσίας των Γ.Α.Κ., μέσω του οποίου θα διατεθεί το προσωπικό που θα απασχοληθεί στην τεκμηρίωση καθώς και η υποδομή (δικτυακός τόπος), μέσω της οποίας θα οργανωθεί η προβολή και διάθεση του τελικού προϊόντος (ψηφιακό περιεχόμενο) στο Διαδίκτυο.

Στις 21 Νοεμβρίου του 2005 (με καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή προτάσεων την 15η Δεκεμβρίου 2006), η Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΚτΠ εξέδωσε στα Πλάισια του Μέτρου 1.3 την κλειστή Πρόσκληση 152, με τελικούς δικαιούχους το ΥΠΠΟ, τη Βουλή, τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και (μετά από καθοριστικές ενέργειες της Ειδικής Γραμματέως Βιβλιοθηκών και Αρχείων του ΥΠΕΠΘ και Κεφαληναίου) τα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Από τα τέλη Νοεμβρίου άρχισε η επεξεργασία της πρότασης των Γ.Α.Κ. με την άτυπη συγκρότηση επταμελούς ομάδας εργασίας, η οποία υποστήριξε τον υπεύθυνο έργου (δηλαδή τον υπογράφο) σ' αυτή τη φάση. Η πρόταση ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε εμπρόθεσμα, η δε απόφαση ένταξης εκδόθηκε στις 26 Ιανουαρίου 2006.

Αυτή τη στιγμή έχουν δημοσιευθεί οι προκηρύξεις για τα τρία πρώτα από τα τέσσερα υποέργα που περιλαμβάνει η πρό-

ταση και, καλώς εχόντων των πραγμάτων, η υλοποίησή τους θα ξεκινήσει στις αρχές του 2007 και θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2008.

Το έργο, στο οποίο συμμετέχουν η κεντρική και τριάντα έξι (36) περιφερειακές υπηρεσίες των Γ.Α.Κ., προβλέπει:

- α) την ψηφιοποίηση περίπου 7.000.000 αρχειακών τεκμηρίων και την τεκμηρίωση 500.000 αρχειακών ενοτήτων (προϋπολογισμός 3.400.000 €),
- β) την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού που θα κατανεμηθεί κυρίως στις συμμετέχουσες υπηρεσίες (προϋπολογισμός 400.000 €),
- γ) τη μετάφραση της τεκμηρίωσης στη γλώσσα των πρωτοτύπων και στην αγγλική καθώς και τη σύνταξη τεσσάρων μελετών εφαρμογής αρχειακών προτύπων στην τεκμηρίωση (προϋπολογισμός 320.000 €),
- δ) ενέργειες προβολής-δημοσιότητας του έργου (προϋπολογισμός 60.000 €).

Η υπερπήδηση των προβλημάτων και δυσχερειών, που παρουσιάστηκαν σε όλες τις φάσεις του έργου μέχρι στιγμής, απαιτήσε μεγάλες προσπάθειες: η εμπειρία στη διαχείριση των λεγόμενων κοινοτικών προγραμμάτων μηδενική, το διακύβευμα πολύ σημαντικό, τα μεγέθη πρωτοφανή και συνεπώς η ευθύνη τεράστια.

Παρότι η υλοποίηση του έργου θα ξεκινήσει ουσιαστικά με την υπογραφή των συμβάσεων, πρέπει να επισημανθεί ότι μέχρι στιγμής:

- για πρώτη φορά η κρατική αρχειακή υπηρεσία ανταποκρίθηκε έγκαιρα και με επιτυχία σε μια τέτοια πρόσκληση-πρόκληση·
- για πρώτη φορά συντονίστηκαν και συνεργάστηκαν σε τέτοια κλίμακα για έναν κοινό σκοπό τόσες πολλές αρχειακές υπηρεσίες, η Ειδική Γραμματεία του ΥΠΕΠΘ, η Εφορεία των Γ.Α.Κ. και άλλοι υπηρεσιακοί φορείς·
- για πρώτη φορά υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησης κοινοτικών κονδυλίων ύψους 4.180.000,00 € (ποσό που αντιστοιχεί στον προϋπολογισμό πολλών δεκαετιών των Γ.Α.Κ.)·
- για πολλοστή φορά η έλλειψη οργάνωσης, συνέπειας, συνέχειας και διοικητικής υποστήριξης στο Δημόσιο αντισταθμίστηκε οριακά -σε όλα τα επίπεδα- από ατομικές πρωτοβουλίες και αυταπάρηση.

Ως τότε παλικάρια;

Νέστωρ Μπαμίδης

Για τα Αρχειακά Νέα

Μεταφέρουμε από την πρωινή εφημερίδα Αυγή, 9 Μαΐου 2006, το άρθρο που έγραψε ο συντάκτης της Σπύρος Κακουριώτης για την Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία και τα Αρχειακά Νέα.

περιοδικώς

Του Σπύρου ΚΑΚΟΥΡΙΩΤΗ

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΝΕΑ Με μεγάλη καθεστέρηση η αναφορά μας στο τελευταίο τεύχος (22ο) του ενημερωτικού δελτίου που εκδίδει η **Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία**, απολεί, παρά ταύτα, μια ευκαιρία για την παρουσίαση ενός επιστημονικού σωματείου «αθόρυβου» μιν, πλην όμως με πλούσιο και σημαντικό έργο. Η ΕΑΕ λοιπόν, το νέο καταστατικό της οποίας περιέχεται στο παρόν τεύχος, είναι ένας επιστημονικός φορέας που συγκεντρώνει στις τάξεις του τους περισσότερους Έλληνες αρχειονόμους, αλλά και ιστορικούς και ερευνητές.

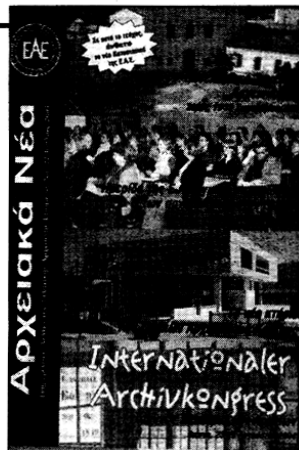
Ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1990, με στόχους την ευαισθητοποίηση για τη διάσωση και προστασία του αρχειακού υλικού, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχειακής κληρονομιάς, την παροχή συμβουλών σε φορείς που διαχειρίζονται αρχεία, καθώς και την εκπαίδευση - επιμόρφωση των εργαζομένων στα διάφορα αρχεία της χώρας μας. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της ΕΑΕ κ. Ζήσιμο Συνοδινό, η δημιουργία της «υπήρξε αποτέλεσμα ορισμένων σημαντικών διαπιστώσεων και μιας ώριμης συγκυρίας στην ελληνική πραγματικότητα των αρχείων». Αφενός η μέχρι τότε έλλει-

ψη αρχειακής πολιτικής, αφετέρου η αδιαφορία, η δυσκολία εντοπισμού και η καταστροφή τεκμηρίων της ιστορικής μνήμης είχαν συχνά θλιβερές συνέπειες. Το κάψιμο των φακέλων είναι ίσως η εμβληματικότερη, όχι όμως και η μοναδική. «Η συνειδητοποίηση αυτής της κατάστασης και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε όλοι όσοι εργαζόμαστε στο χώρο των αρχείων και της έρευνας, μας οδήγησαν στο συντονισμό αυτής της προσπάθειας», συνεχίζει ο κ. Συνοδίνος. Στόχος ήταν «να βρούμε μια κοινή γλώσσα και να συμβαδίσουμε με τους Ευρωπαίους συναδέλφους μας, παρακολουθώντας την εξέλιξη» της αρχειονομίας στις μέρες μας, καταλήγει.

Μέσα σε αυτά τα δεκαπέντε χρόνια πολλά άλλαξαν στην πραγματικότητα των αρχείων. Το νέο, σύγχρονο κτίριο των Γενικών Αρχείων του Κράτους, που παρουσιάζεται στο τεύχος αυτό από τον διευθυντή των ΓΑΚ Γ. Γιαννακόπουλο, είναι ένα παράδειγμα. Η πλούσια εμπειρία που έχει συγκεντρωθεί από τους επιστήμονες των διαφόρων, κεντρικών και τοπικών, αρχείων, όπως κατατίθεται στις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στο συνέδριο της Σάμου για την «Πολιτιστι-

κή κληρονομιά των αρχείων», πολλές από τις οποίες δημοσιεύονται στα *Αρχειακά Νέα*, είναι ένα άλλο. Πρέπει να τονιστεί πως οι αντιλήψεις για το ρόλο των αρχείων σε σχέση με την τοπική κοινωνία στην οποία αναφέρονται έχουν και αυτές αλλάξει μέσα στα χρόνια που πέρασαν. Όλο και περισσότερο γίνεται συνείδηση ο ευρύτερος πολιτιστικός ρόλος τον οποίο καλούνται να διαδραματίσουν, ανοίγοντας τις πύλες τους στο κοινό με τη διεξαγωγή εκθέσεων, εκδηλώσεων κ.λπ. Φυσικά, κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει δυνατό μόνο εφόσον οι οργανισμοί αυτοί προικιστούν με την κατάλληλη κτιριακή (εν πρώτοις) υποδομή, που θα μπορεί να εξυπηρετήσει όχι μόνο εργαζόμενους και ερευνητές αλλά ευρύτερα το κοινό μιας τοπικής κοινωνίας (π.χ. σχολεία).

Από το πλούσιο έργο της ΕΑΕ δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να υπογραμμίσουμε και τις εκδόσεις της, είτε αυτές αποτελούν πρακτικά ημερίδων είτε εγχειρίδια χρήσιμα για την κατάρτιση των Ελλήνων αρχειονόμων. Σταχυολογούμε ενδεικτικά αφενός το σημαντικό εγχειρίδιο της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων με τον τίτλο *Η διαχείριση των αρχείων*,

αφετέρου δε τα πρακτικά των ημερίδων για την *Πρόσβαση στα αρχεία*, τα *Αρχεία ελληνικών πολιτικών κομμάτων ή το Δικαίωμα στην πληροφόρηση: Νέα όρια και αντιφάσεις*, εκδόσεις στις οποίες κυριαρχεί ο επιστημονικός προβληματισμός για την αρτιότερη διαχείριση της αντίληψης περί ανοικτών αρχείων, τα νομικά όρια που τίθενται, την πρόκληση του Διαδικτύου κ.λπ. Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να αντλήσει ο ενδιαφερόμενος από την ιστοσελίδα της Εταιρείας: www.eae.org.gr.

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ,
ΤΑ ΑΝΟΙΚΤΑ ΑΡΧΕΙΑ, ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ Σ' ΑΥΤΑ,
ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ...

Από τον κ. Ιωάννη Στεφανίδη, αναπληρωτή καθηγητή
Διπλωματικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, λάβαμε
την παρακάτω επιστολή, την οποία δημοσιεύουμε ολόκληρη.

Θεσσαλονίκη, 14 Φεβρουαρίου 2006
Προς την Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία

Αγαπητές κυρίες, αγαπητοί κύριοι,

από την Κυριακή, 29 Ιανουαρίου 2006, έχει ξεκινήσει στο *Βήμα της Κυριακής* η δημοσίευση αποσπασμάτων από διπλωματικά έγγραφα της μεταπολεμικής περιόδου, τα οποία, προφανώς, απόκεινται στο Ιστορικό Αρχείο του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών. Τη σειρά δημοσιευμάτων, η οποία φέρει τον υπέρτιτλο «Διπλωματικό Αρχείο», υπογράφει η προϊσταμένη της Υπηρεσίας Ιστορικού Αρχείου του Υπουργείου Εξωτερικών, κυρία Φωτεινή Τομαή.

Η πρακτική της δημοσίευσης διά του Τύπου αποσπασμάτων ή αυτούσιων εγγράφων από την ίδια την προϊσταμένη της υπηρεσίας, η οποία είναι, κατά το νόμο, υπεύθυνη για την «ταξινόμηση, συντήρηση, φύλαξη και αξιοποίησή» τους, δημιουργεί, αν μη τι άλλο, σοβαρό ζήτημα δεοντολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 17 του νόμου 2594/1998 (που κυρώνει ως Κώδικα τον Οργανισμό του Υπουργείου Εξωτερικών), συγκαταλέγει ανάμεσα στους σκοπούς για τους οποίους συστάθηκε η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου την προαγωγή της έρευνας. Ο σκοπός αυτός υπηρετείται με τον έγκαιρο αποχαρακτηρισμό του υλικού και τη διάθεσή του στην έρευνα μέσω μιας απλής, διαφανούς και ταχείας διαδικασίας, όπως ισχύει στα κρατικά αρχεία κρατών με οργανωμένη και χρηστή διοίκηση, η οποία σέβεται το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση και εξασφαλίζει τους όρους για την ισότιμη άσκησή του. Προς την κατεύθυνση αυτή ελάχιστα συμβάλλει η επιλεκτική δημοσίευση σπαραμάτων σε στήλες εφημερίδων.

Επιπλέον, η εν λόγω πρακτική, όπως εκδηλώνεται στη διά του Τύπου σειρά δημοσιευμάτων, αντίκειται στον Κώδικα Δεοντολογίας των Αρχειονόμων, όπως εγκρίθηκε από το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων στο Πεκίνο, το 1996, και υιοθετήθηκε από την Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία. Ειδικότερα, το άρθρο 8 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Οι αρχειονόμοι δεν συλλέγουν για λογαριασμό τους πρωτότυπα τεκμήρια και δεν συμμετέχουν σε κανενός είδους εμπόριο αρχείων. Πρέπει να αποφεύγουν εξωτερικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν στην κοινή γνώμη την εντύπωση

μιας σύγκρουσης συμφερόντων. Οι αρχειονόμοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν το αρχειακό υλικό του ιδρύματός τους για προσωπική έρευνα και δημοσίευση, εφόσον η εργασία αυτή γίνεται με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους υπόλοιπους χρήστες του ίδιου υλικού. Δεν πρέπει να αποκαλύπτουν ή να χρησιμοποιούν πληροφορίες που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της αρχειακής εργασίας τους σε μη προσπελάσιμο υλικό. Τα προσωπικά ερευνητικά και εκδοτικά τους ενδιαφέροντα δεν πρέπει να επηρεάζουν τη σωστή εκτέλεση των επαγγελματικών ή διοικητικών τους καθηκόντων για τα οποία έχουν προσληφθεί».

Από το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων στο *Βήμα της Κυριακής* δεν προκύπτει εάν τηρήθηκαν οι αρχές αυτές δεοντολογίας.

Επίσης, το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων θέτει και ζήτημα νομιμότητας. Το άρθρο 17, παρ. 3, εδ. α' του νόμου 2594/1998 προβλέπει ότι τα αρχεία του Υπουργείου Εξωτερικών αποχαρακτηρίζονται μετά την πάροδο τριακονταετίας, ενώ τα υπόλοιπα θεωρούνται υπηρεσιακά αρχεία και παραμένουν δεσμευμένα. Ο αποχαρακτηρισμός των δεσμευμένων επιτρέπεται «εφόσον συντρέχουν λόγοι υπέρτερου εθνικού συμφέροντος». Στο πρώτο δημοσίευμα της σειράς, με ημερομηνία 29 Ιανουαρίου, δημοσιεύεται απόσπασμα από υπηρεσιακή εγκύκλιο του επικεφαλής της τότε Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, πρέσβη Κωνσταντίνου Λυμπερόπουλου, προς ελληνικές διπλωματικές αποστολές, με ημερομηνία 22 Μαΐου 1978. Εκφράζω την απορία, κατά πόσον τηρήθηκε η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 17, παρ. 3, εδ. β', του νόμου σχετικά με τον αποχαρακτηρισμό υπηρεσιακού εγγράφου, καθώς το έγγραφο έχει ηλικία 28 ετών.

Τέλος, η νόμιμη διαδικασία για τον αποχαρακτηρισμό, τη μελέτη και τη δημοσίευση εγγράφων από το Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών ισχύει για όλους τους πολίτες, επομένως και για την προϊσταμένη της εν λόγω υπηρεσίας. Ενόψει της συρροής δημοσιευμάτων για πληθώρα θεμάτων που δε συνδέονται μεταξύ τους δε θεωρώ πιθανό να τηρήθηκε η διαδικασία για τη χορήγηση άδειας πρόσβασης, η οποία απαιτεί σαφή προσδιορισμό του υπό έρευνα θέματος. Επομένως, εγείρεται ζήτημα καταστράτηγησης της αρχής της ισότητας των πολιτών απέναντι στο νόμο, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 4, παρ. 1 του ελληνικού Συντάγματος.

Θεωρώ ότι πρόκειται για εύλογα ερωτήματα, τα οποία οφείλουν να απαντηθούν. Προς το σκοπό αυτό, ζητώ την παρέμβαση της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας προς τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Με τιμή,

Ιωάννης Δ. Στεφανίδης

αναπληρωτής καθηγητής Α.Π.Θ. στη Διπλωματική Ιστορία

Ο καθηγητής Στεφανίδης θίγει μια σειρά σοβαρών ζητημάτων που σχετίζονται με την πρόσβαση στα αρχεία, την έρευνα και αξιοποίηση των πρωτογενών πηγών, τη δεοντολογία του αρχειονόμου, τα καθήκοντα και τις καλές πρακτικές των δημόσιων λειτουργιών κ.λπ. Η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης της έχει επανειλημμένα ασχοληθεί με τα θέματα αυτά, με δημοσιεύματα, δημόσιες παρεμβάσεις της και συζητήσεις, και έχει διατυπώσει με σαφήνεια τις θέσεις της, θέσεις που έχουν εκφραστεί και μέσα από τον σχετικό επιστημονικό προβληματισμό σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Αναγκαστικά θα παραπέμψουμε όχι μόνο στον Κώδικα Δεοντολογίας του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, αλλά και στη «Διακήρυξη αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία» της Ε.Α.Ε. (Ιανουάριος 2004), όπου επισημαίνεται πολύ συγκεκριμένα: «Παρατεταμένα όρια κλειστών και απόρρητων αρχείων, διακρίσεις, αποκλεισμοί και ιδιαίτερες προφυλάξεις στην πρόσβασή τους, υπό το πρόσχημα της προστασίας του εθνικού συμφέροντος ή της εθνικής ασφάλειας, ακυρώνουν στην πράξη τα βασικά δικαιώματα του πολίτη στην ενημέρωση, τη συμμετοχή του στις αποφάσεις και τον δημοκρατικό έλεγχο». Φαινόμενα σαν του Ιστορικού & Διπλωματικού Αρχείου του Υπ.Εξ., που μας έχει απασχολήσει στο παρελθόν και με άλλες τέτοιες «πρωτοβουλίες» του, δεν μας τιμούν ιδιαίτερα και ως επαγγελματική πρακτική αλλά και ως χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το μήνυμα απευθύνεται σε όλους τους ενδιαφερομένους, Υπ.Ε.Π.Θ., Υπ.Εξ., αρχειακή κοινότητα, επιστημονικό και ερευνητικό κοινό.

Το Δ.Σ. της Ε.Α.Ε.

ΤΟ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ ΓΙΑ ΤΑ 90 ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΝ Γ.Α.Κ.

Είναι γνωστό ότι πολλά πράγματα στη χώρα μας γίνονται συνήθως με καθυστέρηση (μηδὲ εξαιρεμένων των *Αρχειακῶν Νέων!*). Τον άγραφο αυτό νόμο της δημόσιας διοίκησης δεν μπορούσαν, βεβαίως, να παραβούν τα Ελληνικά Ταχυδρομεία όταν κυκλοφόρησαν επί τέλους (τον Μάιο του 2006), σε αναμνηστική σειρά με τον τίτλο «Επέτειο γεγονός», γραμματόσημο αφιερωμένο στα 90 χρόνια των Γενικών Αρχείων του Κράτους (1914-2004). Αλλά «κάλιο αργά παρά ποτέ» που λέει και ο λαός μας, αφού για πρώτη φορά ελληνικό γραμματόσημο κάνει δημόσια προβολή του κόσμου των αρχείων.

Ευτυχώς που τα ενενηντάχρονα των Γενικών Αρχείων του Κράτους γιορτάστηκαν στην ώρα τους, τον Ιούνιο του 2004, σε ειδική εκδήλωση στο νεόδμητο κτήριο των Γ.Α.Κ. στη Φιλοθέη με τα εγκαίνια έκθεσης και την έκδοση αναμνηστικού λευκώματος (βλ. *Αρχειακά Νέα*, τχ. 22/Ιούλιος 2004, σ. 73-74).

Το αναμνηστικό γραμματόσημο για τα 90 χρόνια λειτουργίας των κρατικών αρχείων είναι το πρώτο της σειράς, αξίας 0,15 € (πάλι ριγμένη η Υπηρεσία!). Παρουσιάζει το νέο κτήριο των Γ.Α.Κ. σε καλλιτεχνική σύνθεση που περιλαμβάνει παλαιό δεμένο βιβλίο και χει-

ρόγραφο. Σχεδιάστηκε από τη ζωγράφο Ελένη Αποστόλου και εκτυπώθηκε με πολυχρωμία (offset) στο εργαστήριο του Αλέξανδρου Ματσούκη. Τα υπόλοιπα γραμματόσημα της σειράς αφορούν τα θέματα: 25 χρόνια από την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. (0,20 €), Eurovision 2006 (0,50 €), έτος ελαιολάδου και ελιάς (0,65 €), αναβίωση αθλητικών αγώνων (1,40 €) και Ελλάδα, μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας ΟΗΕ, 2005-2006 (3,00 €).

Για τους φίλους και συναδέλφους συλλέκτες φιλοτελιστές δεν λέμε να σπεύσουν να εξασφαλίσουν τους φακέλους πρώτης ημέρας κυκλοφορίας, τις τυποποιημένες σειρές, τα λευκώματα, τις κάρτες και τα λοιπά φιλοτεχνικά προϊόντα της αναμνηστικής σειράς, αφού θα το έχουν ήδη πράξει, αλλά προτρέπουμε και τους υπόλοιπους να το αποκτήσουν για ...«αρχειακούς λόγους».

Προς

*Τους φοιτητές του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας
του Ιονίου Πανεπιστημίου*

*Τους σπουδαστές του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης
του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας*

*Τους σπουδαστές του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης
του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης*

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Όπως πολλοί γνωρίζετε, η *Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία (Ε.Α.Ε.)* ιδρύθηκε το 1990 και αποτελεί τον επιστημονικό σύλλογο που συγκεντρώνει στις τάξεις του περισσότερους από 300 Έλληνες αρχειονόμους, ιστορικούς και ερευνητές. Η Εταιρεία έχει ως βασικούς σκοπούς την ευαισθητοποίηση για τη διάσωση και προστασία των αρχείων, την προβολή και αξιοποίηση της αρχειακής μας κληρονομιάς, την παροχή συμβουλών και εξειδικευμένων πληροφοριών σε ανάλογα ιδρύματα, καθώς και την εκπαίδευση-επιμόρφωση των εργαζομένων στα διάφορα Αρχεία της χώρας μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο επιθυμεί να σας ενημερώσει ότι, μετά τις τροποποιήσεις στο Καταστατικό της Ε.Α.Ε. το 2004, οι φοιτητές και οι σπουδαστές Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας μπορούν να γίνουν *δόκιμα μέλη* της Εταιρείας μας (με δικαιώματα ψήφου και εκλέγειν, και με ποσά εγγραφής και ετήσιας συνδρομής στο μισό των αντίστοιχων ποσών των τακτικών μελών), ενώ μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους τα δόκιμα μέλη έχουν τη δυνατότητα να γίνουν τακτικά με πλήρη δικαιώματα.

Καλούμε τους φοιτητές του Τμήματος Αρχειονομίας-Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου καθώς και τους σπουδαστές του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης των Τ.Ε.Ι. Αθήνας και Θεσσαλονίκης να ανταποκριθούν θετικά, εφόσον η συμμετοχή τους στις επιτροπές, στα προγράμματα και στις υπόλοιπες δραστηριότητες της Εταιρείας μπορεί να αποβεί επωφελής για όλους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο
της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στο διάστημα που μεσολάβησε από το προηγούμενο τεύχος των *Αρχειακών Νέων* έχουν σημειωθεί αρκετές εξελίξεις στην αρχειονομία και στις επιστήμες της πληροφόρησης σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Όσον αφορά τον εκδοτικό τομέα, θα προσπαθήσουμε να δώσουμε παρακάτω μία μικρή ανθολογία ορισμένων ξένων εργασιών που έχουν μεγάλη χρησιμότητα για τους έλληνες αρχειονόμους. Λόγω όμως της πληθώρας αυτών των εκδόσεων η αναφορά μας θα είναι γενική και συντομευμένη.

α) Αρχίζουμε με τη νέα σειρά βασικών, θεμελιωδών χειριδίων αρχειονομίας (*Fundamental Series II*) που ξεκίνησε προέπει η Εταιρεία των Αρχειονόμων των Η.Π.Α. *The Society of American Archivists (SAA)*. Μερικοί παλαιοί συνάδελφοί θυμούνται, ή και έχουν αξιοποιήσει, την παλαιά σειρά των πολύ καλών βασικών χειριδίων (*Basic Manual Series*) που είχε εκδώσει τις δεκαετίες του 1970 και 1980 ο επιστημονικός-επαγγελματικός σύλλογος των Αρχειονόμων των Η.Π.Α. Ήταν αργότερα, μαζί με το *Εγχειρίδιο των Γαλλικών Αρχείων* και της Εταιρείας των Γάλλων Αρχειονόμων *Manuel d'archivistique* (1970) και τις εκδόσεις του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων, τα ελάχιστα αλλά αναγκαία εργαλεία μας στα πρώτα δειλά μας βήματα στην άγνωστη για μας τότε «επιστήμη» της αρχειονομίας. Η ίδια Εταιρεία των Η.Π.Α. στα μέσα της δεκαετίας του '90 είχε προχωρήσει στη δημοσίευση επτά έργων, κάτω από το γενικό τίτλο «*Fundamental Series*», με αντικειμενικό στόχο να αποτελέσουν «ένα θεμέλιο για τη σύγχρονη αρχειακή θεωρία και πρακτική». Στα βήματα της πρώτης αυτής σειράς κινείται και η δεύτερη τώρα σειρά των θεμελιωδών χειριδίων της SAA: έξι εντελώς νέες εργασίες (με την αναμενόμενη *Preserving*

Archives and Manuscripts της Mary Lynn Ritzenthaler θα συμπληρώσουν την επτάδα της αρχικής θεματικής) που αντανακλούν την πρόσφατη εμπειρία και τον σύγχρονο προβληματισμό της πλέον δραστήριας και προηγμένης «σχολής», αυτής των Η.Π.Α.¹

Πρόκειται για τις εργασίες:

• **Michael J. Kurtz, *Managing Archival and Manuscript Repositories*** (*Διαχείριση αρχειοστασιών με αρχεία και χειρόγραφα*), Σικάγο 2004, σ. 260.

• **Kathleen D. Roe, *Arranging and Describing Archives and Manuscripts*** (*Ταξινόμηση και περιγραφή αρχείων και χειρόγραφων*), Σικάγο 2005, σ. 180.

• **Frank Boles, *Selecting & Appraising Archives & Manuscripts*** (*Συλλέγοντας και αξιολογώντας αρχεία και χειρόγραφα*), Σικάγο 2005, σ. 180.

• **Mary Jo Pugh, *Providing Reference Services for Archives and Manuscripts*** (*Παρέχοντας υπηρεσίες εξυπηρέτησης για αρχεία και χειρόγραφα*), Σικάγο 2005, σ. 368.

• **James O'Toole & Richard Cox, *Understanding Archives and Manuscripts*** (*Κατανοώντας αρχεία και χειρόγραφα*), Σικάγο 2006, σ. 255.

• **Richard Pearce-Moses, *A Glossary of Archival and Records Terminology*** (*Ένα γλωσσάρι ορολογίας ιστορικών και ενεργών αρχείων*), Σικάγο 2005, σ. 472.

Εδώ θα σταθούμε λίγο σε δύο από τις παραπάνω εκδόσεις. Στο έργο του **Frank Boles *Selecting & Appraising Archives & Manuscripts*** και στο *Αρχειακό Γλωσσάρι* του **Richard Pearce-Moses**.

Η εργασία του ιστορικού-αρχειονόμου και ειδικού στις εκκαθαρίσεις αρχείων Frank Boles *Συλλέγοντας και αξιολογώντας αρχεία και χειρόγραφα* μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πιο σύγχρονη προσέγγιση στα πλέον επίμαχα σημεία («τρο-

μακτικά και αμφιλεγόμενα» κατά τον συγγραφέα) του επαγγέλματος: στην αξιολόγηση-επιλογή και εκκαθάριση αρχειακού υλικού και στην εμπλοκή των αρχειακών στην παραπάνω διαδικασία. Μια φρέσκια θεωρητική ματιά που με επιδεξιότητα και χιούμορ καθιστά ένα τόσο σύνθετο ζήτημα βατό και κατανοητό, προσφέροντας συγχρόνως μια επιστημονική μεθοδολογία, πρακτική και εφαρμόσιμη σε πολλών ειδών αρχειακά ιδρύματα. Με αφορμή την εξαιρετική δουλειά του Boles, υπενθυμίζουμε ότι και το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (ICA) έχει ξεκινήσει την εκπόνηση ενός νέου *Εγχειριδίου για την εκκαθάριση (Manual on Appraisal)*, του οποίου μάλιστα τα πέντε κεφάλαια του πρώτου μέρους («*General Principles*»-«Γενικές αρχές») είναι προσβάσιμα on line μέσω του δικτυακού κόμβου του ICA (www.ica.org/news).

Το *Γλωσσάρι* του διευθυντή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης και των Κρατικών Αρχείων της πολιτείας της Αριζόνας Richard Pearce-Moses, καταστάλαγμα υψηλής παιδείας, πλούσιας επαγγελματικής εμπειρίας και πολύχρονης συστηματικής δουλειάς (ο ίδιος ο συγγραφέας το χαρακτηρίζει ως «έργο αυτοβιογραφίας»), συγκροτεί ένα πλήρες λεξικό της αρχειακής ορολογίας στην αγγλική γλώσσα². Συγκεντρώνει περισσότερα από 2.000 λήμματα, με πάνω από 600 αρχειακούς όρους και σχεδόν 700 παραπομπές από 280 διαφορετικές πηγές. Εκτός από την παραδοσιακή του έκδοση, ολόκληρο το έργο βρίσκεται στον πλούσιο διαδικτυακό κόμβο της SAA (www.archivists.org/glossary/index.asp) ώστε να μπορεί να το συμβουλευτείται κάθε ενδιαφερόμενος. Η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία μάλιστα το έχει ανακοινώσει στην ιστοσελίδα της. Ένα σύγχρονο, εύκολο στη χρήση, καθημερινό εργαλείο δουλειάς που καταφέρε-

1 Σημειωτέον ότι η Εταιρεία των Αρχειονόμων των Η.Π.Α. (<http://www.archivists.org>), εκτός από την πλούσια δράση της, έχει εξελιχθεί στον μεγαλύτερο εκδοτικό οργανισμό αρχειονομικών πονημάτων, αφού στο ενεργητικό της συγκαταλέγονται πάνω από 300 τίτλοι βιβλίων, ενώ το επιστημονικό περιοδικό της *The American Archivist* (ο Αμερικανός Αρχειονόμος) συμπληρώνει του χρόνου τα εβδομήντα χρόνια αδιάκοπης παρουσίας.

2 Για την αγγλική γλώσσα το *Γλωσσάρι* του Pearce-Moses ξεπερνάει σε πλούτο το παλιό κλασικό *Λεξικό αρχειακής ορολογίας* του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (*Dictionary of Archival Terminology English and French, with Equivalents in Dutch, German, Italian, Russian and Spanish*, β' έκδοση 1988) το οποίο, όπως άλλωστε έχει εξαγγελθεί, χρειάζεται σήμερα συμπλήρωση.

νει να μας μνήσει αποτελεσματικά στην επαγγελματική αγγλική ορολογία, αποσαφηνίζοντας πολλούς όρους-ορισμούς της αμερικανικής αλλά και της ευρύτερης αγγλοσαξωνικής αρχειακής παράδοσης. Χρησιμοποιήστε το!

β) **Karen Benedict, *Ethics and the Archival Profession. Introduction and Case Studies, The Society of American Archivists*, (Η δεοντολογία και το επάγγελμα του αρχειονόμου. Εισαγωγή και μελέτες περιπτώσεων)**, έκδοση της Εταιρείας των Αρχειονόμων Η.Π.Α., Σικάγο 2003, σ. 91.

Ζητήματα επαγγελματικής αρχειακής δεοντολογίας απασχολούν καθημερινά τους αρχειονόμους, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Μεγάλες αρχειακές εταιρείες, επιστημονικοί σύλλογοι, ερευνητές και χρήστες αρχείων, αλλά και το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (που έχει καθορίσει από το 1996 ένα πρώτο κείμενο επαγγελματικής δεοντολογίας -έχει μεταφραστεί από την Ε.Α.Ε.) έχουν εμπλακεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην εκπόνηση ή υποδοχή τέτοιων κειμένων. Άλλωστε το 2004 ο κώδικας δεοντολογίας υπήρξε αντικείμενο νέου προβληματισμού από την αρχειακή κοινότητα στο πλαίσιο του Διεθνούς Συνεδρίου Αρχείων στη Βιέννη. Η Αμερικανίδα Karen Benedict, υπεύθυνη της Επιτροπής Δεοντολογίας και Επαγγελματικής Επικοινωνίας της SAA, συνέγραψε ένα μικρό τομίδιο με πρόλογο, τρία σύντομα εισαγωγικά κεφάλαια και σαράντα μελέτες περιπτώσεων που καλύπτουν μια ευρύτατη κλίμακα θεμάτων (συλλεκτική πολιτική και εκκαθαρίσεις, ευθύνη του αρχειονόμου έναντι του φορέα απασχόλησής του, πνευματικά δικαιώματα, δωρητές-δωρεές, περιγραφή, ισότητα στην πρόσβαση και στη μεταχείριση των χρηστών, πληροφόρηση σχετικά με τους ερευνητές, προστασία προσωπικών δεδομένων, έρευνα από τους αρχειακούς, προστασία των αρχείων, περιορισμοί στην πρόσβαση, κλοπές κλπ.) πρακτικές που, μολονότι απηχούν την αμερικανική πραγματικότητα, δίνουν πολλές χρήσιμες λύσεις και για τα καθ' ημάς. Τέλος, σε παράτημα περιλαμβάνεται ο «Κώδικας Δεοντολογίας της Εταιρείας των Αρχειονόμων Η.Π.Α.» (ενημέρωση 1992).

γ) **Menzi L. Behrnd-Klodt & Peter J. Wosh (edit), *Privacy & Confidentiality Perspectives, Archivists & Archival Records***,

The Society of American Archivists, (Όψεις της ιδιωτικότητας και της εμπιστευτικότητας, Αρχειονόμοι και αρχειακά τεκμήρια), έκδοση της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων, Σικάγο 2005, σ. 391.

Μια ανθολογία επιστημονικών δοκιμίων γραμμένων από Αμερικανούς ειδικούς, πανεπιστημιακούς, νομικούς, αρχειονόμους, διευθυντές αρχείων και βιβλιοθηκών επιστημονικών ιδρυμάτων, ιστορικούς, που ανιχνεύουν τα ποικίλα ζητήματα (νομικά, διοικητικά, δεοντολογίας, οργανωτικά-θεσμικά) που σχετίζονται με τη διαχείριση της πρόσβασης σε αρχεία με ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Χρήσιμο εργαλείο που μας εισάγει σε έναν ευρύ προβληματισμό που αναπτύσσεται το τελευταίο διάστημα στις ΗΠΑ για την προστασία της ιδιωτικής σφαιράς του ατόμου σε συνδυασμό με την ανάγκη της διακίνησης της πληροφορίας και της γνώσης. Ζητήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά όλοι οι εργαζόμενοι στα αρχεία και στον υπόλοιπο κόσμο. Μετά την εισαγωγή η ύλη διακρίνεται στις ενότητες: νομικές όψεις, όψεις αρχειακής δεοντολογίας, διοικητικές όψεις, όψεις των αρχειακών θεσμών, και παραρτήματα.

δ) **Charles Kecskeméti, Iván Székely, *Access to archives. A handbook of guidelines for implementation of Recommendation No R (2000) 13 on a European policy on access to archives* (Η πρόσβαση στα αρχεία, Εγχειρίδιο κατευθυντήριων οδηγιών για την εφαρμογή της Υπόδειξης αρ. R (2000) 13: Για μια ευρωπαϊκή πολιτική πρόσβασης στα αρχεία)**, έκδοση της Υπηρεσίας Πολιτισμού και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Συμβουλίου της Ευρώπης, Βέλγιο, Αύγουστος 2005, σ. 103.

Η έκδοση είναι αποτέλεσμα μιας έρευνας τεσσάρων ετών που ολοκληρώθηκε με την υποστήριξη του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων και της διεθνούς Εταιρείας Ανοικτών Αρχείων (Open Society Archives), ενώ συνέβαλαν ακόμη εθνικά κρατικά Αρχεία, πανεπιστημιακά ιδρύματα και μη κυβερνητικές οργανώσεις από 48 κράτη που έχουν συνυπογράψει την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Απευθύνεται σε πολιτικούς, στελέχη της διοίκησης, αρχειονόμους, ερευνητές και ευρύτερο κοινό που ενδιαφέρονται για ζητήματα πρόσβασης στα ευρωπαϊκά αρχεία με απώτερο στόχο «να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη πολιτικών πρόσβασης στα αρχεία όλων των κρατών-μελών (του Συμβουλίου της

Ευρώπης), σύμφωνα με τις δημοκρατικές αξίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους κανόνες δικαίου». Το εγχειρίδιο (που υπογράφεται από μία εμβληματική φυσιογνωμία του διεθνούς αρχειονομικού χώρου, τον Charles Kecskeméti, διευθυντή του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (1962-1998), ένθεριμου φίλου της χώρας μας και της Εταιρείας μας, και από τον καθηγητή Ivan Székely, εκπρόσωπο της Εταιρείας Ανοικτών Αρχείων) αναλύει συστηματικά, άρθρο προς άρθρο, ένα σημαντικό ντοκουμέντο για την πρόσβαση, που εγκρίθηκε το 2000 στο Στρασβούργο από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης: την *Υπόδειξη αρ. R (2000) 13* «Για μια ευρωπαϊκή πολιτική πρόσβασης στα αρχεία», παρέχοντας συγχρόνως μια εικόνα της εφαρμογής της, μέχρι το 2004, στα διάφορα ευρωπαϊκά αρχειακά (κυρίως κρατικά) ιδρύματα, ενώ στο τέλος της έκδοσης παρατίθενται χρήσιμα παραρτήματα, όπως διάφορες άλλες συγγενείς *Υποδείξεις* της Επιτροπής Υπουργών και η αναφορά στη σχετική νομοθεσία όλων των κρατών-μελών που κάλυψε η έρευνα.

Σήμερα που τα θέματα της πρόσβασης στα αρχεία και στα δημόσια έγγραφα είναι συναφασμένα με το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση και την ακώλυτη συμμετοχή του στη γνώση και τον πολιτισμό, και που στη χώρα μας έχουν ανακύψει παρόμοια κρούσματα (πρβλ. τη *Διακήρυξη αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία* της Ε.Α.Ε.), το μικρό αυτό βιβλίο αναδεικνύεται εύχρηστο εργαλείο στο χώρο δουλειάς του κάθε αρχειονόμου.

ε) **Margaret Procter, Michael Cook, Caroline Williams (edit.), *Political Pressure and the Archival Record, The Society of American Archivists, (Πολιτική πίεση και αρχειακή τεκμηρίωση)***, έκδοση της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων, Σικάγο 2005, σ. 345.

Ουσιαστικά πρόκειται για είκοσι δοκίμια που προέρχονται από τα πρακτικά ενός σημαντικού διεθνούς συνεδρίου που έγινε στο Κέντρο Αρχειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λίβερπουλ στη Μεγάλη Βρετανία το 2003. Οι συμμετέχοντες ήταν ειδικοί από όλες τις ηπείρους και κάλυψαν ένα ευρύτατο φάσμα γνωστικών αντικειμένων: από την ιστορία, το δίκαιο και την αρχειονομία μέχρι τις κοινωνικές επιστήμες και την ανθρωπολογία. Στις έξι θεματικές ενότητες της έκδοσης (*Η ιστορική κληρονομιά, Η πρόσβαση και το δημόσιο συμφέρον, Τα δεοντο-*

λογικά διλήμματα στη δημόσια υπηρεσία, Κυβερνήσεις υπό πίεση; απειλές και αντιδράσεις, Στον πόλεμο: αρχεία και διεθνής σύγκρουση, Σχεδιάζοντας το μέλλον) αναπτύσσονται επίκαιρα θέματα όπως η χρήση των αρχείων ως εργαλείο της κυβέρνησης, η καταστροφή αρχείων ως πολιτική πράξη, οι συνέπειες της διαφθοράς ή της ιδεολογίας στα αρχεία, μυστικότητα και καταλόγισμός, η φύση και η χρήση των αρχείων που προέρχονται από αυταρχικά πολιτικά καθεστώτα,

στ) **Mary Lynn Ritzenthaler & Dianne Vogt-O'Connor, with Helena Zinkham, Brett Carnell & Kit Peterson, *Photographs. Archival Care and Management, The Society of American Archivists*** (Φωτογραφίες. Αρχειακή φροντίδα και διαχείριση), δευτέρευτη έκδοση μεγάλου σχήματος της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων, Σικάγο 2006, σ. 529.

Ο εντυπωσιακός αυτός τόμος σε καμιά περίπτωση δεν είναι μια απλή επανέκδοση, εμπλουτισμένη έκδοση του γνωστού εγχειριδίου της Mary Lynn Ritzenthaler (και άλλων) *Administration of Photographic Collections* (Διαχείριση φωτογραφικών συλλογών), που είχε κυκλοφορήσει το 1984 από την SAA στη σειρά «Basic Manual Series». Πρόκειται ουσιαστικά για ένα νέο συλλογικό πόνημα που διαπραγματεύεται πλήρως το θέμα της φωτογραφίας από αρχειονομικής απόψεως και στο οποίο συνεργάστηκαν αρμονικά και νεότεροι μελετητές για να εμπλουτίσουν τον προβληματισμό σε περιοχές που γνώρισαν μεγάλες αλλαγές την τελευταία εικοσαετία, όπως η αρχειακή αξιολόγηση/επιλογή, η ταξινόμηση, η περιγραφή και οι νομικοί κανόνες. Τα δέκα τρία συναρπαστικά κεφάλαια που καλύπτουν πολλές θεματικές ενότητες –με πιο ενδιαφέρουσες ίσως αυτές για την ιστορία και την τεχνολογία της φωτογραφίας, από τη διαγεγραμμένη μέχρι την ψηφιακή απεικόνιση, τη διατήρηση και προστασία των φωτογραφικών συλλογών, την ανάλυση νομικών και δεοντολογικών ζητημάτων που σχετίζονται με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, την πρόσβαση και τη χρήση-αξιοποίηση φωτογραφικού υλικού, την αντιγραφή, την αναπαραγωγή και ψηφιοποίησή του– το άφθονο εκπαιδευτικό φωτογραφικό υλικό, οι πίνακες, τα σχέδια και διαγράμματα, τα παραρτήματα, το γλωσσάρι, η εκτενής βιβλιογραφία και το πλούσιο ευρετήριο καθιστούν την έκδοση πραγματικά υποδειγματική στο είδος της.

Αξίζει να αναφέρουμε επιπρόσθετα αντίστοιχα έργα (Susie Clarke–Franziska Frey, *Care of photographs*, 2003, Edwin Klijn – Yola de Lusenet, *Cataloguing photographic collections*, 2004 κλπ.) που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Διατήρηση και την Πρόσβαση (European Commission on Preservation and Access, ECPA) στο πλαίσιο του προγράμματος SEPIA (Safeguarding European Photographic Images for Access). Το βιβλίο αυτό, μαζί με άλλα κείμενα για τη φωτογραφία μπορεί όποιος ενδιαφέρεται να τα «κατεβάσει» από τον διαδικτυακό κόμβο της ECPA (www.knaw.nl/ecpa/sepia/publications.html).

ζ) **Waverly Lowell & Tawny Ryan Nelb, *Architectural Records. Managing Design and Construction Records, The Society of American Archivists*** (Αρχιτεκτονικά αρχεία. Διαχείριση των αρχείων σχεδίων και δόμησης), δευτέρευτη έκδοση μεγάλου σχήματος της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων, Σικάγο 2006, σ. 197.

Τα τελευταία χρόνια έχουν πυκνώσει οι ειδικές μελέτες, τα επαγγελματικά συνέδρια, οι αναφορές στα αρχιτεκτονικά αρχεία, τα οποία αναγνωρίζονται πλέον ως σημαντικές πηγές της ιστορικής έρευνας και βασικά στοιχεία διαχρονικής τεκμηρίωσης του οικιστικού χώρου. Από την άλλη μεριά η ίδια η φυσική δομή τους, το υπόστρωμα, τα μεγέθη τους προβληματίζουν πάντοτε τους αρχειονόμους ως προς το χειρισμό τους, την περιγραφή, την αποθήκευση, ακόμη και τη χρήση ή τη συντήρησή τους παλαιότερα.

Το βιβλίο, γραμμένο από δύο αναγνωρισμένες Αμερικανίδες ειδικούς, πλούσιο σε εικονογράφηση, απευθύνεται σε έμπειρους αρχειονόμους που διαχειρίζονται τέτοια αρχεία και στα οκτώ κεφάλαιά του διαπραγματεύεται πλήθος θεμάτων: επισκόπηση της ιστορίας της δυτικής αρχιτεκτονικής πρακτικής, δημιουργία και τύποι των αρχιτεκτονικών σχεδίων και αρχείων, πρόσφατες μελέτες και κατευθυντήριες οδηγίες που αφορούν την αξιολόγηση, επιλογή και εκκαθάρισή τους, μέθοδοι ταξινόμησης και περιγραφής τους, διαχείριση, διατήρησή και αποθήκευσή τους, χρήση, πρόσβαση, αναπαραγωγές, ταύτιση των κοινών ψηφιακών μέσων και συσκευών που δημιουργούν τα σύγχρονα αρχιτεκτονικά σχέδια κλπ. Ένα βα-

σικό εργαλείο απαραίτητο για όλα τα αρχειακά ιδρύματα που συμπεριλαμβάνουν στις συλλογές τους τέτοιο ιδιόμορφο τεκμηριωτικό υλικό.

Υπενθυμίζουμε ακόμη την επιμελημένη έκδοση του Τομέα Αρχιτεκτονικών Αρχείων του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων *A Guide to the Archival Care of Architectural Records, 19th-20th centuries*, Παρίσι 2000, η οποία έχει συμπληρωθεί στην ψηφιακή «Επιστημονική Πληροφόρηση» της Ε.Α.Ε. και προσφέρεται δωρεάν μέσα από το δικτυακό κόμβο του ICA (www.ica.org/).

Τέλος, από τα πρόσφατα τεύχη ορισμένων έγκριτων αρχειονομικών περιοδικών του εξωτερικού επισημαίνουμε τα πολύ ενδιαφέροντα άρθρα:

1) Jean Dryden, “A Tower of Babel: Standardizing Archival Terminology” (Ένας Πύργος της Βαβέλ: η προτυποποίηση της αρχειακής ορολογίας), *Archival Science*, τόμ. 5ος, τχ. 1/2005, σ. 1-16, Ολλανδία 2006.

2) Joanne Evans, Sue McKemish and Karuna Bhoday, “Create Once, Use Many Times: The Clever Use of Recordkeeping Metadata for Multiple Archival Purposes” (Δημιουργείς μια φορά, χρησιμοποιείς πολλές φορές: η έξυπνη χρήση της αρχαιοθέτησης μεταδομένων για πολλαπλούς αρχειακούς σκοπούς), *ό.π.*, σ. 17-42.

3) Caroline Williams, “Diplomatic Attitudes: From Mabilion to Metadata” (Στάσεις της διπλωματικής: Από τον Mabilion στα μεταδομένα), *Journal of the Society of Archivists*, περιοδικό της Εταιρείας των Βρετανών Αρχειονόμων, τόμ. 26, τχ. 1/Απρίλιος 2005, σ. 1-24.

4) Helen Forde, “Access and Preservation in the 21st Century: What Has Changed?” (Πρόσβαση και διατήρηση τον 21ο αιώνα: Τι έχει αλλάξει;), *Journal of the Society of Archivists*, τόμ. 26, τχ. 2/Οκτώβριος 2005, σ. 193-200.

5) Peter Lester, “Is the Virtual Exhibition the Natural Successor to the Physical?” (Είναι η ψηφιακή Έκθεση ο φυσικός διάδοχος της παραδοσιακής;), *Journal of the Society of Archivists*, τόμ. 27, τχ. 1/Απρίλιος 2006, σ. 85-101.

6) Randall C. Jimerson, “Embracing the Power of Archives” (Επωφελούμενοι από την ισχύ των αρχείων), *The American Archivist*, περιοδικό της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχειονόμων, Σικάγο, τόμ. 69, τχ. 1/Ανοιξη-Καλοκαίρι 2006, σ. 19-32.

7) Laura Millar, “An Obligation of Trust: Speculations on Accountability and Description” (Μια υποχρέωση εμπιστοσύνης: σκέψεις για την ευθύνη και την [αρχειακή] περιγραφή), *The American Archivist*, ό.π., σ. 60-78.

8) Diane Kaplan, “Digital Cameras in Reading Rooms” (Ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές στα αναγνωστήρια), *Archival Outlook*, δελτίο της Εταιρείας των Αμερικανών Αρχιονόμων, Σικάγο, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, σ. 6-7, 25.

Θα θέλαμε να κλείσουμε τη σύντομη αυτή περιήγηση με δύο εργασίες της κυρίας Έλλης Βαμβακίδη (Elli Bambakidis), Ελληνοαμερικανίδας αρχιονόμου στη Βιβλιοθήκη της πόλης Dayton, της πολιτείας Ohio των Η.Π.Α. (Dayton Metro Library), και ήδη εξέχοντος μέλους της Εταιρείας μας, που είχε την ευγενική καλοσύνη να μας τις στείλει για τη Βιβλιοθήκη της Ε.Α.Ε.

Η πρώτη έχει τον τίτλο *Annunciation Greek Orthodox Community, Photographic*

Collection MS 023 (Ευαγγελισμός, Η Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα), έκδοση της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Κομητείας Dayton & Montgomery, Dayton 2001, σ. 66. Πρόκειται για ένα υποδειγματικό ευρετήριο μιας συλλογής φωτογραφιών και αποκομιμάτων Τύπου που δωρίθηκαν από την ελληνική ορθόδοξη κοινότητα του Dayton στην τοπική βιβλιοθήκη, καλύπτουν την περίοδο από το 1880 μέχρι τις μέρες μας και αφορούν την ιστορική διαδρομή των μελών της κοινότητας και του ορθόδοξου ναού της, του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Με αφορμή την ογδοοστή επέτειο ζωής της Κοινότητας (1921-2001), η έκδοση τεκμηριώνει την πρόοδο του ελληνικού στοιχείου και τη συμβολή του στην οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής. Στο ευρετήριο παρουσιάζονται σε μικρογραφία οι φωτογραφίες όπου συνοδεύονται από ιστορικές επισημάνσεις και αναλυτικό σχολιασμό. Πολύ χρήσιμο το προτασόμενο στο υλικό ιστορικό σχέδιασμα για την παρου-

σία των Ελλήνων στη Β. Αμερική καθώς και στην περιοχή του Dayton.

Η δεύτερη έκδοση με τίτλο *1913, Preserving the Memories of Dayton's Great Flood* (1913, διατηρώντας τις μνήμες της μεγάλης πλημμύρας του Dayton), Βιβλιοθήκη Metro του Dayton, 2004, σ. 128, περιλαμβάνει τα πρακτικά ενός ομότιτλου επιστημονικού συμποσίου που οργανώθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2002 στο Dayton, πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τη Βιβλιοθήκη της πόλης και διάφορα αρχεία και ένα οδηγό των πηγών της μεγάλης πλημμύρας που έπληξε την περιοχή τον Μάρτιο του 1913 από το ξεχείλιμα των ποταμών Great Miami, Mad και Stillwater. Μία καλαίσθητη, προσεγμένη έκδοση που αποδεικνύει περίτρανα τη βαθιά γνώση, το μεράκι και την επαγγελματική ήθος της επιμελήτριας.

Ζήσιμος Χ. Συνοδινός

Βάσω Ψιμούλη, «Ελεύθερη Ελλάδα» «Η Φωνή της Αλήθειας». Ο παράνομος ραδιοσταθμός του ΚΚΕ. Αρχείο 1947-1968, Αθήνα [2006], Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας-εκδόσεις Θεμέλιο, 461 σ. + εικ.

Η κυρία Βάσω Ψιμούλη, σήμερα αναπληρώτρια διευθύντρια των Γενικών Αρχείων του Κράτους, είναι ήδη γνωστή χάρις στη μονογραφία της για το *Σούλι και τους Σουλιώτες* (εκδ. Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και εκδ. της Εστίας) καθώς και χάρις στο ευρετήριό της *των Αρχείων της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Οικονομικών 1833-1862* (εκδ. της Βιβλιοθήκης των Γενικών Αρχείων του Κράτους).

Το νέο της ευρετήριο των αρχείων των Ραδιοφωνικών Σταθμών του ΚΚΕ, της περιόδου 1947-1968, είναι το προϊόν της συνεργασίας της (μέσω των Γενικών Αρχείων του Κράτους) με τα Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ) και είχε ως εμπνευστή της τον Φίλιππο Ηλιού.

Περισσότερο από ένα απλό ευρετήριο η εργασία αυτή αποτελεί, εξαιτίας της εισαγωγής της που καταλαμβάνει 113 σελίδες, μια ουσιαστική μελέτη για τους μηχανισμούς προπαγάνδας και ενημέρωσης που αναπτύσσει το ΚΚΕ από τα χρόνια του εμφυλίου πολέμου και μετά: ιδίως δε κατά τα χρόνια της αναγκαστικής του εξορίας σε χώρες του υπαρκτού σοσιαλι-

σμού και αναλόγως της σχέσης που διατηρούσε μαζί τους. Η εισαγωγή περιέχει, επιπλέον, ουσιαστικά στοιχεία για τη μελέτη των κομματικών οργάνων και του τρόπου λειτουργίας τους.

Τα αρχεία των ραδιοφωνικών σταθμών του ΚΚΕ «Ελεύθερη Ελλάδα» και «Η Φωνή της Αλήθειας» είναι μέρος των αρχείων του ΚΚΕ (1931 έως σήμερα) που έχουν περιωσθεί από τα ΑΣΚΙ. Ας σημειωθεί ότι και το ίδιο το αρχείο του Ραδιοφωνικού σταθμού «Η Φωνή της Αλήθειας» είναι διασπασμένο, αφού το τμήμα των εκπομπών που εκφωνούνταν, μετά το 1968, από τη Λιψία της τότε Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, δεν έχει ακόμα εντοπιστεί.

Τα στοιχεία της ιστορίας του οργανισμού παραγωγής των εν λόγω αρχείων δεν δίδονται σε ένα ξεχωριστό ιστορικό των σταθμών αλλά αποτελούν μέρος της εκτενούς εισαγωγής του ευρετηρίου, όπου αντιμετωπίζονται πολλά θέματα σχετικά με τις εκτιμήσεις για την πορεία και την ποιότητα των εκπομπών, για τους εκφωνητές, τους συντάκτες και το προσωπικό του σταθμού (ανάμεσά τους για μια περίοδο και ο Δημήτρης Χατζής), τις δυσκολίες ενημέρω-

σής τους, τις ώρες και τα κύματα των εκπομπών, τις παρεμβάσεις των ανωτέρων και ανωτάτων στελεχών του κόμματος, τις κομματικές προστριβές κ.ά.

Η εκτενής αυτή εισαγωγή έχει, κυρίως, βασιστεί στα αρχεία του ΚΚΕ που φυλάσσονται στα ΑΣΚΙ, αφού τα αρχεία των ραδιοφωνικών σταθμών, για λόγους που εξηγούνται από τη συγγραφέα, περιλαμβάνουν σχετικά λίγα στοιχεία για την οργανωτική ιστορία των φορέων τους.

Το ιστορικό πρόσκτησης του αρχείου, που δίδεται στις σελίδες 114-116, περιλαμβάνει ένα βραχύ χρονικό για την τύχη των αρχείων του ΚΚΕ (και ανάμεσά τους τα αρχεία των ραδιοφωνικών σταθμών), από το οποίο μαθαίνουμε ότι έδρα τους ήταν το Βουκουρέστι απ' όπου θα μεταφερθούν στο Σίμπου (πότε;) όπου, το 1959, αναδιοργανώνονται. Μετά το 1968 και τη διάσπαση του ΚΚΕ, οι συγκροτούντες την Ενωτική Κεντρική Επιτροπή αποκτούν «ένα μεγάλο μέρος του κόμματος». Τι να έγινε, άραγε, το υπόλοιπο και πού να είναι; Το αρχείο, πάντως, που διεσώθη χάρις στην Ενωτική Κεντρική Επιτροπή παρέμεινε στο Βουκουρέστι (μένει λίγο η απορία ποια είναι η σχέση

του με τα αρχεία που ήταν στο Σίμπιου), ενώ ένα άλλο μέρος του μεταφέρθηκε στη Γιουγκοσλαβία (πού όμως;) για συντήρηση (;). Σ' αυτήν τη χώρα δημιουργήθηκε και η πρώτη ομάδα μελέτης του (επικεφαλής ο Αλέκος Παπαπαναγιώτου) που δημοσιεύει (1974) και ένα μέρος του (παραιοπομπή). Μέχρι το 1977 τα αρχεία μεταφέρονται σταδιακά από το Βουκουρέστι στη Γιουγκοσλαβία, οπότε και αποφασίζεται η μεταφορά τους στην Ελλάδα. Η επιτροπή ιστορίας του ΚΚΕ εσωτ., με πρόεδρο τον Νίκο Σβορώνο, είχε προβεί από τον Δεκέμβριο του 1979 στη δημοσίευση ενός μέρους του αρχείου (παραιοπομπή).

Η υπομονετική εργασία ταξινόμησης – σε ένα υλικό που φθάνει τις 307.000 φύλλα τοποθετημένα σήμερα σε 409 κουτιά – αποτυπώθηκε σε ένα ταξινομητικό σχήμα που αναλύεται στη σελίδα 125 του ευρετηρίου. Έχουν προηγηθεί οι διευκρινίσεις για την παράδοση των αρχείων, την κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν από την ταξινόμηση και για τη συγκρότησή τους από τον οργανισμό παραγωγής τους

(δίδονται εδώ, όπως και στις προηγούμενες σελίδες της εισαγωγής, πολλές πληροφορίες για τα οργανογράμματα των ραδιοφωνικών σταθμών, τις οδηγίες φύλαξης των αρχείων τους, τα στελέχη που ήταν επιφορτισμένα με τα αρχεία).

Το ευρετήριο, που αποτυπώνει αξιόθυστα την αρχαιολογική οργάνωση των οργανισμών παραγωγής των αρχείων, είναι συνοπτικό όσον αφορά τις «καθημερινές εκπομπές» και τις «ειδικές εκπομπές», ενώ γίνεται εξόχως αναλυτικό, προς τέρψη του ερευνητή, στις εκπομπές κατά «θεματικές κατηγορίες». Το πώς προέκυψαν αυτές οι σειρές εξηγείται επαρκώς στις σελίδες 120-125. Η οργάνωση του ευρετηρίου είναι, πάντως, εξαιρετικά πρακτική για το χρήστη, αφού του επιτρέπει τον εύκολο εντοπισμό μιας εκπομπής αλλά και του περιεχομένου της: αρκεί ο χρήστης να μεταφερθεί στην περιγραφή των εκπομπών «κατά θεματική ενότητα» (οι θεματικές ενότητες συγκροτήθηκαν από τους παραγωγούς των αρχείων χάρις σε ένα αντίγραφο των καθημερινών εκπομπών).

Είναι, μάλλον, περιττό να επιμεινουμε στη σημασία των αρχείων των ραδιοφωνικών σταθμών «Ελεύθερη Ελλάδα» και «Η Φωνή της Αλήθειας»: Ιστορία του Κομμουνιστικού κόμματος, ιστορία των μαχητών του, νοοτροπία και αντιλήψεις για τον εμφύλιο και την μετεμφυλιακή Ελλάδα, πρόσληψη των διεθνών εξελίξεων, της ελληνικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής, πολιτιστικές αντιλήψεις, ψυχρός πόλεμος, διεθνές κίνημα, προπαγάνδα. Όλα αυτά συγκαταλέγονται στα ενδιαφέροντα και στις αναλύσεις των εκπομπών τους ή αναδεικνύονται, έμμεσα, από αυτά. Με τον τρόπο τους και την ιδιορρυθμία τους, τα αρχεία των Ραδιοφωνικών σταθμών του ΚΚΕ, αποτελούν, άλλωστε, και ένα σημαντικό τμήμα της ιστορίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Αν λάβουμε, και μόνο, υπόψη ότι δεν διαθέτουμε ακόμα τα αρχεία των Εθνικών Ιδρυμάτων Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης.

N. E. Καρατιδάκης

ΣΚΟΡΠΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ,

με αφορμή το βιβλίο *Κατευθυντήριες Οδηγίες Ορθής Πρακτικής: για αρχεία, βιβλιοθήκες, και μουσεία.*

Πολιτιστικές Εφαρμογές: τα Τοπικά Ιδρύματα Μεσολαβούν για την Πρόσβαση σε Ηλεκτρονικές Πηγές, απόδοση και επιμέλεια κειμένων Εύα Σεμερτζάκη, έκδοση Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, Μάιος 2006, 427 σ.

Το τριήμερο 14, 15 και 16 Ιουνίου του 2006 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα διεθνές συνέδριο με θέμα «Πληροφοριακή παιδεία: το κλειδί για τη διά βίου μάθηση». Συνδιοργάνωση της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα και με την υποστήριξη ενός πλήθους οργανισμών (British Council, Goethe Institut Athen, Instituto Cervantes Atenas, Institut Francais d' Athènes, Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) φιλοξενήθηκε στο ευρύχωρο αμφιθέατρο του Ινστιτούτου Γκαίτε στην οδό Ομήρου. Ήταν ένα συνέδριο προσανατολισμένο στην ανταλλαγή εμπειριών με βιβλιοθήκες από άλλες χώρες. Είχε τόσο θεωρητική κατεύθυνση όσο και πρακτική χροιά, καθώς περιλάμβανε και σεμινάριο που αφορούσε πρακτικές εφαρμογές πληροφοριακής παιδείας για μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων. Το θέμα που πραγματεύθηκαν οι

ομιλητές, επίκαιρο και ουσιώδες για την ποιότητα του παγκόσμιου πολιτισμού και την διαμόρφωση του μέλλοντος, καταδεικνυε την άρρηκτη σχέση του τριπολικού σχήματος μεταξύ πληροφορικής, βιβλιοθηκών και παιδείας, με έμφαση στο πεδίο της εκπαίδευσης των νέων τεχνολογιών στο χώρο του σχολείου.

Αξίζει, εδώ, να γίνει αναφορά και να υπογραμμιστεί η συμβολή των ξένων εγκατεστημένων στην Αθήνα ινστιτούτων, που πολλά χρόνια τώρα εισάγουν ένα κομμάτι από τις χώρες τους, που προσπαθούν να τονίσουν τους υπάρχοντες ιστορικούς δεσμούς μεταξύ των αντίστοιχων κρατών, που επιδιώκουν να δημιουργήσουν νέα ερείσματα και να ενδυναμώσουν τις σχέσεις των λαών μέσα από διαδρομές βασισμένες σε επίπεδο πνευματικό και δημιουργικό. Συγχρόνως διεκδικούν ένα μερίδιο επιρροής στους ντόπιους. Η παρουσία των ινστιτούτων παλιότερα ήταν πολύ έντονη και γνώρισε μεγάλη ανταπόκριση, κυρίως στις τάξεις των νέων που διψούσαν για τροφή από τη Δύση. Εκθέσεις, δι-

αλέξεις επώνυμων προσωπικοτήτων των τεχνών και των γραμμάτων, προβολές ταινιών, δανειστικές βιβλιοθήκες, δωρεάν εκδηλώσεις, που συμπλήρωναν τη διδασκαλία της «αυθεντικής» ξένης γλώσσας συγκέντρωναν το ενδιαφέρον πλήθους που δημιουργούσε διεκδικητικές ουρές. Τα ινστιτούτα βρισκόταν σε ανταγωνισμό μεταξύ τους για τη διευρύνση της σφαιρας επιρροής τους, για αριθμούς εγγραφών στα μαθήματά τους, για επίδειξη πρωτοτυπίας. Ο ρόλος τους ως πνευματικών πόλων, όμως, σταδιακά συρρικνώθηκε. Εκθέσεις κάθε είδους διοργανώνονταν από ελληνικούς φορείς και ιδιώτες. Οι διαλέξεις έχασαν την απήχισή τους καθώς τη θέση τους πήραν οι τηλεοπτικές συνεντεύξεις. Οι αίθουσες των κινηματογράφων πλήθυναν και η ποιικιλία στις επιλογές αυξήθηκε. Η δανειστική παιδεία δεν είχε ριζώσει και η αγορά ενός βιβλίου ήταν πάντα προτιμότερη. Τα Ινστιτούτα διατήρησαν το προνόμιο της διδασκαλίας της «σωστής» γλώσσας, κάτι σαν φροντιστήρια πολυτελείας με σφραγίδα γνησιότη-

τας. Άλλαξε και αυτή η πραγματικότητα. Φροντιστήρια ξένων γλωσσών φύτρωσαν σε κάθε γειτονιά, προσφέροντας οικονομία χρόνου, μετακίνησης αλλά και πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα και τα μαθήματα γλώσσας των Ινστιτούτων να χάσουν το νόημά τους. Εξάλλου μαθητές των φροντιστηρίων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και σε όλη την Ελλάδα, σε συνδυασμό με την εισαγωγή της διδασκαλίας ξένων γλωσσών στον κοινό μαθημάτων του σχολείου, τα κατάφεραν πολύ καλά στις εξετάσεις γλωσσομάθειας των αντίστοιχων χωρών. Μερικά φροντιστήρια απέκτησαν και όνομα στην αγορά. Τα Ινστιτούτα αναγκάστηκαν να κλείσουν τα παραρτήματά τους σε πολλά μέρη ή ακόμα να πάρουν πιο ριζικά μέτρα, να καταργήσουν τη διδασκαλία ολωσδιόλου.

Η αποστολή τους έπρεπε να επαναπροσδιοριστεί. Χαλαρά συνέχισαν να βαδίζουν την πεπατημένη με διαλέξεις επωνύμων, συγκριτικού περιεχομένου, Ελλήνων και ξένων, παρουσιάσεις βιβλίων, επετειακές εκδηλώσεις, προβολές κινηματογραφικών ταινιών, διοργάνωση εκθέσεων φωτογραφίας και έργων τέχνης, συναυλίες σε συνεργασία διμερούς βάσης, κάνοντας που και που κάποια ιδιαίτερα επιτυχημένη εκδήλωση αλλά προσελκύοντας κυρίως ένα σταθερό κοινό. Ώσπου τα «αντιμαχόμενα» αλλοδαπά ινστιτούτα άλλαξαν ματιά και, σε έναν κόσμο που ενώνει τις δυνάμεις του για ένα κοινό στόχο και υπακούει σε κανόνες οικονομίας δυνάμεων, συναποφάσισαν να δράσουν συνεργειακά (consortium). Αποφάσισαν να συνεργάζονται, σε όποιο πεδίο ήταν δυνατόν, και να μοιράζονται την οργάνωση, τη «δόξα» και τα έξοδα. Έτσι, σήμερα συνυπογράφουν μια σειρά εκδηλώσεων που πραγματεύονται ζητήματα επίκαιρα, που βρίσκονται ακόμα στο τραπέζι του διαλόγου, αποτελούν προβληματισμούς υπό ζύμωση. Με αυτούς τους όρους βρέθηκε ένας νέος πλατύς χώρος δράσης. Μεταξύ των θεμάτων αιχμής συγκαταλέγονται οι συνεχώς αναπτυσσόμενες νέες τεχνολογίες, οι δυνατότητές τους σε σχέση με τις βιβλιοθήκες, η εφαρμογή τους στην παιδεία.

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου μοιράστηκε στους συμμετέχοντες το μεγάλο σχήματος και βαρύ βιβλίο με τίτλο *Κατευθυντήριες Οδηγίες Ορθής Πρακτικής: για αρχεία, βιβλιοθήκες, και μουσεία. Πολιτιστικές Εφαρμογές: τα Τοπικά Ιδρύματα Μεσολαβούν για την*

Πρόσβαση σε Ηλεκτρονικές Πηγές. Η έκδοση αυτού του οδηγού εντάσσεται στο έργο «Ολοκλήρωση των έργων των κινητών Βιβλιοθηκών», που χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αρχικής Επιχειρησιακής Κατάρτισης, ευρύτερα γνωστό με τα αρχικά του ΕΠΕΑΚ, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι κατευθυντήριες γραμμές ανήκουν στο έργο με το αισιόδοξο και εύηχο στην ελληνική γλώσσα ακρωνύμιο CALIMERA (Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resource Access) αλλά με την πολύπλοκη αντίστοιχη απόδοση Πολιτιστικές Εφαρμογές: τα Τοπικά Ιδρύματα Μεσολαβούν για την Πρόσβαση σε Ηλεκτρονικές Πηγές, στο οποίο συμμετείχε η δραστήρια και έμπειρη στα ευρωπαϊκά προγράμματα Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. Το βιβλίο πολύ απέχει από το να περιέχει κάποιο θεωρητικό υπόβαθρο ή να αναλύει αφηρημένες έννοιες. Είναι, το δηλώνει ξεκάθαρα, ένα πρακτικό εργαλείο για όσους εργάζονται σε χώρους πολιτισμού, για όσους έχουν τάξει τον εαυτό τους να υπηρετούν το διπλό ρόλο του φύλακα και του μεταλαμπαδευτή συγχρόνως, συχνά ρόλος ο οποίος περιέχει εγγενείς αντιθέσεις που ζητούν ψύχραμη αντιμετώπιση.

Όταν λέμε εγχειρίδιο μπορεί να αναφερόμαστε είτε σε ένα βιβλίο διδακτικού περιεχομένου για σχολική ή πανεπιστημιακή χρήση είτε σε ένα βιβλίο που περιλαμβάνει τις βασικές έννοιες και γνώσεις σε έναν τομέα επιστήμης ή τέχνης είτε, τέλος, σε μικρό μαχαίρι. Μεταφορικά τα έντυπα εγχειρίδια είναι δυνατόν να αντιμετωπίζουν τα ζητήματα κοφτερά σαν μικρά μαχαίρια και να λειτουργούν σαν όπλα μάθησης. Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο ξεπερνά τα βιβλία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, καθώς απευθύνεται σε επαγγελματίες που αποζητούν συνεχή έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση, σε μία εποχή μεγάλων και ταχέων εξελίξεων και αλλαγών, όπου η προσαρμοστικότητα και η ευελιξία είναι οι παρανομαστές της επιβίωσης. Οι οδηγίες για αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία είναι ένα εγχειρίδιο με τεχνικές προσέγγισης περίπλοκων ζητημάτων που πηγάζουν από τις ανατροπές που έχει φέρει στο προσκήνιο η ψηφιακή πραγματικότητα με τις δυνατότητες που προσφέρει.

Τα εγχειρίδια ως βιβλιακή κατηγορία ήταν και παραμένει ξεχωριστή. Φορέας τυποποιημένων πληροφοριών και κοινά

αποδεκτών πρακτικών παρέπεμπαν στην εισαγωγή, διάδοση και εφαρμογή καινοτόμων στοιχείων σε ένα κοινωνικό σύνολο. Από τα εμπορικά εγχειρίδια της Ενετοκρατίας και της Τουρκοκρατίας στα βιβλία Διοίκησης και Διαχείρισης, και στις ημέρες μας στα εγχειρίδια που οδηγούν τα βήματά μας στα άδυτα του χωρής σύνορα ψηφιακού σύμπαντος, η παρουσία τους σηματοδοτεί την ικανοποίηση νέων αναγκών. Είναι πάντοτε ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς αποτυπώνουν τις τάσεις που έχουν υπερισχύσει. Εγχειρίδια, γραμμένα στα ελληνικά ή και μεταφρασμένα από άλλες γλώσσες, που να αναφέρονται σε αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία υπάρχουν λιγοστά αν και τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία εκδοτική πύκνωση. Εγχειρίδια έχουν κυκλοφορήσει επιμελημένα, κυρίως, από οργανισμούς και φορείς του δημόσιου τομέα (αρμόδια υπουργεία, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, Ελληνική Αρχαιολογική Εταιρεία) μας και το ζήτημα της διάσωσης του πολιτισμού –άμεσα και έμμεσα– αποτελεί ένα συνολικό αίτημα. Τις προηγούμενες εκδόσεις αυτού του είδους έρχονται να ενισχύσουν από τον Μάιο του 2006 και οι *Κατευθυντήριες Οδηγίες*.

Στην έκδοση με σύγχρονη ευανάγνωστη τυπογραφική οπτική, προτάσσονται τα σύντομα και περιεκτικά εισαγωγικά κείμενα των Δρ. Ευγενίας Κεφαλληνίου, Ειδικής Γραμματέως Βιβλιοθηκών, Αρχείων και Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης, Γιάννη Τροχόπουλου, Διευθυντή Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας και του Δημήτριου Γκέκα Προέδρου της Εφορείας της ίδιας Βιβλιοθήκης. Τη φροντισμένη μετάφραση από τα αγγλικά και επιμέλεια υπογράφει η Εύα Σεμερτζάκη.

Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε τρία μέρη. Το πρώτο τυλοφορείται «Κατευθυντήριες Οδηγίες Κοινωνικής Πολιτικής» και με τη σειρά του διαρείται σε πέντε κεφάλαια: 1. Κοινωνική Ενσωμάτωση, 2. Πολιτισμική Ταυτότητα και Κοινωνική Συνοχή, 3. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και Συμμετοχή του Πολίτη στα Κοινά, 4. Μάθηση (επίσημη και ανεπίσημη), 5. Κοινωνική και οικονομική Ανάπτυξη.

Το δεύτερο μέρος ονομάζεται «Κατευθυντήριες Οδηγίες Διοικητικής (Management)» και χωρίζεται σε έξι επιμέρους κεφάλαια: 1. Στρατηγικός Σχεδιασμός, 2. Συνεργασία και Εταιρικές Συνεργασίες, 3. Επιχειρησιακά Μοντέλα, 4. Προσωπικό, 5. Απόδοση και

Αξιολόγηση, και 6. Νομικά Θέματα και Ζητήματα Πνευματικών Δικαιωμάτων.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος έχει τίτλο «Τεχνικές Κατευθυντήριες Οδηγίες» και περιλαμβάνει δώδεκα κεφάλαια: 1. Υποκείμενες Τεχνολογίες και Υποδομή, 2. Ψηφιοποίηση, 3. Ψηφιακή Διατήρηση, 4. Περιγραφή Πηγών, 5. Αναζήτηση και Ανάκτηση, 6. Περιεχόμενο και Διαχείριση Πλαισίων, 7. Υπηρεσίες Πολυμέσων, 8. Διαδραστικότητα, 9. Πολυγλωσσία, 10. Εξατομίκευση, 11. Προσβασιμότητα για Εμποδιζόμενα Άτομα και 12. Ασφάλεια.

Από τα περιεχόμενα των *Κατευθυντήριων Οδηγιών* φανερόνεται ένα συγκροτημένο και συστηματοποιημένο πνεύμα που διέπει τον τόμο. Από την κοινωνική πολιτική, περνά στους ανθρώπους και καταλήγει στα τεχνικά. Υιοθετούνται μέθοδοι που μεταφράζονται από την περιοχή του management οι οποίες, σε αυτήν την περίπτωση, εφαρμόζονται στο πεδίο του πολιτισμού. Η προσέγγιση ξεκάθαρα διατυπώνει τα σημεία ανάπτυξης που επεξε-

γάζεται: πεδίο εφαρμογής, θέματα πολιτικής, οδηγίες ορθής πρακτικής και μελλοντικές επιδιώξεις. Με τον τρόπο αυτό είναι δομημένες οι συνοπτικές περιλήψεις των περιεχομένων του τόμου που δίνονται στις πρώτες σελίδες.

Γενική αρχή είναι η ανοικτή πρόσβαση, η άμεση εμπλοκή και ενεργή συμμετοχή των κοινωνιών-δημιουργών πολιτισμού όπως καθρεφτίζεται στα αρχεία, βιβλιοθήκες και μουσεία. Συμμετοχή που ρητά επιθυμεί να ξεπεράσει τα όποια προβλήματα αποκλεισμού κοινωνικών ομάδων: δίνοντας έμφαση στην υπερπήδηση των εμποδίων που συναντούν τα άτομα με φυσικές αδυναμίες –λόγω ηλικίας αλλά και ασθενειών– και του εμποδίου της πολυγλωσσίας στην ευρωπαϊκή χερσόνησο, περιλαμβάνοντας εκτός από αυτόματες και φωνητικές μεταφράσεις, τις νοηματικές γλώσσες, τη μεταγλώττιση και τη μεταγραφή. Η μετάφραση των *Κατευθυντήριων Οδηγιών*, ένα εργαλείο τώρα προστό στην ελληνική γλώσσα, όχι μόνο δίνει την

δυνατότητα σε όλους όσοι εργάζονται σε βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία, να ανατρέξουν για να βοηθηθούν στην δύσκολη διαδικασία των αποφάσεων αλλά επιτελεί και ένα άλλο σοβαρό έργο. Αποτελεί φορέα εισαγωγής νέων ιδεών και προσεγγίσεων. Επεξεργάζεται και εισάγει στην καθημερινή χρήση νέους τεχνικούς –δράκτους και αδράκτους– όρους στα ελληνικά, δουλεύοντας τα γλωσσικά μας ενδεχόμενα.

Το ευρετήριο που προστέθηκε στην ελληνική έκδοση ενώ απουσιάζει από το αγγλικό πρωτότυπο κλείνει τον τόμο, καθιστώντας το έργο χρηστικό μας και με ευκολία ανατρέχει κανείς στους όρους.

Η έκδοση διατίθεται σε όσους ενδιαφέρονται δωρεάν μέσω της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να αποστείνετε στο τηλέφωνο 2331014494 ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση aspasia@libver.gr

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΡΧΕΙΩΝ

Arlette Farge, *Η γεύση του αρχείου*, πρόλογος-μετάφραση Ρίκα Μπενβενίστε, Αθήνα 2004, εκδόσεις Νεφέλη, 137 σ.

Το εργαστήρι της ιστορικού, διευθύντριας ερευνών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών της Γαλλίας (CNRS) και διδάσκουσας στην Ecole des Hautes Etudes στις Κοινωνικές Επιστήμες, Arlette Farge έχει δανειστεί μία εικονολογία που, καταρχήν, παραπέμπει στην κουζίνα και τη μαγειρική. Εργαλείο της είναι η αίσθηση της γεύσης που αφήνει το αρχείο στο σώμα και στο μυαλό, που επιτρέπει την περιπλάνηση και την αναζήτηση στους τόνους των ρευστών λέξεων και των σιωπών τους.

Η σκόνη, άσπρη και λιγότερο άσπρη εγκατεστημένη στα δέρματα και τα χαρτιά, που περνάει από τα δάκτυλα όταν λειτουργικά ανοίγουν και ξεδιπλώνουν, και εισχωρεί από τη μύτη στα πνευμόνια, για άλλους είναι σαν το αλάτι που δίνει νόημα στο ψάξιμο, και για άλλους σαν τη ζάχαρη γλυκά όταν εντοπίσουν μία σειρά ή μία διαφορά στην κανονικότητα.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε στη Γαλλία το 1989 από τις εκδόσεις Seuil. Μεταφράστηκε στα ελληνικά από την Ρίκα Μπενβενίστε και εκδόθηκε στη σειρά «Ιστορία» των εκδόσεων Νεφέλη που διευθύνουν ο Αντώνης Λιάκος και η Έφη Γαζή, το 2004.

Στον δεκασέλιδο πρόλογο που πρότασεται, η Ρ. Μπενβενίστε αναφέρεται στη διαδρομή που ακολούθησε η συγγραφέας στις επιλογές και τις επιδράσεις, στις μαθητείες και στις συνεργασίες της. Ακόμη, συνοψίζει την στάση της Farge πάνω στο ζήτημα της ιστορικής μεθόδολογίας και των δυσκολιών που στέκονται στο δρόμο της αναδομημένης αφήγησης του παρελθόντος. Τέλος, υπογραμμίζει τη θεώρησή ότι η μελέτη του παρελθόντος δεν εξαντλείται, εφόσον οι ιστορικοί είναι εκείνοι που επιλέγουν τα θέματα στα οποία επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους κάθε φορά, δίνοντας διαφορετικές προτεραιότητες και αναζητώντας απαντήσεις σε ερωτήματα που έχουν θέσει οι ίδιοι. Ας σημειωθεί, ότι ο πρόλογος, τόσο στη ροή του κειμένου αλλά κυρίως στις σημειώσεις, παραπέμπει συστηματικά στη σύγχρονη γαλλόφωνη και αγγλόφωνη βιβλιογραφία.

Η *γεύση του αρχείου* είναι μία μαρτυρία, ένα βιοματικό βιβλίο και συγχρόνως ένα θεωρητικό εργαλείο. Αυτές οι δύο φυσιογνωμίες είναι αξεδιάλυτα συνυφασμένες μεταξύ τους. Η μία αποτελεί το στημόνι, την προσωπικότητα με τις

αισθήσεις και τα αισθήματά της, τη βάση κάθε πρόσληψης και κατανόησης, και η άλλη το υφάδι, αυτό που επέλεξε να χρησιμοποιήσει για υλικό, χρώμα, ποιότητα, υφή. Υφάντρα είναι η συγγραφέας. Υποκείμενο και αντικείμενο συνάμα. Το αποτέλεσμα είναι ένα βιβλίο που μοιράζεται με τους αναγνώστες τις μεθόδους της ιστορικής αναζήτησης μέσα από την μοναδικά προσωπική διαδρομή της συγγραφέως. Μαθαίνουμε και για την ίδια, όσα μας αποκαλύπτει άμεσα ή και έμμεσα. Δεν είναι ένα ξερό, στεγνό, από καθέδρας βιβλίο που προσπαθεί να μας πείσει για την αλήθειά του, με μοναδικό επιχειρήμα τα αδιάψευστα τεκμήρια. Η Farge αναφέρεται με λογοτεχνικό οίστρο στις εμπειρίες της στο αρχεακό περιβάλλον. Παρατηρεί τις σειρές, τον τρόπο που έχουν επιβιώσει τα τεκμήρια, τις φθορές και τη σκόνη, τον χώρο φύλαξης και προσέγγισής τους, τους κανόνες που διέπουν τη μελέτη, τους φύλακες των εγγράφων. Παρατηρεί και τους σιωπηλούς συνοδοιπόρους στην ανάγνωση και την έρευνα, τους ντροπαλούς νέους και τους κρυολογημένους ηλικιωμένους. Θεωρεί την ατμόσφαιρα της σιωπής «πιο βίαιη και από την οποιαδήποτε οχλα-

γωγία σχολικής αλφής». Παρατηρεί, κρίνει, καταγράφει το κλίμα της μυσταγωγίας, όπως εκείνη την προσλαμβάνει, με την ίδια μέσα στο κάδρο της εικόνας.

Παράλληλα, αντλεί μία πληθώρα πληροφοριών από την ιστοριογραφική πηγή στην οποία έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον της: το αστυνομικό και δικαστικό αρχείο του 18ου αιώνα που φυλάσσεται στη Βιβλιοθήκη της Arsenal και στην Εθνική Βιβλιοθήκη στο Παρίσι. Αρχείο που εμπλουτίστηκε από την αυξημένη δραστηριότητα της αστυνομίας του Λουδοβίκου 16ου και που η Γαλλική Επανάσταση άφησε αλόβητο.

Στο σημείο αυτό παρασύρομαι στα δικά μας πράγματα. Γυρίζω δεκαέξι χρόνια πίσω, στο 1989. Τότε που κάρηκαν οι φάκελοι. Εκείνοι οι φάκελοι που με σύστημα είχε κτίσει το ανταρτικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου και περιείχαν στοιχεία από την περίοδο της Κατοχής, της Αντίστασης και του Εμφυλίου. Με τη συναίνεση πολιτικής εξουσίας και κομμάτων (το ρόλο των αντιστασιακών στην περίπτωση εωμίστηκαν οι ιστορικοί των οποίων η άποψη, αν και συζητήθηκε από μία μερίδα του Τύπου, δεν βάρυνε, δεν επηρέασε¹) αποτεφρώθηκαν στη Χαλυβουργική δημόσια έγγραφα, στερώντας την σύγχρονη ελληνική ιστορία από μία έτοιμη σειρά τεκμηρίων, από ένα πλήθος συγκεντρωμένων πληροφοριών. Η πράξη της πυρπόλησης άφησε ανοικτά ζητήματα, υποθέσεις ανεπιβεβαίωτες, ίσως για πάντα.

Αφήνομαι να παρασυρθώ ακόμα πιο πολύ. Η δαιδαλώδης μνήμη ξετρυπώνει ένα οικογενειακό ανέκδοτο –από τα λιγοστά του παππού που είχε συμμετάσχει σε όλους τους πολέμους του 20ού αιώνα– σύμφωνα με το οποίο μία στρατιωτική μονάδα διατάχθηκε να καταστρέψει τα έγγραφα της για να «μην πέσουν στα χέρια του εχθρού». Ο επικεφαλής ευπειθώς ανέφερε ότι «τα έγγραφα κατεστράφησαν, αφού πρώτα αντιγράφηκαν». Τότε διασκεδάσαμε με τον τρόπο που ο στρατός ερμήνευσε και εκτέλεσε τη διαταγή αλλά σήμερα, αναλογίζομαι αν ακριβώς αυτή η αντιμετώπιση δεν είναι η πιο ζωντανή απόδειξη μίας συλλογικής, υποσυνείδητης στάσης απέναντι στο δημόσιο έγγραφο. Για την αξία και το ρόλο που του προσέδιναν. Επιτείνεται, μάλιστα, η εικόνα αν

σκεφτεί κανείς σε τι δυσκολίες θα έπρεπε να υποβληθούν οι αντιγραφείς για να μεταφέρουν το περιεχόμενο των εγγράφων σε συνθήκες εκστρατείας και πολέμου. Μετά την εκτροπή, επανέρχομαι στο βιβλίο.

Η Farge βουτά σε έναν ωκεανό στοιχείων και «κάνει Ιστορία». Παρουσιάζει την ευρύτερη, γενική εικόνα που αναδύεται μέσα από το δικαστικό αρχείο: τους πρωταγωνιστές της καθημερινότητας του Παρισιού τις στιγμές που συναντιούνται με την εξουσία, που υπόκεινται σε ανάκριση, περιγράφουν τους εαυτούς τους, επινοούν άμυνες υπεράσπισης, κάνοντας χρήση του λόγου που αποτυπώνεται στο χαρτί. Η παρουσία της γυναίκας, απόλυτα ενσωματωμένη, είναι ορατή, χωρίς να γίνεται ρητή αναφορά σε αυτήν. Οι αστυνομικές πηγές εντοπίζουν τις διαφωνίες, τις αντιπαραθέσεις, τους σπόρους της σύγκρουσης, τις κοινωνικές ρωγμές ώστε να προλάβουν να τους στερήσουν τον αέρα, να τις πνίξουν.

Ζωντανεύει την ανάλυσή της με παραδείγματα, του πώς έκτισε μία υπόθεση με τις λέξεις των εγγράφων και τα κενά τους, με τις παραλείψεις, με εκείνα που ίσως να εννοούνταν, με γνώσεις από άλλες πηγές, συνδυαστικά. Ταυτόχρονα, όμως, επισημαίνει ότι η «ανεκδοτολογική παρουσίαση είναι ένα άχρηστο εργαλείο, δεν οδηγεί πουθενά», όπως επίσης ότι η ροπή προς το παράξενο περιπλέκει τα πράγματα.

Χαρακτηρίζει την εργασία ως απλή και ίσως εκ πρώτης όψεως «παιδιάστικη», μιας και συνίστανται στη διερεύνηση (την αποκόλληση μιας συγκεκριμένης πληροφορίας από το σύνολο των δεδομένων), την πλήρη και συστηματική συλλογή ενός τύπου εγγράφων που οδηγούν, τελικά, σε μία σειρά. Ακολουθεί η ανάλυση. Παγίδα, εμπόδιο, στο καθαρό βλέμμα, προειδοποιεί, είναι η ταύτιση με το αρχείο, που θολώνει την κατανόηση.

Η Farge είναι μία αφηγήτρια ιστορικός. Ολόκληρα κομμάτια αναφέρονται σε πραγματικά γεγονότα που κάλλιστα θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρώτη ύλη για ιστορικές μυθοπλασίες². Τέτοια περίπτωση αποτελεί ένα επεισόδιο με το αγέρωχο πέρασμα του κόμητος Σαντ από την πλατεία Victoires μία μέρα του

Ιανουαρίου του 1766³, που κρύβεται μέσα στα πληθυσμικά κατάστιχα. Η συγγραφέας αφηγείται εικόνες εργασίας του σήμερα ενώ παράλληλα αναζητά την εσωτερική συνοχή του χθες. Ακολουθεί διαδρομές στο παρόν και το παρελθόν, συσχετίζοντας, αντιστοιχώντας, αναλύοντας. Επισημαίνει τις δυσκολίες, βάζει όρια και προτείνει κοιτάγματα και επιστημονικές προσεγγίσεις. Συγχρόνως, η A. Farge επανέρχεται συχνά πυκνά στον ορισμό και το ρόλο της Ιστορίας:

- «η ιστορία είναι ασφαλώς πρώτα απ' όλα συνάντηση με τους νεκρούς» (σ. 26),
- «Εάν η ιστορία είναι ακέραα ανασταση του παρελθόντος τότε το έργο είναι ανέφικτο» (σ. 32),
- «Θρυμματισμένη, σχεδόν ανίκανη να ανασυγκροτήσει την ένταση των κοινωνικών σχέσεων, η ιστορία των νοοτροπιών αντικαταστάθηκε σταδιακά από μια σχετικά κλασική, συμβαντολογική ιστορία, διανθισμένη με μια ιστορία των ιδεών, που θεωρείται ανανεωμένη» (σ. 61),
- «Η ιστορία είναι[...] ένας τρόπος του πράττειν που δεν θεμελιώνει έναν λόγο αλήθειας ελέγξιμο σε όλα τα σημεία. Δηλώνει μία αφήγηση που συνενώνει τη διατύπωση ενός επιστημονικού αιτήματος με μια επιχειρηματολογία στην οποία εισάγονται κριτήρια αληθοφάνειας και ευλογοφάνειας [...], ο ιστορικός επιχειρηματολογεί και επανεπεξεργάζεται συστήματα σχέσεων του παρελθόντος δια μέσου των αναπαραστάσεων της κοινωνικής κοινότητας που μελετά, αλλά ταυτόχρονα δια μέσου του δικού του συστήματος αξιών και της δικής του νόρμας.» (σ. 108-109),
- ακόμα, παραθέτει αποσπάσματα σχετικά με την υπόθεση της Ιστορίας, όπως αυτό του P. Vidal-Naquet: «Η ιστορία είναι μια διαρκής έλλειψη [...] αλλά δεν είναι πλέον απαραίτητο να αγιαστρονόμαστε στην πεπαλαιωμένη αντίληψη, 'του πραγματικού', αυτού που αυθεντικά συνέβη» (σ. 111), ή
- τα λόγια του R. Chartier: «η σχέση της ιστορίας με την πραγματικότητα δεν είναι σχέση διαφάνειας, αλλά συσχετισμού των δεδομένων» (σ.112).

Τα δεδομένα του παρελθόντος τα εντοπίζουμε γύρω μας, απτά στην υλική τους μορφή, ή και πολλές φορές σε δο-

1 Φίλιππος Ηλιού, *Οι φάκελοι*, Θεμέλιο, Αθήνα 1989.

2 Για τη σχέση μεταξύ Ιστορίας και αφήγησης βλ. τη σχετική συζήτηση στο αφιέρωμα του περιοδικού *Cogito*, τχ. 2 (Ιανουάριος 2005), 18-46. 3 σ. 82-83.

ξασίες άυλες. Πηγή δεδομένων, καταξιωμένη ήδη από τον 19ο αιώνα, θεωρείται το αρχείο με τα ταξινομημένα ή μη έγγραφα του. Και εκεί, θα πρέπει να εντυφώσει ο ιστορικός, ακόμα και σήμερα, οπλισμένος με υπομονή και επιμονή, προκειμένου να ακονίσει τη λέπιδα της παρατηρητικότητάς του και στη συνέχεια της κρίσης του. Η προσέγγισή του βιβλίου ως προς την αρχειακή έρευνα μπορεί να μοιάζει δεδομένη, γνωστή και τετριμμένη σε όλους τους σχετικούς όμως, το βιβλίο εκδόθηκε το 1989 και έκανε δεκαπέντε χρόνια

για να φτάσει στο ελληνικό κοινό. Από τότε έως σήμερα έχουν αλλάξει πολλά πράγματα. Η αρχειακή εμπειρία κατοχυρώθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση εργασίας, συστηματοποιήθηκε, διαδόθηκε και έγινε κτήμα όλων των ενδιαφερόμενων. Ακόμα, μέσα στα τελευταία χρόνια η μελέτη των πηγών έχει αλλάξει αισθητά χάρη στις νέες τεχνολογίες και στις δυνατότητες που προσφέρουν. Η μικροφωτογράφιση και η ψηφιοποίηση έδωσαν άλλη διάσταση στην προσέγγιση των εγγράφων. Έμμεση και όχι άμεση. Εκ του μακρόθεν και όχι απευ-

θείας. Οι νεότεροι ερευνητές τείνουν να αποκοπούν από την επαφή με τις έντυπες πηγές, εξαίρεση αποτελούν οι εφημερίδες και ο περιοδικός Τύπος γενικά, που έχει τόσο αναβαθμισθεί. Οι νεότεροι δεν έχουν την γεύση του αρχείου στο πετσί τους, τη μυρωδιά στα ρουθούνια τους, την αίσθηση του χαρτιού στα δάκτυλά τους. Η φυσική επαφή απομακρύνεται. Η επικοινωνία επιτελείται μέσα από αλγόριθμους με μορφή εικόνας, καθώς αποφεύγουν το χαρτί.

Έλλη Δρούλια

Η παρουσίαση του βιβλίου της Arlette Farge, σε μια διευρυμένη μορφή που συμπεριλάμβανε και αναφορές για την σύγχρονη αρχειακή πραγματικότητα της χώρας μας, πρωτοδημοσιεύθηκε στο περιοδικό Σύγχρονα Θέματα, τχ. 91/Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2005.

Αγαπητοί συνάδελφοι και φίλοι,

Η Συντακτική Επιτροπή των *Αρχειακών Νέων* σας καλεί να συμμετάσχετε στην προσπάθεια για τον εμπλουτισμό της ύλης του περιοδικού μας.

Ο φορέας στον οποίο εργάζεστε, τα αρχεία και οι συλλογές που διαθέτει, οι εκδηλώσεις και δραστηριότητες που αναπτύσσει, αποτελούν χρήσιμη πληροφόρηση για τους αναγνώστες των *A. N.*

Προγράμματα κατάρτισης στα οποία συμμετέχετε, σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες τροφοδοτούν με πολύτιμες εμπειρίες που όλοι μας θα θέλαμε να μοιραστούμε.

Νέες εκδόσεις, περιοδικά, αρχειακοί ιστότοποι που ανακαλύπτετε ίσως ενδιαφέρουν πολλούς συναδέλφους μας.

Συζητήσεις, σκέψεις, προβληματισμοί που αναπτύσσονται στο χώρο σας, σχετικά με θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα της αρχειονομίας, της έρευνας, της διαχείρισης των αρχείων, έχουν τη δική τους σημασία στον επαγγελματικό μας βίο.

Ζητήματα συντήρησης, διατήρησης, νέων υποστρωμάτων είναι βέβαιο ότι απασχολούν ή ενδιαφέρουν ως ειδική πληροφόρηση την πλειοψηφία των εργαζομένων σε αρχειακούς φορείς.

Ας μοιραστούμε λοιπόν τις εμπειρίες, τις γνώσεις, την πληροφόρηση για τα αρχεία στην Ελλάδα και τον κόσμο, μέσα από τις φιλόξενες στήλες του περιοδικού μας.

Στείλτε άρθρα, ανταποκρίσεις, βιβλιοκρισίες, χρονογραφήματα, ιδέες, γελοιογραφίες. Το βήμα των *Αρχειακών Νέων* σας ανήκει!

Στείλτε τα κείμενά σας (κατά προτίμηση σε μορφή Word) συνημμένα σε e-mail στη διεύθυνση **mail@eae.org.gr** ή **bamidisnestor@altecnet.gr**.

Σας περιμένουμε!

Βιβλία και περιοδικά που λάβαμε

- *Αρχειοτάξιο, περιοδική έκδοση των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας*, τχ. 6 – Μάιος 2004.
- Ιωάννης Δ. Βακαρτζής, *Ιστορία της Ηγεμονίας της Σάμου, 1834-1912*, Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Νομού Σάμου, Αθήνα 2005
- *Η Αρναία της Μακεδονίας, έτος ιζ'*, τχ. 62 (Ιανουάριος-Μάρτιος 2004), 63 (Απρίλιος-Ιούνιος 2004), 64 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2004), 65 (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2004), 66 (Ιανουάριος-Μάρτιος 2005), 67-68 (Απρίλιος-Σεπτέμβριος 2005), (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2005)
- Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Αργολίδας, *Κατάλογος-Ενυετήριο περιεχομένων ΓΑΚ Αρχείων Ν. Αργολίδας*, Ναύπλιο 2004
- Σταύρος Γ. Γουλούλης (έκδοση κεμένου-σχόλια), *Τα αφιερωτήρια των Τουραχανιδών (η ελληνική μετάφραση)*, Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Νομού Λάρισας, Λάρισα 2003
- Σοφία Π. Γρηγοριάδου (επιμ.), *Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες: Επεκτείνοντας τα όρια...*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Σέρρες, 12-13-14 Νοεμβρίου 2003, Πρακτικά. Τμήμα Εκδόσεων & Βιβλιοθήκης Τ.Ε.Ι. Σερρών, Σέρρες 2004.
- *Εμείς & Η Τράπεζα*, περιοδικό της Ε.Τ.Ε., τχ. 23/Αύγουστος 2004
- *Ενημερωτικό Δελτίο Ελληνικού Τμήματος Διεθνούς Ινστιτούτου Συντήρησης Ιστορικών και Καλλιτεχνικών Έργων*, τχ. 7/ Αύγουστος 2004
- Αμαλία Κ. Ηλιάδη, *Τα «θαύματα» του Αγίου Δημητρίου ως ιστορικές πηγές. Επιδρομές και Σλαβικές εποικίσεις εντεύθεν του Δουνάβεως*, Τρίκαλα 2003
- Αμαλία Κ. Ηλιάδη, *Τα πανεπιστήμια στο Μεσαίωνα. Το Πανεπιστήμιο του Παρισιού (12ος-15ος αι.). Ιστορία, ρόλος στις πνευματικές εξελίξεις, προεκτάσεις*, Τρίκαλα 2003
- Αμαλία Κ. Ηλιάδη, *Παιδαγωγική: Το σχολείο εργασίας: Φιλοσοφία, στόχοι και επιδόσεις*, Τρίκαλα 2003
- Αμαλία Κ. Ηλιάδη, *Εικονομαχία και αντιμοναρχική στροφή (Κων/νος Ε')*, Τρίκαλα 2003
- Αμαλία Κ. Ηλιάδη, *Εγκατάσταση και παρουσία Σλάβων στη Βυζαντινή Μ. Ασία απ' τον 7ο έως τον 10ο αιώνα*, Τρίκαλα 2003
- Θεόδωρος Α. Κατερινάκης, *Ο λόγος στην οικονομία. Η ορολογική προσέγγιση στους λόγους του Ξενοφώντα Ζολώτα. Economist Logion. A terminological approach to Xenophon Zolotas unified speeches*, Αθήνα 2003
- Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας, *Οδηγός Έκθεσης «Το ελληνικό χαρτονομίσμα, 1822-2002»*, [Αθήνα 2006]
- Αρ. Χρ. Κορολόγος, «Ο Ουράνης μέσα από τις αρχαιακές σειρές που φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, Τοπικό Αρχείο Λεωνιδίου», ανάπτυπο από *Χρονικά των Τσακόνων*, τόμ. ΙΗ', Αθήνα 2004-2005 (*Πρακτικά Ε' Τσακωνικού Συνεδρίου*, 26-28 Σεπτεμβρίου 2003)
- Αρ. Χρ. Κορολόγος, «Σύλλογος Πειραιά «Το Λεωνίδιο», 1890-2003» ανάπτυπο από *Χρονικά των Τσακόνων*, τόμ. ΙΗ', Αθήνα 2004-2005 (*Πρακτικά Ε' Τσακωνικού Συνεδρίου*, 26-28 Σεπτεμβρίου 2003)
- Ζωή Μητσοτάκη, *Κωνσταντίνος Κ. Μητσοτάκης. Στην Αυγή της Κοιτικής Ελευθερίας 1868-1898*, Αθήνα 2004
- Μαρία Μπακαδήμα – Σωτηρία Τσατσά (επιμ.), *Ενυετήριον Βιβλίου Μεταγραφών του Δήμου Ναυπακτίδος, Τόμος Έβδομος. Ζ'*, ΓΑΚ-Αρχεία Νομού Αιτωλίας, Μεσολόγγι 2006
- Πολύγυρος, *Περιοδική έκδοση του Λαογραφικού Ομίλου Πολύγυρου*, έτος 5°, τχ. 22 (Μάιος-Ιούνιος 2004), τχ. 23 (Ιουλ.-Αύγ. 2004), τχ. 24 (Σεπτ.-Οκτ. 2004), 25 (Νοέμβρ.- Δεκ. 2004), έτος 6°, τχ. 26 (Ιαν.- Φεβρ. 2005), τχ. 27 (Μάρτ.- Απρ.-Μάιος 2005), 28 (Ιούνιος-Ιούλιος 2005), τχ. 29 (Αύγουστος-Οκτώβριος 2005), τχ. 30 (Νοέμβρ.- Δεκ. 2005), έτος 7°, τχ. 31 (Ιαν.- Φεβρ. 2006), τχ. 32 (Μάρτ.- Απρίλιος 2006), τχ. 33 (Μάιος-Ιούνιος 2005), τχ. 34 (Ιούλιος-Αύγουστος 2006)
- Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, *Προσεγγίζοντας την ιστορική σκέψη του Ερμάννου Λούντζη*. Ανάπτυπο από την έκδοση της Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών Ζ' Πανότιο Συνέδριο, *Λευκάδα 26-30 Μαΐου*, Πρακτικά. Τόμος Α', πρώτο τμήμα: *Ζητήματα Πολιτισμικής Ιστορίας*, Αθήνα 2004, σ. 117-148.
- *Χρονικά των Τσακόνων, Πρακτικά Ε' Τσακωνικού Συνεδρίου [Λεωνίδιον-Αγ. Ανδρέας-Τυρός]* 26-28 Σεπτεμβρίου 2003 τόμ. ΙΗ', Αθήνα 2004-2005
- S & B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε., *1934-2004, Το Χρονικό της S & B*, [Αθήνα] Δεκέμβριος 2004.

- *Arkiv, Samhälle och forskning*, Svenska Arkivsamfundet, 2003:2, 2004:1-2, 2005:1-2, 2006:1.
- *Arkivi Shqiptar, Republika e Shqiperise-Drejtoria e Pergjithshme e Arkivase*, 2001.1 και 2001.2.
- Associazione Nazionale Archivistica Italiana-Direzione Generale per gli Archivi, *Il Mondo degli Archivi. Speciale Gli archivi Italiani, Vienna 2004*. έτος XII, νέα σειρά αρ. 1-2/2004.
- Elli Bambakidis (edit.), *Preserving the Wright Brother's Legacy: Proceedings of the Symposium October 22, 1999*, Dayton, Ohio 2001.
- Elli Bambakidis, *Annunciation Greek Orthodox Community*, Dayton & Montgomery County Public Library-Photographic Collection MS 023, Dayton, Ohio [2001].
- Elli Bambakidis and Carole Medlar, *Dayton Metro Library Maps Collection. Special Maps Available in Local History Room*, Dayton Metro Library, Dayton, OH, August 2003.
- Elli Bambakidis (edit.), *1913: Preserving the Memories of Dayton's Great Flood. Proceedings of the Symposium sponsored by Dayton Metro Library October 22, 2002. With a Guide to Resources on the Flood of 1913*, Dayton, Ohio 2004.
- Frank Boles, *Selecting & Appraising Archives & Manuscripts*, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2005
- *Der Archivar*, 57.2 (Μάιος 2004), 57.3 (Ιούλιος 2004), 57.4 (Νοέμβριος 2004), 58.1 (Φεβρουάριος 2005), 58.2 (Μάιος 2005), 58.3 (Ιούλιος 2005), 59.1 (Φεβρουάριος 2006), 59.2 (Μάιος 2006), 59.3 (Ιούλιος 2006)
- *DigiCult - Resource Discovery Technologies for the Heritage Sector*, Thematic Issue 6, Ιούνιος 2004, -*The Future Digital Heritage Space, An Expedition Report*, Thematic Issue 7, Δεκέμβριος 2004, -*CoreTechnologies for the Cultural and Scientific Heritage Sector*, Technology Watch Report 3, Ιανουάριος 2005.
- Direction des Archives de France, *Programme de Formation Continue, Formations 2005*.
- I.C.A., *Comma, International Journal on Archives*, 2004.1, 2004.2, 2004.3-4.
- I.C.A., *Flash, What's new?*, 4/ Ιουλ. 2004, 5/ Δεκέμβριος 2004, 6/Απρίλιος 2005, 7/Αύγουστος 2005, 8/Δεκέμβριος 2005, 9/Απρίλιος 2006, 10/Ιούλιος 2006.
- I.C.A., *Draft Constitution to be voted at the 15th General Assembly of the International Council on Archives, Vienna, Austria, 27 and 28 August 2004*.
- I.C.A., *ISAAR (CPF), International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families*, Second Edition, 2004.
- I.C.A., *ISAAR (CPF), Norme Internationale sur les notices d'autorité utilisées pour les Archives relatives aux collectivités aux personnes ou aux familles*, Dexième édition, 2004.
- I.C.A.-Archives Federales Suisses-Frederic Hausammann, *Archives, Memory and Democracy in the Information Society*, [2004], DVD.
- International Congress on Archives, *Programme Wien 2004*.
- I.C.A.-Committee on Current Records in an Electronic Environment, *Electronic Records, A Workbook for Archivists*, Studies 16, April 2005
- Charles Kecskeméti-Ivan Székely, *Access to archives, A handbook of guidelines for implementation of Recommendation No R (2000) 13 on a European policy on access to archives*, Council of Europe, 2005
- Waverly Lowell & Tawny Ryan Nelb, *Architectural Records. Managing Design and Construction Records*, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2006
- *Midwest Archives Conference (MAC) Newsletter*, τόμ. 32, τχ. 1 (124), Ιούλιος 2004
- National Bank of Greece Historical Archives, *Exhibition Guide "Greek Banknotes, 1822"* [Athens 2006]
- Ken Munden (edit), *Archives and the Public Interest. Selected Essays by Ernst Posner*, New Introduction by Angelika Menne-Haritz, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2006
- James M. O'Toole & Richard J. Cox, *Understanding Archives & Manuscripts*, Society of American Archivists (SAA), Archival Fundamental Series, Chicago 2006
- Margaret Procter, Michael Cook, Caroline Williams (edit.), *Political Pressure and the Archival Record*, The Society of American Archivists, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2005
- Mary Lynn Ritzenthaler & Dianne Vogt-O'Connor, with Helena Zinkham, Brett Carnell & Kit Peterson, *Photographs. Archival Care and Management*, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2006
- Kathleen D. Roe, *Arranging and Describing Archives and Manuscripts*, Society of American Archivists (SAA), Chicago 2005.

Στιγμιότυπα από τις εργασίες του Συνεδρίου «Αρχαία, Βιβλιοθήκες και Δίκαιο στην Κοινωνία της Πληροφορίας»
Αθήνα, 2-3 Φεβρουαρίου 2006

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κυκλοφορούν και διατίθενται στα βιβλιοπωλεία:

Η φυσιολογία του αρχειακού

(E. Franz, B. Delmas, P. Sigmond, C. Couture, P. René-Bazin, A. Menne-Haritz, P. Carucci, A. Thurston). Επιμέλεια-Μετάφραση: Νέστορας Μπαμίδης – Λίτσα Μπαφούνη, Επιτροπή Επιμόρφωσης και Αρχειακής Νομοθεσίας 1, Αθήνα 1991, σελ. 75
Τιμή 12 €

Συμπόσιο Αρχειονομίας

2ος. Κέρκυρα, 11-13 Οκτωβρίου 1991. Συνοργανωτές: Νομαρχία Κερκύρας, Δήμος Κερκυραίων, Αρχεία Νομού Κερκύρας, Αθήνα 1992, σελ. 179
Τιμή 15 €

Οδηγός Ιδιωτικών Αρχείων

Επιτροπή Ιδιωτικών Αρχείων, δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα 2005, σελ. 132
Τιμή 12 €

Η πρόσβαση στα αρχεία: δυνατότητες, δεοντολογία, απόρρητο

Στρογγυλή Τράπεζα (Φ. Ηλιού, Ν. Καραπιδάκης, Β. Κρεμμυδάς, Λ. Μήτρου, Γ. Μητροφάνης, Ζ. Συνοδινός). Εντευκτήριο Εκδηλώσεων Σχολής Μωραΐτη, Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 1998, Θεσσαλονίκη 1998, σελ. 54
Τιμή 15 €

Αρχεία ελληνικών πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσωπικοτήτων: διαχείριση και πρόσβαση

Ημερίδα (Φ. Ηλιού, Π. Κουτουφάς, Ξ. Μπαλωτή, Ε. Μπέλλου, Π. Πετρίδης, Κ. Σβολόπουλος, Γ. Σουλαδάκης, Ζ. Συνοδινός, Β. Τσελίκια). Αμφιθέατρο Γ.Σ.Ε.Ε., Αθήνα 14 Μαρτίου 1998, Αθήνα 1999, σελ. 101
Τιμή 15 €

Η διαχείριση των αρχείων

Μετάφραση στα ελληνικά του Εγχειριδίου Αρχειονομίας Keering Archives, της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων. Μετάφραση: Ζωή Οικονόμου, Επιστημονική επιμέλεια, απόδοση, ορολογία: Χριστίνα Βάρδα, Νίκος Καραπιδάκης, Νίκος Παντελάκης, Ζήσιμος Συνοδινός. Συνέκδοση με τον εκδοτικό οίκο τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, Αθήνα 2000, σελ. 587
Τιμή 44 €

Δικαίωμα στην πληροφόρηση: Νέα όρια και αντιφάσεις

Ημερίδα (Έφη Αβδελά, Νίκος Αλιβιζάτος, Σπύρος Ασδραχάς, Δημήτρης Παπαδημητρόπουλος, Κάλλια Χατζηγιάννη). Αμφιθέατρο Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Αθήνα 2 Μαρτίου 2001, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 53
Τιμή 15 €

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ,

Δεύτερη έκδοση, Οττάβα 2000. Μετάφραση Χριστίνα Βάρδα – Αμαλία Παππά – Ζήσιμος Χ. Συνοδινός, Αθήνα 2002, σελ. 143, CD-ROM, το περιεχόμενο διατίθεται μέσω της ιστοσελίδας της Ε.Α.Ε. [http://: www.eae.org.gr](http://www.eae.org.gr)

Περιοδικό Αρχειακά Νέα

Τιμή 6 €

Κεντρική Διάθεση

• Βιβλιοπωλείο-Εκδόσεις Κατάρτι, Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ 106 79, τηλ. 210-3604793, 210-3601271, fax. 210-3609697, e-mail: katarti@hellasnet.gr

• Μορφωτικό, βιβλιοπωλείο του ΜΙΕΤ, Αμερικής 13, ΑΘΗΝΑ 106 72, τηλ. 210-3614143.

ISSN 1106-5370